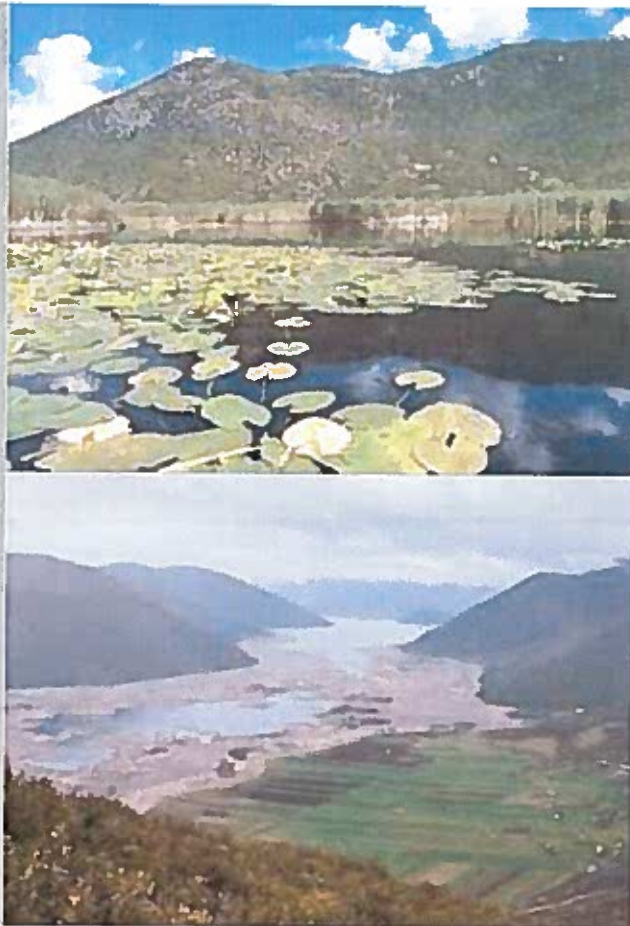

**PLAN I PËRGJITHSHËM
VENDOR
BASHKIA DEVOLL**

**VLERËSIMI STRATEGJIK
MJEDISOR**

RAPORT PËRFUNDIMTAR

TETOR 2019

AUTORITETI KONTRAKTOR

MINISTRIA E
INFRASTRUKTURËS DHE
ENERGJISË

MIRATOHET

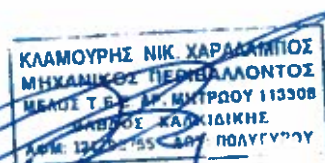
KONTRAKTUESI

OPERATOR EKONOMIK
GAIA S.A.

BARDHI DIANA
Inxhinier Mjedisi

KLAMOURIS CHARALAMBOS
Inxhinier Mjedisi

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE	6
2. HYRJE	24
2.1. Hyrje dhe procedura VSM	24
2.2. Përshkrimi i metodologjisë së përdorur për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit (raporti VSM dhe hartat e PPV).....	24
2.3. Informacion i përgjithshëm i VSM	28
2.3.1. Përkufizime për VSM.....	28
2.3.2. Rëndësia e VSM.....	30
2.3.3. Problemet në zbatimin e VSM	32
3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT	34
3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit.....	34
3.1.1. Qëllimii Planit	34
3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Boshtete Prioriteteve sipas Planit të propozuar.....	35
3.2. Objektiva Europianë.....	39
3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin	39
3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020.....	44
3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrueshëm Urban.....	45
3.2.4. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)	46
3.3. Objektivat kombëtare	48
3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera	51
3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar.....	51
3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial	74
4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE	93
4.1. Toka.....	93
4.1.1. Morfologjia.....	93
4.1.2. Karakteristikat e tokës	95
4.1.3. Gjeologjia.....	106
4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi.....	109
4.1.5. Sizmiciteti.....	112
4.2. Ajri	119
4.3. Faktorët klimatike	121
4.4. Uji.....	123
4.4.1. Ujra sipërfaqësorë.....	123
4.4.2. Ujra nëntokësore.....	125
4.5. Biodiversiteti	132
4.5.1. Zonat e mbrojtura natyrore.....	140
4.6. Mbetjet	145
4.7. Zhurmat	151

4.8.	Popullsia dhe asetet material	154
4.8.1.	Analizë e vlerësimeve demografike	154
4.8.2.	Analiza dhe probleme për gjendjen e strehimit	161
4.9.	Trashëgimia Kulturore	171
4.10.	Peizazhi	173
5.	TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")	177
5.1.	Hyrje.....	177
5.2.	Toka.....	177
5.3.	Ajri	178
5.4.	Faktorët klimatike	179
5.5.	Uji.....	179
5.6.	Biodiversiteti	180
5.7.	Mbetjet	180
5.8.	Zhurma	181
5.9.	Popullsia dhe asetet materiale	182
5.10.	Trashëgimia Kulturore	182
5.11.	Peisazhi	182
5.12.	Konkluzioni.....	183
6.	NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	184
6.1.	Hyrje.....	184
6.2.	Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit	184
6.3.	Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit.....	200
7.	VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	216
7.1.	Hyrje – Metodologjia	216
7.2.	Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit	217
7.2.1.	Ndikime në tokë	217
7.2.2.	Ndikimet në ajër	218
7.2.3.	Ndikimet mbi faktorët klimatikë.....	220
7.2.4.	Ndikime mbi ujërat.....	220
7.2.5.	Ndikime mbi biodiversitetin.....	223
7.2.6.	Ndikime mbi mbetjet.....	224
7.2.7.	Ndikime në mjedisin akustik/zhurma.....	226
7.2.8.	Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore.....	227
7.2.9.	Ndikimet në trashëgiminë kulturore.....	233
7.2.10.	Ndikime mbi peisazhin.....	234
7.3.	Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit	236
7.3.1.	Hyrje.....	236
7.3.2.	Trajtimi i ndikimeve në tokë	236

7.3.3.	Trajtimi i ndikimeve në ajër	236
7.3.4.	Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë	237
7.3.5.	Trajtimi i ndikimeve në ujëra	237
7.3.6.	Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet	238
7.3.7.	Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet	239
7.3.8.	Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma.....	240
7.3.9.	Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive	240
7.3.10.	Trajtimi i ndikimeve në trashëgiminë kulturore.....	241
7.3.11.	Trajtimi i ndikimeve në peisazh	241
7.3.12.	Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit	241
7.4.	Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis	242
7.5.	Konkluzione	248
8.	RAPORTI I KONSULTIMIT	249
9.	BIBLIOGRAFIA	252
10.	ANEKS	255

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

Procesi të Vlerësimi Strategjik Mjedisor nënshtrohet hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Devoll. VSM hartohet në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili trupëzoi në ligjin e Shqipërisë Direktivën Evropiane 2001/42 KE. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një studim mjedisor, i cili vlerëson ndikimet e Planit të propozuar (PPV) në mjedis dhe në veçanti, në tokë, ajër, ujë, klimë, florë dhe faunë, në mbeturina, mjedisin akustik / zhurmat, në popullsi dhe asete, kulturë (qendrat arkeologjike, monumentet, etj.) dhe në peizazh. Por meqënëse studimi VSM ka karakter strategjik dhe vlerëson Objektivat Strategjike dhe Boshtet Prioritare të Planit të propozuar, nuk i referohen detajeve apo projekteve të veçanta, të cilat janë vlerësuar për ndikimin e tyre në mjedis në studimet e tjera të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis.

Vlerësimi i ndikimeve të Projektit të propozuar në mjedis realizohet në tre hapa, me ndihmën e tabelave: Njohja e ndikimeve mjedisore ka të bëjë me studimin se cilat propozime të Planit kanë ose jo ndikim në mjedis dhe në faktorët e mjedisit të përmendura më lart; parashikimi i ndikimeve mjedisore, merret me studimin nëse ky ndikim do të jetë negativ apo pozitiv dhe do të vlerësojë me përafërsi sa negativ apo pozitiv do të jetë ndikimi dhe vlerësimi i ndikimeve mjedisore, i cili vlerëson shkallën e ndikimeve, sa shpesh shfaqen ato, nëse mund të trajtohen ose jo me disa masa, nëse ndikojnë në shtetet e tjera, nëse ndikojnë veprime të tjera dhe faktorë të tjerë të mjedisit, nëse akumulohet si ndotje në mjedis, etj.

Për ndikimet mjedisore, të vlerësuara si negative, propozohen masat e duhura për përballimin e tyre, mundësisht parandaluese, në mënyrë që të mos shkaktojnë dëme nga shfaqja e tyre, si edhe të parandalohet shfaqja e ndikimeve negative dhe marrja e masave për përballimin e tyre, propozohet plani i monitorimit, në të cilin propozohen disa tregues që duhet të regjistrohen, disa shërbime dhe agjenci zbatuese, në mënyrë që të përpilojnë një raport p.sh. një herë në vit, për të treguar se Projekti po zbatohet dhe ndikimet mjedisore po përballohen.

Në Bashki propozimet e Planit përmbledhen si më poshtë: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve, Modernizim i infrastrukturës mbështetëse, Promovim i agropërpunimit, Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët, Zgjerim në tregje të reja, Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut, Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike, Partneritetet rajonale dhe ndërkombëtare, Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore, Mbrojtje dhe menaxhimi i pyjeve, Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit, Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve, Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore, Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale, Modernizim i infrastrukturës inxhenerike, Risetim dhe rigjenerim i zonave urbane, Parandalimi dhe menaxhimi i rrezeve natyrore dhe fatkeqësive, Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore,

Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive, Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim, Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale. Këto propozime janë paraqitur në Plan si Boshte Prioriteti.

Tabela e mëposhtme tregon lidhjen midis Boshteve të Prioritetit dhe Parametrave të Mjedisit:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve	√			√	
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse				√	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit				√	
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët.	√			√	
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja					
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike					
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut		√		√	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike		√		√	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë		√		√	√
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor					
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	√			√	√
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	√	√	√		√
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	√			√	√
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	√			√	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore		√		√	
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara					
Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale					
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	√	√	√	√	√
Aksi prioritar 4.3: Risetësim dhe		√		√	

rigjenerim i zonave urbane					
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	√	√	√	√	√
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore					
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive					
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim					
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale					

Tabela 1.1a: Tabela e Identifikimit të Ndikimeve Mjedisore për çdo Bosht Prioriteti dhe Faktori Mjedisor (√: Ndikimi Boshit të Prioritetit në faktorin mjedisor; X: nuk ka efekt të Boshit të Prioritetit në faktorin mjedisor).

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia kulturore	Peisazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve	√		√		√
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse					√
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	√	√	√		√
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët.	√		√		
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	√	√	√		
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike					
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut	√	√	√	√	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike	√		√	√	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	√	√	√	√	
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor					
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore			√		√
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve			√		√
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit					√
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i	√		√		

komunitetit vendas dhe i vizitorëve					
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	✓	✓	✓	✓	
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qendueshëm i zonave të urbanizuara					
Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale			✓		
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	✓	✓	✓	✓	✓
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	✓	✓	✓		✓
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive			✓	✓	✓
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore			✓		
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive			✓		
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	✓		✓	✓	
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale			✓		

Tabela 1.1.b: Njesoj si Tabela 1.1.a

Në tabelat e mëposhtme është përcaktuar parashikimi e ndikimeve mjedisore të Boshteve të Prioritetit në faktorët e mjedisit, dmth, në qoftë se ndikimi i paraqitur në dy tabelat më sipër, pritet të jetë pozitiv apo negativ dhe sa:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve					
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse					
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit					
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët.					
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja					
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike					
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i					

politikave turistike vendore dhe implementim të marketingut					
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i afërsisë të bizneseve dhe infrastrukturës turistike					
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë					
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor					
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore					
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve					
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit					
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve					
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore					
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara					
Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale					
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.					
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane					
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësi					
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore					
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive					
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim					
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale					

Tabela 1.2.a: Tabela e Parashikimeve të Ndikimeve Mjedisore për çdo Bosht Prioriteti dhe Faktori Mjedisor, sipas deklaratës së mëposhtme.

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia kulturore	Peisazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithëpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve					
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës					

mbështetëse						
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit						
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët.						
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja						
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike						
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut						
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike						
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë						
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor						
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore						
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve						
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit						
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve						
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore						
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara						
Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale						
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.						
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane						
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive						
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social						
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore						
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive						
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim						
Aksi prioritar 5.4: Akses i						

Tabela 1.2 b: Njësoj si Tabela 1.2.a

	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.
	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.
	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.
	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.
	Sipas Stadi të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis, Boshti i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.

Vlerësimi i ndikimeve realizohet nëpërmjet karakterizimeve të ndikimeve mjedisore të pritshme, me ndihmën e tabelës 1.3:

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë i mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtëzakonisht pozitive
	+	Pozitive
	0	Asnjë
	-	Negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	--	Jashtëzakonisht negative
	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/Afatshkurtër
Kthyeshmëria	0	Asnjë ndikim
	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
Dimensioni Nderkufitar	R	E kthyeshme
	TR	Ndikime të mundshme kufitare
Pasiguria	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 1.3: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Kështu, ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, në faktorët mjedisore në të cilët do të ndikojnë, paraqiten në tabelat e mëposhtme:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësi	!	+	>>				P	

Tabela 1.4: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në toka të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>	R	0	TR	S	SI

Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësi	!	+	>>				S	

Tabela 1.5: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristikatë ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësi	!	+	>>				S	

Tabela 1.6: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	++	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuënca	Ndërveprimet
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	++	>>				P	

Tabela 1.7: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuënca	Ndërveprimet
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale	!!	+	>>				S	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
dhe nderkombëtarë								
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>				P	

Tabela 1.8: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPI, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!	-	>>	R	0		S	SI

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 1.9: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	C
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	!!	-	>	R	0		S	C
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	+/-	>	R*	0		S	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+/-	>	R*	0	?	S	SI
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!!	-	>	R	0	?	S	C
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	+	>>				S	

Tabela 1.10: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	++	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësi	!!	++	>>				S	

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale	!!	++	>>				P	

Tabela 1.11: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>				S	
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	!	+	>>				P	

Tabela 1.12: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksat e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!	++	>>				S	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!	-	>>				S	C
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	

Tabela 1.13: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Për ndikimet mjedisore identifikuar si negative, Studimi i Vleresimit Strategjik të Ndikimeve Mjedisore propozon masat për përballimin e tyre, të cilat janë kryesisht parandaluese dhe kanë të bëjnë me masat strategjike dhe jo me masa të detajuara, pasi ato janë subjekt i Studimeve të Ndikimit në Mjedis. Theksojmë se Studimet e Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo projekte të zhvillimit në zonën e Bashkisë, duhet të marrin parasysh Vlerësimin Strategjik të Ndikimeve Mjedisore (VSM), për të qenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të projekteve si dhe formulimin e masave për të trajtuar këto ndikime mjedisore. Masat për trajtimin e ndikimeve mjedisore janë përmbledhur më poshtë në Tabelën 1.14:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokait nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian
Ajri	Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban
	Ndotja e atmosferës nga shkarkimi i gazrave që vjen nga prodhimi dytësor dhe tregtia e tranzitit	Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkekohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave / Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)
	Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit	Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të

		makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor
	Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit	Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturave energjike dhe të telekomunikacionit (rrjet i ri elektrik, instalim i antenave të telefonisë), i hapësirës së ngarkimit dhe përpunimit të mbetjeve, i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur, i veprave rrugore teknike (ura, rrugë, nyje) në zona të ndjeshme ekologjike.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore
Mbetje	Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar	Ndërtim i hapësirave të mgrumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve / Ndërtim i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
	Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit	Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) dhe tregtia e tranzitit (lëvizja e automjeteve të rënda të transportit të mallrave)	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike

	Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peizazhi	Ndryshime në peisazh për shkak të instalimit të infrastrukturave artificiale energjike dhe të telekomunikacionit, të përmirësimit – dendësimit të rrjetit rrugor, instalimit të njësive të prodhimit dytësor.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të ndërtimit të infrastrukturave artificiale / Zona periferike jeshile në secilën njësi të prodhimit dytësor

Tabela 1.14: Përmbledhje e ndikimeve mjedisore të parashikuara negative tek faktorët mjedisore dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Së fundi, paraqitet programi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, në të cilin përcaktohen treguesit e monitorimit, nevoja e përpilimit të raportit përfunduar me rezultatet dhe organin përgjegjës për zbatimin e programit të monitorimit.

Konkluzioni i Studimit të Vlerësimit Strategjik të Ndikimeve në Mjedis është se ndikimet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (tokës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, mjedisit akustike / zhurmave dhe peizazhit), ndërsa ndikimet pozitive të Projektit të propozuar janë të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është një e vërtetë që pritet pasi nga fillimi i draft propozimeve Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik në secilin prioritet. Pra, që nga fillimi, Plani ka orientim miqësor me mjedisin, dhe për këtë arsye në vlerësimin e ndikimeve mjedisore të tij, shumë ndikime pozitive dhe shumë negative varen nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e Planit, siç shikohet nga Boshtet Prioritare të propozuara.

2. HYRJE

2.1. Hyrje dhe procedura VSM

Ky studim Vlerësimi Strategjik Mjedisor përgatitet me qëllim vlerësimin e mjedisit të PPV të Bashkisë Devoll. Ai është hartuar në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili është hartuar si pjesë e Direktivës Evropiane 2001/42 KE. Struktura e këtij studimi ndjek gjithçka që propozohet në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor". Sipas Ligjit 91/2013, ndiqet procedura e mëposhtme:

- Së pari realizohet një konsultim paraprak me grupet e interesit, ku paraqiten a) koncepti i Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, b) procedurat për aplikimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor, c) faktorët e rëndësishëm mjedisorë të Bashkisë që pritet të preken nga propozimet e PPV dhe d) realizohet diskutimi me qëllim që palët e interesit të shprehin pikëpamjet e tyre mbi ndikimin mjedisor të PPV dhe të regjistrohen shqetësimet e tyre në lidhje me çështjet e mjedisit.
- Në vazhdim përgatitet dhe dorëzohet Vlerësimi Strategjik i Ndikimeve në Mjedis (buletin dhe harta shoqëruese), me strukturën dhe përmbajtjen, në përputhje me Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".
- Realizohet konsultim në lidhje me gjetjet e Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, në lidhje me ndikimin mjedisor të PPV të Bashkisë Devoll, e cila në mënyrë procedurale realizohet paralelisht me konsultimet mbi propozimet e fazës C të PPV së Bashkisë Devoll.
- Si përfundim, duke marrë parasysh gjetjet dhe rezultatet e dy konsultimeve - të VSM dhe të PPV - hartohet Vlerësimi përfundimtar Strategjik i Ndikimit në Mjedis, miratimi i të cilit përbën një parakusht për miratimin përkatës të PPV të Bashkisë Devoll.

2.2. Përshkrimi i metodologjisë së përdorur për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit (raporti VSM dhe hartat e PPV)

Raporti i Vlerësimit Strategjik Mjedisor si dhe hartat janë hartuar sipas kërkesave teknike të Ligjit 91/2013 dhe Direktivave të KE 42/2001 / EC. Ligji 91/2013 nuk parashikon saktësisht se çfarë lloj detajesh VSM duhet të përmbaj, nuk specifikon saktësisht se çfarë lloj detajesh duhet të kenë në krijimin e tyre hartat, kështu që është lënë si një zgjedhje e lirë e konsulentëve për krijimin e ndonjë harte të përshtatëshme që e bën raportin e VSM-së, më të lehtë për t'u kuptuar dhe perceptuar.

Bazuar në Ligjin 91/2013 si edhe eksperiencën e shkëlqyer në të shkuarën të Kompanisë GAIA SA MELETON në studimet e VSM në Shqipëri si edhe Greqi, raporti përmban kapitujt e mëposhtëm:

- Kapitulli 1 është një përmbledhje jo-teknike e raportit të VSM-së, i cili është i nevojshëm për ti siguruar grupeve të interes një pamje të integruar të të gjithë raportit.
- Kapitulli 2 përfshin informacione që lidhen me procesin e VSM-së, metodologjinë e përdorur dhe informacione shkencore rreth VSM-së, gjetjet në artikujt shkencor që shprehin avantazhet dhe disavantazhet e këtij mjeti për vlerësimin e ndikimit mjedisor, problemet procedurale dhe ato të zbatimit të tij, etj.
- Kapitulli 3 nënvizon objektivat dhe targetin që synohet të arrihet nga plani (PPV), duke iu referuar vizionit, objektivave strategjike dhe akteve prioritare të Planit. Raporti vazhdon me objektivat e përmenduar Europiane të cilat janë çështje të ndjeshme të lidhura me Mjedisin, dhe më tej vazhdohet me përshkrimin e objektivave kombëtare Shqiptare të mjedisit, si edhe një numër Planesh Kombëtare, Strategjitw sektoriale Shqiptare. Të gjitha Ligjet dhe Vendimet e Këshillit të Ministrave, në lidhje me çështjet e mjedisit, janë përmbledhur në një tabelë. Si përfundim, lidhja / marrëdhënia midis objektivave të PPV-së dhe objektivave strategjike, si edhe Strategjive Sektoriale Kombëtare paraqitet shkurtimisht tw përmbledhura në një tabelë.
- Kapitulli 4 adreson kushtet e mjedisit aktual të Bashkisë, duke ju referuar elementeve të mjedisit si, klima, burimet ujore, biodiversitetin, florën dhe faunën, mbeturinat, zhurmën, popullsinë dhe pasurinë materiale, trashëgiminë kulturore dhe peizazhin. Faktorë të tillë mjedisorë janë sygjëruar në Ligjin 91/2013 dhe Direktivën e BE 42/2001 / KE; Ato janë përdorur gjithashtu në mënyrë efektive nga GAIA SA MELETON në hartimin e gjashtë Studimeve VSM për PPV –të gjatë tre viteve të fundit, të cilat janë miratuar tashmw në KKT.
- Kapitulli 5 i referohet alternativave të ekzaminuara nga Projekti PPV dhe gjithashtu alternativa "zero". Në këtë kapitull shqyrtohen elementët mjedisorë, të përshkruar në Kapitullin 4, si do të ndikohen në të ardhmen e skenarit "të mos bëj asgjë" (alternative "zero").
- Kapitulli 6 prezanton dhe përshkruan objektivat strategjike dhe boshtet prioritare të Planit (PPV). Shumë prej tyre janë të lidhur ngushtësisht dhe preken nga planet dhe strategjitë sektoriale kombëtare, Të tilla Plane dhe Strategjitë Sektoriale Kombëtare (PPV) janë marrë në konsideratë nga PPV në fazën A të këtij plani, me qëllim që të bëjmë të gjitha propozimet e nevojshme në fazën B dhe C. Gjithashtu janë bërë dhe dy hapat e vlerësimit të impaktit të cilat lidhen me identifikimin dhe parashikimin, duke përdorur mjetin e matricave. Duke përdorur mjete të thjeshta si matrice në identifikimin e impaktit, Kapitulli 6 vlerëson marrëdhënien midis të gjitha akteve prioritare të përshkruara në Plan (PPV) dhe të gjitha elementëve mjedisor, të cilat janë paraqitur në Kapitulli 4 (identifikimi). Më tej hapi tjetër është ekzaminimi

dhe qëllimi nëse ky efekt i akteve prioritare në elementët e mjedisit është pozitiv apo negativ (parashikimi cilësor).

-
- Kapitulli 7 përfshin: vlerësimin e ndikimit të akteve prioritare të elementeve mjedisore si edhe një shpjegim të metodologjisë së përdorur për vlerësimin e ndikimit; masat lehtësuese, të propozuara për të parandaluar ndikimet negative ose zvogëlimin e tyre, të cilat janë ekonomikisht të zbatueshme; dhe programin e monitorimit të ndikimeve mjedisore që duhet të zbatohen. Në rastin e vlerësimit të ndikimit, ne jemi përqëndruar në probabilitetin e ndikimeve, shkallën e ndikimeve, shpeshtësinë e ndikimeve, kthyeshmërinë apo jo të tyre, karakterin e tyre kombëtar, sekuençën e tyre (efekti parësor ose sekondar) dhe mbledhjen në mënyrë kumulative ose si parametër sinergjik.

Nënvizohet se në VSM nuk ka ndonjë metodologji specifike për vlerësimin e ndikimit strategjik, ndërsa në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (VNM) propozohet një metodologji që përfshin tre hapa: identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin. Shembull i studimeve të VNM-së listat dhe pyetësorët, matricat, rrjetet, modelet sasiore, GIS, Vlerësimi i Përfitimit të Kostos, etj.

Metodologjia për vlerësimin e ndikimit strategjik të zbatuar në studimin aktual të VSM-së është frymëzuar nga vlerësimi i ndikimit në tre-nivele i studimeve të VNM për projektet; Prandaj, metodologjia e vlerësimit me tre nivele është futur në studimin e VSM-së: identifikimi, parashikimi dhe vlerësimin. Dhe për secilin hap, është përdorur mjete të lehtë për t'u zbatuar, ai i matricës. Kështu, ekziston një besim i fortë se Studimi i VSM-së arrin në një vlerësim më të detajuar të ndikimit; mjeti dhe metodologjia, si dhe gjetjet / rezultatet e tyre do të paraqiten më lehtë në seancat dëgjimore publike, dhe ato janë të qarta dhe të kuptuara lehtësisht nga njerëzit lokalë, palët e interesuara dhe autoritetet institucionale. Metodologjia është e detajuar, por e thjeshtë për tu paraqitur, prezantuar dhe është e lehtë për tu shpjeguar, si për autoritetet publike, institucionet rajonale dhe autoritetet. Si përfundim, metodologjia është provuar të jetë e kënaqshme për sa i përket bashkëpunimit shkencor midis të gjithë anëtarëve / konsulentëve të studimit të VSM-së, pasi kjo ofron sqarime për shumë çështje që lidhen me ndikimet e pritura dhe rëndësinë e tyre. Kjo metodologji u përdor me sukses nga GAIA SA MELETON në gjashtë Studime të VSM për gjashtë Planet e Përgjithshme Vendore (PPV) në Shqipëri tre vitet e fundit. Metodologjia e vlerësimit të ndikimit shpjegohet për më tepër në Kapitullin 7.

Informacioni, për të kryer studimin e VSM-së, u mbledh nga Plani (PPV, Faza A dhe B), si dhe nga burimet e mëposhtme:

- ✓ Agjencia Kombëtare e Mjedisit, *Programi Kombëtar i Monitorimit të Mjedisit për vitin 2018*, Tiranë 2017
- ✓ Agjencia Kombëtare e Mjedisit, *Raporti i Gjëndjes në Mjedis 2017*
- ✓ Aliaj S. et al., *Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania*, Academy of Science of Albania, 2010

- ✓ Bashkia Devoll -Instituti i Kërkimeve Urbane, *Plani Operacional I Zhvillimit Vendor Bashkia Devoll*, 2016
- ✓ Bashkia Bilisht - ISD, *Rregullore Model e Planifikimit*
- ✓ Dhora Dhimitër, *Karakteristikat e Kompleksit Hidrologjik të lumenjeve Drini dhe Buna, si dhe liqeneve të Shkodrës, Ohrit, Prespës së Madhe dhe të Vogël*, Shkodër 2017
- ✓ Enti Rregulator i Energjisë, *Raport Vjetor, Gjendja e Sektorit të Energjisë dhe Veprimtaria e ERE-s gjatë Vitit 2016*
- ✓ Jarne Alain, Vokopola Zana, Schuler Martin, *Commune Typology and Infra-Urban Statistical Cartography*
- ✓ Jashiku Ermira, *Vlerësimi dhe Menaxhimi i Risqeve Natyrore dhe Antropogjene në Rrethin e Korçës dhe të Devollit*, 2016
- ✓ Howard G. & Bartram J., *Sasia e ujit për përdorim familjar, Sherbimi, Niveli dhe Shëndeti*, WHO/SDE/WSH/03.02, Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2003
- ✓ INSTAT, *Censusi I popullsisë dhe banesave*, 2011
- ✓ INSTAT, *Albania: dwelling and living conditions*, May 2014
- ✓ INSTAT, *Albania commuting from home to work*, May 2014
- ✓ Kennedy C., Cuddihy J. and Engel-Yan J. (2007), *The changing metabolism of citie*, Journal of Industrial Ecology, vol. 11 (2), p.43-59
- ✓ Ledio Allkja, *Changing Planning Cultures - The Case of Albania*, July 2012.
- ✓ Lushaj S., Zdruli P., *Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen*, 2007
- ✓ Lushaj S., Zdruli P., *Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri*, (ppt)
- ✓ *Management Plan of the Prespa National Park in Albania 2014-2024*, June 2014
- ✓ Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujrave, *Plani I Menaxhimit për Basenin Ujor Seman, Draft raporti përfundimtar*, Qershor 2017
- ✓ *Plani Rajonal i Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta*, 2014
- ✓ *Planifikimi dhe Zhvillimi i Territorit në Shqipëri –Manualit Teknik*, 2015
- ✓ Rabe Paul, Toto Rudina, Dhima Sibora, *Analyzing the Likely Impact of European Union Policies on Territorial Planning in Albania - Policy Brief*, Mars 2013
- ✓ Shoqeria Konsulente Hmk-Consulting Shpk, *Rikualifikim Urban i Qendrës së Qytetit, Bilisht Devoll (projekt – zbatim)*
- ✓ Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, *Gjeologjia-Gjeoresurset-Gjeorrezizet dhe Mjedisi*, Shkalla 1:50.000 - Bashkia Devoll, Tiranë 2018
- ✓ Society for the Protection of Prespa - Tour Du Valat, *Development of a Transboundary Monitoring System For The Prespa Park Area*, November 2009
- ✓ Wolman A (1965), *The metabolism of cities*. Scientific American, vol. 213 (3), p.179-190
- ✓ Zdruli P. Lushaj S., *Overview of soil information and soil protection in Albania* (ppt)

- ✓ <https://bashkiadevoll.al/>
- ✓ <http://www.instat.gov.al/en/Home.aspx>
- ✓ <http://www.financatvendore.al>
- ✓ <https://www.britannica.com>
- ✓ http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Mon_Hyrje/List_Mon.htm,
- ✓ <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>
- ✓ https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/news/2016-02-04-ten-t-maps-neighbouring-countries_en
- ✓ <https://en.climate-data.org>
- ✓ <http://aea-al.org/>
- ✓ <http://www.dpuk.gov.al/>
- ✓ <http://lukasmartinelli.ch/gis/2016/04/03/openstreetmap-noise-pollution-map.html>
- ✓ <http://data.worldbank.org/indicator/EG.USE.PCAP.KG.OE/countries/AL?display=grp>
- ✓ <http://www.sidalbania.org/romamap.php/?lang=en&pg=romabyregion&m=view®=Korce>
- ✓ <https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-nominated-candidate-emerald-sites-novembre-/168076d59e>
- ✓ http://archive.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-list-anno-albania/main/ramsar/1-31-218%5E17050_4000_0__
- ✓ <https://www.spp.gr/>

2.3. Informacion i përgjithshëm i VSM

2.3.1. Përkufizime për VSM

Një nga këndvështrimet më moderne për vlerësimin e ndikimit në mjedis është institucioni i Vlerësimit Strategjik Mjedisor, i cili zbatohet përmes hartimit të një studimi mjedisor, në fazën primare të një plani strategjik zhvillimi, në nivel politik («Policy»), projekti («plani»), programi («program»), domethënë jo të një projekti individual. Ky studim mjedisor quhet Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) dhe në Evropë gjen zbatim vetëm në plane dhe programe - dhe jo në politika - në përputhje me Direktivën 2001/42 KE. Në literaturën ndërkombëtare referimi i parë për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, sipas Noble (2010), kryhet nga Eood& Djeddour në vitin 1989, të cilët e përmendin si vlerësim mjedisor të politikave, planeve dhe programeve, i cili ka një karakter strategjik në lidhje me atë të projekteve individuale.

VSM merr parasysh objektivat e përgjithshme të zhvillimit të një vendi apo rajoni, efektet kumulative të planifikimit strategjik të propozuar, problemet globale mjedisore, duke lidhur planifikimin strategjik me to (p.sh. efekti serë), por edhe gjithë çështjet e tjera të zhvillimit të qëndrueshëm, për të cilat janë zhvilluar strategji evropiane dhe kombëtare dhe janë vendosur objektiva konkrete p.sh. reduktim të ndotësve serë,

menaxhim të integruar të burimeve ujore në nivel baseni, menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme, etj.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një proces sistematik dhe gjithëpërfshirës i vlerësimit të ndikimeve mjedisore të një politike, të një plani apo programi, duke përfshirë një raport me rezultatet e konsultimeve me grupet e interesit dhe me konkluzionet e studimit, me qëllim për të ndihmuar në vendimmarrje të një planifikimi strategjik (Therivel dhe Partidario, 1996). Përkufizime të tjera të rëndësishme që janë dhënë në literaturën ndërkombëtare po paraqiten si më poshtë:

- VSM është vlerësimi i parë i skenarëve alternativë dhe i propozimeve që kanë lidhje me planet e propozuara apo tashmë të miratuara, me programe dhe politika, në kuadër të një vizioni më të gjerë strategjik mjedisor dhe të një sërë objektivash që duhen plotësuar. Qëllimi është që ky vlerësim të drejtojë për nga përzgjedhja e alternativave më të mira, me qëllim që në planifikim të arrihet efekti i dëshiruar (Noble, 2000).
- VSM përbën një proces kompleks dhe të strukturuar, që ka si qëllim vlerësimin e ndikimit në mjedis të propozimeve strategjike (të politikave, planeve, programeve) dhe propozimin e masave të mundshme për të trajtuar ose minimizuar efektet apo masat të karakterit parandalues për shmangien e shfaqjes së ndikimeve apo nxitjen e ndikimeve/efekteve pozitive të propozimeve strategjike në mjedis. Ky proces përfshin edhe një raport me shkrim me rezultatet e konsultimeve. Rezultatet e këtij procesi përdoren nga autoritetet kompetente gjatë vendimmarrjes për zbatimin e planifikimit strategjik (Risse et al., 2003).
- VSM përbën një proces sistematik për vlerësimin e ndikimeve mjedisore nga politikat, planet dhe programet e propozuara, me qëllim për tu siguruar se merren parasysh, qysh në një fazë të hershme të procedurës së vendimmarrjes, çështjet mjedisore të propozimeve të tyre, në kombinim me parametra ekonomike dhe sociale (Sadler dhe Verheem, 1996). Ky përkufizim thekson se VSM përbën një proces të tërë - merr pjesë paralelisht me procesin e planifikimit strategjik - dhe nënvizon se rezultatet e VSM merren parasysh në vendimet përfundimtare mbi planifikimin strategjik (Glasson et al., 2012.). Theksohet se ky përkufizim është ndër të parët që është dhënë për VSM dhe mbulon plotësisht objektin e tij, dhe referohet në pjesën më të madhe të punimeve dhe artikujve shkencorë që kanë si objekt VSM.
- VSM përbën një mjet të rëndësishëm i cili ndihmon që faktorët mjedisorë të përfshihen në marrjen e vendimeve në nivel strategjik dhe për rrjedhim, ofron një përpjekje efikase në arritjen e qëllimit për një zhvillim të qëndrueshëm (Therivel dhe Partidario, 1996). Siguron integrimin e çështjeve mjedisore që nga fillimi i procesit të vendimmarrjes, siguron një kuadër për vazhdimësinë e veprimeve në nivel të propozimeve strategjike, kontribuon në politikën, zgjeruar të planifikimit dhe ka potencial të identifikojë ndikime të mundshme mjedisore që në fazat e hershme, para se të zhvillohen planet strategjike dhe programet (Desmond, 2007).

- VSM vlerëson ndikimin e politikave, planeve dhe programeve në nivel strategjik, si rrjedhim, kërkohen metodologji të ndryshme të vlerësimit mjedisor të ndikimeve në lidhje me ato të Studimeve të Ndikimeve Mjedisore të projekteve individuale dhe ka shumë vështirësi, pasi p.sh. nga një plan apo një program mund të gjenerojnë shumë projekte të ndryshme në zbatim të tyre (Dalal-Clayton dhe Sadler, 2003). Gjithashtu, ndarja ndërmjet politikave, planeve dhe programeve është shpeshherë fluide dhe e paqartë, pasi nuk ka kufijë të qarta ndarës ndërmjet tyre dhe në lidhje me propozimet që ato bëjnë. Në qoftë se merret parasysh akoma edhe ekzistenca e një numri të madh projektesh dhe programesh mbi tema të ndryshme p.sh. energjia, transporti, turizmi, akuakultura, industria etj dhe shpesh herë ka mbivendosje në propozimet e tyre, atëherë është e kuptueshme se po zhvillohet një kompleksitet edhe në vlerësimin përkatës të ndikimit të tyre në mjedis përmes VSM (Fischer, 2003). Së fundi, VSM, në varësi të fushës së tyre të zbatimit, ndahen në VSM të bazuara në politika («Policy-based SEA»), domethënë në thelb në politika qeveritare, VSM sektoriale për planet dhe programet përkatëse p.sh. për turizmin, zhvillimin industrial, menaxhimin e zonave bregdetare apo zonat malore, promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, etj, dhe VSM hapësinore që kanë lidhje me nivele të ndryshme të planeve ose programeve hapësinore që kanë referencë në zona të veçanta gjeografike në të cilat zbatohen planet dhe programet në fjalë (Noble, 2010).

2.3.2. Rëndësia e VSM

VSM kërkohet që të mbulojë një "boshllëk" të institucionit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve, dmth, VSM kanë mundësinë të mbulojnë disa të meta të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis. (Therivel dhe Partidario, 1996):

- VSM janë të dobishme për shkak se ato kontribuojnë në konfigurimin e një kuadri strategjik – plani os eprogrami - më miqësor për mjedisin, brenda të cilit do të ndërtohen në të ardhmen projekte të ndryshme zhvillimore dhe projektete infrastrukturës (Wood, 2003). Është karakteristike, ndërsa në Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shqyrtohen ndikimet mjedisore të një veprimi të planifikuar zhvillimi, me qëllim minimizimin e tyre, me VSM ngrihen pyetje me karakter parandalues, në lidhje me cilat alternativë zhvillimi është më e mirë dhe cilat objektiva duhet të plotësohen në të ardhmen (Noble, 2010).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis nuk marrin parasysh efektet kumulative që rezultojnë nga projekte të tjera dhe aktivitetet në zonën e studimit, të cilat mund të jenë në fazë ndërtimit apo funksionimit (Glasson et al., 2012), ndërsa VSM kanë mundësinë të vlerësojnë ndikimet kumulative.
- VSM kanë mundësi për të vlerësuar në mënyrë mjedisore propozimet alternative të planeve dhe programeve, në mënyrë që zgjidhet për çdo herë ajo që është më miqësore me mjedisin, ndërsa Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shpesh herë nuk mund të merren me projekte alternative apo masa alternative për trajtimin e

ndikimeve, sepse variantet e skenarëve alternativë kufizohen nga hartimi i projektit në nivel strategjik, i cili është paraprirë në kohë (Glasson et al., 2012).

- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis shumë herë është i nevojshëm të hartohet në një periudhë kohore të shkurtër, ose përshkak të kufizimeve financiare, ose që të mos vonohet ndërtimi i projektit të propozuar. Kjo ndihmon për të reduktuar materialin e mbledhur të informacionit dhe cilësisë së analizës së tij. Përkatësisht e reduktuar dhe e dobët mund të jetë edhe përfshirja e qytetarëve në procesin Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (Glasson et al., 2012). Përkundrazi, VSM për shkak se shqyrtojnë planet dhe programet që kanë natyrë strategjike, paraqesin plotësinë paraqitjen e të dhënave mbi mjedisin ekzistues.

Nga ana tjetër, kur një VSM është hartuar në stadet fillestare të procedurës së vendimmarrjes dhe i cili përshkruan gjithë potencialin e mundshëm të zhvillimit të një rajoni, përmes planifikimit strategjik të tij, atëherë sigurohen zgjidhje alternative, mirren në konsideratë ndikimet kumulative, sigurohet përfshirja e qytetarëve në këto procedura dhe vendimet për projekte të veçuara merren përmes një mjedisi parandalues, i cili është paracaktuar përmes VSM (Therivel, 2004). VSM mund të kontribuojë në mënyrë të konsiderueshme në zhvillimin e qëndrueshëm, pasi shtrin parimet dhe teknikat e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis në një nivel më strategjik. Kjo do të nënkuptonte adaptimin e problematikës së parametrave mjedisorë në proceset e vendimmarrjes në të gjitha nivelet: të politikave, të planeve dhe të programeve (Arce dhe Gullón, 2000). Si rrjedhim, studiohen pasojat mjedisore dhe masat për ti përballuar ato në nivel strategjik, ndërsa ka dhe transparencë më të madhe në procesin e vendimmarrjes dhe një përfshirje më efektive të qytetarëve. Por që një VSM të mund të përshkruhet si "i qëndrueshëm", duhet të mos ketë si qëllim të vetëm minimizimin e ndikimeve të një plani apo programi në mjedis, por të formësojë veprimet dhe objektivat e tyre, në mënyrë të tillë që ato të plotësojnë kriteret e objektivat afatmesme të zhvillimit të qëndrueshëm.

Gjithashtu, VSM merr në konsideratë projektet afat-gjatë dhe të një shkalle më të madhe, kështu ai mund të përqëndrohet në rrugë të ndryshme ose alternative që çojnë në arritjen e objektiveve specifike mjedisore të planeve ose programeve. Për më tepër, shqyrtimi i zgjidhjeve alternative nga VSM, sipas Noble (2000), përbën kusht kyç për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, pasi gjatë njohjes së zgjidhjeve alternative, kërkohet përfshirja e elementëve socioekonomike dhe biofizike, por edhe mirëkuptimi i lidhjes së tyre të ndërsjellë dhe të ndërvarur. Për të përcaktuar se cilat nga zgjidhjet alternative kanë më shumë gjasa për të kontribuar në qëndrueshmërinë, është e nevojshme të përcaktohen kriteret në bazë të të cilave merren vendimet e zbatimit të planifikimit strategjik. Këto kritere janë të lidhura kryesisht me besueshmërinë e procesit të VSM p.sh. në çështjet e konsultimit, por dhe të materialeve të informimit që përdoren. Përveç kësaj, VSM inkurajon konsultimet në mes të palëve të përfshira dhe institucioneve, dhe forcon pjesëmarrjen publike akoma edhe në konsultimin e vet projektit ose programit të propozuar. Përmes konsultimeve të kryera me palët e interesuara, si pjesë e procesit të VSM, është e mundur të identifikohen çështje, nevoja, shqetësime, vlera dhe ide nga ato grupe dhe pjesë të shoqërisë që mund të preken nga një politikë e veçantë, një plan ose një program (Dalal-Clayton dhe Sadler, 1999).

Përveç sa më sipër, von Seht (1999) thekson përfitime edhe më konkrete nga zbatimi i VSM të cilat kanë lidhje me sa më poshtë:

- Rrit ndjeshëm promovimin e parimit parandalues në lidhje me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve.
- Detyron planet dhe programet strategjike për të shqyrtuar akoma edhe më shumë zgjidhje alternative, skenarë dhe propozime.
- Rrit shanset për vlerësimin e efekteve kumulative, ndikimeve sinergjike dhe indirekte, në krahasim me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve.
- Lidh ndikimet e pritura me problemet rajonale dhe globale të mjedisit.
- Forcon transparencën dhe besueshmërinë e proceseve vendimmarrëse, pasi nxit konsultimet dhe kontribuon në ndërgjegjësimin social.
- Ofron më shumë besim tek investitorët e mundshëm dhe të kushtëzuar, kontribuon në hartimin e Studimeve më të mira të Ndikimeve në Mjedis, ndërsa njëkohësisht në disa raste është i mundur edhe reduktimi i kohës së nevojshme për lejen mjedisore të disa projekteve dhe aktiviteteve.

2.3.3. Problemet në zbatimin e VSM

VSM përballlet me një numër çështjesh teknike dhe procedurale, probleme të natyrave të ndryshme. Në lidhje me çështjet teknike, projektet e ardhshme të zhvillimit të një zone, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i një plani ose programi, mund të jenë të shumta dhe për këtë arsye, vlerësimi i ndikimit në mjedis krijon një kompleksitet analitik. Informacioni mbi kushtet mjedisore aktuale dhe sidomos të ardhmen - pasi hetohet evolucioni i mjedisit të zonës së studimit, pa miratimin e planit ose programit të propozuar - është zakonisht i kufizuar, siç edhe informacioni mbi natyrën, shkallën dhe pozicionimin e saktë të projekteve të ardhshme të propozuara, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i planeve dhe programeve (von Seht, 1999). Shpesh, numri i madh i alternativave në projektet e propozuara kontribuon negativisht në kompleksitetin e VSM. Përveç kësaj, VSM përbën një institucion relativisht të ri, në mënyrë të veçantë në Shqipëri, fakt që do të thotë se nuk ka përvojë të veçantë për adresimin e çdo problemi apo zhvillimin e metodologjisë së përshtatshme për përgatitjen e VSM.

Përveç problemeve teknike, të rëndësishme, dhe në veçanti të vështira, paraqiten aspektet procedurale të proceseve vendimmarrëse. Politikat, planet dhe programet paraqiten përgjithësisht me një mënyrë relativisht abstrakte dhe evoluohen vazhdimisht. Për shkak të kësaj dinamike të tyre, është i domosdoshëm studimi i vazhdueshëm i ndikimeve të tyre në mjedis, gjatë gjithë rrjedhës së proceseve vendimmarrëse, fakt i cili e bën Strategjinë e Studimit të Ndikimeve në Mjedis akoma edhe më të vështirë. Përveç kësaj, nuk ka kufijë të qartë për ndarjen e politikave të ndryshme, planeve dhe programeve, domethënë, nuk mund të ketë ndarje të plotë të objekteve midis tre planeve, një për transport, një për energjinë dhe një për përdorimin e tokës, pasi ekzistojnë marrëdhënie të ndikimit të ndërsjellë në mes tyre. Gjithashtu, vihet re se efektet e një politike varen në mënyrë të drejtpërdrejtë nga mënyra me të cilën u dha interpretimi në politikë, me qëllim zbatimin e saj, realizimin e saj. Në fund të fundit

vendimi është një politikë procesi, fakt që do të thotë se palët e vendimmarrjes nuk do të marrin parasysh vetëm efektet mjedisore nga zbatimi i një politike, i një plani apo një programi, por do të përllogarisin dhe vet interesat e tyre, si edhe ndikimet në nivel politike (Glasson et al., 2012).

Përveç çështjeve të mësipërme, Noble (2003) argumenton se është veçanërisht e vështirë për tu studiuar efektiviteti i një VSM, pasi ai, në një masë të madhe, varet jo vetëm nga efektet e tij dhe nga mënyra se si ai ndikon vendimmarrjen me mbrojtjen e mjedisit, por edhe nga cilësia e procesit të përgjithshëm, siç përcaktohet nga proceset e pjesëmarrjes dhe konsultimet. Akoma edhe sistemet e ndryshme dhe kuadri institucional i VSM në çdo vend, formësojnë kritere të ndryshme për vlerësimin e efektivitetit të tij, të cilat përcaktohen nga direktivat përkatëse dhe kuadri ligjor (Noble, 2003).

Si rrjedhim krahasimi midis VSM të ndryshme të vendeve të ndryshme nuk është menjëherë i mundshëm dhe kjo krijon ngatërresë/komplikim në shkëmbimin e pikëpamjeve dhe përvojave, në mënyrë që të realizohet zhvillimi i tyre shkencor. Le të shënohet në këtë pikë se në rastet kur ka çështje të ndotjes ndërkufitare dhe menaxhimit të burimeve natyrore, krijohet nevoja e zbatimit të një VSM ndërkufitare, me gjithë vështirësitë që ai përfshin (Morrison-Saunders dhe Arteve, 2004).

Një pikëpamje e ngjashme shprehet edhe nga Fischer (2002a, 2002b), i cili pas një kërkimi dhe studimi në 25 VSM të përgatitura në Britaninë e Madhe dhe Gjermani për politika, plane dhe programe, arrin në përfundimin se kërkojnë një kërkim dhe studim të mëtejshëm çështjet e mëposhtme:

- Referenca në lidhje me çështje socio-ekonomike në VSM e projekte.
- Aftësia që VSM për plane dhe programe të kërkojnë skenarë alternativë që të kenë lidhje me zhvillimin dhe rritjen e sektorëve të tjerë përveç atij që po studiohet.
- Mënyra integritetit të plotë të VSM në projektin për të cilin po përgatitet.
- Nevoja e pjesëmarrjes së publikut në VSM për programet - pjesëmarrja publike është zakonisht vetëm në VSM për projekte.

Së fundi, sipas Therivel (2004), ka disa çështje në Direktivën Evropiane 2001/42 që kanë nevojë për sqarime p.sh. referuar faktorëve mjedisor të biodiversitetit, të florës dhe faunës, por cilat janë dallimete qarta midis këtyre tre faktorëve të mjedisit? Gjithashtu, çfarë saktësisht nënkuptohet me shprehjen "asete"? Pse ato, ashtu sikurse edhe shëndeti i njeriut hynë në VSM dhe nuk miratohen dhe parametra të tjerë social ekonomik? Për më tepër, shkalla e detajit në përshkrimin e projektit apo programit të propozuar, në situatën ekzistuese mjedisore, në objektivat dhe fizibilitetin e projektit ose programit, e kombinuar me referencën e nevojshme në projekte dhe programe të tjera me të cilat ka lidhje, mbetet të përcaktohet nga përvoja e ardhshme e studiuesve dhe ndoshta në varësi të llojit të projektit apo programit të propozuar dhe shkallën e aplikimit të tij. Për më tepër, edhe detaje të tjera të tilla si p.sh. cilat organizma dhe institucione duhet të marrin pjesë në konsultime, por edhe se ku me saktësi përqëndrohet referimi i skenarëve alternativë, mbetet të përcaktohet nga aplikimi i VSM në praktikë (Therivel, 2004).

3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT

3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit

3.1.1. Qëllimii Planit

Qëllimii Planit të propozuar dëshmohej nga përfitimet që pritet të shkaktojë si në shoqëritë lokale, ashtu edhe në mjedisin natyror, kulturor dhe infrastrukturor. Qëllimi bazë i Planit të propozuar lidhet me zhvillimin territorial dhe organizimin e Bashkisë, me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial, urban dhe arkitektonik. Mjetet do të përdoren, duke ndjekur përzgjedhjet bazë strategjike të Planit Kombëtar Territorial të Shqipërisë, dhe do të kenë si standard:

- Vlerat e zhvillimit të qendrueshëm dhe si akse përmirësimit të ekuilibruar të nivelit të jetesës, nëpërmjet vlerësimit të mjeteve natyrore dhe njerëzore që janë në dispozicion.
- Forcimin e kohezionit social.
- Mbrojtjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Propozimet e Planit pritet të kontribuojnë në përmirësimin e përgjithshëm të zonës, por edhe në mbrojtjen e mjedisit, ndërsa paralelisht do të kontribuojnë në zhvillimin lokal. Më konkretisht, Plani i propozuar është një plan territorial me rëndësi lokale, i cili mund të rregullojë çështje si brenda vendbanimeve, ashtu edhe jashtë vendbanimeve të Bashkisë. Paralelisht, synon të përmirësojë cilësinë e shërbimeve sociale të ofruara, si edhe të infrastrukturave teknike të Bashkisë. Gjithashtu, nëpërmjet organizimit hapësinor të Bashkisë, bëhet përpjekja për përballjen e konflikteve ekzistuese të përdorimeve të tokës, të cilat rezultojnë nga afërsia e drejtëpërdrejtë e përdorimeve dhe aktiviteteve të papajtueshmërive ndërmjet tyre. Njëkohësisht, si mjet zhvillimor, Plani thekson veprat e nevojshme të infrastrukturave që do të duhet të realizohen, me qëllimin që të arrihet zhvillimi në nivel lokal, ndërsa jep orientime për iniciativa, që synohet të ndërmerren në të tre sektorët e prodhimit, gjithmonë duke patur si kriter zhvillimin e qendrueshëm të Bashkisë, fakt që sipas kushteve siguron mbrojtjen efikase të mjedisit. Së fundmi, konstaton dhe propozon:

- Burimet më të rëndësishme të ndotjes dhe përpiqet t'i kufizojë me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial.
- Zonat e ndjeshme ekologjike dhe elementët e interesit kulturor.
- Masat për mbrojtjen dhe promovimin e zonave të ndjeshme ekologjike dhe të zonave me interes kulturor.

Si përfundim, Plani formulon modelin zhvillimor të zonës, i cili do të mbështetet në aktivitetet ekonomike të organizuara, të bazuara në kritere të qendrueshme territoriale, duke çuar në mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, dhe në forcimin e kohezionit social.

Referimi ndaj objektivave mjedisore të politikave, strategjive dhe planeve, në nivel europian dhe kombëtar, lidhet me njohjen e kërkesave dhe të angazhimeve që rezultojnë nga këto dhe që ndikojnë në objektivat e Planit të propozuar. Kështu, më poshtë paraqitetet në mënyrë të përmbledhur kuadri ligjor dhe rregullues europian dhe kombëtar, në të cilin paraqiten objektivat për mbrojtjen e mjedisit dhe të cilat kanë të bëjnë me Planin e propozuar, me qëllim që të theksohet rëndësia e mbrojtjes së mjedisit. Paraqitja e kuadrit që përcakton objektivat mjedisore bëhet sipas parametrave mjedisore, siç përcaktohen në Direktivën Europiane 2001/42 EK për Vlerësimin Strategjik Mjedisor dhe në Ligjin përkatës 91/2013. Për më tepër, përmenden objektivat e politikës mjedisore siç shprehen nga strategjitë tematike dhe programet e veprimit. Parametrat kryesorë mjedisore janë si vijon: bioshumëllojshmëria, popullisa, shëndeti i njeriut, flora, fauna, toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, elementët pasurorë materialë, trashëgimia kulturore, përfshi edhe trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike si edhe peisazhin.

Para se t'i referohemi objektivave të sipërpërmendura, paraqiten propozimet e Fazës së Dytë, të cilat kanë të bëjnë me vizionin, objektivat strategjike dhe akset e prioritetit për zhvillimin territorial të Bashkisë.

3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Boshtete Prioriteteve sipas Planit të propozuar

3.1.2.1. Vizioni i zhvillimit

Duke marrë parasysh të dhënat reale, si edhe kërkesat që ata kërkojnë, siç edhe u pasqyruan dhe u vlerësuan në Fazën I-rë të studimit, përfshirë dhe analizën e mëparshme SWOT, përcaktohet vizioni i zhvillimit të Bashkisë për vitin 2033. Vizioni ka për qëllim të trajtojë dhe përballojë dobësitë dhe rreziqet që janë theksuar për rajonin e studimit dhe të shfrytëzojë avantazhet, si ato natyrale, ashtu edhe ato të përfituara nga mundësitë e paraqitura. Vizioni i zhvillimit të Bashkisë për vitin 2033 është formuluar si më poshtë:

"Bashkia Devoll, hyrje e vendit, me një identitet të njohur në sajë të produkteve bujqësore, trashëgimisë kulturore dhe mjedisit natyror, ka kushte banimi cilësore, është një destinacion ekoturizmi në nivel kombëtar dhe ofron mundësi për bujqësinë, turizmin dhe industrinë."

Në Bashkinë e Devollit, sektori i bujqësisë dhe i përpunimit propozohet që të jetë një sektor i rëndësishëm zhvillimi. Propozohet përshtatja e prodhimit me kërkesat e tregut, modernizimi i infrastrukturës mbështetëse, zgjerimi në tregje të reja.

Në fushën e turizmit propozohet kthimi i saj në destinacion ekoturizmi në nivel kombëtar, duke shfrytëzuar trashëgiminë e saj kulturore dhe mjedisin natyror dhe duke nxitur veprime në lidhje me forma të buta të turizmit alternativ si turizmi malor, agroturizmi etj. Duke pasur parasysh dhe pozicionin e saj si hyrje e Shqipërisë do të mund të krijojë bashkëpunim rajonal dhe ndërkombëtar me qëllim lidhjen dhe

zhvillimin e rrjeteve turistike tematike, si dhe promovimin e zonës së mbrojtur ndërkombëtarisht të Parkut Kombëtar të Prespës.

Çdo zhvillim në sektorin e turizmit duhet të marrë parasysh mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit natyror dhe kulturor. Duhet të kultivohet ndërgjegjja mjedisore si e banorëve ashtu edhe vizitorëve dhe të merren masa për mbrojtjen e monumenteve dhe burimeve natyrore të Bashkisë.

Në të njëjtën kohë duhet të ruajë kushtet cilësore të banimit që disponon, nëpërmjet zhvillimit të qëndrueshëm të zonave të urbanizuara, krijimit të mjeteve të qëndrueshme të transportit publik, përmirësimit dhe krijimit të hapësirave të reja publike, sigurimit të aksesit për njerëzit me lëvizshmëri të reduktuar, parandalimit të rreziqeve, përmirësimit të infrastrukturës shëndetësore, edukimit etj.

Parimet bazë udhëzuese të mësipërme për realizimin e vizionit dhe strategjisë së zhvillimit të Bashkisë Devoll janë në kuadrin e objektivave strategjike specifike, siç përshkruhet në kapitullin vijues, në të cilat do të mbështeten veprimet dhe projektet në zonën e studimit.

3.1.2.2. Strategjia e Zhvillimit dhe Objektivat

Parimet kryesore udhëzuese për zbatimin e strategjisë së vizionit dhe zhvillimit të Bashkisë janë renditur më poshtë si Objektiva Strategjike (OS). Për çdo Objektiv, shënohen në mënyrë programet strategjike (PS) që të çojnë në zbatimin e tij.

OS 1 Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit

PS 1.1 Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.

Përshtatje e prodhimit dhe produkteve bujqësore/ blegtorale, e të anëtarëve prodhues të grupeve dhe organizatave në kërkesat e tregut.

Kualifikim i burimeve njerëzore të sektorit bujqësor dhe blegtoral në bashkëpunim me qendrat kërkimore dhe shkencorë

PS 1.2 Modernizim i infrastrukturës mbështetëse

Skemat mbështetëse për prodhimin bujqësor dhe blegtoral, në kuadër të përdorimit eficient të tokës bujqësore.

PS 1.3 Promovim i agropërpunimit

Promovimi i politikave të orientuara drejt zhvillimit që mbështesin aktivitetet prodhuese, dhe inkurajim i formalizimit të industrisë agropërpunuese dhe rritjes së sipërmarrjeve të vogla dhe të mesme, duke përfshirë qasjen në shërbimet financiare (Pikat e përpunimin dhe amballazhimit të produkteve bujqësore dhe blegtorale).

PS 1.4 Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët

Krijimi i ekonomive të shkallës me bashkëpunimin vertikal ose horizontal të

fermerëve në sistemin agro-ushqimor (veprimet kolektive, bashkëpunimet) ose rritjen e madhësisë së fermave përmes konsolidimit të tyre me qëllim uljen e kostove të prodhimit, rritjen e efikasitetit dhe përdorimin më efikas të inputeve me anë të përmirësimit të Marrëdhënieve Input / Output.

Venie në dispozicion e përbashkët të mallrave në treg, duke përfshirë përgatitjen për shitje, përqendrimin e shitjeve dhe furnizimin me tregtarët me shumicë (Ngritje e pikave të grumbullimit dhe tregjeve bujqësore).

PS 1.5 Zgjerim në tregje të reja

Krijim, konsolidim dhe përmirësim i avantazheve konkurruese që do të jenë në korespondim me sfidat e reja që rrjedhin nga progresi i pandërprerë tekniko-teknologjik, për tërheqje së investimeve direkte të huaja në Bashki.

OS 2 Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike

PS 2.1 Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut

Promovim i turizmit të qëndrueshëm me format kryesore: turizmi malor, ekoturizmi dhe agroturizmi.

Diversifikim - specializim i produktit turistik - Zhvillimi i aktiviteteve turistike gjatë gjithë vitit

Hedhjen në treg të ofertave dhe produkteve vendase tradicionale.

Promovim e kulturave dhe produkteve vendase, me kusht respektimin e trashëgimisë natyrore dhe popullsisë vendase.

Identifikim dhe hartëzim i burimeve turisitike.

Promovim i turizmit dixhital.

PS 2.2 Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike

Kualifikim i burimeve njerëzore në turizëm dhe aktiviteteve turistike.

Zhvillimi i aplikacioneve dixhitale.

Pasurimi i shërbimeve të ofruara me infrastrukturë dhe aktivitete të veçanta.

Krijim i një marrëveshje cilësore lokale.

PS 2.3 Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë

Ndërlidhja e zonave turistike - zhvillimi e rrjeteve tematike (p.sh. mjedisi natyror, gastronomi, arkitekturë).

Promovimi i Parkut Kombëtar të Prespës si një zonë e mbrojtur ndërkombëtarisht dhe pjesë e Rezervës së Biosferës së UNESCO-s.

Bashkëpunim me Bashkisë të Korçës për zhvillimin e qëndrueshëm të zonës malore në Vargmalin e Moravës.

OS 3 Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor

PS 3.1 Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore

PS 3.2 Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve

Promovim i zbatimit dhe menaxhimit të qëndrueshëm të të gjitha llojeve të pyjeve, ndalim i shpyllëzimit, rigjenerim i pyjeve të degraduara dhe rritje ndjeshme e pyllëzimit dhe ripyllëzimit.

PS 3.3 Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit

Monitorim dhe rehabilitim në vargmalin e Moravës dhe në Zonës e Prespës të Vogël.

PS 3.4 Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve

Interpretim mjedisor dhe tërheqje e vizitorëve në zonat e mbrojtura natyrore dhe në monumentet e kulturës.

PS 3.5 Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore

Rehabilitim dhe mbrojtje e monumenteve kulturore të Bashkisë, shpallje e monumeteve të reja.

Promovimi i trashëgimisë kulturore dhe rrjetëzimi i tyre (zhvillimi i rrjetit) itinerarë kulinare, evente, festivale kulturore, krijim dhe promovim i rrjetit të destinacioneve të arritshme me interes turistik.

Përforcimi i sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura natyrore dhe kulturore dhe strukturave të menaxhimit të tyre.

OS 4 Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara

PS 4.1 Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale

Përforcimi i planifikimit për zhvillimin vendor dhe rajonal.

Përmirësimi i shërbimeve ndaj qytetarëve.

Krijimi i mjeteve dhe strukturave për një qeverisje lokale më efektive.

Krijim i infrastrukturës së gjelbër - akseve të lidhjeve alternative.

PS 4.2 Modernizim i infrastrukturës inxhenierike

Zhvillimi i infrastrukturës për një transport cilësor, të sigurt, dhe të qëndrueshëm; duke përfshirë infrastrukturën rajonale, bashkiake dhe transportin publik, për të mbështetur zhvillimin ekonomik dhe mirëqenien e banorëve, me fokus në qasjen e përballueshme dhe të barabartë për të gjithë.

PS 4.3 Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane

Krijim i hapësirave publike dhe sistemim i hapësirave ekzistuese.

Sigurim i aksesit në hapësira publike të sigurta, gjithëpërfshirëse dhe të aksesueshme, në veçanti për gratë dhe fëmijët, personat e moshuar dhe personat me aftësi të kufizuara.

PS 4.4 Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive

Përmirësimi i parandalimit, trajtimit dhe menaxhimit të rrezikut, me fokus të veçantë në rreziqet natyrore (zjarre, përmytje, rrëshqitje toke etj.).

OS 5 Sigurimi i kohezionit social

PS 5.1 Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore

Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.

PS 5.2 Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive

Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sigurimi i arsimit cilësor, të paanshëm dhe të barabartë

Infrastrukturë cilësore sportive.

Eliminim i arsimit kolektiv.

PS 5.3 Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim

Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore për të ndjekur ndryshimin duke hapur qendra të zhvillimit të vazhdueshëm profesional me objektiv adaptimin e burimeve njerëzore.

PS 5.4 Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale

Sigurim i aksesit për njerëzit e prekur nga varfëria dhe përjashtimet sociale.

3.2. Objektiva Europianë

3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin

3.2.1.1. Në përgjithësi

Që në fillimet e dhjetë vjeçarit të 1970, në Europë ekziston angazhimi për çështjet që lidhen me mbrojtjen e mjedisit. Kështu, për çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e cilësisë së ajrit atmosferik dhe të ujërave, mirëmbajtjen e burimeve natyrore dhe të bio shumëllojshmërisë, me menaxhimin e mbetjeve dhe në përgjithësi me aktivitete që kanë pasoja të pafavorshme dhe përbëjnë sektorë bazë veprimi si në nivel evropian ashtu edhe kombëtar, ndeshen angazhime nga politika europiane, me qëllim që të minimizohen pasojat mjedisore dhe të sigurohet zhvillimi i qendrueshëm i modelit social evropian. Objektivi Bashkimit Evropian është promovimi i zhvillimit të

qendrueshëm me qëllim afatgjatë zhvillimin e barabartë që të sigurohet zhvillimi ekonomik dhe progresi social, ndërsa paralelisht të ekzistojnë masa edhe për mbrojtjen e mjedisit.

Zhvillimi i legjislacionit europian mjedisor fokusohet në ndryshimin mbarë botëror klimaterik, në reduktimin e ndikimeve mjedisore të transporteve, në promovimin e modeleve të qendrueshme prodhuese dhe konsumatore, në menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore, në reduktimin e kërcënimeve ndaj shëndetit publik, në luftimin e varfërisë dhe të izolimit social, si edhe në masat që lidhen me zgjerimin e dijes, mjetet financiaro-ekonomike, komunikimin, si edhe me politikën e nevojshme. Në bazë të strategjisë së re që u propozua për Europën e vitit 2020, Europa mund t'ia dalë mbanë nëse vepron në mënyrë kolektive, si "Bashkim" dhe ta shndërrojë ekonominë e saj në një ekonomi të zgjuar, të qendrueshme dhe pa përjashtime, kudo të ekzistojnë nivele të larta punësimi, prodhueshmëri edhe kohezioni social. Koordinimin e politikës mjedisore do ta marrë përsipër iniciativa emblematisht «Një Europë që përdor në mënyrë efikase burimet», propozime bazë të së cilës janë reformimi i politikës së përbashkët bujqësore, i politikës së përbashkët të peshkimit, i politikës për kohezionin, rishikimi i rrjeteve ndëreuropiane të transporteve, rishikimi i legjislacionit për ndjekjen dhe paraqitjen e raporteve në lidhje me emetimet e gazrave serë, ecuria për një ekonomi me emetime të ulëta të karbonit deri në vitin 2050, rishqyrtimi i lëndëve të priorititetit që përmenden në direktivën – kuadër për ujërat, etj.

Deri më sot janë zbatuar shtatë Programe Veprimi për Mjedisin, të cilat kanë përcaktuar formulimin e politikës europiane për mjedisin. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin është konsideruar si kuadri bazë politik për zbatimin e politikës mjedisore dhe përcakton prioritetet e Bashkimit Europian (B.E.-së.), deri më 31 Dhjetor 2020 (2013-2020). Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin thekson te nëntë objektiva prioriteti që duhet të arrijë B.E.-ja. Këto objektiva paraqiten në mënyrë të përmblendhur si më poshtë vijon (Vendimi 1386/2013/B.E., 2013):

- Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror të Bashkimit.
- Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi të gjelbër dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve.
- Mbrojtja e qytetarëve të Bashkimit nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqenien.
- Maksimizimi i përfitimeve të legjislacionit mjedisor të Bashkimit nëpërmjet përmirësimit të zbatimit.
- Përmirësimi i bazës së dijeve dhe dëshmive për politikën mjedisore të Bashkimit.
- Sigurimi i investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike si edhe përballja e kostos së jashtme mjedisore.
- Përmirësimi i inkuadrimin të distancës mjedisore dhe të kohezionit të politikave.
- Forcimi i qendrueshëm i qyteteve të Bashkimit.

• Rritja e efikasitetit të Bashkimit përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike.

3.2.1.2. *Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror*

Për mbrojtjen, ruajtjen dhe forcimin e kapitalit natyror të Bashkimit, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin deri në vitin 2020 ka si objektiv mbrojtjen e bioshumëllojshmërisë dhe të ekosistemeve të ndjeshme. Synon zëvendësimin e të paktën 15% të ekosistemeve të nënvlerësuar. Për më tepër, në përputhje me Direktivën – Kuadër 2000/60/E.K. për ujërat, do të duhet të mbrohen edhe ujërat e brendshëm sipërfaqësorë, kalimtarë, bregdetarë dhe nëntokësorë, me qëllim që të ekzistojë ujë i mjaftueshëm sipërfaqësor dhe nëntokësor me cilësi të mirë. Një parametër tjetër, i cili është i rëndësishëm për kapitalin natyror të B.E.-së, është reduktimi i presioneve që kanë ujërat detarë. Dhe për ujërat detarë, objektivi përbën ruajtja e gjendjes së mirë mjedisore, duke marrë masa për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar, për zëvendësimin, aty ku është e mundur, të ekosistemeve detare, për bashkëpunimin ndërshtetëror etj. Së fundmi, në lidhje me forcimin e kapitalit natyror, në vazhdim i referohemi reduktimit të ndotjes atmosferike dhe të ndikimeve që kjo ka në ekosisteme mbrojtjes së mjaftueshme të tokave të B.E.-së; përballjes së ndotjes me elementë ushqyesë dhe në veçanti me azot dhe fosfor; dhe së fundmi, menaxhimit të drejtë të sipërfaqeve pyjore, nëpërmjet mbrojtjes së tyre nga zjarret, fenomenet natyrore, etj.

3.2.1.3. *Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi "të gjelbër" dhe konkurruese*

Për shndërrimin e Bashkisë në një ekonomi "të gjelbër" dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron se deri në vitin 2020, do të jenë arritur objektivat që ka vënë Bashkimi Europian në lidhje me klimën dhe energjinë, ndërsa do të jenë bërë përpjekje të rëndësishme për të përkthyer reduktimin e emetimit të gazrave serë me synim ruajtjen e rritjes së temperaturës mesatare të planetit; do të jenë reduktuar pasojat mjedisore të sektorëve të mëdhenj të ekonomisë dhe do të jetë rritur efikasiteti gjatë përdorimit të burimeve natyrore, ndërsa do të jepen stimuj në nivel tregu, me qëllim që të inkurajohen investimet e sipërmarrjeve dhe të novacionit dhe të theksohet zhvillimi i gjelbër; do të jenë reduktuar ndërhyrjet totale mjedisore të prodhimit dhe të konsumimit, kryesisht në sektorët e ushqimit, të strehimit, por edhe të lëvizshmërisë, nëpërmjet ndryshimeve strukturore në prodhim, në teknologji, në novacion; dhe së fundmi, do të bëhet menaxhimi i sigurt i mbetjeve, me qëllim reduktimin e ndikimeve në shëndet dhe në mjedis, nëpërmjet reduktimit të prodhimit të mbetjeve (si për frymë, ashtu edhe në çmime absolute) dhe të kufizimit të propozjes së lëndëve jo të riciklueshme, ndërsa, nëse zbatohen kërkesat e Direktivave të Bashkimit Europian, në lidhje me mbetjet dhe hapësirat e propozjes së tyre, do të reduktohet edhe ndotja e ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë, e tokës dhe e atmosferës.

3.2.1.4. *Presione mjedisore dhe rreziqe për shëndetin dhe mirëqënien*

Me qëllim që qytetarët e Bashkimit Europian të mbrohen nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqënien, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) përmirësim të rëndësishëm në mbrojtjen si të ajrit të jashtëm

në B.E., me qëllim që të ekzistojë përjasje e niveleve që propozon Organizata Botërore e Shëndetësisë (O.B.SH.), ashtu edhe në atë brendshëm në përputhje me orientimet e kësaj organizate; reduktim i rëndësishëm i ndotjes akustike dhe sërish duke patur synimin për t'iu afruar niveleve të O.B.SH.-së; ekzistenca e standarteve të rrepta për ujin e sigurt të pijshëm dhe ujëra të sigurta notimi për qytetarët e B.E.-së; përballje efektive përsa i përket minimizimit të rreziqeve si për mjedisin, ashtu edhe për shëndetin, nga përdorimi i lëndëve të rrezikshme kimike që përmbajnë produktet, ato që përmenden më sipër sigurohen me legjislacionin përkatës të B.E.-së dhe kanë si synim një mjedisi jo toksik; mungesa e ndikimeve të dëmshme në shëndetin e njeriut, por edhe në mjedis, nga përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve; përballje efektive e shqetësimeve që lidhen me nanomateriale por edhe të tilla; dhe së fundmi, progres i rëndësishëm përsa i përket përshtatjes ndaj ndikimeve të ndryshimit klimaterik.

3.2.1.5. Përfitimet e legjislacionit mjedisor

Me qëllim që të maksimalizohen përfitimet e legjislacionit mjedisor të Bashkimit, nëpërmjet përmirësimeve të rëndësishme për zbatimin e tij, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) akses të thjeshtë të publikut në informacionet që kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit të legjislacionit mjedisor të B.E.-së; rritje të pajtueshmërisë me veprime konkrete legislative përsa i përket mjedisit; imponim të legjislacionit mjedisor të B.E.-së në të gjitha nivelet e administratës dhe sigurim të konkurrencës së barabartë në tregun e brendshëm të Europës; krijim të marrëdhëniesve të besimit të qytetarëve përsa i përket të drejtës mjedisore të B.E.-së dhe të zbatimit të saj; dhe së fundmi, lehtësim të ruajtjes së parimit të mbrojtjes efektive të qytetarëve të B.E.-së.

3.2.1.6. Përmirësimi i bazës së dijeve dhe të dëshmive për politikën mjedisore

Me qëllim që të përmirësohet baza e dijeve dhe e dëshmive për politikën mjedisore të B.E.-së, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin synon (deri në vitin 2020), krijimin e politikave dhe të interesuarve të tjerë, të cilët kanë në dispozicionin e tyre më shumë të dhëna për hartimin dhe zbatimin e politikave në lidhje me mjedisin dhe klimën, ndërsa do të duhet të kenë kuptuar tashmë pasojat mjedisore nga aktivitetet e njeriut; ekzistencën e mirëkuptimit të madh për problemet e ndryshme mjedisore dhe për rreziqet klimaterike dhe këto të mund të vlerësohen dhe të menaxhohen në mënyrë të përshtatshme; forcimin e kontaktit ndërmjet shkencës dhe politikës në sektorin e mjedisit, ndërsa do të duhet të përfshihen edhe qytetarët për të patur akses në të dhënat dhe të jenë pjesëmarrës në veprën shkencore; dhe forcimin e ndikimit të B.E.-së në komunitetin ndërkombëtar, përsa i përket lidhjes shkencë – politikë, me qëllim përmirësimin e dijes rreth çështjeve të politikës ndërkombëtare mjedisore.

3.2.1.7. Investime në politikën mjedisore dhe klimaterike

Për sigurimin e investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike dhe përballjen e kostos së jashtme mjedisore, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin propozon

arritjen e objektivave të politikës për mjedisin dhe klimën, deri në vitin 2020, në mënyrë efikase nga ana ekonomike dhe me mbështetje analoge nga financimi i mjaftueshëm; kërkon rritjen si të financimit publik ashtu edhe atij privat, në shpenzime që kanë të bëjnë me mjedisin dhe parametrat klimaterikë; dhe siguron vlerësim të saktë në vlerën e kapitalit natyror dhe të shërbimeve që kanë të bëjnë me ekosistemet, ndërsa përlllogarit edhe koston e përkeqësimit të tyre, faktorë që ndikojnë në hartimin e politikës.

3.2.1.8. Inkuadrimi i distancës mjedisore në politika

Për përmirësimin e inkuadrimin të distancës mjedisore në politika, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin ka si objektiv, deri në vitin 2020 të zbatohen politika sektoriale në nivelin e Bashkimit Europian dhe të shteteve anëtare, që t'u shërbejnë objektivave mjedisore dhe klimaterike që lidhen me to. Kështu, propozon inkuadrimin e kushteve dhe stimuljeve që lidhen me klimën dhe mjedisin, me rishqyrtim paralel edhe të politikave tashmë ekzistuese; kërkon kryerjen e vlerësimeve për pasojat mjedisore, sociale dhe ekonomike si në nivelin e B.E.-së, ashtu edhe në nivel kombëtar, për të siguruar kohezionin dhe efikasitetin e tyre; kërkon zbatimin e plotë të Direktivave për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit dhe për Vlerësimin e ndikimeve në Mjedis; kërkon vlerësimin e informacioneve që nxirren nga vlerësimi i zbatimit të planit mjedisor, me qëllim përmirësimin e pasojës dhe të kohezionit të tij; dhe dëshiron menaxhimin e kompromiseve që mund të rezultojnë në të gjitha politikat, me qëllim që të maksimalizohen sinergjitë dhe të reduktohen, sa më shumë të jetë e mundur, pasojat negative në mjedis.

3.2.1.9. Forcimi i qëndrueshëm i qyteteve

Për forcimin e qëndrueshëm të qyteteve, Programi i të Bashkimit, Plani i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020), zbatimin e politikave të programimit dhe planifikimit të qëndrueshëm urban në pjesën më të madhe të qyteteve të Bashkimit, të cilat nënkuptojnë pastrimin e ndërtesave për vlerësimin e performancave mjedisore të qyteteve, duke marrë parasysh pasojat ekonomike dhe sociale, si edhe kujdesin, me qëllim që qytetet të informohen në lidhje me financimin për masat e mbrojtjes së qëndrueshmërisë urbane dhe të kenë akses në të. Është i nevojshëm zgjerimi i iniciativave ekzistuese që mbështesin novacionin dhe praktikën me të mira në qytete, si edhe gjithashtu krijimi i rrjetit dhe shkëmbimet ndërmjet tyre, me qëllim që të inkurajohen qytetet të promovojnë pozicionin e tyre lider në zhvillimin urban të qëndrueshëm.

3.2.1.10. Përballja e sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike

Me qëllim që të rritet efikasiteti i Bashkimit, përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin duhet (deri në vitin 2020) të sigurojë inkuadrim të plotë të rezultateve të Konferencës së Rios në politikat e B.E.-së dhe kontributin efikas të B.E.-së në përpjekjet dhe iniciativat botërore, që kanë si objektiv krijimin e një ekonomie «të gjelbër» dhe pa përjashtime, në

kuadër të zhvillimit të qendrueshëm; mbështetje efikase e përpjekjeve kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare që bëhen për përballjen e problemeve mjedisore dhe klimaterike, me objektiv zhvillimin e qendrueshëm; dhe reduktim i ndikimeve të konsumimit në mjedis, nëpërmjet zhvillimit të përpjekjeve për një përqsje botërore drejt zhvillimit të qendrueshëm. Për këtë qëllim, kërkohet miratimi i objektivave të zhvillimit të qendrueshëm, të cilat mbulojnë sektorët e prioritetit pa përpjashtime të ekonomisë së «gjelbër» dhe të kenë si kusht të domosdoshëm ratifikimin e marrëveshjeve bazë shumëpalëshe mjedisore shumë më përpara se viti 2020, me qëllim që të ruhen angazhimet për vitin 2020. Për më tepër kërkohet bashkëpunimi me shtetet-partnere në mënyrë më strategjike, me qëllim që të promovohen praktikat më të mira në legjislacionin e brendshëm mjedisor dhe në konvergjencë të vendeve gjatë negociatave shumëpalëshe mjedisore.

3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020

Politika e Përbashkët Bujqësore (P.P.B.), e cila u themelua në vitin 1962, lidh sektorin e bujqësisë me Europën. P.P.B. e re (pas vitit 2013) duhet të përballlet me më shumë probleme, si rritja e rëndësishme e popullsisë në lidhje me tokën-me prodhimin e ushqimeve, ndryshimi klimaterik dhe nevoja për menaxhim të qëndrueshëm të burimeve natyrore, mbrojtja e natyrës dhe ruajtja e qëndrueshmërisë në ekonominë bujqësore. Kështu, reforma e P.P.B. duhet të përballlet me tre probleme serioze, forcimin e sigurisë ushqimore, sfidën e ndryshimit klimaterik dhe krijimin e vendeve të punës në zonat agrare me synim zhvillimin e tyre.

P.P.B., në kuadrin më të gjerë të mbështetjes së zhvillimit agrar, duhet të kontribuojë në arritjen e objektivave të mëposhtëm: në forcimin e konkurrencës në sektorin e bujqësisë; në sigurimin e menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore; në promovimin e veprimeve në lidhje me luftimin e ndryshimit klimaterik; dhe në arritjen e zhvillimit të ekuilibruar në ekonominë agrare, në të cilin përfshihet edhe krijimi dhe ruajtja e vendeve të punësimit. Për arritjen e objektivave të sipërpërmendur, P.P.B. propozon veprimet e mëposhtme:

- Provovimin e kalimit të dijeve dhe inovacionit në bujqësi, në pyllëtarë dhe në zonat agare. Propozohet forcimi i lidhjeve ndërmjet bujqësisë, pyllëtarisë, kërkimit dhe inovacionit, menaxhimit të përmirësuar mjedisor dhe efikasitetit të sektorëve të sipërpërmendur të ekonomisë, trajnimit dhe formimit profesional të fermerëve.
- Forcimin e qëndrueshmërisë së shfrytëzimeve bujqësore dhe të konkurrencës në të gjithë sektorët e bujqësisë, nëpërmjet përmirësimit të efikasitetit ekonomik të shfrytëzimeve bujqësore, ristrukturimit të shfrytëzimeve bujqësore, modernizimit të metodave të bujqësisë, trajnimit të përshtatshëm të fermerëve në objekte të specializuara.
- Promovimin e organizimit të rrjetit të ushqimeve, nëpërmjet përmirësimit të konkurrencës së produkteve me krijimin e sistemeve të cilësisë dhe promovimin

e tyre të përshtatshëm; dhe menaxhimin e rrezeve që paraqesin shfrytëzimet bujqësore.

- Zëvendësimin dhe ruajtjen e ekosistemeve që lidhen me sektorët e bujqësisë dhe të pyllëtarisë, si zonat në rrjetin Natura 2000 dhe zona të tjera me vlerë të lartë natyrore, përmirësimin e menaxhimit të ujërave, nëpërmjet menaxhimit të duhur të ilaçeve për mbrojtjen e bimëve etj. dhe parandalimin e erozionit të tokës.
- Promovimin e efikasitetit të burimeve (ujë, energji) dhe marrjen e masave, me qëllim që të reduktohen emetimet e dioksidit të karbonit dhe të gazrave të tjerë serë, me qëllim që të kufizohet fenomeni i ndryshimit klimaterik, i cili ndikon edhe në sektorët e bujqësisë dhe të ushqimeve.
- Promovimin e zhvillimit ekonomik në zonat agrare dhe në veçanti krijimin e sipërmarrjeve të vogla dhe vendeve të punës, promovimin e zhvillimit lokal, forcimin e përdorimit të teknologjive të reja të informacionit dhe telekomunikacioneve në zonat agrare.

3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrushëm Urban

Në kuadrin e politikës europiane për qytetet, ndër dokumentat e rëndësishëm janë Strategjia Tematike për Mjedisin Urban e vitit 2006 dhe Harta Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane e vitit 2007. Drejtimet e dy teksteve të sipërpërmendura, në mënyrë të përmblendhur i referohen politikave dhe programeve të plota të zhvillimit urban; parimit të qytetit «kompakt» (compact city); dhe kthimit të planifikimit urban të qyteteve, me qëllim ristrukturimin e rrjetit infrastrukturor të tyre, të hapësirave publike dhe të rezervës ndërtimore, përmirësimin e disa fenomeneve të rëndësishme sociale, parandalimit të «konflikteve» të përdorimit të tokës, etj.

Në Hartën Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane të vitit 2007 propozohet politika e zhvillimit të plotë urban. Bëhet fjalë për një proces, në kuadrin e të cilit duhet të ekzistojë koordinim ndërmjet enteve territoriale, sektoriale dhe hapësimore të politikës urbane. Një rëndësi e veçantë duhet t'i jepet pjesëmarrjes së të interesuarve dhe faktorëve ekonomikë, por edhe publikut të gjerë. Për zhvillimin e plotë urban, mund të hartohen programe, të cilat mund të:

- Përshkruajnë cilat janë pikat e dobëta dhe të forta në një qytet dhe cilat janë objektivat zhvillimore që mund t'i japin një shtysë zonës urbane.
- Koordinojnë planet e ndryshme komunale, sektoriale dhe teknike dhe politikat, me synim të sigurojnë investimet përkatëse që do të ndihmojnë në zhvillimin e zonës urbane.
- Koordinojnë përdorimin e burimeve.
- Koordinojnë barazinë ndërmjet zonave urbane dhe agrare, ndërmjet qyteteve të vogla dhe mesatare dhe qyteteve të tjera brenda zonave mitropolitane.

Që të arrihen objektivat e sipërpërmendur, propozohen tri veprime konkrete: sigurimi i hapësirave tërheqëse publike me cilësi të lartë, me theks ruajtjen e trashëgimisë

arkitektonike, por edhe planifikimin e saktë të infrastrukturave të ndryshme; modernizimi i rrjeteve të infrastrukturave, si të furnizimit me ujë, të përpunimit të ujërave të zeza, të transporteve, por edhe përdorimi i drejtë i burimeve natyrore; dhe promovimi i metodave të novacionit dhe më konkretisht, të teknologjive të mëparshme të informacionit dhe komunikimit, me synim instalimin e sipërmarrjeve të reja, por edhe përmirësimin e sektorëve të arsimit, të punësimit, të shërbimeve sociale të shëndetit.

Përmendje e veçantë do të duhet t'u jepet lagjeve të qyteteve që përballen me probleme ekonomike (papunësi, përjashtim social, etj.), nëpërmjet zbutjes së pabarazive, e cila do të arrihet me promovimin e kohezionit social, dhe me përmirësimin e mjedisit të tyre natyror dhe të infrastrukturave të tyre. Më konkretisht, për theksimin e dizavantazheve të zonave urbane, propozohet zbatimi i masave të përmirësimit të mjedisit, nëpërmjet:

- Përmirësimit të rrjetit ekzistues të banesave në lagjet “e varfëra” përsa i përket planifikimit, kushteve natyrore dhe performancës energjike.
- Forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet vlerësimit të produkteve lokale dhe sigurimit të vendeve të punës me krijimin e sipërmarrjeve të reja.
- Promovimit të mjeteve dhe mënyrave të trajnimit për të rinjtë, nëpërmjet organizimit të programeve dhe seminareve të trajnimit, me qëllim që të jenë në gjendje të kërkojnë vende të reja pune.
- Promovimit të transporteve urbane në aspektin ekonomik të përballueshëm, të cilat do të jenë edhe më efikase, me qëllim që t'u jepet e drejta banorëve të zonave në fjalë të kenë shanse të barabarta aksesit – kjo propozohet të arrihet nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të qarkullimit në këto zona, ndërsa do të propozohen edhe rrjete të përshtatshme për qarkullimin e këmbësorëve dhe të biçikletistëve.

3.2.4. Axforda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)

“Axforda Territoriale e Bashkimit Europian e vitit 2020”, në vazhdim të Axfordës Territoriale që filloi në vitin 2007, është diskutuar në vitin 2011, në Hungari dhe i përket planifikimit të zhvillimit hapësinor. Ka marrë parasysh zhvillimet e fundit të cilat përshkruhen në raportin “Territorial State and Perspectives of the European Union”, si edhe raportin e pestë të Komisionit Europian “Kohezioni Ekonomik, Social dhe Territorial” dhe për “Europën Strategjike 2020” dhe kishte si fokus objektivin e ri të Bashkimit Europian, që është Kohezioni Territorial. Në bazë të Axfordës në fjalë, ofrohen orientime strategjike për zhvillimin hapësinor, për promovimin e inkuadrimin të dimensionit hapësinor në politika të ndryshme dhe në të gjitha nivelet e qeverisjes, dhe për sigurimin e zbatimit të “Europës Strategjike 2020”, në përputhje me parimet e kohezionit hapësinor. Objektivat që përcaktohen (nga B.E.-ja) për “Europën Strategjike 2020”, janë promovimi i një zhvillimi të zgjuar, të aftë dhe pa përjashtime, i cili do të arrihet dhe do të duhet të përlllogaritet edhe dimensionin e tyre hapësinor, sepse ekzistojnë mundësi të shumta zhvillimi, në analogji me çdo zonë.

Për më tepër, kohezioni territorial forcon parimin e solidaritetit duke patur si objektiv konvergjencën e ekonomive ndërmjet tyre të zonave më të frytshme me zonat në të cilat zhvillimi është i vonuar. Diversiteti i territoreve konsiderohet se çon drejt zhvillimit, ndërsa territoret me mundësi plotësuese mund të bashkojnë forcat dhe përparësitë e tyre krahasimore, duke krijuar në këtë mënyrë kushtet për zhvillim të mëtejshëm. Që të arrihet objektivi i B.E.-së për një zhvillim «të zgjuar» dhe pa përjashtime, do të duhet të ekzistojë bashkëpunim ndërmjet zonave të ndryshme të B.E.-së në të gjitha nivelet përkatëse hapësinore. Nëpërmjet zhvillimit të plotë territorial, mund të realizohet kohezioni social, qendrueshmëria dhe konkurrenca. Nëpërmjet kohezionit territorial, mund të arrihet zhvillimi i qendrueshëm ekonomik dhe të ekzistojë kohezioni si ekonomik ashtu edhe social. Për këtë arsye, është e nevojshme të zhvillohen kushtet e përshtatshme, me qëllim që të sigurohen shanse të barabarta për qytetarët e B.E.-së.

Me qëllim që të realizohet “Europa Strategjike 2020” për zhvillimin dhe punësimin, e cila filloi në vitin 2010 në nivelin e B.E.-së, janë vënë pesë objektiva bazë që i përkasin: punësimi të grupmoshave 20-64, afërsisht rreth 75%; kërkimit dhe zhvillimit për të cilin propozohet B.E.-ja të investojë 3% të GDP së saj; veprimi kundrejt ndryshimit klimaterik, nëpërmjet reduktimit të emetimeve të gazrave serë, të sigurimit të energjisë nga burime të rinovueshme dhe të rritjes së efikasitetit energjik rreth 20%; dhe së fundmi, trajnimit dhe më konkretisht, reduktimit të përqindjeve të braktisjes së parakohshme të shkollës (nën 10%) dhe plotësimit të përqindjes më të madhe (të klasës prej 40%) për kategorinë e grupmoshës 30-34 dhe luftimit të varfërisë dhe të përjashtimit social, me synim reduktimin e përqindjes.

Përveç objektivave të sipërpërmendura, për më tepër, janë vënë edhe disa prioritetet territoriale për B.E.-në, me qëllim zhvillimin territorial, kështu që propozohet:

- Promovimi i një zhvillimi policentrik dhe të barabartë territorial të B.E.-së, nëpërmjet reduktimit të pabarazive të mëdha rajonale në territorin europian, me përbërjen e atyre pengesave që ndeshen në zhvillim, fakt i cili inkurajohet edhe nga qytetet e zhvilluara të Europës, të cilat mund të bashkëpunojnë me qytetet e tjera, duke krijuar rrjete me mënyrë novative, për promovimin e mirëqenies ekonomike.
- Inkurajimi i zhvillimit të plotë ndërmjet qyteteve dhe fshatrave, i cili promovon edhe përpjekjet e qyteteve për të qënë mekanizma zhvillimi, duke krijuar mjedise tërheqëse, që të tërheqin investime dhe për pasojë, edhe njerëzit që do të jetojnë në to do të kenë më shumë mundësi. propozohet bashkëpunimi i qyteteve që do të kontribuojë në zhvillimin e periferive të qyteteve, por edhe përmirësimi i kalueshmërisë së qendrave urbane nga zonat agrare.
- Plotësimi territorial i funksioneve ndërkufitare dhe ndërshtetërore në Periferi mund të përbëjë faktor të rëndësishëm për forcimin e konkurrencës mbarëbotërore. Kështu, do të promovohen peisazhet natyrore dhe zonat me bukuri të veçantë, elementët e trashëgimisë kulturore, ndërsa rrjetet e qyteteve dhe për pasojë, edhe tregjet e punës do të mund të përdoren lirshëm pa ndarjen e rreptë të kufijve brenda dhe jashtë zonave.

- Sigurimi i konkurrencës mbarëbotërore, e cila mund të forcohet me ekzistencën e ekonomive të forta lokale, por edhe me zhvillimin e sektorëve të plotë mbarëbotërorë të ekonomisë, synon në forcimin si të tregut mbarëbotëror ashtu edhe të atij lokal (zhvillimi i produkteve lokale, përmirësimi i ekonomive lokale, etj.), me vlerësimin paralel të kapitalit social, zhvillimin e novacionit dhe të strategjive të tjera të rëndësishme që shkojnë drejt këtij drejtimi.
- Përmirësimi i lidhshmërisë territoriale ndërmjet personave, komuniteteve, sipërmarrjeve synon nevojën për akses të thjeshtë në transportet rrugore, hekurudhore dhe ajrore, por edhe në infrastrukturën dhe rrjetet e tjera teknike, ndërsa mbështetet përdorimi i burimeve të rinovueshme të energjisë dhe reduktimi i emetimeve të dioksidit të karbonit.
- Menaxhimi dhe lidhja ndërmjet periferive të elementëve të rëndësishëm ekologjikë, lokalë dhe kulturorë është një element i domosdoshëm për zhvillimin e qendrueshëm dhe mund të arrihet me mbrojtjen dhe promovimin e elementëve të mjedisit, por edhe të trashëgimisë kulturore, duke marrë parasysh veçantitë gjeografike të çdo zone.

3.3. Objektivat kombëtare

Objektivat kombëtare kryesore të Shqipërisë për pesëmbëdhjetë vjetet e ardhshme janë si më poshtë:

- Zhvillimi i infrastrukturës kombëtare të transportit për lidhjen e Shqipërisë me korridoret Paneuropiane të transportit.
- Zhvillimi i Shqipërisë si qendër infrastrukturash dhe energjie për të gjithë rajonin e Ballkanit.
- Promovimi i zhvillimit nëpërmjet një sistemi të zhvillimit urban policentrik dhe të decentralizuar.
- Promovimi dhe aksesueshmëria e zonave me mjedis të shquar natyror dhe peisazh, e kombinuar me menaxhimin inteligjent të burimeve natyrore dhe kulturore me qëllim ruajtjen dhe mbrojtjen e tyre në kuadër të zhvillimit dhe globalizimit. Shfrytëzimi i njëkohshëm i tyre nëpërmjet përmirësimit të aksesueshmërisë të tyre me qëllim zhvillimin ekonomik.
- Zhvillimi i sistemeve të transportit multimodal, miqësor ndaj mjedisit (transporti multimodal) për të mbështetur zhvillimin rural policentrik, së bashku me përmirësimin e infrastrukturës dhe zhvillimin ekonomik.
- Nxitja e burimeve të energjisë të rinovueshme në sektorin e energjisë.
- Dizajni dhe zhvillimi i shërbimeve të integruara në fushën e komunikimit, transportit, bujqësisë dhe energjisë.
- Organizimi hierarkik, specializimi dhe grupimi funksional i qyteteve shqiptare.
- Urbanizimi dhe formalizimi i zonave informale të ndërtimit.

Këto objektiva kombëtare i shërbejnë vizionit të vendit për krijimin e një demokracie vibruese në procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, me një ekonomi të

qëndrueshme dhe konkurruese, e cila garanton lirinë dhe të drejtat e njeriut. Pozicioni i Shqipërisë, në mes të Evropës, Azisë dhe Afrikës, favorizon pjesëmarrjen e vendit në një rrjet ndërkombëtar të transportit rrugor, detar, intermodal dhe sot, 25 vjet pas liberalizimit politik dhe ekonomik të vendit, është koha e duhur që Shqipëria të jetë pjesë e këtij rrjeti ndërkombëtar. Dhjetë korridore të transportit multimodal të interesit European, krijojnë një bazë për zhvillim në degen e transportit për ne Evropën Lindore, me portet e Shqipërisë në Adriatik dhe detin Jon të jenë një parametër i rëndësishëm. Për këto arsye, është veçanërisht e rëndësishme për vendin perfundimi i rrugëve korridoreve kombëtare, perfundimi i koridorit hekurudhor, zgjerimi dhe fuqizimi i rrugëve të Tiranës dhe aeroporteve rajonale, ndërtimi i terminaleve në porte dhe qytete, që do të inkurajojnë transportin multimodal dhe forcimin e shërbimeve në portet e vendit.

Në të njëjtën kohë, kërkohet një përpjekje për të transformuar shoqërinë në shoqëri të të mësuarit dhe informacionit, përmes integritetit të infrastrukturës dixhitale në të gjithë vendin, përmirësimin e shërbimeve elektronike publike dhe krijimin e transparencës në qeverisjen e vendit. Për më tepër, nga pikpamja administrative, Shqipëria synon të forcojë qeverisjen lokale dhe decentralizimin, të përmirësojë efikasitetin e qeverisjes në përputhje me parimet evropiane të vetëqeverisjes vendore dhe vlerat e modelit të Menaxhimit të Decentralizuar Evropian.

Në sektorin e mjedisit, qëllimi është zhvillimi i qëndrueshëm social dhe ekonomik me mbrojtjen e burimeve natyrore nga ndotja dhe degradimi përmes menaxhimit të integruar dhe përmirësimin e vlerave mjedisore që kontribuojnë për prosperitetin ekonomik. Qëllimi është i bazuar në parimin e zhvillimit të integruar, mbrojtjen dhe rritjen e burimeve mjedisore, si dhe sigurimin e rritjes ekonomike dhe prosperitet social dhe kohezionit. Sot, zonat e mbrojtura në Shqipëri përbëjnë 15% të sipërfaqes së vendit dhe janë pjesë e Brezit të Gjelbër Evropian, por gjithsesi shumë zona të mbrojtura nuk janë të vizituara dhe nuk kontribuojnë financiarisht në vend. Gjithashtu, është e njohur që mjedisi është pjesë e pasurisë kombëtare dhe ndikohet si nga proceset natyrore edhe nga ndërhyrja e njeriut. Kështu, objektivat kryesore për menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit janë:

- Mbrojtja e zonave ekologjiksht të ndjeshme dhe sigurimi i një funksionimi të vazhdueshëm të mirë në të ardhmen.
- Krijimi i një sistemi informacioni për mbrojtjen e burimeve natyrore.
- Zhvillimi i rolit të burimeve mjedisore dhe natyrës në zhvillimin ekonomik të vendit, por edhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve të qendrave urbane, duke lidhur qytetet me zonat natyrore.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për të mbështetur zhvillimin ekonomik në të gjitha fushat, p.sh. bujqësi, pylltari, peshkim, gurore, energji, industri, shërbime, turizëm etj
- Krijimi i rrjetit European Natura 2000 për mbrojtjen e zonave ekologjiksht të ndjeshme dhe ruajtjen e peisazheve të vlefshme natyrore.

- Rritja e pjesëmarrjes së publikut në proceset e vendimmarrjes dhe integrimi i planifikimit hapësinor në vend.

Zhvillimi rural ka nevojë për të promovuar zhvillimin e sektorit të bujqësisë, me qëllim të një kornize për të siguruar sektorin agro-ushqimor, inovativ dhe të qëndrueshëm, të aftë për të përballuar presionet e tregut dhe kriteret e cilësisë të Bashkimit Evropian. Rezultati do të jetë vende të reja pune, rritje ekonomike, kohezion social dhe mbrojtje e cilësisë së jetës për banorët e zonave rurale. 40% e sipërfaqes së vendit përbëhet nga tokë bujqësore dhe gjysma e saj është e vendosur në pjesën perëndimore të vendit dhe në zonën bregdetare të saj. Pjesëmarrja e bujqësisë në Produktin Kombëtar Bruto është 20%, me 50% të punësuarve i perkasin veprimtaritë primare. Objektivi kryesor është përmirësimi i bilancit ushqimor të importeve - eksporteve, pasi eksportet janë rritur ndjeshëm në dekadën e fundit, por balanca mbetet negative. Gjithashtu thelbësore është ripyllëzimi i zonave të degraduara dhe testimi i kulturave të reja fitimprurëse në zonat rurale, paralelisht me krijimin e një rrjeti të suksesshëm të zinxhirit rural- ekonomik. Reduktimi i kostove të prodhimit, investimeve në teknologji për zonat rurale, menaxhimi i ujit për ujë dhe ndërtimi i infrastrukturës përkatëse, bashkëpunimi në sektorin e bujqësisë me sektorët e tjerë si p.sh. agroturizmi cilësor, futja e burimeve të ripërtëritshme të energjisë në aktivitetet rurale dhe krijimi i qendrave dhe poleve të prodhimit bujqësor, në varësi të karakteristikave të produkteve, janë faktorët kryesor për zhvillimin rural.

Qëllimi për turizmin parashikon njohjen e Shqipërisë si një destinacion tërheqës turistik në Evropë, autentik dhe mikpritës, bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe burimeve kulturore, të cilat do të jenë të qasshme në tregjet ndërkombëtare.

Për sektorin e energjisë, objektivi kryesor është pavarësia energjetike e Shqipërisë dhe zhvillimi i një ekonomie me karbon të ulët, me përdorimin e burimeve të energjisë të rinovueshme, futjen e teknologjive të reja në energjetikë dhe zhvillimi i kërkimeve përkatëse për këtë qëllim. Objektivat e politikës energjetike janë përdorimi i energjisë me 20% nga Burimet e Rinovueshme të Energjisë, përmirësimi i efikasitetit të energjisë në masen 20% dhe duke reduktuar emetimet e CO₂ me 20%. Në të njëjtën kohë, është i domosdoshëm zhvillimi i mëtejshëm të hidrocentraleve, pasi Shqipëria ka burime të mjaftueshme të ujit, forcimi i rrjeteve të transmetimit dhe shpërndarjes dhe integrimi i tyre në planifikimin hapësinor, përdorimi i energjisë diellore dhe zhvillimi i fushave ekzistuese gjeotermale. Me rëndësi strategjike është edhe gazsjellesi që do të kalojë përmes Shqipërisë.

3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera

3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (i miratuar me VKM Nr.881, datë 14.12.2016) parashikon zhvillimin për një periudhë afatgjatë, deri në vitin 2030.. PPK siguron kuadrin referues strategjik për zhvillimin e qëndrueshëm dhe afatgjatë të territorit kombëtar. Specifikon nevojat dhe ndërhyrjet e nevojshme në këtë fushë, duke adoptuar një qasje të integruar të kombinuar. Përbën bazën për harmonizimin dhe koordinimin e politikave sektoriale dhe ndërsektoriale kombëtare dhe mbështet organizimin e ri administrativ të territorit kombëtar (Ligji 115/2014). PPK shoqërohet me Vlerësimin Strategjik Mjedisor, i cili vlerëson ndikimin mjedisor.

Rëndësia e PPK vlerësohet si në nivel politik, ashtu edhe në atë institucional; duke parashikuar përfitime të drejtpërdrejta në ekonomi, mjedis dhe jetën shoqërore të qytetarëve. Synimet e shprehura në PPK janë:

- Promovimi i kohezionit territorial përmes zhvillimit të balancuar ekonomik dhe social të rajoneve dhe përmirësim të konkurrencës.
- Nxitje e zhvillimit të gjeneruar nga funksionet e përziera urbane dhe përmirësimi i marrëdhënieve midis zonave urbane dhe rurale.
- Promovim të aksesit.
- Përmirësimi i aksesit në njohuri dhe informacion.
- Reduktimi i dëmtimit të mjedisit.
- Mbrojtja e burimeve natyrore dhe kulturore.
- Forcimi i trashëgimisë kulturore si faktor i zhvillimit.
- Zhvillimi i burimeve të energjisë duke ruajtur, paralelisht, sigurinë e energjisë.
- Promovimi i cilësisë dhe turizmit të qëndrueshëm.
- Ulja e ndikimit të fatkeqësive natyrore.

Vizioni i PPK për Shqipërinë në 2030 është krijimi i një qendre të integruar në sistemin evropian të ekonomisë dhe infrastrukturës, zhvillimi i një ekonomie shumë -nivelëshe dhe konkurruese në rajonin e Ballkanit, dhe krijimi i një shteti që ofron qasje të barabartë në infrastrukturë, ekonomi dhe në njohuri dhe siguron mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, historike dhe natyrore, me synim për të krijuar një destinacion autentik.

Në mënyrë të veçantë janë vendosur gjashtë objektiva strategjike:

- Integrimi shumëdimensional në kontekstin evropian.
- Krijimi dhe forcimi i një pozite ekonomike të fortë dhe konkurruese të Shqipërisë në rajonin e Ballkanit dhe të Mesdheut.
- Sigurimi i integritetit fizik dhe territorial të peizazhit historik, kulturor, natyror dhe urban në të gjithë territorin shqiptar.

- Rritja dhe përmirësimi i cilësisë së jetës për njerëzit, duke promovuar zhvillimin ekonomik, eliminuar pabarazitë hapësinore, hequr barrierat e aksesit në ekonomi, infrastrukturë dhe dije.
- Promovimi i "së drejtës për qytetin".
- Krijimi i bazave për zhvillim rajonal.

PPK identifikon pesë sistemet territoriale me objektiva specifike dhe politika, të cilat janë të organizuara veçmas me ndihmën e qendrave, akseve dhe zonave. Bëhet fjalë për një sistem urban, sistemi bujqësor, sistemi natyror, sistem ujor dhe sistemi infrastrukturor.

SISTEMI URBAN

Me synim "zhvillimin e zgjuar urban", propozohet dendësimi dhe zhvillimi policentrik i sistemit urban i cili do të heqë pengesat dhe do të lehtësojë pabarazitë. Promovon rajonet e forta të cilat komunikojnë mes tyre dhe kanë marrëdhënie plotësuese.

PPK paraqet një rrjet të integruar dhe hierarkik të qendrave urbane të cilat përbëhen nga:

- Metropoli.
- Qendrat primare urbane- janë konsideruar qendrat e qarqeve.
- Qendrat Sekondare Urbane, të cilat shërbejnë si qendra urbane që ofrojnë funksione të specializuara dhe ofrojnë kujdes parësor me rëndësi rajonale (si vendbanime, funksione ekonomike, tregtare, kulturore, arsimore bazë, administrative, rekreative, shëndetësore, përkujdesje sociale dhe nyje transporti).
- Qendrat Terciare Urbane, të cilat janë qendra të Bashkive të reja (pas reformës administrative) dhe mbulojnë nevojat në shërbimet e arsimit dhe shëndetësisë së nivelit të tretë.
- Qendrat Lokale, të cilat janë konsideruar pole banimi të karakterit suburban dhe rural dhe janë qendra të komunave të vjetra. Shënohet se edhe pse këto përcaktohen nga plane të hierarkive më të ulëta se PPK (p.sh. Plani i Integruar Ndërsektorial), njihen disa qendra lokale, të cilat karakterizohen nga rritja ekonomike, burime natyrore, minerale, peisazhe, vlera kulturore dhe historike.
- Lokalitetet, të cilat janë qendra të banuara, me karakter rural. Përcaktohen nga nga plane të hierarkive më të ulëta se PPK (p.sh. Plani i Integruar Ndërsektorial), dhe në vija të përgjithshme janë njësi më e vogël e organizimit territorial.

Me qëllim zhvillimin hapësinor në përputhje me vizionin e PPK "Shqipëria 2030", propozohen një seri ndërhyrjesh strategjike në qendra urbane, në varësi të llojit të tyre:

- Konsolidim dhe përforcim: metropoli dhe qendrat primare urbane.
- Përforcim dhe rigjenerim: qendra terciare urbane qëndrore.
- Fuqizim dhe Rigjenerim - qytete-porta dhe qendra urbane lindore.

- Bashkëpunim - në nivel kombëtar.

Sistemi urban në Bashkinë Devoll

Konkretisht për rajonin që po studiohet, sistemi urban mbulon 1,90% të sipërfaqes totale të zonës së studimit. Zonat me destinacion rihvillimin e organizuar urban, siç janë demarkuar me Vendimin e KKT nr. 5, datë 29.12.2014, janë të shpërndara në të gjithë sipërfaqen e Bashkisë dhe në të gjitha njësitë administrative. Çdo vendbanim përbëhet nga një zonë e vetme e banuar, ndërsa disa prej tyre janë të bashkuar, psh. Miras-Cetë, Vranisht-Pilur.

Është konstatuar se të gjitha vendbanimet janë të demarkuar, përveç Nikolicës. Gjithashtu, kufijtë e miratuar sipas Vendimit të sipërpërmendur, përfshijnë rreptësisht zonat tashmë të strukturuar, pa lënë hapësirë për zhvillimin e tyre të ardhshëm (zona të pastrukturuar) (psh. turizmi, shërbime, industri). Së fundmi, duhet të theksohet fakti se demarkimi nuk është bërë me saktësi dhe hollësi (psh. duke ndjekur kufijë të njohur, si përrenj dhe rrugë), ndërsa shpesh përfshihen facilitete të një sistemi tjetër (psh. atij bujqësor). Të gjitha çështjet e sipërpërmendura do të sqarohen dhe do të trajtohen në fazën e tretë të PPV, në bashkëpunim me Bashkinë.

Përdorimet e tokës që përfshihen në sistemin urban janë regjistruar edhe jashtë kufijve që ka vënë Vendimi i KKT nr. 5, datë 29.12.2014. Të tilla janë banesa, argëtimi, shërbimet, tregëtia dhe magazinimi. Ato janë të vendosura në lidhje me rrjetin kryesor rrugor, me dendësi më të madhe dhe formë lineare përgjatë aksit të rrugës SH3 dhe madje në një zonë në afërsi të qytetit.

Në veçanti, facilitetet industriale janë të vendosura, si brenda vendbanimeve (Bilisht, Hociisht) ose në kontakt me rrugën SH3. Përgjatë përbëjnë ato njësi që kanë varësi të drejtëpërdrejtë hapësinore me lëndët e para (rezerva minerore dhe minerale: gur gelqeror, Fe-Ni). Të tjera njësi janë në funksion dhe të tjera jo, ndërsa këto njësi nuk kanë sipërfaqe të madhe dhe janë identifikuar në zonat malore veriore të rrugës SH3 dhe të dukshme nga ajo.

Të gjitha përdorimet përveç banimit, mbulojnë nevojat e përditshme dhe i shërbejnë jetës urbane (psh. shërbime, tregëti, argëtim, përdorime të interesit të përbashkët) ndodhen brenda zonave të vendbanuara. Në qytetin e Bilishtit është përqëndruar një numër i rëndësishëm i dyqaneve tregtare dhe zyrave, me rëndësi lokale, që kanë funksione më të specializuara (si hotele, kazino, etj.) që lidhen me pozicionin e Bashkisë dhe ekzistencën e kalimit kufitar, si edhe një sërë infrastrukturash publike dhe shtetërore (policia, dhoma e tregëtisë, etj.). Përdorimet në vendbanimet e tjera përfshijnë banimin, në pjesën dërrmuese të tyre, dhe shërbime thelbësore të përditshme dhe të nevojave të popullsisë lokale, si kafene dhe dyqane ushqimore. Gjithashtu, ekzistojnë shërbime bazë të interesit të përgjithshëm (psh. shkollë, ambulancë), ndërsa në qendrat e komunave të dikurshme është vendosur dyqani komunitar.

Ekzistojnë varreza në të gjitha vendbanimet dhe ato ndodhen në distancë të vogël ose në kontakt me zonën e banuar.

Facilitetet ushtarake janë thuajse të kufizuara dhe identifikohen në afërsi të fshatrave Bitinckë dhe Rakickë (më parë si zonë kufitare, Bashkia kishte kampe dhe facilitete ushtarake).

Këto karakteristika i ndeshim të gjitha në ditët e sotme, por në bazë të projektimit strategjik, disa do të përmirësohen dhe disa të tjera do të konsolidohen më tej, me qëllim që qyteti t'i përgjigjet rolit të tij.

Zhvillimi urban

Bashkia Devoll përbën hyrjen e vendit nga dhe për në Greqi. Ajo përshkohet nga rruga automobilistike shtetërore SH3, e cila është me rëndësi kombëtare dhe fillon nga kufiri greko-shqiptar dhe përfundon në Tiranë, ndërsa lidh qendrat urbane të Korçës, Pogradecit dhe Elbasanit. Ajo ndodhet në një distancë të afërt nga Korça, qendra e Qarkut dhe qendra parësore kombëtare.

Ndërkohë, për shkak të pozicionit gjeografik dhe të karakterit kufitar, Bashkia Devoll i përket Zonave Periferike. Zonat Periferike shfaqin një rëndësi të veçantë, pasi përbëjnë shtyllën e ekuilibrit dhe të bashkëpunimit, si në nivel lokal ashtu edhe në nivel kombëtar. Theksohet fakti se në këto zona jepen mundësi aksesit dhe shfrytëzimi të fondeve të ndryshme (p.sh. IPA).

Duke shqyrtuar organizimin e rrjetit të banimit, vërehet se pjesa më e madhe e vendbanimeve janë zhvilluar në pjesën qendrore të Bashkisë, në rrëzët dhe shpatet e maleve dhe në të dyja anët e lumit Devoll, ndërsa, brenda në fushë, zhvillimi i banimit është më i kufizuar.

Në Bashkinë Devoll, ekzistojnë njësi të dallueshme antropografike, si fshatrat e Bashkisë, të cilët janë të organizuar në fshatra malorë, që ndeshen në pjesën jugore të saj dhe në fshatra në afërsi të zonës së Prespës. Bilishti ndryshon nga vendbanimet e tjera.

Në bazë të kategorizimit hierarkik të rrjetit të banimit nga PPK, vendbanimet e Bashkisë së studimit ndahen në dy nivele, të cilat do të analizohen më poshtë:

- Bilisht: qendër terciare
- Vendbanime të tjera: lokalitete

Organizimi i rrjetit të banimit në Bashkinë në fjalë është kryesisht monocentrik. Në këtë mënyrë, ndeshet qendra e Bashkisë, Bilishti, i cili është qendër terciare dhe fshatrat e tjerë, të cilët në thelb varen nga kjo qendër. Distancat e vogla dhe aksesit i lehtë në qendër e favorizojnë këtë model. Parashikohet se edhe në të ardhmen, pas zbatimit të PPV, në Bashkinë Devoll do të vijojë të funksionojë modeli monocentrik, i cili edhe do të konsolidohet. Përmirësimi i rrjetit rrugor që lidh vendbanimet dhe përmirësimi i Mjeteve të Transportit Publik, çojnë drejt këtij drejtimi. Për më tepër, konsolidimi i

qendrës urbane të Bilishtit, me shërbime dhe infrastruktura sociale të një niveli të lartë, si infrastruktura arsimimi, kontribuon në konsolidimin e këtij modeli.

Bilishti

Bilishti i përket, siç e pamë edhe më lart Qendrave Terciare, ku bëjnë pjesë të gjitha qendrat e bashkive të reja, që kanë rezultuar pas reformës së re administrative. Këto qendra do të duhet të disponojnë infrastrukturën dhe funksionet e mëposhtme:

- financiare
- tregtie
- sociale
- arsimore
- rekreative dhe turistike
- bujqësore
- administrative
- kulturore
- shëndetësore

Këto karakteristika i ndeshim të gjitha në ditët e sotme, por në bazë të projektimit strategjik, disa do të përmirësohen dhe disa të tjera do të konsolidohen më tej, me qëllim që qyteti t'i përgjigjet rolit të tij.

Propozohet sigurimi dhe ruajtja e rrjetit urban kompakt dhe koherent, pasi kjo gjë do të ketë si rezultat përfitimin e një forme dhe strukture konkrete në vend. Konsolidimi, forcimi dhe rilindja përbëjnë drejtime themelore për qendrën e Bashkisë. Kjo arrihet nëpërmjet ndërhyrjeve si:

(a) Reformimit të zonës qendrore të qytetit. Një pjesë e saj është në zhvillim e sipër dhe përfshin si hapësirat e strukturuara ashtu edhe hapësirat e lira.

(b) Krijimit të hapësirave të rekreacionit dhe të gjelbërimit në zonën buzë lumit dhe përreth Rezervuarit të Bilishtit.

(c) Ripyllëzimit të zonës, përreth qytetit. Më konkretisht, do të krijohet një zonë e gjelbër në pjesën perëndimore të qytetit, që do të nisë nga pjesa veriore e zonës së landfilit që do të ringjallet, e duke vazhduar deri në rrëzët e kodrës me kështjellën dhe do të përfundojë deri te rezervuari, duke rigjallëruar imazhin estetik të qytetit, duke përmirësuar kushtet mjedisore dhe duke zgjeruar aktivitetet e kohës së lirë.

(d) Krijimit të hapësirave të përbashkëta (psh. kënde lojërash për fëmijë, parqe) të shpërndara në lagje të ndryshme.

(e) Përmirësimit të infrastrukturave dhe shërbimeve publike, kryesisht atyre që lidhen me kujdesin dhe arsimimin.

(f) Mbrojtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore dhe historike, me theks të veçantë në Kalanë e Bilishtit dhe në Ansamblin-Muze.

(g) Krijimit të një bypass-i, me qëllim që qendra e qytetit të çlirohet nga trafiku kalimtar.

(gj) Përmirësimit të rrjetit lokal rrugor dhe krijimit të një sistemi të organizuar dhe funksional të trafikut.

(h) Krijimit të një rrjeti të qëndrueshëm lëvizshmërie, nëpërmjet një rrjeti rrugësh për biçikleta dhe trotuare.

(i) Krijimit të hapësirave të reja të parkimit, më konkretisht për të arritur çlirimin e qendrës së qytetit.

Vendbanimet

Në bazë të kategorizimit të PPK, siç e pamë edhe më lart, këto i përkasin kategorisë së Lokaliteteve, që nënkupton zona të vogla të banuara me karakter rural dhe me një përqëndrim të vogël të popullsisë. Struktura hapësinore e tyre shfaq elementë të përbashkët, domethënë pjesa më e madhe e fshatrave ndahet në një rrjet kompakt hapësinor, ku shumica e tyre janë të dendura dhe përshkohen nga akse rrugore, që qoftë i lidh me fshatrat e tjerë, qoftë me rrugën automobilistike SH3. Pjesa më e madhe e fshatrave shfaqin probleme të kalueshmërisë, me shembull karakteristik Arrëzën dhe Nikolicën.

Siç e pamë edhe më lart, modeli i organizimit urban të Bashkisë është kryesisht monocentrik. Ndërkohë, propozohet të konsolidohen edhe vendbanimet e tjera të Bashkisë, kryesisht në lidhje me infrastrukturën teknike, që të mund të shfaqin një pavarësi përsa i përket shërbimeve thelbësore, ndërsa propozohet edhe promovimi i bashkëpunimeve ndërmjet vendbanimeve, nëpërmjet veprimeve dhe shërbimeve plotësuese.

Më analitikisht, ndërhyrjet më të rëndësishme që do të kontribuojnë në përmirësimin e cilësisë së jetës dhe në krijimin e komuniteteve të qëndrueshme, janë:

- Ndërhyrje urbane, si reformimi i qendrës ose krijimi i hapësirave të përbashkëta, psh. sheshe, kënde lojërash për fëmijë.
- Mirëmbajtja – përmirësimi i infrastrukturave të shëndetit dhe të arsimit dhe ndërtimi i disa hapësirave të përbashkëta të domosdoshme (qendër multifunksionale, sociale apo kulturore).
- Mbrojtja e elementëve të mjedisit natyror nëpërmjet ndërhyrjeve (psh. demarkimi-mbrojtja e zonës bregore, mbrojtja nga katastrofat natyrore / rreziqet).
- Krijimi i një sistemi efikas të transporteve, me qëllim aksesin në qendrat e punës, në shkollë, në spital dhe në shërbimet publike.
- Konsolidimi dhe përmirësimi i infrastrukturave teknike.

SISTEMI BUJQËSOR

Objektivi për sistemin e bujqësisë është rritja e efikasitetit dhe produktiviteti i mirë në sektorin e prodhimit bujqësor.

Politikat e PPK janë: ruajtja, konsolidimi, modernizimi. Në mënyrë të veçantë, në këtë kontekst propozohet:

- Ruajtja maksimale e mundshme dhe mbrojtja e tokës bujqësore përmes: zbatimit të politikave të dendësimit të zhvillimit urban (Ruajtje maksimale e fondit të tokës bujqësore me anë të politikave të densifikimit të zhvillimit urban) (pas miratimit të PPK nuk do të lejohet ndërtimi që nuk ka lidhje me sistemin e bujqësisë).
- Pyllëzimi i tokës së degraduar pyjore duke respektuar natyrën dhe identitetin natyror të çdo zone.
- Funksionimi i mirë i ekosistemeve natyrore përmes mbrojtjes së tyre dhe krijimit të korridoreve të gjelbra përgjatë rrugëve ujore.
- Krijimi i një zinxhiri efikas të furnizimit: Prodhim-grumbullim-përpunim-disponim (zinxhiri ekonomik bujqësor: prodhim - grumbullim - përpunim - tregtim), me synim rritjen e vlerës së shtuar të një produkti (rritjen e vlerës së zinxhirit ekonomik).
- Reduktimi i kostos së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së produktit nëpërmjet modernizimit teknologjik dhe investimeve në mirëmbajtjen e rrjeteve të ujitjes dhe kullimit.
- Bashkëpunimi me sektorët e tjerë ekonomikë: (a) Turizëm (kontributi i shijes dhe cilësisë së produkteve bujqësore në njohjen e produktit turistik shqiptar), (b) energjisë (përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë për përpunimin e produkteve bujqësore) dhe (c) transporti (rritje e performancës së zinxhirit të furnizimit (rritjes së efikasitetit të rrjetit bujqësor në grumbullimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore).
- Krijimi i qendrave/terminaleve bujqësore bazuar në traditat bujqësore lokale (bazuar në traditën e kultivimit të kulturave vendase).
- Prodhimi i produkteve të certifikuara, të njohura «Made in Albania» dhe specializim në produktet shqiptare karakteristike (bimë mjekësore, fruta, ullinj, rrush, perime tipike lokale, produkte të standartizuara bujqësore).

Sistemi bujqësor në Bashkinë Devoll

Në këtë sistem përfshihen të gjitha kulturat bujqësore që identifikohen brenda kufijve të Bashkisë dhe të gjitha infrastrukturat e tyre mbështetëse (rrjete ujitjeje, sera, magazina), njësitë veterinare si edhe njësitë e përpunimit (psh. baxho). Ky sistem mbulon 26.70% të sipërfaqes totale të zonës së studimit.

Në qendër të Bashkisë formohet një fushë e madhe dhe pjellore, në të dyja anët e lumit të Devollit, e cila ndahet në njësitë administrative Progër, Qendër Bilisht dhe Hocisht. Bëhet fjalë për një zonë të vetme kompakte, ku janë ekzekutuar projekte për

përmirësimin e tokës dhe përbëhet nga prona të shumta dhe të vogla, në formë të rrugullt. Kjo zonë përpunohet intensivisht si me kultura frutore (mollë), produktet e të cilave janë të destinuara kryesisht për tregëti jashtë kufijve të Bashkisë, ashtu edhe me kultura të lërueshme (psh. grurë, ushqim për kafshë). Shumë pak facilitete që u shërbejnë aktiviteteve bujqësore (magazina, frigoriferë, sera, etj) zhvillohen në këtë zonë, ndërsa pak vendbanime kompakte prishin vazhdimësinë e saj. E gjithë zona është e kalueshme, si edhe e përshkon një rrjet i dendur rrugor.

Në këtë aspekt, sa më shumë që relievi bëhet malor dhe i dendur, sipërfaqet bujqësore zënë një sipërfaqe më të vogël dhe ndërpriten nga përrenjtë dhe sipërfaqet natyrore, të përshtatura me gjeorelievin. Në këto zona objektet e ndërtimit që mbështesin bujqësinë dhe veterinarinë janë më të shumta dhe vende-vende të dendura. Këto janë të vendosura në afërsi të vendbanimeve.

Zona të vogla të sipërfaqeve të kultivuara, me pak facilitete dhe infrastruktura, krijohen në zonën e Prespës së Vogël, rreth vendbanimeve Shyec, Rakickë dhe Buzliqen.

Gjithashtu, ekziston një rrjet i zhvilluar ujitjeje i cili përbëhet nga rezervuare dhe kanale, por që nuk janë gjithmonë në funksion. Për këtë arsye, vitet e fundit po zhvillohen projekte për përmirësimin e tij.

Së fundmi, theksohet fakti se brenda sistemit bujqësor përfshihen edhe disa banesa të izoluar që ndodhen brenda kulturave bujqësore. Bëhet fjalë për banesa të përhershme bujqish, të cilat kombinohen me kulturat dhe infrastrukturën përkatëse.

Zona e studimit nuk shfaq një aktivitet intensiv në sektorin e veterinarisë. Zakonisht, përdoret për mbulimin e nevojave shtëpiake. Ndeshen disa facilitete të vegjël përkatëse në të gjitha fshatrat, zakonisht ndërtime të përkohshme, dhe identifikohen si të shpërndara si brenda vendbanimeve, në kombinim me banesën, ashtu edhe në zonën bujqësore. Në disa pozicione të kufizuara identifikohet edhe prania e aktivitetit të bletarisë.

Zhvillim ekonomi - Bujqësi

Bujqësia përbën aktivitetin kryesor prodhues me shumë perspektiva për Bashkinë. Toka fushore pjellore përreth lumit Devoll përbën avantazh krahasues dhe bazën për zhvillimin bujqësor. Konsolidimi i saj mund të arrihet nëpërmjet kombinimit të ndërhyrjeve, si:

- Organizimit dhe promovimit të bashkimeve të të gjithë atyre që përfshihen në zinxhirin e prodhimit (psh. kultivues, përpunues, tregtarë). Nëpërmjet administrimit kolektiv përfitimet shumëfishohen, ndërsa arrihet reduktim i kostos në tregun e farave, bimëve, plehrave kimikë, lëndëve djegëse, etj, çmimit më të mirë të shitjes, promovimit më të lehtë të tyre, mbështetjes në përballjen e sëmundjeve apo katastrofave natyrore.
- Trajnimit të fermerëve me metoda racionale kultivimi, që janë miqësore ndaj mjedisit, përdorimit të teknologjive të reja dhe produkteve risi. Informimi i

vazhdueshëm i fermerëve në lidhje me çështje të interesit të tyre, si lloje të reja kultivimesh, zhvillime teknologjike, rreziqe dhe sëmundje të bimëve, mbrojtja nga fenomene atmosferike, mund të arrihen nëpërmjet këtyre organeve kolektive.

- Kërkimit të çertifikimeve dhe dhënies së identitetit produkteve bujqësore të zonës që do t'i bëjë ato të njohura (psh. molla Devoll).
- Zbatimit të praktikave më të mira kultivuese sipas zonave, në bazë të karaktersitikave të tyre të tokës dhe atyre hidrologjike me ndihmën e teknologjisë.
- Importimit të kultivimeve të reja efikase që do të tërheqin investime të reja dhe futjes së fermerëve të rinj, që do të konsolidojnë jo vetëm të ardhurat, por edhe ekonominë, nëpërmjet diferencimit dhe heqjes së monokultivimit.
- Modernizimit të ujitjes kolektive ose tharjes me rrjete bashkëkohore, nëntokësore.
- Krijimit të infrastrukturave të përbashkëta, bashkëkohore të mbështetjes, si pikave të grumbullimit, magazinimit dhe disponimit të produkteve bujqësore në vende të përzgjedhura.

Një disavantazh në sektorin e bujqësisë është madhësia e vogël dhe copëzimi i fushave, që prish vazhdimësinë e prodhimit, detyron fermerët të lëvizin nga fusha në fushë dhe krijon kushte braktisjeje të parcelave të largëta dhe të paarrtshme. Studimi dhe zbatimi i një plani ripërcaktimi të kufijve të parcelave dhe rindarjes së tokës me ekspert, krijimi i parcelave më të mëdha në sipërfaqe, me karakter homogjen, ka si qëllim shfrytëzimin e plotë të tokës bujqësore.

Qëllimi i të gjithë rrjetit të sipërpërmendur të veprimeve është përmirësimi i të ardhurave dhe përmirësimi i cilësisë së jetës së fermerit, tërheqja e më shumë investimeve dhe konsolidimi i ekonomisë vendase.

SISTEMI NATYROR

Duke patur si koncepte udhëzuese për sistemin natyror promovimin dhe aksesueshmërinë, PPK rekomandon:

- Zgjerimin e zonave natyrore, duke rritur rajonet me prioritet, mbrojtjen e mjedisit natyror (20% e zonës kontinentale dhe 15% e hapësirës detare për vitin 2030 dhe deri në 10% të hapësirës detare dhe zonave bregdetare për vitin 2020) dhe arritjen e lidhjes së tyre përmes korridoreve natyrore përgjatë luginave. Korridoret natyrore duhet të konsiderohen pjesë e rrjetit kombëtar të zonave të mbrojtura dhe janë zona të përshtatshme për zhvillimin e butë të infrastrukturës miqësore me mjedisin.
- Përcaktimi i tre fushave strategjike, zhvillimi i të cilave do të ketë prioritet ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit natyror dhe vlerave të tij : parkun e Alpeve, Parkun Buna dhe Parkun Vjosa.
- Krijimi i zonave rekreative dhe atraksioneve natyrore përgjatë luginave të lumenjve.
- Integrimi i zonave të rrjetit Emerald në sistemin e zonave të mbrojtura.

- Menaxhimi i qëndrueshëm i zonave të mbrojtura.
- Krijimi i një "rrjeti kombëtar të çiklizmit" i cili do të sigurojë qasje dhe lidhje në rajone të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe historike.
- Pyllëzimi dhe rigjenerimi i zonave të degraduara nga fenomene të tilla si erozioni dhe përmytjet.
- Integrimi i sistemit natyror në ekonomi (Përfshirja e sistemit natyror në zinxhirin e zhvillimit ekonomik).
- Mbështetje dhe zhvillim i rekreacionit dhe ekoturizmit përmes menaxhimit të qëndrueshëm të sistemit natyror.
- Integrimi i Shqipërisë në kuadrin ballkanik dhe evropian përmes projektit "Dinaric Arc Ecoregion (Eko-rajoni i zonës Dinarike)" dhe "European Green Belt (Brezi i Gjelbërt Evropian)".
- Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje në lidhje me menaxhimin e sistemit natyror.
- Rritja e efikasitetit të menaxhimit të natyrës, të zonave të mbrojtura dhe biodiversitetit nga organet qendrore dhe ato lokale.
- Integrimi i planeve të menaxhimit në sistemin e planifikimit dhe të planeve vendore.
- Përgatitje paralele e PPV dhe planeve të menaxhimit, me synim për të arritur qëndrueshmërinë dhe rëndësinë e parashikimeve, të mjeteve dhe afateve.

Ndërlidhja e sistemit natyror me sektorët e tjerë ekonomikë është një nga qasjet e PPK-së për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. Në këtë drejtim mënyrat e përafrimit ndaj tij ndryshojnë sipas karakteristikave të qendrave urbane ku ndodhen.

Në të njëjtin kuadër, parashikohet mbrojtja, por edhe promovimi i **sistemit natyror**, me paraqitjen e tij të përshtatshme. Synohet zgjerimi i zonave natyrore dhe përfshirja e tyre në rrjetin Emerald të dhe Natura 2000, të zonave të mbrojtura. Gjithashtu, konsolidimi dhe zhvillimi i argëtimit dhe ekoturizmit përbën një parametër kritik për administrimin e qëndrueshëm të sistemit natyror.

Sistemi natyror ne Bashkine Devoll

Sistemi natyror përfshin të gjitha ato sipërfaqe që janë të mbuluara nga pyje, kullota, livadhe, sipërfaqe shkurre dhe tokë djerrë. Ky sistem mbulon sipërfaqe më të madhe se 69.40% të sipërfaqes totale të Bashkisë. Pjesa më e madhe e sipërfaqeve natyrore zihet nga masivet malore, ku mbizotëron Morava dhe malet përreth Prespës së Vogël, me lartësi të madhe dhe shpate të rrëpirta. Sistemi natyror regjistrohet në qarkun e Bashkisë, duke krijuar barriera në hapësirë dhe në komunikimin me zonat përreth, si edhe lejon kalimin në pjesën veriore, përgjatë luginës së Devollit, dhe në juglindje për në Greqi, nëpërmjet Grykës së Kapshticës. Sipërfaqet e zhveshura dhe me shkurre janë lloji mbizotërues i sipërfaqeve natyrore. Zonat me pyje janë të kufizuara. Duhet të theksohet fakti se një pjesë e rëndësishme e sistemit përfshihet ose propozohet të përfshihet në regjimin e mbrojtjes, ku dallohen Parku Kombëtar i Prespës dhe mali Morava, kandidat për përfshirjen në rrjetin Emerald. Gjithashtu, në këtë sistem

përfshihen edhe monumentet natyrore të mbrojtura. I një rëndësie shumë të madhe është sistemi natyror rreth Prespës së Vogël, që përfshin specie endemike dhe ekotope me rëndësi ndërkombëtare.

Aktivitetet e ushtruara në sistemin natyror janë të kufizuara dhe i përkasin sektorit primar: kullotje, bletari, mbledhje frutash. Gjithashtu, në zonat veriore të sistemit, të cilat përfshihen në Parkun Kombëtar, ekzistojnë korridore ekoturistike dhe eskursioniste. Gjithashtu, nga sistemi natyror kalojnë / janë të vendosura rrjete dhe infrastruktura transportesh dhe energjie me rëndësi lokale, (si shtylla të tensionit të lartë, infrastruktura të energjisë hidroelektrike) dhe telekomunikacioni (si antena). Nuk identifikohet ndonjë strukturim i një lloji tjetër (psh. facilitete turistike, argëtimi), përveç atyre që u përkasin faciliteteve të sipërpërmendura.

Mbrojtje mjedisi, natyrë dhe biodiversitet

Në projektet e zhvillimit të territorit të një zone, si psh. PPV, parametrat bazë që duhet të merren parasysh, përbëjnë mjedisin natyror dhe biodiversitetin. Në asnjë rast, procedurat zhvillimore nuk duhet të vënë në rrezik cilësinë e mirë dhe sasinë e këtyre parametrave. Përkundrazi, duhet t'i arrijnë ato dhe t'i mbrojnë, me qëllim që të sigurohet qëndrueshmëria e vendit dhe e shtetit, si edhe mirëqënia e brezave të ardhshëm.

Nga eksplorimi i mjedisit natyror të Bashkisë, rezultuan të dhëna, ruajtja, mbrojtja dhe përmirësimi i të cilave do të kontribuojë në zhvillimin e qëndrueshëm të territorit të zonës.

Lumi Devoll që përshkon pjesën fushore ka një rëndësi të veçantë për Bashkinë, jo vetëm për arsye simbolike (emër i përbashkët) por kryesisht për shkak të kontributit të tij në prodhimin bujqësor, në infrastrukturë, në fizionominë e vendbanimeve dhe në formimin e peisazhit. Për rrjedhojë, mbrojtja dhe ruajtja e tij në një gjendje të kënaqshme është përparësi për identitetin dhe zhvillimin e Bashkisë.

Elementi ujqor përbën ose mund të përbëjë një tipar karaktersitik të zhvillimit të banimit, ndërsa shumë fshatra janë të vendosura në afërsi ose në brigjet e përrenjve që derdhen në Devoll. Korridore dhe hapësira të aktiviteteve të buta (psh. hapësira të gjelbëra, argëtim në natyrë) si edhe aktivitete ekonomike të pajtueshme mund të krijohen në vende të përzgjedhura të zonës buzë lumit, pa ndryshuar karakteristikat e tij natyrore dhe ekologjike si edhe kapacitetin hidrik të përrenjve.

Në pjesën fushore që përshkohet nga lumi, është zhvilluar një fushë e gjerë bujqësore, kryesisht me kultivime pemësh. Lumi merr pjesë në ekuilibrin hidrologjik dhe hidrogeologjik të kësaj zone, duke pasuruar akuiferet nëntokësore gjatë periudhës së thatë dhe duke siguruar drenazhimin e mirë gjatë periudhës së lagësht. Ruajtja e këtij ekuilibri sigurohet me përdorimin racional të ujërave në bujqësi. Shfrytëzimi i pamatur i ujërave nëntokësore me shpimet ose me pompimin e drejtëpërdrejtë nga lumi për nevoja për ujë, si edhe daljet e substancave nga plehrat dhe pesticidet drej lumit, reduktojnë nga aspekti sasijor dhe cilësor ujërat e tij. Promovimi i bujqësisë së integruar dhe biologjike, si edhe veterinarisë, hartimi i studimeve hidrogeologjike për saktësimin e

mekanizmit të funksionimit dhe të potencialit të akuifereve nëntokësore të shfrytëzueshme, kontrolli i rreptë i shfrytëzimit të ujërave nëntokësore me shpime, pëstrimi i zonave të mbrojtjes përreth shpimeve, vendosja e masave të përpunimit të përlirave në njësitë industriale, përbëjnë masa që konsolidojnë mbrojtjen e lumit, por edhe të burimeve ujore në përgjithësi.

Duke marrë parasysh rekomandimet e SHGJSHI në lidhje me administrimin dhe mbrojtjen e ujërave nëntokësore në basenin ujëmbledhës Seman, propozohet ndalimi i shfrytëzimit të agregateve nga brigjet e lumit Devoll, pasi kjo praktikë dëmton nga aspekti cilësor dhe sasior burimet ujore.

Zhvillimi i mundshëm i hidrocentraleve për shfrytëzimin e ujërave të lumit duhet të marrë parasysh funksionin e tij hidrik, ruajtjen e peisazhit dhe të lumit si habitate për disa specie konkrete dhe përparësitë zhvillimore të Bashkisë.

Meqënëse baseni ujëmbledhës i lumit nuk kufizohet në kufijtë administrativë të një Bashkie, gjatë udhëtimit të pafundmë të ujit në lumë dhe në degët e tij, ekziston një ndikim i ndërsjellë me aktivitetet e njeriut. Lumi mund të pranojë ujëra të ndotur, luhatje artificiale në rrjedhën e tij natyrore, rregullime në shtratin e tij, vepra arti si psh. ura e diga, por mund të shkaktojë vetë përmbytje, erozione të tokës, reduktim cilësor të tokës përveç bukurisë natyrore që krijon dhe biodiversitetin që e mbështet.

Kështu, edhe pse ndërhyrjet antropogjene në lumë nuk janë domosdoshmërisht negative për zhvillimin, projektimi i veprave duhet të shqyrtojë lumin në nivelin e basenit ujëmbledhës, ndërkohë që një vepër e shkallës së vogël apo mesatare mund të konsiderohet e papërfillshme, por shumë vepra kumulative ekuivalentohen në fund me një ndërhyrje vendimtare negative. Kjo sigurohet nëpërmjet veprimit bashkëpunues të Bashkive, të cilat i përkasin nga aspekti gjeografik basenit ujëmbledhës të lumit dhe Agjencisë së Basenit Ujor të Semanit.

Krijimi i një korridori të gjelbër përgjatë gjatësisë së lumit, ku konfigurimi i tij natyror me gjarpërimet ekzistuese do të ruhet dhe aktivitetet zhvillimore dhe ndërhyrjet do të jenë të kontrolluara dhe të kufizuara, do të kontribuojë në ruajtjen e ekuilibrit të tij mjedisor.

Në një Bashki malore, ku mjedisi natyror zë një përqindje të rëndësishme sipërfaqeje dhe ka një rëndësi të madhe për perspektivën zhvillimore, gjendja e saj e mirë, dhe në veçanti mbulesa pyjore e gjerë, siguron në shkallë të rëndësishme biodiversitetin, mbrojtjen e tokës nga erozioni, prodhimin e ajrit të pastër dhe njëkohësisht favorizon zhvillimin e një sërë aktiviteteve të buta: ekoturizmin, edukimin mjedisor, vëzhgimin shkencor, etj.

Për shkak të periudhës së zgjatur të nënvlerësimit të pyjeve (psh. prerja e drurëve, zjarre, kullotje) ekzistojnë shumë nevoja dhe hapësira përmirësimi: regjistrim i pyjeve (psh. regjimi i pronësisë, gjendja), hartimi i planeve të administrimit, vepra ripyllëzimi,

¹ SHGJSH/Drejtoria e Hidrogeologjisë, *Probleme të dala nga monitorimi i ujërave nëntokësore nëbasenit kryesorë ujëmbajtës të Shqipërisë me përparësi zonat urbane dhe turistike dhe rekomandime përkatëse*, Tiranë, Mars 2016

kontroll i mbikullotjes dhe prerjes së paligjshme të drurëve. Përsa i përket zhvillimit të sipërfaqeve pyjore, kontribuon zgjerimi, përmirësimi dhe promovimi i zonave të mbrojtura.

Pjesa veriore e Bashkisë përkon me Parkun Kombëtar të Prespës (kategoria II), shpallur me VKM nr. 80, datë 18.2.1999, për shpalljen “Park Kombëtar të Prespës” dhe “Peisazh i mbrojtur tokësor/ujor” të Pogradecit, dhe konkretisht pjesa e Prespës së Vogël dhe e basenit të saj. Paralelisht, përbën pjesë të rezervës së biosferës të njohur nga UNESCO, Prespë – Ohër. Në Planin e Administrimit të Parkut Kombëtar të Prespës, miratuar me Urdhrin e Ministrisë së Mjedisit nr. 1792, datë 09.05.2014, sanksionohet një kuadër i qartë nëpërmjet formulimit të vizionit² dhe përcaktimit të zonave³ me rregulla konkrete për secilën, për zhvillimin e aktiviteteve të larmishme. Pajtueshmëria me të përbën shtyllën për projektimin e zhvillimit territorial të kësaj pjesë të Bashkisë. Gjithashtu, duhet të theksohet dimensionin ndërkombëtar i mbrojtjes mjedisore, i cili ndahet ndërmjet tre shteteve, siç është përmendur edhe më lart.

Zona e dytë e rëndësishme dhe e gjerë e mbrojtjes (inkuadrim i propozuar në rrjetin Emerald dhe në rrjetin ndërkombëtar) është Mali i Moravës. Kjo zonë lidh dhe bashkon zonat individuale të mbrojtjes me sipërfaqe më të vogël (Rezervati Nayror i Menaxhuar Cangonji, Pejsazhi i Mbrojtur Nikolicë, Parku Kombëtar Bredhi i Drenovës) si edhe një sërë monumentesh natyrore, si Pylli i Shën Thanasit dhe Ahishtja e Bradvicës. Hartimi dhe miratimi i planit të administrimit për të gjithë zonën e Moravës është i domosdoshëm.

Një interes të veçantë për Bashkinë dhe në nivel kombëtar kanë edhe gjeomonumentet. Shpella e Trenit, një shpellë karstike në Prespën e Vogël, pak metra nga bregu, ka dy kate dhe një gjatësi prej disa dhjetëra metra dhe disponon një koloni të madhe lakuriqësh nate. Gjithashtu, përbën një vendbanim prehistorik me gjurmë të lashta banimi në zonën e gjerë të Prespës. Gjithashtu, rezervat Ni-Si në Bitinckë konsistojnë në një kampion unik në vend të epokës së Eocenit.

Ndërlidhja e monumenteve natyrore dhe zonave si edhe promovimi i tyre do të kontribuojë në identifikimin e rëndësisë së tyre dhe të vlerave të tyre të shumëfishta, në përmirësimin e gjendjes së tyre, në mbrojtjen dhe konsolidimin e biodiversitetit dhe në krijimin e korridoreve të lëvizjes së faunës, siç janë kafshët e egra që ndeshen në zonë. Paralelisht, promovon bashkëpunimin në nivele të ndryshme dhe hap rrugë për zhvillimin turistik alternativ, me dimension të qëndrueshëm. Zhvillimi i rrjetit të ndërlidhjes presupozon vepra lidhjeje, tejkalimi kufinjsh, informacioni, informimi dhe sensibilizimi të shoqërive vendase dhe vizitorëve.

Një sektor i rëndësishëm që duhet të ketë vëmendjen e duhur dhe përballjen e përshtatshme janë rezultatet e sistemeve të ndryshme në mjedis, si të bujqësisë, të

2 "Speciet dhe njerëzit jetojnë në harmoni së bashku në parkun kombëtar të prespës për të mirën dhe mirëqenien e të gjithë banorëve. Ekosistemet ekzistuese të jenë në gjendje që të ofrojnë shërbimet e tyre për brezat e sotëm dhe të ardhshëm."

3 Zona Qendrore, Zona e Përdorimit të Qëndrueshëm, Zona e Përdorimit Tradicional, Zonat Urbane, Zonat e Ndaluara të Peshkimit

zhvillimit urban, të industrisë, të infrastrukturave. Në veçanti, tashmë ekziston në zbatim projekti për administrimin e mbetjeve në nivel rajonal me zhvillimin e infrastrukturave të përshtatshme. Veprime të mëtejshme janë të nevojshme, kryesisht në drejtimin e reduktimit të sasive të prodhura.

Përsa i përket ujërave të ndotur, urbane apo industriale, Bashkia shfaq mungesa. Një nevojë të menjëhershme përbën ndërtimi i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza në qendrën urbane Billisht. Gjithashtu, duhet të ekzistojë një kujdes i veçantë sipas përparësive për vendbanimet përreth liqenit të Prespës së Vogël, të cilat përkojnë me Parkun Kombëtar, ku për shkak të karakterit dhe të madhësive të popullsisë, përballja do të jetë e ndryshme. Për zonat e tjera të Bashkisë, projektimi dhe zhvillimi i infrastrukturave të përshtatshme presupozon identifikimin e nevojave të ardhshme dhe kushteve specifike sipas vendit, me qëllim që përzgjedhja dhe zbatimi i veprave analoge të sigurojë qëndrueshmërinë e tyre.

SISTEMI UJOR

Në lidhje me sistemin ujq PPK identifikon një sërë dobësish dhe problemesh që kanë të bëjnë me çështje si: (a) të menaxhimit, (b) të sasisë së burimeve ujore, (c) të cilësisë së burimeve ujore (d) ndotjes nga burime të ndryshme dhe përparon në rekomandimet përkatëse, si psh përdorim racional i ujit, kontroll të aktiviteteve ilegale, koordinim dhe bashkëpunim midis shërbimeve lokale, rajonale dhe qendrore, me synim për të përmirësuar kuadrin institucional në lidhje me monitorimin, menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave nëntokësore, duke përfshirë pusët, kontrollin dhe shfrytëzim të ujërave të shiut, investime për kërkime dhe njohuri mbi burimet ujore.

Sistemi ujq në Bashkinë Devoll

Sistemi ujq i Bashkisë përbëhet nga njëra anë nga rrjeti i lumit Devoll dhe i përrenjve që derdhen në të.

Prespa e Vogël komunikon me pjesën tjetër të Bashkisë nëpërmjet kalimit të Trenit, ku nëpërmjet kanalit artificial që është ndërtuar në dhjetëvjeçarin e 1970, lidhet me lumin e Devollit. Lulatja e nivelit të ujit të liqenit është e lidhur me devijimin e lumit Devoll dhe tërheqjen e ujit për ujitje. Kushtet mjedisore kontrollohen dhe pajtohen me legjislacionin përkatës dhe kërkesat respektive hidrogeokimike. Kjo arrihet për shkak të futjes në regjimin e mbrojtjes, të dendësisë së vogël të popullsisë dhe të mungesës së aktiviteteve të zgjeruara të njeriut. Disa tendenca të caktuara të presioneve mjedisore që evidentohen, i detyrohen faktorëve natyrorë.

Lumi Devoll përshkon në pjesën qendrore Bashkinë dhe formon një fushë pjellore. Në shpatet e maleve që e rrethojnë, dhe kryesisht në pjesën perëndimore (mali Morava) formohen përrenj të vegjël me rrjedhë sezonale. Këta nuk kanë pësuar ndërhyrje dhe ndryshime dhe ujërat e tyre rrjedhin lirshëm. Ndërkohë, ekziston një programatizim për ndërtimin e HEC-ve të vegjël dhe tashmë një prej tyre ndodhet në fazën e ndërtimit në zonën e Qytezë-Sinicës. Lumi Devoll ruan gjendjen e tij natyrore në disa pjesë të tij, ndërsa në pjesët e tjera, kryesisht në pjesën fushore, ka pësuar ndryshime/rregullime të vogla që lidhen me kontrollin e rrjedhës, me qëllim ujitjen. Gjendja e ujërave

sipërfaqësore konsiderohet e mirë. Ata kalojnë brenda sistemit natyror dhe bujqësor. Në pjesën malore, përshkojnë kryesisht sipërfaqe natyrore, vende-vende, ku e lëviz gjeomorfologjia, duke krijuar zona të kultivuara në të dyja anët, ndërsa në disa raste kalojnë brenda vendbanimeve (p.sh. Ziçisht, Cangonj). Në pjesën fushore, kultivime të ndryshme rrethojnë lumin dhe vetëm në pak raste ekziston strukturimi i tyre (banesë, industri) në zonat bregore.

Me rëndësi të veçantë gjykohet edhe sistemi ujqor. Për përballjen e disa dobësive të caktuara dhe problemeve në lidhje me çështjet e administrimit, sasisë dhe cilësisë të burimeve ujore dhe ndotjes nga burime të ndryshme. Kështu janë formuluar disa rekomandime si: përdorim racional i ujit, kontrollimi i aktiviteteve të paligjshme, përmirësimi i kuadrit ligjor për ndjekjen, administrimi i qëndrueshëm i akuifereve nëntokësore (duke përfshirë edhe shpimet), kontrollin dhe shfrytëzimi i ujit të shiut, investimet në hulumtimin dhe njohjen e burimeve ujore, krijimi i korridoreve natyrore të mbrojtjes përgjatë luginave të lumenjve.

SISTEMI INFRASTRUKTUROR

Qëllimi i PPK është të mbështesë zhvillimin e integruar të rrjeteve të infrastrukturës të cilat përbëhen nga elementet e mëposhtme:

- Transportet (si ai hekurudhor, ajror dhe transporti detar, transportin publik).
- Energjia (duke përfshirë energjinë elektrike, naftën, gazin, burimet minerale).
- Komunikimi (duke përfshirë rrjetin e telekomunikacionit, fibër optike, etj).

Sistemi infrastrukturor në Bashkinë Devoll

Ky sistem territorial përfshin infrastrukturën e transportit, infrastrukturën e energjisë, komunikacioneve, të furnizimit me ujë dhe administrimit të mbetjeve. Mbulon 0.7% të sipërfaqes totale të zonës së studimit. Si elementë më të rëndësishëm të sistemit konsiderohen aksi rrugor ndërrurban i sipërpërmendur dhe infrastrukturën e energjisë, si për shkak të sipërfaqes ashtu edhe të rëndësisë për pozicionin e tyre në sistemin kombëtar.

Përqindje më të madhe zë rrjeti rrugor, i cili është veçanërisht i zhvilluar në pjesën qendrore, domethënë në fushë dhe në rrëzë të maleve, ku janë të vendosur të gjithë vendbanimet dhe aktivitetet. Infrastruktura kryesore e transportit që identifikohet në Bashki është rruga SH3, e cila e përshkon atë në stacionin kufitar të Kapshticës deri në kufijtë me Bashkinë e Maliqit. Një aks i dytë me rëndësi lokale përbën trugun që ofron kalim në pjesën jugore të Bashkisë. Në përgjithësi, rrjeti kryesor rrugor, që është i shtruar me asfalt në pjesën më të madhe të tij (me gjatësi rreth 265km afërsisht), përshkohet nga sipërfaqe të sistemit bujqësor. Pjesa tjetër e rrjetit rrugor përbëhet nga rrugë të pashtuara me asfalt, dhe përshkohet nga zona natyrore, bujqësore dhe urbane, duke iu ofruar atyre edhe kalueshmëri.

Në lidhje me facilitetet e prodhimit të energjisë, nga Bashkia kalojnë nga njëra anë tubacioni i TAP-it, në pjesën nëntokësore dhe nga ana tjetër linja e rrymës elektrike e tensionit të lartë. Në këtë mënyrë, në lidhje me TAP-in, është vendosur stacioni i

kompresionit dhe matjes së gazit natyror në pjesën jugore të fshatit Vishocicë, direkt pas hyrjes së tubacionit në Shqipëri, i cili ndodhet brenda sistemit bujqësor. Në lidhje me energjinë elektrike, ekzistojnë një sërë shtyllash metalike që mbështesin linjën e tensionit të lartë, një nënstacion në pjesën periferike veriore të qytetit dhe një sërë infrastrukturash lokale (transformator, kabinë elektrike) që i shërbejnë shpërndarjes së energjisë elektrike.

Në lidhje me HEC-et, janë regjistruar 2 impiante të vegjël që tashmë nuk janë në funksionim (Stropan, Zicisht), ndërsa një impiant është në proces ndërtimi në zonën e Sinicës.

Janë regjistruar një sërë facilitetesh (rezervuarë të ujit të pijshëm dhe stacione pompimi) që i shërbejnë rrjetit të furnizimit me ujë, kryesisht të vendbanimeve më të mëdha dhe më fushore, të cilat janë të vendosura në sisteme të ndryshme (natyror, bujqësor, urban), në varësi të nevojave. Deri më sot, nuk ekzistojnë infrastruktura kullimi.

Në pikat e duhura të sistemit natyror, në majën e malit të Moravës dhe në majat e kodrave dhe maleve, janë vendosura strukturat e telekomunikacionit, si ato të transmetimit të sinjalit televiziv dhe radiofonik, por dhe antena që i shërbejnë telefonisë. Gjithashtu, në qytet ekzistojnë kabinete që mbështesin rrjetin e fibrave optike.

Së fundmi, në Bashki janë regjistruar një stacion i ngarkimit të mbetjeve si edhe pika të vjetra të shpërndara mbetjesh në njësitë administrative, ku bëhet hedhja e mbeturinave, deri në fillimin e funksionimit të sistemit të ri të administrimit të tyre.

TRANSPORTI

Përsa i përket transportit së bashkisë, propozohet zhvillimi i një sistemi multimodal, të integruar dhe miqësor me mjedisin i transportit, i cili do të sigurojë lidhjen dhe aksesin në nivel kombëtar, do të zhvillojë lidhjen ndërkufitare, do të promovojë transportin publik dhe mjetet alternative (p.sh. biçikletë) dhe do të lidh akset transportuese me korridore turistike dhe historike.

Shërbime dhe infrastrukturë publike - AKSESUESHMËRIA

Lehtësia e lëvizjes brenda Bashkisë por edhe nga ose për në Bashkitë fqinje rrit lidhjen, bashkëpunimin dhe, për rrjedhojë, perspektivat e zhvillimit. Në këtë drejtim, lidhjet me qendrat fqinje të Korçës dhe Pogradecit, të cilat janë qendrat zhvillimore të qarkut, por edhe me qendra më të mëdha ekonomike të vendit dhe me Greqinë, janë përforcuar nga përmirësimet ose ndërtimet e akseve rrugore dhe hekurudhore.

Nga Bashkia kalon rruga shtetërore SH3, që lidh kufirin greko-shqiptar në pikën e kalimit kufitar Kapshticë-Krystalopigi me Korçën dhe Tiranën. Për shkak të rëndësisë së rrugës propozohet përmirësimi i karakteristikave dhe sigurisë së saj nëpërmjet ndërhyrjeve të përshtatshme të tilla si nyjet rrugore, bypass-et e zonave të banuara. Sa i përket qasjes së fshatrave malore dhe lidhjes së tyre me SH3, janë konstatuar mangësi dhe pamjaftueshmëri. Prandaj, nevoja për përmirësimin e menjëhershëm të rrjetit rrugor dhe krijimin e rrugëve alternative duhet të përfshihet në planifikimin e territorit, duke

marrë parasysh profilin demografik dhe ekonomik të saj dhe perspektivat e zhvillimit të saj në sektorët e tregtisë, shërbimeve dhe turizmit.

Në mënyrë të veçantë fshatrat malore në pjesën jugore të Bashkisë (njësia administrative Miras) duhet të kapërcejnë izolimin e tyre dhe të kthehen në qendër të zhvillimit lokal dhe pikë lidhjeje të Bashkisë me Bashkinë e Korçës. Prandaj, është propozuar përmirësimi i lidhjes rrugore ndërmjet fshatrave, me Mirasin dhe në lindje me Dardhën, Boboshticën dhe Korçën. Zhvillimi i një aksi rrugor të integruar në drejtim veri-jug rrëzën lindore të Malit të Moravës do të ndihmojë për të nxjerrë në pah masivin malor, zhvillimin e destinacioneve të reja, në bashkëpunimin e fshatrave në njësinë administrative Hoçisht dhe në përmirësimin e lëvizjes së banorëve dhe vizitorëve në të.

Gjithashtu duhet të bëhet ndërhyrje për të forcuar lidhjen e Bashkisë me bashkinë fqinje të Pustecit në zonën e Parkut Kombëtar të Prespës. Kjo është një qasje e ndryshme, pasi objektivi është të shërbejë për flukset dhe rrjetet e ekoturizmit dhe kërkon përshtatjen me karakteristikat specifike dhe kërkesat e Planit të Menaxhimit.

Në përgjithësi, ndërhyrjet rrugore bëhen për të lehtësuar lëvizjet që përveç sigurisë duhet të jenë të lehta dhe sa më të shkurtra të jetë e mundur. Ato kryesisht kanë të bëjnë me përmirësimin e karakteristikave gjeometrike dhe cilësore të rrugëve, siç janë gjerësia, pjerrësitë, rrezja e kthesave, materiali i ndërtimit, përshtatur me nevojat që i shërbejnë. Në vendbanimet me lëvizjen më të madhe, zgjedhja e ndërtimit të nyjeve rrugore është një zgjidhje për problemin e rritjes së trafikut ose aksidenteve. Rindërtimi, përmirësimi dhe zgjerimi i rrjetit rrugor kanë si qëllim transportet më të sigurta, më të shpejta të njerëzve dhe produkteve dhe akses më të mirë nga dhe për në Bashki.

Është e mira që të përforcohen mjetet e transportin publik që i shërbejnë lëvizjeve të përditshme të grupeve sociale, si nxënësit dhe punëtorët, dhe individë të veçantë për qëllime të përditshme, si transaksione me shërbimet publike, shërbimet shëndetësore, tregti, si dhe lëvizje për qëllime të veçanta të tilla si argëtim dhe turizëm. Në veçanti në Bilisht ka nevojë për projektimin dhe vendosjen e një stacioni autobusësh për të organizuar funksionimin e rrjetit. Planifikimi i parkut të automjeteve dhe ndarja e transportit publik bëhet duke pasur parasysh shërbimin më të mirë dhe më ekonomik për përdoruesit.

Lidhja e Bashkisë me rrjetin hekurudhor të vendit mungon plotësisht. Shtrirja e rrjetit hekurudhor nga Pogradeci në Korçë dhe prej aty deri në kufirin me Greqinë është në fazën e studimit të fizibilitetit. Treni është një mjet alternativ i transportit publik i cili shërben për transportin e udhëtarëve dhe të mallrave në një mënyrë ekonomike, komode, të sigurt dhe miqësore ndaj mjedisit. Me përfundimin e një projekti të tillë, që do të përfshijë stacione brenda Bashkisë dhe konkretisht në Bilisht dhe në vendkalimin kufitar, krijohen përfitime për Bashkinë në fushat e tregtisë, ekonomisë dhe mjedisit.

ENERGJIA

PPK bën propozime edhe në lidhje me infrastrukturën e energjisë me synim zhvillimin e një rrjeti efikas të energjisë:

- Zero importe të energjisë.

- Konsolidimin e dy porteve kryesore: Porto Romano dhe Vlorë 2 - Terminali Petrolifera me infrastrukturën e duhur në lidhje me magazinimin - shpërndarjen e produktet të naftës dhe gazit të lëngshëm.
- Ndërtimi i korridoreve të gazit natyror: TAP - IAP - IAP Kosove dhe linjave të tyre të interkoneksionit.
- 15% kursim të energjisë, 20% përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë, 20% rritje të efikasitetit të energjisë, 20% ulje të emisioneve të gazrave CO2.
- Arritje të tre objektivave - makro (makro-objektiva) për krijimin e një tregu të brendshëm të energjisë: Konkurrueshmëria, furnizim të sigurt, qëndrueshmëria.

Gjithashtu, vendos kornizën udhëzuese për zhvillimin si të energjisë me bazë hidrokarburet ashtu edhe të gjitha formave të energjisë së rinovueshme (diellore, eolike, hidro, gjeotermale, biomasa).

Shërbime dhe infrastrukturë publike - ENERGJIA

Në kuadrin e politikës lokale të energjisë, Bashkia mund të kërkojë përfitime nga kalimi i tubacionit TAP, të kërkojë zgjerimin/përmirësimin e rrjetit të energjisë elektrike dhe të promovojë shfrytëzimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë (diellore) nëpërmjet iniciativave të saj dhe private. Përmirësimi i cilësisë së ndërtesave shtetërore me qëllim të shfrytëzimit më efikas të energjisë (p.sh. izolimi, sistemet inteligjente, ndriçimi) do të kontribonte në kursimin e burimeve natyrore dhe do të ishte një model i mirë për tu ndjekur nga të gjithë banorët. Propozimet e mundshme duhet të mbështeten në legjislacionin përkatës, si: VKM nr. 480, datë 31.07.2018 “Për Miratimin e Strategjisë Kombëtare të Energjisë për periudhën 2018-2030”; si dhe VKM nr. 179, datë 28.03.2018 “Për Miratimin e Planit Kombëtar të veprimit për burimet e rinovueshme të energjisë 2018-2020”.

Planifikimi për të plotësimin e nevojave për energji mund të përfshijë mundësitë e reja që jep gazi natyror edhe në planin afatgjatë, ndërsa njëkohësisht duhen krijuar kushtet e mbrojtjes dhe zgjerimit të pyjeve nga prerjet të tepruar për furnizimin me lëndë djegëse.

Lidhur me prodhimin e energjisë elektrike, vëmendje duhet t’i kushtohet që ndërtimi i HEC-it të mos jetë në kundërshtim me orientimin kryesor të zhvillimit, bujqësinë dhe turizmin alternativ dhe mjedisin natyror e peizazhin. Në çdo rast, Bashkia duhet të kërkojë përfitime reciproke nga ndërtimi dhe funksionimi.

Shërbime dhe infrastrukturë publike - MBETJET

Plani i menxhimit të mbetjeve për Bashkinë Devoll parashikon grumbullimni në stacionin e transferimit (që gjendet brenda Bashkisë) dhe derdhjen përfundimtare të mbetjeve nga landfilli në Bashkinë e Malit. Strategjia e mbetjeve mbështetet në “Planin Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025”, “Strategjinë Ndërshtetërore për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025” “Strategjinë kombëtare të menaxhimit të integruar të mbetjeve” (draft), “Strategjinë Kombëtare Sektoriale për Furnizimin me Ujë

dhe Kanalizimet 2014-2040”, Ligjin nr. 111/2012 “Menaxhimi i Integruar i Burimeve Ujore”, “Programin kombëtar sektorial për manaxhimin e integruar të ujit 2018-2030 (draft), “Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të integruar të Burimeve Ujore 2017-2027 (draft). Landfilli i Maliqit për grumbullimin e mbetjeve të riciklueshme, ndarjen e mbetjeve dhe riciklimin e tyre, nuk është vënë akoma në funksionim. Gjithashtu, theksi duhet të vihet tashmë në informimin dhe sensibilizimin e qytetarëve dhe bizneseve rreth rëndësisë dhe mënyrës së funksionimit të sistemit dhe zvogëlimit të volumit përmes ripërdorimit dhe riciklimit.

Shërbime dhe infrastrukturë publike - KANALIZIMI

Ujërat e zeza urbane në Bashki vijnë kryesisht nga ndërtesa banimi dhe më pak nga njësitë industriale-artizanale dhe funksione të tjera profesionale. Derdhjet përfundojnë në pritës të ndryshëm (tokë, rrëke) të patrajuara dhe kjo ka një ndikim negativ në mjedis. Duhet marrë masa për mbledhjen, përpunimin dhe asgjësimin e tyre.

Teknologjitë e përpunimit që mund të aplikohen sot përshtaten nga njësia më e vogël e banimit (banesë) deri në qytetet e mëdha. Zgjedhja e metodës së duhur të përpunimit përfshin llogaritjen e daljeve. Teknologjitë që bazohen në proceset fizike, si sistemet e trajtimit të ujërave të zeza në ligatinat artificiale, mund t’u shërbejnë vendbanimeve shumë të vogla, ndërsa teknologjitë e pastrimeve biologjike të trajtimit sekondar dhe terciar aplikohen në zona banimi më të mëdha (2.000 <numri i banorëve <10.000 dhe numri i banorëve> 10.000 përkatësisht). Në vendbanimet shumë të vogla është e mundur të përdoren sisteme me filtra biologjikë.

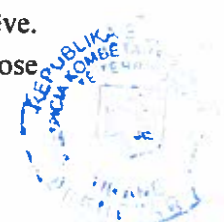
Vendbanimet e Bashkisë kanë në thelb popullsi të vogël. Megjithatë, kjo nuk justifikon mungesën e një shkalle të trajtimit të ujërave të zeza të tyre. Përveç kësaj, pritët që do të ketë një rritje, megjithëse të vogël, të popullsisë, si dhe stimulim të konsiderueshëm të vizitueshmërisë dhe rritje të aktiviteteve ekonomike. Nevoja për trajtimin e ujërave të zeza është më e theksuar nga fakti se një pjesë e Bashkisë i takon zonave të mbrojtura.

Kështu, prioritet për zonën e studimit duhet të jetë mbulimi i qytetit. Zgjedhja e metodës së duhur dhe madhësia e një impianti të tillë do të rezultojë pas studimit të fizibilitetit dhe studimit ekonomiko-teknik që do të marrë parasysh skenarët e rritjes së popullsisë, konsumin e ujit të pijshëm, kushtet klimatike, kostot operative dhe të mirëmbajtjes.

Shërbime dhe infrastrukturë publike - FURNIZIMI ME UJË

Akresi ndaj ujit të pastër është shenjë e mirëqenies së një vendi. Kështu, furnizimi me ujë për çdo ndërtesë është shqetësim kryesor për planifikimin e zhvillimit dhe duhet të jetë i vazhdueshëm. Në këtë drejtim janë përshkruar një sërë veprash të nevojshme:

- Ndërtimi i rrjeteve grumbulluese të furnizimit me ujë në vendbanimet që nuk disponojnë dhe shtrirja e tyre në zonat e pambuluara.
- Zëvendësimi i pjesëve të vjetra jo të përshtatshme të rrjeteve ekzistuese me materiale me specifikime moderne, më të sigurta për shëndetin e konsumatorëve.
- Shpime të reja dhe / ose ndihmës atje ku nevojat e kërkesës nuk mbulohen ose pritët të rriten pas përfundimit të studimeve teknike përkatëse.

- Ndalimi ose kufizimi i shpimeve të puseve në pronat private. Gjithashtu mund të shqyrtohet mundësia e përdorimit të tyre në përdorimin e rrjeteve të furnizimit me ujë. Por mbi të gjitha, duhet të parashikohet monitorimi i funksionimit dhe të regjistrohet sasia dhe cilësia e ujit që nxirret.

Në organizimin racional dhe efektiv, funksionimin dhe zhvillimin e sistemit të furnizimit me ujë do të kontribojë hartimi i një plani të integruar dhe afatgjatë në sektorin e furnizimit me ujë (duke përfshirë analizën dhe vlerësimin e situatës ekzistuese, objektivat dhe nevojat hirearkike për investime) dhe njëkohësisht krijimi i një baze dixhitale e të dhënave përkatëse (shpime, burime, tubacione, stacione pompimi etj.).

ZHVILLIMI RAJONAL

Një parakusht për arritjen e qëllimeve strategjike kombëtare është krijimi i një baze për një zhvillim të barabartë rajonal. Në këtë drejtim, PPK identifikon *7 pole të nivelit kombëtar*:

1. Shkodër-Lezhë
2. Tiranë-Durrës
3. Elbasan
4. Fier-Vlorë-Berat
5. Kukës-Has- Tropojë
6. Gjirokastrë-Sarandë
7. Korçë-Pogradec

si edhe *katër zona të zhvillimit specifik*:

1. Malësi e Madhe - Tropojë (rajon i Alpeve), rajon i cili është shumë interesant dhe një zonë natyrore e bukur dhe është ideale për turizmin malor.
2. Dibër - Klos - Bulqizë, rajon i cili disponon burime të shumta minerare dhe ekspertizë në përpunimin e mineraleve.
3. Këlcyrë - Përmet - Skrapar, rajon me përvojë në kultivimin, grumbullimin dhe përpunimin e bimëve aromatike dhe medicinale, pemët frutore, bujqësinë, zhvillimin e blegtorisë dhe turizmin mjedisor.
4. Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz.

Bashkia Devoll është pjesë e polit të zhvillimit rajonal Korçë-Pogradec. Për forcimin e polit nga PPK sugjerohet përmirësimi i qasjes në portat - pole lindore të vendit, nëpërmjet forcimit të lidhjes me portin e Vlorës dhe rajonit Gjirokastrë - Sarandë. Ekzistenca e një pasurie me vlera të mëdha të peizazhi natyror dhe mjedisi dhe fqinjësia me pika atraksioni turistik , male dhe liqennj, e bëjnë zonën atraktive për investime turistike. Duhet të shqyrtohet mundësia e përdorimit të gazit natyror që transportohet me anë të TAP-it, kryesisht për të mbështetur industrinë e përpunimit. Gjithashtu, projektet strategjike me rëndësi rajonale dhe ndërajonale në sektorin e energjisë kërkojnë mbështetjen e nismave për zhvillimin dhe përdorimin e energjisë diellore dhe eolike, (b)

rishikimin e TEC-eve të Korçës dhe të Maliqit për prodhimin e energjisë dhe përdorimin e saj shtëpiak dhe industrial. Së fundi, ajo është propozuar për të adresuar aksin Pogradec-Lin dhe Kolonje-Permet si rrugë të gjelbërta, dhe promovimin e rrugës me peizazh të mrekullueshëm Elbasan - Gramsh - Voskopoje - Maliq dhe forcimin rrjetit hekurudhor, si pjesë e modalitetit të Korridorit të VIII-të dhe lidhjen e tij me rrjetin hekurudhor të Maqedonisë së Veriut.

Tiparet kryesore të zonës së studimit si pjesë e zonës së zhvillimit në fjalë, janë:

- Kalimi i një korridori të rëndësishëm me strukturat: (a) transporti, rrugor dhe hekurudhor, që kanë dhe interes për peizazhin dhe (b) të energjisë përmes kalimit të gazsjellësit të TAP-it dhe instalimin e infrastrukturave të rëndësishme të tij si kompresori dhe kalimi i linjave të tensionit të lartë, ekzistuese dhe në ndërtim e sipër.
- Ekzistenca e një kalimi kufitar për në Greqi.
- Fqinjësia e drejtpërdrejt dhe marrëdhënia e ngushtë me qendrën kryesore të Korçës që e bën atë qytet - portë hyrje të vendit.
- Ekzistenca e tokës bujqësore pjellore.
- Ekzistenca e zonave të mëdha pyjore dhe zonave të mbrojtura që lidhen me rrugët piktoreske.
- Ekzistenca e rezervave minerale (hekur-nikel).

Forcimi dhe diversifikimi i sektorit bujqësor përbën drejtimin kryesor të zhvillimit të territorit.

Pozicioni strategjik në Bashkinë Devoll

Zona e studimit ka një larmishmëri përsa i përket terrenit me kombinimin e fushave, kodrave dhe maleve, është relativisht e pasur me ujëra duke qënë se përshkohet nga lumi Devoll dhe liqeni i Prespës së Madhe. Në zonë ka edhe rezerva minerale si dhe sipërfaqe pyjore. Gjithashtu ka tradita të pasura historike, kulturore dhe fetare dhe monumente të rëndësishme të ruajtura.

Vendndodhja strategjike, klima e favorshme, historia e gjatë dhe traditat, mjedisi i pasur natyror dhe kulturor si dhe produktet rurale lokale, janë avantazhet konkurruese të Bashkisë, në të cilat mund të mbështeten perspektivat e mëtejshme të zhvillimit.

Devulli është vendbanim prehistorik me zhvillim të madh tregtar, i cili përfshinte vendbanimet e Trajanit, Ventrokut, Trenit, Shuëcitm Bilishtit dhe Zvezdes⁴. Gjetjet arkeologjike kanë treguar se zona ka patur zhvillim të madh kulturor e ekonomik qysh në lashtësi. Përmendim këtu qeramikën e Devollit që nga epoka e bronzit. Nxjerrja e qymyrgurit, hekur-nikelit dhe bakrit ka qënë një nga veprimtaritë industriale të njohura në zonë. Përsa i përket karakteristikave të zonave të banimit, në Devoll janë të

⁴ Larti S. I., 1999, Të njohim Devollin, "Gama Class", Korçë, fq.36-37

pranishme banesat tipike të fshatit të ndërtuara me gurë dhe çati me rrasa guri⁵. Trashëgimia etnografike ezonës është shumë e pasur dhe e veçantë, ku vlen të përmenden veshjet me elemente si jeleku, këmisha, brezi, shajaku, opingat⁶; qeramikat dhe punimet prej balte, punimet e mrekullueshme të gurit (gdhendja e kollonave të shtëpiave), përpunimi i lëkurës dhe punimet artizanale (qilimat, kuvertat) etj.

Bashkia Devoll së bashku me Bashkitë Pogradec, Maliq, Pustec, Korçë dhe Kolonjë nga pikëpamja administrative i përkasin Qarkut Korçë, icili ndodhet në pjesën juglindore të Shqipërisë. Qarku i Korçës në të cilin bën pjesë Bashkia Devoll kufizohet në veriperëndim me Qarkun Elbasan, në verilindje, lindje dhe juglindje me Greqinë, në perëndim me Qarkun Berat, dhe në jugperëndim me Qarkun Gjirokastrë. Qendra e bashkisë është qyteti Bilisht.

Bashkia Devoll kufizohet në verilindje dhe në jug me Greqinë, në veriperëndim me Bashkinë Pustec, në perëndim me Bashkitë Maliq dhe Korçë, në jugperëndim me Bashkinë Kolonjë.

Bashkia Devoll në përputhje me Ligjin 115/2014 “Për ndarjen administrativo-territoriale të Njërive të Qeverisjes Vendore në Republikën e Shqipërisë” i cili ripërcaktoi kufijtë e njësive lokale dhe rajonale, përbëhet prej pesë njësive administrative Bilisht, Qendër Bilisht, Hoçisht, Progër dhe Miras. Në vazhdim paraqiten njësitet administrative së bashku me qytetet dhe fshatrat nga të cilat ato përbëhen:

- Bilisht
Qyteti: Bilisht.
- Qendër Bilisht
fshatrat: Bitinckë, Tren, Buzliqen, Vërnik, Vishocicë, Kuç, Poloskë, Kapshticë, Trestenik, Kurilë.
- Hoçisht
fshatrat: Hoçisht, Grace, Baban, Stropan, Eçmenik, Përparimaj, Grapsh, Çipan, Borsh, Bradvicë.
- Progër
fshatrat: Progër, Mançurisht, Cangonj, Pilur, Vranisht, Bickë, Rakickë, Shyec.
- Miras
fshatrat: Miras, Vidohovë, Arrëz, Çetë, Qytezë, Sinicë, Nikolicë, Menkulas, Ponçarë, Braçanj, Koshnicë, Dobranj, Fitore, Ziçisht, Gjyrës, Sul.

Pozicioni i Bashkisë Devoll është kyç pasi aty kalon një nga dy rrugët kryesore ndërkombëtare që lidh Shqipërinë me Greqinë e cila ka një fluks të madh të transportit të njerëzve dhe të mallrave. Në territorin Shqiptar Bashkia e Devollit ndodhet në një distancë relativisht të vogël me Bashkitë e Korçës dhe Pogradecit të cilat konsiderohen edhe si destinacione turistike. Kufizohet po ashtu edhe me Bashkinë e Pustecit e cila në

⁵ Menkshi, E., 2014, Trashëgimia Kulturore në Funksion të Zhvillimit Social-Ekonomik të Qarkut Korçë, PhD.

⁶ Gjergji, A., 1978, Klasifikimi i veshjeve popullore shqiptare, Etnografia Shqiptare IX, Mihal Duri, Tiranë

të ardhmen mund të bëhet edhe ajo një zonë e frekuentueshme për qëllime turistike. Gjithashtu Bashkia Devoll ndodhet në distanca po relativisht të vogla nga disa qytete Greke me të cilat ekziston edhe një lidhje tradicionale. Ky pozicion luan rol pozitiv në zhvillimin ekonomik dhe kulturor të banorëve të Bashkisë.

NDRYSHIMET KLIMATIKE

PPK jep drejtimet në lidhje me përballimin dhe përshtatjen me ndryshimet klimatike, të cilat në nivel rajonal përfshijnë, ndërmjet të tjerash:

- Gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri, apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analizë ndjeshmërie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit. Në bazë të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të pakësuar në mënyrë të përhershme pasojat e këtyre dukurive.
- Zbatimi i masave për të ulur ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të jetë një detyrë qendrore e menaxhimit të çdo lloj infrastrukture. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në zvogëlimin e dëmit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës së ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë.
- Rehabilitimi, zgjerimi si dhe krijimi i infrastrukturave për furnizimin me ujë dukepërfshirë skenarët e ndryshimeve klimatike në këtë sektor. Menaxhimi i kërkesës për ujë përmes ripërdorimit, sigurimit të rezervave ujore të reja, ujit të shiut, shkripëzimit etj.
- Përmirësimi i efçencës së ujit, infrastrukturës ujëtare, varieteteve të bimëve, sistemit të kullimit, plehërimit si dhe ruajtja e lagështisë së tokës janë disa masa që duhet të ndërmerren në sektorin e bujqësisë, nisur nga ndryshimet e pritshme të klimës (temperaturave).

IMPLEMENTIMI DHE MONITORIMI I PPK

PPK përfshin propozime për aplikimin (në tre faza) dhe monitorimin e planit.

Ndër projektet strategjike të propozuara përfshihen:

- Projekte për trajtimin e ndryshimeve klimatike (p.sh. pyllëzimi, përmirësimi i rrjeteve të ujitjes).
- Rigjallërimin e zonave të vjetra industriale.
- Pajisje të zonave me prioritet nxjerrjen dhe përpunimin e mineraleve.
- Shtim të zonave të mbrojtura të mjedisit natyror.
- Krijimi i një rrjeti kombëtar të rrugëve për biçikleta.
- Rritje të efikasitetit të sistemit të furnizimit me ujë dhe rrjeteve të kanalizimeve dhe krijim/përmirësim të impianteve për trajtimin e ujërave të zeza, krijim të vendeve të përshtatshme për hedhjen e mbeturinave.
- Hartimi i planeve të menaxhimit për zonat me një trashëgimi të shquar historike dhe kulturore.

- Ngritja e kapaciteteve të pushtetit vendor për planifikimin, zhvillimin, monitorimin dhe qeverisjen e mirë të territorit lokal.

Zbatimi i politikave/strategjive për çdo sistem territorial do të promovojë arritjen e objektivave strategjike dhe do të promovojë planin kombëtar për një Shqipëri të integruar në hapësirën evropiane, qendër të Ballkanit, me një mjedis tërheqës dhe konkurrues urban, natyror dhe kulturor dhe zhvillim të balancuar territorial.

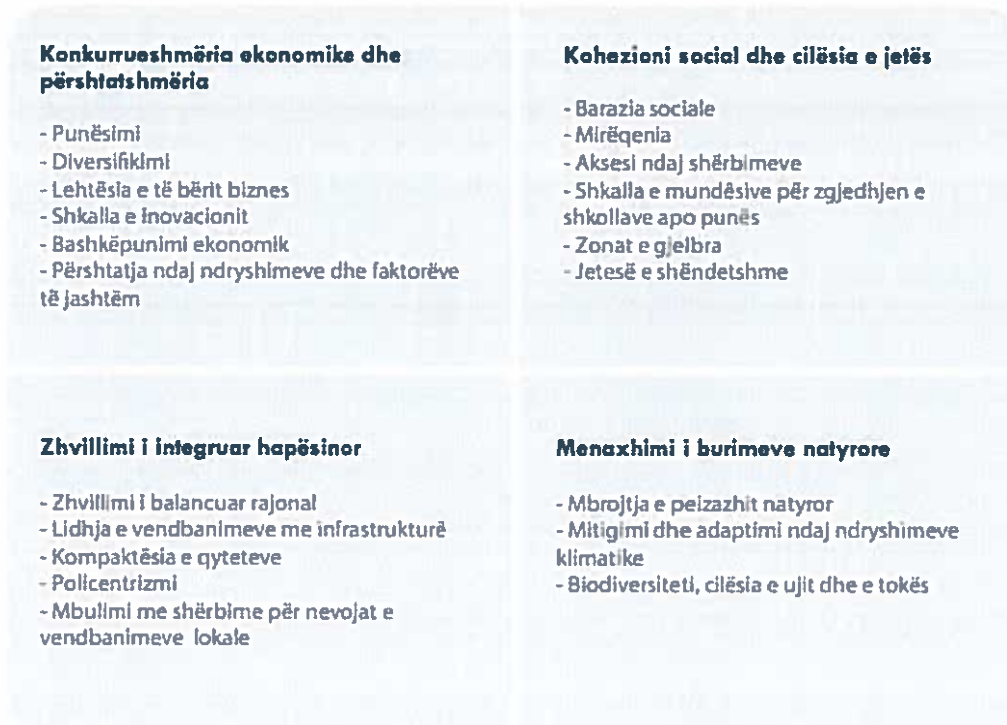

Figura 3.4.1.1.: Indikatorët e propozuar për monitorimin e zhvillimit të territorit (burimi: PPK).

3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial

Kuadri ligjor, i cili ndikon indirekt në planifikimin territorial kombëtar është:

- Kuadri ligjor për zhvillimin dhe integrimin.
- Kuadri ligjor i bujqësisë dhe zhvillimit rural.
- Kuadri ligjor mjedisor.
- Kuadri ligjor për turizmin.
- Kuadri ligjor për trashëgiminë kulturore.
- Kuadri ligjor për mbrojtjen sociale.
- Kuadri ligjor për energjinë.
- Kuadri ligjor për transportin.
- Kuadri ligjor për furnizimin me ujë, kanalizime dhe mbetje.
- Legjislacion tjetër (miniera, teknologji, etj).

Strategjia e dytë Kombëtare për Zhvillimin⁷ (Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020) paraqet vizionin kombëtar për zhvillimin ekonomik dhe social të vendit për periudhën 2014- 2020 dhe përbën një nga komponentët kyç të Sistemit të Integruar të Planifikimit në Shqipëri (SIP)⁸ Bazuar në vizionin e përmirësimit të nivelit të jetesës në një shoqëri ligjore dhe kohezioni, dhe në integrimin në Bashkimin Evropian, përcaktohen synimet për secilen fushë politike. Paraqiten prgramet sektoriale në mënyrë të detajuar për arritjen e objektivave. Në përputhje me vizionin evropian përcaktohen përparësitë kryesor kombëtare në fushën e energjisë, të infrastrukturës së transportit, infrastruktura të tjera teknike (ujë, kanalizime etj), të zhvillimit rajonal, të fushës së bujqësisë, të turizmit, të mjedisit dhe të planifikimit territorial.

Në nivel zhvillimi rajonal, problemet ekzistuese janë rezultat kryesisht i migracionit të brendshëm në masë. Lidhen me fenomene si mbipopullimi, përdorimi i paqëndrueshëm i burimeve dhe pabarazi rajonale (midis komunave, zonave rurale- urbane, zonave bregdetare dhe malore).

Me qëllim zhvillimin e qëndrueshëm dhe të ballancuar dallohen:

- Forcimi i aftësive konkurruese të rajoneve.
- Forcimi i kohezionit rajonal (reduktimi i pabarazive).
- Menaxhimi efikas dhe real i zhvillimit rajonal.

Në kuadër të adoptimit të standarteve evropiane, territori i vendit u nda në tre rajone statistikore bazuar në klasifikimin evropian NUTS II, në rajonin e Durrësit dhe zonat veriore, Tiranë dhe Elbasan, dhe zonat jugore.

Prioritetet strategjike në fushën e prodhimit bujqësor lidhen me modernizimin e sektorit agro-ushqimor dhe me zbatimin e metodave ekologjike, miqësore në prodhim. Gjithashtu, lidhen më menaxhimi i qëndrueshëm të burimeve dhe me zhvillimin e balancuar territorial të zonave rurale. Objektivat specifikohen dhe politikat përkatëse propozohen në kuadër të Strategjisë Kombëtare Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2014-2020.

Spektori i turizmit, vitet e fundit ka rritur kontributin e tij në ekonominë e vendit, kjo është rezultat i përmirësimit të infrastrukturës dhe shërbimeve. Objektivat strategjike lidhen me reklamimin e vendit në nivel ndërkombëtar, si një destinacion turistik dhe në shumëllojshmërinë e produktit turistik. Gjithashtu, lidhen me zgjatjen e sezonit turistik, shfrytëzimin turistik të pasurive natyrore dhe kulturore në zonat rurale dhe në gjithë territorin e vendit, si dhe në përmirësimin e shërbimeve turistike.

Mbrojtja e mjedisit shtrihet në disa fusha, të tilla si, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, ndotja industriale, menaxhimi i burimeve ujore, regjistrimi i zonave të mbrojtura etj. Objektiva strategjike kombëtare janë zhbllokimi i zonave urbane nga ndotja atmosferike.

⁷ Strategjia e parë Kombëtare mbulonte periudhën 2007- 2013

⁸ Me miratimin e VKM-së nr. 692, datë 11.10.2011 u krijua Sistemi i integruar i Planifikimit Shqiptar, një sistem kombëtar vendimmarrës për përcaktimin e orientimeve strategjike të zhvillimit dhe zhvendosjen e burimeve.

dhe akustike, reduktimi i gazrave dhe përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike. Gjithashtu, objektiva të tjera janë rritja e numrit të zonave të mbrojtura dhe menaxhimi i qëndrueshëm dhe i integruar i pyjeve, kullotave, burimeve ujore dhe ujrave ndërkombëtare.

Në vazhdim të orientimeve sektoriale, u hartuan strategji të ndryshme të cilat specifikojnë objektivat e tyre, parashikojnë një sërë masash dhe politikash dhe krijojnë bazën për pajtueshmërinë e kuadrit ligjor kombëtar me legjislacionin evropian.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 – 2020, është vazhdimi i strategjisë së kaluar (Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2007 – 2013), u miratua nga Këshilli i Ministrave me Vendimin nr. 709, datë 29.10.2014. Përbën kuadrin strategjik kombëtar për zhvillimin rural, në përputhje me udhëzimet evropiane.

Përcakton politikat, me qëllim që të bëjë sa më konkurrues sektorin agro-ushqimor përballë sfidave të tregut evropian. Ndërhyn në tre fusha, në politikat e zhvillimit bujqësor, skemat mbështetëse për mbështetjen e fermerëve dhe infrastrukturës dhe në zbatimin e normave evropiane.

Prioritetet kryesore të politikave të ndërmara për zhvillimin rural për periudhën 2014-2020 janë:

- Përmirësimi i prodhimeve bujqësore, me qëllim përshtatjen me standartet evropiane duke ju përgjigjur kërkesave të tregut ndërkombëtar.
- Adoptimin e një modeli për prodhimet bujqësore i cili do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore.
- Zhvillim territorial dhe ekonomik i balancuar i zonave rurale, duke synuar kryesisht diversifikimin e aktivitetit ekonomik, krijimin e vendeve të punës dhe përmirësimin e nivelit të jetesës.
- Ndarja e njohurive, informacionit dhe inovacionit në fushën e bujqësisë dhe pyjeve midis zonave rurale.
- Strategjia kombëtare është baza për harmonizimin e kuadrit ligjor kombëtar në sektorin bujqësor me ata legjislacionin evropian.

Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 “Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural” përcakton objektivat e politikave kombëtare bujqësore dhe përcakton kuadrin ligjor, institucionet publike përgjegjëse dhe format e organizimit të aktiviteteve bujqësore dhe blegtorale.

Në kuadër të programit të asistencës së para-anëtarësimit (IPA II),⁹ u themelua **Programi për Zhvillimin Rural** bazuar në instrumentat e asistencës së para-anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë 2014 – 2020. Ky program promovon investimet në sektorin argo-ushqimor dhe në shërbimet/strukturat mbështetëse për të forcuar konkurrencën. Objektivat e programit, nga njëra anë janë në përputhje me drejtimit përkatëse të ISARD 2014-2020, nga ana tjetër përputhen me objektivin

⁹ U krijua me Rregulloren e Parlamentit Evropian dhe Këshillit nr. 231/2014

kryesor të vendosur nga Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020¹⁰ për zhvillimin rural. Synimi është zhvillimi i qëndrueshëm, inovativ dhe konkurrues i sektorit argo ushqimor. Ky program ndihmon në përmbushjen e objektivave nëpërmjet:

- Nxitjes së investimeve në sektorin agro-ushqimor me synim përmirësimin e aftësive konkurruese dhe në mbrojtjen e mjedisit.
- Përkrahjes së investimeve në zonat rurale me synim shumëllojshmërinë e ekonomisë bujqësore, përmirësimin e mundësive për punësim dhe kohezionin social.

Me identifikimin e rëndësisë së sektorit të turizmit në ekonomi dhe punësim, **Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020**, përcakton udhëzimet, politikat dhe mjetet për një zhvillim turistik të qëndrueshëm dhe konkurrues. Bazuar në vlerësimin e thelle të situatës aktuale (produktet dhe shërbimet e turizmit, kuadrin ligjor etj), por edhe në strategjitë e mëparshme,¹¹ u përcaktuan objektivat kryesore dhe parimet, objektivat financiare dhe strukturore (tregje, produkte, destinacione industriale). Për realizimin e objektivave është propozuar një platformë me 14 drejtime strategjike, të grupuara në pesë sektorë, dhe në më shumë se 100 masa. Në kuadër të masave zbatuese, janë përcaktuar treguesit si kriter minimalqë duhet të realizohet brenda 2020, ndërsa përcaktohet dhe sistemi i monitorimit/menaxhimit. Të gjitha propozimet janë hartuar me bazë vizionin e vitit 2020, i cili është për ta bërë vendin destinacion terheqës, konkurrues në nivel evropian dhe destinacion lehtësisht të aksesueshëm. Shtyllat kryesore janë:

- Rritja e kontributit të turizmit në të ardhurat kombëtare (krijimi i vendeve të punës, rritja e të ardhurave, forcimin e sipërmarrjes), menjë shpërndarje të balancuar të dobive ekonomike në të gjithë vendin.
- Qëndrueshmëria e zhvillimit të turizmit, mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve dhe respektin daj mjedisit dhe komuniteteve lokale.

Ligji nr. 93, datë 27.07.2015, “Për Turizmin” rregullon marrëdhëniet, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve publike dhe private, personave fizik apo juridik që përfshihen në aktivitete turistike. Përcakton parimet, standartet dhe rregullat që mbulojnë të gjithë spektrin e turizmit. Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore janë ndër prioritetet kyç të Strategjisë, në kuadër të harmonizimit me objektivat evropiane. Në politikën kombëtare mjedisore është përfshirë edhe legjislacionin përkatës.

Pas nënshkrimit të **Konventës për Diversitetin Biologjik**, në Janar të vitit 1994 dhe në përmbushje të detyrimeve përkatëse, u hartua në vitin 1999 Strategjia e parë e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit¹². Që atëherë, vendi ka shënuar progress të madh në zhvillimin e kuadrit institucional dhe ligjor për mbrojtjen e biodiversitetit. Politikat dhe legjislacioni mjedisor u forcuan edhe më shumë pas nënshkrimit të

¹⁰ Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020 përcakton prioritetet e mbështetjes financiare të vendit nga BE, për periudhën 2014- 2020 në rrugën drejt anëtarësimi. U përgatit në kuadër të Programit IPA II, i cili është mjeti i përkrahjes financiare dhe teknike për reformat në vendet aspiruese.

¹¹ Strategjia Sektoriale e Turizmit 2007- 2013, u miratua me VKM nr. 884, datë 11.6.2008 “ Për miratimin e Strategjisë Sektoriale të Turizmit”

¹² U bazua në programet ekzistuese, të tilla si Plani I Veprimit Kombëtar për Mjedisin (Komisioni për Mbrojtjen e Mjedisit, 1993) apo Strategjia Mjedisore e Shqipërisë (Banka Botërore, 1993) etj.

Marrëveshjes së Stabilizim – Asocimit (MSA) me Bashkimin Evropian. Në vitin 2007 u miratua Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007 – 2013 ose ndryshe Sektori i Mjedisit dhe Strategjia Ndërsektoriale (SMSN) 2007, e cila ishte pjesë e pandashmë e Strategjisë Kombëtare për Zhvillimi dhe Integrim.

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL		
KUADRI LIGJOR BAZË		
viti	ligji	Akti rregullator
1993	Ligji nr. 7693, datë 06.04.1993 "Për urbanistikën"	
1998	Ligji nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	
2006	Ligji nr. 9482, datë 03.04.2006 "Për legalizimin,urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje"	
2007	Ligji nr. 9780, datë 16.07.2007 "Për inspektimin e ndërtimit" Ligji nr. 9743, datë 28.05.2007 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën" Ligji nr. 9843 datë 17.12.2007 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	
2009	Ligji nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për Planifikimin e Territorit" Ligji nr. 10078 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën dhe ndryshimet e mëvonshme" Ligji nr. 10097 datë 19.03.2009 "Për disa shtesa në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	VKM nr. 1190, datë 13.11.2009 "Për mënyrën e organizimit dhe të funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit"
2010	Ligji nr. 10258, datë 25.03.2010 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit" Ligji nr. 10360, datë 16.2.2010 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"	VKM nr. 459, datë 16.6.2010 "Për miratimin e standarteve të përbashkëta gjeodezike dhe GIS" *VKM nr. 460, datë 16.6.2010 "Për organizimin dhe funksionimin e regjistrit të planifikimit të territorit" VKM nr. 480, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullores model të planifikimit" *VKM nr. 481, datë 22.06.2011 "Për

		<i>miratimin e rregullores uniforme të instrumenteve të planifikimit"</i> <i>*VKM nr. 502, datë 13.07.2011 "Për miratimin e rregullores uniforme të kontrollit të zhvillimit të territorit"</i>
2013	Ligji nr. 22, datë 14.02.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit" Ligji nr. 110, datë 01.04.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"	
2014	Ligji nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit". Ligj nr. 115/2014 "Për ndarjen administrativo territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë. Ligji nr.183, datë 24.12.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 9780, datë 16.07.2007"	
2015	Ligji nr.73, datë 02.07.2015 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit"	VKM nr. 408, datë 13.05.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit" VKM nr. 671, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit" VKM nr. 672, datë 29.07.2015 "Për një ndryshimin në VKM nr. 408, datë 13.5.2015" Vendim nr. 1096 datë 28.12.2015 "Për miratimin e rregullave, kushteve e procedurave për përdorimin dhe menaxhimin e hapësirës publike" VKM nr.894, datë 04.11.2015 "Për unifikimin e procedurave të kontrollit të territorit nga Inspektorati Kombëtar i Mbrojtjes së Territorit dhe ai I Njësive Vendore" VKM nr.,280, datë 01.04.2015 i ndryshuar

		me VKM nr.756 datë 26.10.2016) "Për përcaktimin e kriterëve,procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje,shtesat anësore dhe/ose në lartësi,në ndërtime me leje"
2016		Vendim nr. 271, datë 06.04.2016 Për ndryshime dhe shtesa ne VKM nr.408, datë 13.05.2013 "Per miratimin e rregullores se zhvillimit te territorit te ndryshuar" VKM nr. 342, datë 4.5.2016 "Për miratimin e kufijve territoriale dhe hidrografike të baseneve ujore" VKM nr. 881, datë 14.12.2016 "Për miratimin e Planit të Përgjithshëm Kombëtar të Territorit" VKM nr. 348, datë 11.05.2016 "Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për zhvillim dhe integrim 2015-2020" VKM nr.634 datë 07.09.2016 Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr.589, datë 10.09.2014 "Për përcaktimin e procedurave të evidentimit faktit në terren të ndërtimeve pa leje/shtesave në ndërtime me leje,të organeve dhe dokumentacionit për propozimin dhe miratimin e zonave informale"
2017	Ligj nr. 28, datë 23.3.2017 "Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin nr. 107/2014, "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit",të ndryshuar""	VKM nr. 231, datë 21.3.2017 për disa ndryshime dhe shtesa në VKM nr. 408, datë 13.5.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit", të ndryshuar VKM nr. 355, datë 19.4.2017 "Për disa shtesa dhe ndryshime në VKM nr.408, datë 13.5.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit", të ndryshuar

PLANIFIKIMI SEKTORIAL: KUADRI LIGJOR BAZË

BUJQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA

viti	Ligji / VKM
2001	Ligji nr. 8752, datë 26.3.2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës "
2004	Ligji nr. 9244, datë 17.6.2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore" i përditësuar me Ligjin nr. 69, datë 14.02.2013
2005	Ligji nr. 9426, datë 6.10.2005 "Për mbarështimin e blegtorisë"

2007	Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 "Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural"
2010	Ligji nr. 10257, datë 25.3.2010 Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës"
2012	VKM nr. 410, datë 27.6.2012 "Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave të ndryshimit të kategorive të resurseve të tokës"
2013	Ligji nr. 69, datë 14.2.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2014	Ligji nr. 130, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752/2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës " Ligji nr. 131, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244, datë 2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2015	VKM nr. 282, datë 1.4.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore", për vitin 2015.
2016	VKM nr. 342, datë 04.05.2016 "Për miratimin e kufijve territoriale e hidrologjike të baseneve ujore në RSH dhe qendrën e përbërjen e Këshillit të secilit prej tyre"

MJEDISI NATYROR	
viti	Ligji/VKM
2002	* Ligji nr. 8906, datë 6.6.2002 "Për Zonat e Mbrojtura" Ligji nr. 8897, datë 16.5.2002 "Për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja", i ndryshuar me ligjin nr. 10266, datë 15.4.2010
2003	Ligji nr. 9010, datë 13.2.2003 "Për Administrimin Mjedisor të Mbetjeve të Ngurta", i ndryshuar me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009. Vendim nr.795, datë 26.11.2003 "Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të komisionit të përhershëm të vlerësimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve"
2005	VKM nr. 676, datë 20.12.2005 "Për deklarimin e Monumenteve Kulturore Shqiptare si Zona të Mbrojtura" Ligji Nr. 9385, datë 4.5.2005 për pyjet dhe shërbimin pyjor
2006	Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 "Për Mbrojtjen e Biodiversitetit"
2007	Ligji nr. 9700, datë 26.3.2007 "Për Mbrojtjen e Mjedisit nga Ndikimi Ndërkufikar" Ligj nr.9693, datë 19.3.2007 "Për fondin kullosor"
2008	Ligji nr. 9868, datë 4.2.2008 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8906 "Për Zonat e Mbrojtura" VKM nr.1353, datë 10.10. 2008 "Për rregullat për paraqitjen e kërkesës, mbajtjen dhe plotësimin e dokumentacionit teknik, kriteret dhe

	procedurat e zvogëlimit të sipërfaqes dhe të vëllimit të fondit pyjor” Vendimi Nr.1354, datë 10.10.2008 “Per rregullat dhe procedurat që ndiqen per heqjen, shtimin dhe ndryshimin e destinacionit te fondit kullosor”
2011	Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis” Ligji nr. 10448, datë 17.7.2011 “Për Lejet e Mjedisit” Ligji nr. 10436, datë 22.9.2011 “Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve”
2012	Ligji nr. 111, datë 31.7.2012 “Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore”
2013	Ligji nr. 91, datë 28.2.2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”
2016	VKM 372, datë 18.05.2016 “Për miratimin e rregullave te komunikimit, konsultimit dypalesh, dhe vendimmarres per lejen e mjedisit te tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e RSH”
2017	Ligj nr. 81, datë 4.5.2017 “Për zonat e mbrojtura”
2018	VENDIM Nr. 660, datë 31.10.2018 Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve të metaleve
2018	VENDIM Nr. 633, datë 26.10.2018 Për masat kundër ndotjes së ajrit nga shkarkimet e mjeteve motorike dhe reduktimin e shkarkimeve në ajër të ndotësve të gaztë dhe të lëndës së ngurtë pezull nga motorët me ndezje pozitive dhe ata me ndezje me kompresion që djegin gaz natyror apo të lëngshëm për përdorim në automjete
2018	VENDIM Nr.232, datë 26.4.2018 Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr. 177, datë 6.3.2012, të këshillit të ministrave, “për ambalazhet dhe mbetje të tyre”
2018	URDHËR Nr. 67, datë 11.3.2018 Për miratimin e “planit të veprimit për veprimtaritë minerare me karrierë (guoret)”

TRASHEGIMIA KULTURORE	
viti	Ligji/vkm
2003	Ligji nr. 9048, datë 7-4-2003 “Për Trashëgiminë Kulturore” i ndyrshuar me Ligjin nr. 9592/2006, Ligjin nr. 9882/2008, Ligjin nr. 77/2003 VKM nr.795, datë 26.11.2003 “Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Komisionit të Përhershëm të Vlerësimit të Objekteve të Trashëgimisë Kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve”
2015	Vendim i KKT nr. 1, datë 09.09.2015 “Për përcaktimin dhe shpalljen si zona të rëndësishme kombëtare në planifikim, të 64 zonave të mbrojtura të monumenteve të kulturës, të shpallura me urdhër të ministrit të kulturës, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Restaurimeve për periudhën 2014-2015”
2015	Vendim nr .553 , date 18.06.2015 “Per shpalljen e Ansambllit-Muze te

	qytetit të Bilishtit dhe miratimin e rregullores për administrimin e tij
2018	Ligji nr.27/2018 , datë 17.05.2018 “Për Trashëgiminë Kulturore dhe Muzetë

TURIZMI	
viti	Ligji/vkm
2007	Ligji nr. 9734, datë 14.5.2007 “Për Turizmin”, i ndryshuar me ligjin nr. 9930/2008, ligjin nr.76/2013
2015	Ligji nr.93, datë 27.7.2015 “Për Turizmin” VKM Nr. 961, datë 02.12.2015 “Për krijimin,organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare për Zhvillimin Rajonal, të Agjencive të Zhvillimit Rajonal dhe Agjencisë së Zhvillimit Ekonomik Rajonal”
2017	LIGJ Nr. 114/2017 Për disa shtesa në ligjin nr. 93/2015 “për turizmin”

Ndërtimi	
Viti	Ligji/vkm
1998	Ligji nr.8402, datë 10.9.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimitpër kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit”, i ndryshuar me: Ligjin nr. 9200, datë 26.02.2004; Ligjin nr.9794, datë 23.07.2007; Ligjin nr.9826, datë 11.11.2007; Ligjin nr.10324, datë 23.09.2010; Ligjin nr.11/2012, datë 09.02.2012; Ligjin nr.20/2013, datë 14.02.2013.
2006	Li g j nr. 9482, datë 3.4.2006 “Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje”, i azhurnuar me: Ligjin Nr.9786, datë 19.07.2007; Ligjin nr. 9895, datë 09.06.2008; Vendimi I Gjykatës Kushtetuese nr.3, datë 02.02.2009; Ligjin Nr. 10099, datë 19.03.2009, Ligjin nr. 10169, datë 22.10.2009; Ligjin nr. 10 219, datë 4.2.2010; Ligjin nr. 50/2014 “Për disa ndryshime dhe shtesa ne Ligjin nr.9482, date 03.04.2006 “Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje”
2007	Ligj Nr. 9780, datë 16.7.2007 “Për inspektimin e ndërtimit për inspektimin dhe mbrojtjen e territorit nga ndërtimet e kundërligjshme”
2015	VKM nr. 280, datë 1.4.2015 “Për përcaktimin e kriterëve, procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje, shtesat anësore dhe/ose në lartësi, në ndërtime me leje”, i ndryshuar me VKM nr. 756, datë 26.10.2016
2016	VKM 428, datë 08.06.2016 “Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore për hartën dixhitale të venddepozitimeve të mbetjeve të ngurta” VKM nr. 634, datë 07.09.2016 “Për miratimin e rregullave të komunikimit, konsultimit dypalësh dhe vendimarrës për lejet e mjedisit të tipit A,për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që ka mundësi reale të krijojë efekte negative të konsiderueshme në mjedisin e një shteti tjetër ose

	menjëherë pasi kërkohet nga ky shtet"
2016	LIGJ Nr. 73/2016 Për një ndryshim dhe shtesë në ligjin nr. 9232, datë 13.5.2004, "për programet sociale të strehimit", të ndryshuar
2018	VKM nr. 430, datë 11.7.2018, "Për krijimin e bazës Së të dhënave shtetërore për sistemin elektronik të lejeve (sistemi e-Leje)"
2018	Urdhër Nr. 926. datë 28.12.2018, "Për ndërmarrjen e nismës dhe ngritjen e grupit të punës për hartimin e planit kombëtar sektorial për menaxhimin e mbetjeve të ngurta"

Pushteti Vendor	
viti	Ligji/VKM
2015	Ligj nr. 139, datë 17.12.2015 "Për vetëqeverisjen vendore" VKM nr.283, datë 01.04.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore për vitin 2015" VKM nr. 961, datë 2.12.2015 "Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e agjencisë kombëtare për zhvillimin rajonal,të agjencive të zhvillimit rajonal dhe agjencisë së zhvillimit ekonomik rajonal".
2018	VENDIM Nr. 450, DATË 26.7.2018 "Pë r bashkë rendimin dhe koordinimin e procesit të integritetit evropian,ndë rmjet qeverisjes qendrore dhe një sive të vetë qeverisjes vendore" ;

Transporti	
viti	Ligji/VKM
2000	VKM nr. 153, datë 7.4.2000 "Për miratimin e rregullores për zbatimin e Kodit Rrugor të Shqipërisë"
2004	Ligj Nr.9317, datë 18.11.2004 "Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë"
2012	Ligj nr.8378, datë 22.7.1998 ""Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar me ligjin nr.9808, datë 24.9.2007 dhe ligjin nr.10488, datë 5.12.2011
2016	Ligj nr. 142, datë 22.12.2016 "Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë"

Energjia	
viti	Ligji/VKM
2015	Ligj Nr.124/2015 "Pë r Eficencë n e Energjisë "
2016	Ligj Nr.116/2016 "Pë r Performancë n e Energjisë së Ndë rtimeve"
2016	VKM Nr. 27, datë 20.1.2016 "Për miratimin e Planit Kombëtar të Veprimit për Burimet e Energjisë së Rinovueshme, 2015–2020"
2017	Ligj Nr.7/2017 "Pë r nxitjen e pë rdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme"
2018	Ligj nr. 7/2018 Pë r disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr.43/2015,

* është shfuqizuar. *Tabela 3.4.2.1: Planifikimi urban, territorial dhe sektorial: Kuadri ligjor bazë.*

Në Janar të vitit 2016 u miratua **Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plan i Veprimit**, e cila përbën mekanizmin kryesor të zbatimit të Konventës së Diversitetit Biologjik (KDB). Përcakton hapat dhe veprimet që duhet të ndërmerren vendi për të realizuar objektivat e KDB për mbajtje dhe përdorim në mënyrë të qëndrueshme biodiversitetin. Në kuadër të kësaj Strategjie, përcaktohen objektiva/prioritete të përgjithshme dhe qëllimet përkatëse:

- Futja e konceptit dhe e nevojës për mbrojtje të biodiversitetit në politikat sektoriale përkatëse.
- Reduktimin/ ujlën e faktorëve që çënojnë biodiversitetin.
- Monitorimin e veprimeve që degradojnë biodiversitetin dhe ndikimet përkatëse.
- Promovimin e ruajtjes së biodiversitetit dhe përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve.
- Sensibilizimin e opinionit publik, arsimim dhe informim.
- Sigurimi i një qasje për ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që vijnë nga përdorimi i burimeve gjeneruese.
- Rritje dhe përhapje e njohurive shkencore lidhur me biodiversitetin.

Për arritjen e objektivave, propozohen masa/veprime konkrete për një periudhë pesë vjeçare si dhe përcaktohen burimet e financimit. Së fundi, parashikohet një plan veprimi për zbatimin e kësaj strategjie, në formë tabele, që përmban objektivat, masat, kohën dhe koston e realizimit.

Kuadri ligjor kombëtar i cili rregullon mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve natyrore përmban një numër të madh ligjesh dhe vendimesh, të cilat u hartuan dhe u miratuan kryesisht pas vitit 2001. Pas miratimit të ligjit nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit” u përcaktua kuadri bazë për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, bazuar në Konventën e Diversitetit Biologjik (CBD)¹³. Në vitin 2011 u miratuan katër ligje mjedisorë, më ndihmën teknike të Bashkimit Evropian dhe në kuadër të programit CARDS 2000- 2006¹⁴ (shiko tabelën 3). Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” përcakton parimet, rregullat dhe procedurat për të siguruar mbrojtjen e mjedisit. Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” synon parandalimin dhe trajtimin e degradimit mjedisor si dhe përcakton direktiva, organet dhe procedurat për vlerësimin e ndikimeve në mjedis. Në vitin 2013 u miratua ligji nr. 91, datë 28.2.2013 lidhur me Studimet Strategjike të Ndikimeve në Mjedis.

¹³ Konventa u paraqit për nënshkrim në 5 Qershor të vitit 1992 në kuadër të Konferencës së Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Zhvillimin (Samiti për Tokën në Rio) hyri në fuqi në 29 Dhjetor 1993. Shqipëria ka ratifikuar këtë Konventë në 5 Janar 1994.

¹⁴ Programi Evropian Cards për periudhën 2000-2006, ka dhënë ndihmë dhe asistencë teknike vendeve të Evropës Juglindore që ishin pjesë e procesit të Stabilizim Asociimit me Bashkimin Evropian.

Ligji nr. 9048, datë 7.4.2003 “Për Trashëgiminë kulturore” i ndyshuar me ligjin nr. 9592, datë 27.7.2006, ligjin nr. 9882, datë 28.2.2008, ligjin nr. 10137, datë 2009 dhe ligjin nr. 77, datë 2013 përbën kuadrin ligjor bazë që rregullon menaxhimin e trashëgimisë kulturore kombëtare. Identifikon elementët mbrojtës të trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale, të luajtshme dhe të paluajtshme. Gjithashtu, përcakton detyrat e institucioneve përgjegjëse dhe organeve qeverisëse, si dhe ndëshkimet në rast të shkatërrimit të pasurisë kulturore.

Për sa i përket **Strategjisë Sektoriale të Transportit në Shqipëri**, kjo është përcaktuar nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (ish Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Komunikacionit). Deri më tani, kuadri bazë për sektorin e transportit ishte Rishikimi i parë pesë vjeçar i Planit Kombëtar të Transportit në Shqipëri i vitit 2010, i mbajtur dhe i përditësuar çdo vit që atëherë, me objektiva të përgjithshme për të promovuar një sistem dhe infrastrukturë të sigurt, të besueshme, efiente dhe plotësisht të integruar, duke plotësuar nevojat e udhëtarëve dhe të mallrave, ndërsa bëhej ekologjikisht dhe ekonomikisht e qëndrueshme. Aktualisht “Strategjia Përfundimtare dhe Plani i saj i Veprimit” është duke u përpunuar me fondet dhe asistencën teknike të projektit të Bashkimit Evropian IPA, dhe ndodhet në fazën e fundit të miratimit. Strategjia dhe Plani i veprimit do të mbulojë periudhën 2016–2020, me qëllim zhvillimin e mëtejshëm të sistemit kombëtar të transportit dhe përmirësimin e qëndrueshmërisë, ndërlidhjen, ndërveprimin dhe integrimin e tij me sistemin e transportit ndërkombëtar, në përputhje me Politikën e transportit të Bashkimit Evropian dhe të Strategjisë Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2015- 2020, e cila synon përmirësimin e dispozitave të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, detyrimeve që rrjedhin nga statusi i vendit kandidat për tu futur në BE (për sa i përket politikave të transportit – Kapitulli 14 dhe Sistemit trans- evropian- Kapitulli 21) dhe pjesëmarrjen në Iniciativën e Ballkanit Perëndimor që ka përcaktuar së fundi shtrirjen e rrjetit të transportit trans-evropian dhe koridorret kryesore në rajon.

Modernizimi dhe zhvillimi i infrastrukturës së transportit në Shqipëri është një prej prioritetëve kryesore, me synim krijimin e parakushteve për zhvillimin e sektorëve të tjerë të ekonomisë, rritjen e aksesit dhe kontributit në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e përgjithshme të ekonomisë dhe zhvillimin ekonomik. Shqipëria ka investuar shumë në transport, duke patur parasysh mungesën ose cilësinë e dobët të infrastrukturë bazë, kryesisht në rrugë (97.2% e investimeve totale në periudhën 2010 – 2014) dhe në shtyllën e rrjetit kombëtar, ndërsa me prirjet e përgjithshme në rajonin e Ballkanit Perëndimor për kreditim, vëllime të konsiderueshme janë alokuar nga buxheti i shtetit.

Veçanërisht për zhvillimin e infrastrukturës së transportit, Strategjia Kombëtare për Transportin ka parashikuar si më poshtë:

- Për infrastrukturën rrugore, prioritet strategjik është përfundimi dhe modernizimi i rrjetit rrugor primar dhe sekondar i vendit, duke vendosur lidhjen interurbane dhe ndërkombëtare si dhe sigurinë në rrugë. Megjithë investimet e fundit në rrjetin rrugor lokal dhe rajonal, cilësia e infrastrukturës rrugore është e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes në tregje dhe shërbime bazë. Rrjeti

rrugor në vend është ende i kufizuar si në shtrirje ashtu dhe në cilësi, dhe vuan nga mungesa e mirëmbajtjes, pavarësisht nga investimet e bëra nëpërmjet Fondit Shqiptar të Zhvillimit (FSHZH). Mirëmbajtja dhe performanca sipas standardeve të BE-së, si dhe dendësia e rrjetit, duhet të përmirësohet, me anë të një sistemi të menaxhimit të pasurive rrugore dhe zgjerimin e rrjetit rrugor kombëtar me pjesë të rrjetit rural. Në këtë drejtim, kontributi në zbatimin i Bankës Botërore (IBRD) me projektin e Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë (RRSP) deri në vitin 2020 dhe zbatimi i një programi shtesë, bashkë-financuar nga IPA, për mirëmbajtjen e rrugëve kombëtare që nuk janë të mbuluara nga projekti i Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë, por janë konsideruar si prioritet i lartë nga Deklarata e Samitit të Vjenës për Ballkanin Perëndimor (BB 6 Initiative - Axhenda).

- Gjithashtu, rishikimin e klasifikimit funksional të rrjetit rrugor, rritjen e zhvendosjeve të buxheteve vjetore për funksionimin dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor kombëtar, promovimin e prodhimit dhe koncesioneve të bazuara në performancë (partneriteteve publike-private) për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrugëve, jo vetëm për rrjetin kombëtar, por edhe për rrjetin rajonal dhe lokal dhe shqyrtimin e mundësisë së përcaktimit të një tarife të caktuar të përdoruesve të rrugëve për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor.
- Për më tepër, për të siguruar lidhjen nëpërmjet Europës Juglindore dhe BE-së, strategjia parashikon përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese dhe ndërtimin e rrjetit që mungon në Rrjetin Gjithëpërfshirës Trans-Europian SEE, duke siguruar në të njëjtën kohë lidhjen e këtij rrjeti me pjesën tjetër të rrjetit primar dhe sekondar të vendit. Projekti i Gazësjellësit përfshin sektorin Rreshen- Milot, Korridori 7 që lidh Nishin (Serbi) – Prishtinën (Kosovë) dhe Durrësin, Korridorin Adriatik- Jon (seksioni Thumanë- Kashar/Vorë, Fushë Krujë- Shkodër, dhe bypass-in e Tiranës, Lezhës dhe Tepelenës), rikonstruksionin e rrugës së lumit të Vlorës dhe fillimin e ndërtimit të rrugës së Arbërit. Përveç këtyre projekteve të cilat janë në një fazë të avancuar maturimi në kuptimin e përgatitjes dhe financimit, ndërtimi i korridorit VIII (Bypass-i i Elbasanit, Korçë- Kapshticë, Elbasan- Qafë Thanë) mbetet prioritet dhe është planifikuar për këtë periudhë, edhe përfundimi i urës dhe tunelit në Kukës-Morinë, në korridorin 7 në drejtim të Prishtinës.
- Për sa i përket infrastrukturës hekurudhore, prioritet është vendosja e vendit në tregun hekurudhor evropian si një lojtar në korridoret e transportit të Evropës Juglindore. Kjo kërkon përpjekje për rritjen e performancës së hekurudhave dmth, të reduktohet koha e kalimit transit dhe kostot logjistike, lehtësimin e kalimeve kufitare duke vendosur kalime të përbashkëta kufitare dhe duke tërhequr investimet e nevojshme për të lidhur aspektet rregullatore teknike dhe të tjera në përputhje me standardet e BE. Është planifikuar një korridor tërheqës dhe konkurrues hekurudhor nga Porti i Durrësit në Tiranë (ndërtimi dhe modernizimi i linjës të Terminalit të Transportit Publik të Tiranës dhe të lidhjes munguar me aeroportin e Tiranës), së bashku me rehabilitimin e linjës nga Durrësi deri në Rrogozhinë - Elbasan - Pogradec dhe Lin, ndërtimi i linjës Qafë Thanë drejt kufirit me Maqedoninë e Veriut, përgatitjen e rinovimit të linjës Vorë - Hani i Hotit drejt kufirit me Malin Zi.

- Lidhur me Portet, vazhdimi i zhvillimit dhe modernizimit të infrastrukturës dhe shërbimeve në porte është parashikuar deri në vitin 2020, përmes zbatimit të modernizimit dhe rehabilitimit të planeve investuese në portin e Vlorës, Shëngjinit dhe Sarandës që do të përpunohet deri në vitin 2018. Qëllimi i përgjithshëm është që të rriten ndjeshëm vëllimet e mallrave dhe udhëtarëve.
- Së fundi, për aeroportet, po përpunohet një Master Plani për të gjithë vendin për 20 vitet e ardhshme, me theks të veçantë në zhvillimin dhe ndërtimin e një aeroporti të ri në jug të vendit (po punohet për të filluar në 2019), në mënyrë që të shërbejë si një qendër për fluturimet ndër-evropiane dhe mesdhetare, në zgjerimin e rrugëve të Tiranës pas vitit 2025 dhe modernizimin e rrugëve të Kukësit në periudhën 2018-2019.

Prespektiva e zhvillimit është për një transport multimodal dhe transport i kombinuar, qëllimi është për të integruar planifikimin terminal dhe zhvillimin në planifikim më të gjerë të transportit dhe të përdorimit të tokës, për të përmirësuar qasjen në terminale dhe objektet e terminaleve dhe kapaciteteve operationale dhe për të drejtuar investimet për të adresuar pengesat, për të siguruar transport efikas të integruar me zinxhirët logjistike, kosto të ulët dhe të reduktohet trafiku i mjeteve të rënda, nga portet kryesore shqiptare në vendet fqinje (duke përfshirë ato të izoluar, të Kosovës dhe Maqedonisë të Veriut) dhe më gjerë, duke kontribuar në këtë mënyrë në zbatimin e zbatimit boshteve të anijeve në rajon. Shqyrtimi i zhvillimit të qendrave të logjistikës në Milot dhe Elbasan, duke siguruar akses hekurudhor në Portin e Durrësit do të shqyrtohet në vitin 2017 dhe ndërtimi i tyre është parashikuar për vitin 2019. Investimi në qendrat e rrethinat logjistike bi-modale bashkë me korridoret është parashikuar gjithashtu, në përputhje me projektin rajonal të autostradës Durrës-Tiranë "Durana".

Sipas Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta (2014), në zbatim të Ligjit 8094/21.03.1996 "Për heqjen publike të mbetjeve", Njësitë e Qeverisjes Vendore janë përgjegjëse për organizimin e grumbullimit dhe deponimit të mbetjeve dhe menaxhimit e kontratave me kompanitë që bëjnë pastrimin e qyteteve (neni 20), vendos tarifat për grumbullimin dhe deponimin e mbeturinave në territorin e juridiksionit të tyre dhe lëshojnë autorizimin përkatës për mbledhjen, trajtimin dhe asgjësimin e tyre (neni 31 & 34),

Në njësitë e qeverisjes vendore të Shqipërisë ka mungesë të statistikave në lidhje me mbeturinat dhe mbetjet e zonave urbane dhe atyre rurale. Krijimi i një baze të dhënash për mbeturinat (me informacione për gjenerimin, përbërjen dhe monitorimin e llojeve të ndryshme të mbeturinave) dhe përditësimi vjetor i këtyre të dhënave është i rëndësishëm për arsyet e mëposhtme:

Për Zhvillimin e planeve të administrimit të mbeturinave: është shumë e vështirë të hartohet një planifikim i saktë në nivel lokal, rajonal apo edhe kombëtar nëse nuk disponohen të dhëna në lidhje me sasinë e mbeturinave të krijuara dhe tipologjinë e tyre.

Për përmirësimin e performancës së grumbullimit të mbeturinave: të dhënat e marra nga auditimi i mbeturinave shërbejnë si tregues shumë i rëndësishëm, jo vetëm për

përmirësimin e grumbullimit dhe infrastrukturën e transportit të tyre, por gjithashtu edhe për monitorimin e cilësisë së shërbimit të ofruar.

Për zhvillimin e infrastrukturës për administrimin e mbeturinave: identifikimi i fraksioneve dhe llojeve të përqindjeve më të larta të mbeturinave është një tregues rëndësishëm që duhet marrë në konsideratë gjatë planifikimit dhe hartimit të objekteve për trajtimin përfundimtar të tyre.

Për zhvillimin e programeve për parandalimin dhe minimizimin e mbeturinave: Identifikimi dhe vlerësimi sasior i llojeve të mbetjeve të riciklueshme është një hap i rëndësishëm drejt zvogëlimit dhe parandalimit të tyre duke mbështetur zhvillimin e politikave të përqendruara për minimizim dhe riciklim të mbeturinave.

Për arritjen e pajtueshmërisë me direktivat e BE për lloje të ndryshme të mbeturinave: marrja e informacionit për nivelet/përqindjet e ndryshme të llojeve të mbetjeve është hapi i parë për të monitoruar dhe arritur pajtueshmëri me direktivat e BE për llojet e mbeturinave, për shembull direktivën e mbeturinave të paketimit, naftës dhe baterive, zvogëlimit të mbetjeve bio-degradueshme të depozituara në deponi, etj.

Për fushatën e ndërgjegjësimi për mbeturinat dhe mbetjet: të dhënat e krijuara do të jenë shumë të dobishme për aktorë të ndryshëm të interesuar për të synuar zonat pilot ku mund të aplikohen praktikatat e ndarjes së mbeturinave duke stimuluar riciklimin e tyre.

Sipas Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta (2014) në vitet e ardhshme deri në 2035 duhet të kryhen veprimet e mëposhtme:

❖ 2015-2020: Përmirësimi dhe konsolidimi

Hartimi i planeve lokale të administrimit të mbeturinave

Përmirësimi i efikasitetit të administrimit të mbeturinave

Harmonizimi i koncepteve të ndryshme lokale të administrimit të mbeturinave

Vendosja e një sistemi të suksesshëm monitorimi

Rritja e ndërgjegjësimit të publikut

❖ 2020-2025 Drejt një sistemi të integruar të administrimit të mbeturinave të ngurta

Përmirësimi dhe modernizimi i pajisjeve

Zgjerimi dhe prezantimi i aktiviteteve pilot të projektit në një shkallë të gjerë

Përmirësimi i infrastrukturave

Ngritja e vetëdijes

❖ 2025-2035 Zbatimi i një SWM të përparuar

Përmirësimi dhe modernizimi i vazhdueshëm i pajisjeve dhe infrastrukturave

Rritja e zonës së deponisë së Maliqit në një qendër të integruar të objekteve SWM, përfshirë zonën e ndarjes dhe atë të kompostimit

Arritja e objektivave ligjore të Ligjit Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve duke optimizuar të gjitha fushat e menaxhimit të mbeturinave

Më poshtë jepet tabela e cila tregon se cilat akte prioritare lidhen me planet strategjike përkatëse dhe cilat nuk lidhen, sipas simbolikës. " lidhet " - X " " nuk lidhet " – 0

Objektivat strategjik /Boshti i Prioritetit		Strategjitë Kombëtare Sektoriale												
		PPK	PINS- Bregdeti	Plani Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve	Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020	Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 - 2020	Programi për Zhvillimin Rural 2014-2020 (IPARD).	Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020	Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit	Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007- 2013	Plani Kombëtar i Transportit në Shqipëri i vitit 2010	Plani I veprimit Kombëtar për Eficencën energjetike 2010-2018	Strategjia kometare	Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta (2014)
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithëpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit														
1	Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	X	X	X	X	0	0	X	X	X	X	X	X	0
2	Aksi Prioritar 1.2: Modernizim i infrastrukturës mbështetëse.	X	X	X	X	X	0	0	X	X	X	X	X	0
3	Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit.	X	X	X	X	X	0	0	X	X	X	X	X	0
4	Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët.	X	X	X	X	0	0	X	X	X	X	X	X	0
5	Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	0
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike														
6	Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe implementim të marketingut.	0	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X	0
7	Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i afësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	X	X	X	X	X	0	0	X	0	X	0	X	0
8	Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe ndërkombëtarë.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor														
9	Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore.	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	0	X	0

10	Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi i pyjeve	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	0
11	Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje e biodiversitetit.	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	0
12	Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit lokal dhe i vizitorëve.	X	X	0	X	X	X	0	X	0	X	X	X	X
13	Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore.	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X	0
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara														
14	Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
15	Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhinierike.	0	X	X	X	X	0	0	X	X	X	0	X	X
16	Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane.	X	X	X	0	X	X	0	X	X	X	X	X	X
17	Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive.	X	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social														
18	Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i infrastrukturës shëndetësore.	X	X	X	0	X	X	0	X	X	X	X	X	0
19	Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i infrastrukturës arsimore dhe sportive.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
20	Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim.	X	X	X	0	0	X	X	X	X	X	X	X	0
21	Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale.	X	X	X	0	X	X	0	X	X	X	X	X	0

4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE

4.1. Toka

4.1.1. Morfologjia

Territori i bashkisë Devoll shtrihet në një hapësirë me kontraste të mëdha përsa i përket morfologjise së relievit. Ai filon që nga male të larta, verilindje, në perëndim, jugperëndim e deri në bregun e liqenit të Prespës së Vogël dhe luginën e lumenjve Devoll dhe Shag. Brenda këtij territori gjenden zona fushore të sheshta, ose gati të sheshta, pllaja, shpate kodrash të buta deri mesatare, shpate malore të pjerreta deri të thikëta, shpate të luginave lumore të formave të ndryshme, deri në kanione, si dhe liqenet artificiale si ai i Koshnices, Çipan, Poloskës, Bilisht etj. Për lehtësi vlerësimi të gjithë territorin e bashkisë e kemi ndarë në 3 njësi kryesore morfologjike:

1-Njësia morfologjike fushore

2-Njësia morfologjike kodrinore

3-Njësia morfologjike malore

1-Njësia morfologjike fushore (janë trajtuar si gropa të brendshme) ze një pjesë të konsiderueshme të territorit. Ajo në vetvete ndahet në 2 nënnjësi:

Nënnjësia fushore Devoll ka përhapje nga fushëgropa e Korçës dhe pikërisht fushat Devollit, Korçës dhe Maliqit. Janë fusha të sheshta me kuota nga 813,0 m mbi nivelin e detit (m.n.d.) në veri të Maliqit deri në 965 m.n.d në pjesët jugore në afërsi të Mirasit dhe Vidohovës. Fushëgropa e Devollit ka formë të përzgjatur që ngushtohet në verilindje e zgjerohet në qendër. Copëtimi horizontal i relievit merr vlera të vogla nga 0.1-0.5 km/km² në 3 km/km². Vlerat më të larta takohen në rrethina, lidhen me përbërjen e depozitimeve të shkrufta (shpatore) si dhe përrenjtë që vijnë nga malet e kësaj rrethine. Energjia e relievit merr vlera të vogla nga 0.0 m/km² deri në 50m/km² në rrethina. Këto vlera dëshmojnë për një proces akumulimi në këtë fushëgropë. Aktualisht janë zona me përparësi të zhvillimit bujqësor, agrokultural, blektoral. Hidrografia është e pasur me ujra nëntokësore dhe të tipit artesian. Fusha e Devollit përshkohet nga lumi i Devollit dhe përrenjtë e proskat që derdhen në të. Në jugperëndim përshkohet nga lumi i Shagut. Fusha e Devollit përshkohet nga një sistem i dendur kanalizimesh që përdoren për kultivim të kulturave bujqësore. Nënnjësia Buzë liqenit të Prespës së Vogël. Në zonën fushore futen dhe sektorët buzë liqenit të Prespës së Vogël të cilat banorët vendas i përdorin si qendra të banuara Zagorçani (Buzëliqen), Shueci, toka bujqësore, pemtari etj.

2 -Njësia morfologjike kodrinore zhvillohet në rrethinat e fushëgropave dhe rrethina të territorit të bashkisë. Menjëherë sapo përfundon njësia fushore (fushëgropave) shfaqen format e kodrave të cilat kanë kuota nga 900 m.n.d. deri në 1.300 m.n.d. Në varësi të strukturave gjeologjike ku ato gjenden, shfaqen edhe forma relievi tipike, si

p.sh. relievet kodrinore të strukturave monoklinale dhe relievet kodrinore të strukturave të rrudhosura.

Rajon tipik ku shfaqen format morfologjike të strukturave monoklinale, është brezi i kodrave nga Arrza, Sinica në Cangonj, në perëndim; Vidohova, Ponçara në Progër, në lindje të luginës së Devollit. Forma të tilla shfaqen dhe në Trstenik, Kapshticë, Vërnik në perëndim drejt kufrit me Greqinë. Në këtë brez të kodrave shfaqen forma morfologjike të dhembëzuara, ose kuestet, për shkak të prezencës në to të pakove litologjike me fortësi të ndryshme dhe për pasojë proceset e erozionit mbi to ndikojnë në shkallë të ndryshme. Shpatet e kodrave e kodrinave të kësaj njësie morfologjike, kanë pjerresi nga 5 deri në 350 dhe drejtime rënie të ndryshueshme. Shpatet shpesh janë të rrumbullakosur nga modelimi i shkaktuar nga rrjedhjet ujore sipërfaqesore. Në vitet '70 deri '80 të shekullit të kaluar, ky sistem kodrash ju nënshtrua procesit të terracimit, proces i cili i ka hequr pamjen natyrale të tyre. të shumtën e rasteve këto kodra janë të mbjella me pemë frutore, por nuk përjashtohen rastet edhe kur ato përmbajnë pyjet natyrale. Është pikerisht kjo njësi morfologjike e prekur së tepërmi nga erozioni dhe fenomene shpati të tipit rrëshqitjes së dherave dhe të shkëmbinjve. Në lidhje me ndërtimet, kjo njësi morfologjike është tepër e lakmueshme, sepse ato janë ballkone natyrore me pamje piktoreske në drejtim të fushave dhe qendarve kryesore të bashkisë.

3-Njësia morfologjike malore ze pjesën verilindore, lindore, juglindore, jugperendimore, të territorit të bashkisë. Ajo flon me shpatet malore të Malit të Thatë vargmalit të Moravës, malit të Kuq, malit të Bardhë etj. Kuotat e kësaj njësie variojnë nga 1.300 deri në 2.000 m.n.d. Format morfologjike të kësaj njësie varen shumë nga përbërja litologjike e shkëmbinjve rrënjësore dhe në përgjithësi janë të dy llojeve: forma morfologjike të përcaktuara nga shkëputjet tektonike dhe format morfologjike karstike. Format karstike të relievit shfaqen, në fushëpërhapjen e shkëmbinjve gëlqerore si; Progër-Vërnik, Mali Kuq-Mali i Bardhë. Shfaqen të gjithë tipet morfologjike karstike, duke fluar që nga gropat karstike, hinkat karstike, pusët karstike, fushat karstike, luginat karstike, shpellat karstike etj. Kurse format morfologjike të përcaktuara nga shkëputjet tektonike janë kudo prezente. Në vartësi të numrit të tektonikave të njëpasnjëshme dallohen forma të ndryshme të relievit. Në rastet kur tektonikat janë të vetme shfaqen përargjet tektonikës me lartësi shkëputje të shkallëve deri në disa qindra metra (Mali Thatë). Në rastet kur tektonikat janë të njëpasnjëshme, atëherë shfaqen forma morfologjike e shkallëve tektonike (Mali i Kuq-Mali i Bardhë etj). Në këtë njësi morfologjike shpatet kanë pjerrësi nga 200 deri në vertikale. Në këto shpate shfaqen më së shumti fenomeni i rrëzimeve, por edhe ai i rrëshqitjeve shkëmbore. Shpatet përshkohen nga përrenj e perroska, të cilat në përgjithësi kanë karakter sezonal, drejtimi i lëvizjes së ujrave në to është kryq shtrirjes së shpateve. Janë pikërisht këta përrenj e prroska të cilët bëjnë modelimet e shpateve ku kalojnë, duke i erroduar ata dhe shpesh duke i rrumbullakosur dhe për pasojë duke u ndrruar edhe drejtimet e rënies së shpateve. Në përgjithësi kjo njësi

morfologjike është e pyllëzuar dhe pjesa më e madhe e saj edhe zonë e mbrojtur në të cilën nuk lejohen ndërtimet.

4.1.2. Karakteristikat e tokës

Gjatë tridhjetë viteve të fundit, në Shqipëri ka grumbulluar një përvojë të çmuar sa i përket kontrollit të tokave dhe aplikimeve të tij. Fillimisht, ishte Departamenti i Shkencave të Tokës i Universitetit Bujqësor të Tiranës ai që ndërmori disa aktivitete në lidhje me tokat dhe më pas Instituti i Studimit të Tokës (IST) i Tiranës, i krijuar në vitin 1971, i cili drejtoi të gjitha veprimtaritë që lidheshin me të. Ky i fundit, është në varësinë e Ministrisë së Bujqësisë dhe Ushqimit dhe është i vetmi institucion në vend i specializuar në shkencën e tokës.

Sipas Sistemit Kombëtar të Klasifikimit të Tokave (SKKT), tokat ndahen në katër breza bazuar tek ndryshimet klimatike, bimësia natyrore, lartësia, pjerrësia, faktorët e formimit të dheut dhe tek karakteristikat e tyre fizike dhe kimike. (Zdruli P., Lushaj S., “Overview of soil information and soil protection in Albania” (ppt))

Shpërndarja e tokave (Zdruli P., Lushaj S., 2001).

- Brezi i kullotave subalpine në lartësinë 1600-2700 m.
- Brezi i pyjeve të ahut dhe pishës në lartësinë 1000-1600 m.
- Brezi i pyjeve të lisit në lartësinë 600-1000 m.
- Shkurre mesdhetare në lartësinë 0-600 m.

	Brezat	Lloji	Shpjegimi	%	Siperfaqja në 1000 Ha
Tokat zonale					
I	Kullota subalpine	LM	Lëndina malore	0.5	3.2
II	Pyje ahu dhe pishë	MP	Pyje malore të errëta	3.0	20.2
		LMP	Pyje lëndina të errëta	0.6	3.4
III	Brezi i pyjeve të lisit	KM	Kanellë mashkull	17.7	121.3
		KL	Lëndinë kanellë	5.4	37.0
		LK	Lëndinë kanellë	7.5	51.3
IV	Shkurre mesdhetare	HK	Kanellë gri	25.7	176.2
		HKL	Lëndina kanelle gri	6.4	50.7
		LHK	Lëndina kanelle gri	18.5	127.1
Toka azonale					

	Aluviale	AL	Toka me origjinë fluviatile	11.8	80.9
	Kripore shtufore	LT	Toka moçalore	1.4	10.0
		LKr	Toka me origjinë solonchak,	1.4	9.7
	Toka malore natyrale	PM	Toka të pazhvilluara	0.1	0.4
	Plazhe ranore	PL	Toka të pazhvilluara		0.2
TOTALI				100.0	691.6

Tabela 4.1.2.1: Tabelë e përgjithësuar e tokave shqiptare dhe sipërfaqeve të tyre në raport me totalin e tokës bujqësore në vend (Burimi: Zdruli P., Lushaj S., 2001)

Brezat e mësipërm tregojnë shpërndarjen tokave, e cila ndjek një rregull vijues mbizotëruar nga lartësia dhe bimësia. Këto toka quhen toka zonale. Karakteristikat e tyre lidhen me faktin që formimi i tyre ka ndodhur në kushte biologjike, gjeologjike, topografike dhe klimatike specifike dhe vendndodhja e tyre përcaktohet mirë sipas lartësisë. Tokat e njërit brez nuk gjenden në asnjë brez tjetër. (Zdruli P., Lushaj S., 2001).

Në zonat ku formimi i tokës nuk lidhet thjesht me bimësinë natyrore dhe lartësinë, tokat konsiderohen azonale dhe përfshijnë tokat me origjinë aluviale, shtufore, kripore dhe tokat e pazhvilluara ose primitive. Ato mund të gjenden në të gjithë brezat e tokave të përmendur më sipër. (Zdruli P., Lushaj S., 2001)

Deri në vitin 1990, pjelloria e tokës monitorohej në të gjitha tokat bujqësore çdo 4 deri në 5 vjet. Të dhënat tregojnë se 44.6% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët humusi që gjenden kryesisht në zonat kodrinore dhe malore dhe pjesërisht në zonat fushore perëndimore. 78% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të N. 75% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të P. Më shumë se 90% e tokave klasifikohen si toka me nivel të lartë dhe mesatar të K (figura 1.2.6.2) (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Pas vitit 1990, me qëllim unifikimin e Klasifikimit Shqiptar të Tokave me Sistemin Ndërkombëtar, Instituti i Studimit të Tokave (IST) i Shqipërisë në bashkëpunim me Byronë Evropiane të Tokave zhvilloi hartën pedologjike në shkallën 1:1,000,000. (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Bashkëpunimi i IST-së me Institutin Mesdhetar të Agronomisë (IMA) në Bari realizoi një studim dhe përgatiti hartën pedologjike në shkallën 1:250,000 për të gjithë sipërfaqen (figura 4.1.2.2) dhe një hartë në shkallën 1:50,000 për zonën bregdetare.

Shumica e tokave shqiptare klasifikohen si toka cambisols, luvisols, regosols, leptosols, phaeozems) në zonat bregdetare perëndimore si fluvisols (figura 4.1.23).¹⁵

Tokat Cambisols karakterizohen nga mungesa e një shtrese prej balte, humusi, kripërash të tretshme ose okside hekuri dhe alumini. Ato ndryshojnë nga materiali bazë i papërpunuar në strukturën e tyre agregate, ngjyra, përmbajtja e argjilës, përmbajtja e karbonatit ose vetitë e tjera që japin disa prova të proceseve të formimit të tokës. Për shkak të strukturës së tyre të favorshme agregate dhe përmbajtjes së lartë të mineraleve të lëvizshme, ato zakonisht mund të shfrytëzohen për bujqësi, duke iu nënshtruar kufizimeve të terrenit dhe klimës. Cambisols janë grupi i dytë më i gjerë i tokës në Tokë, duke zënë 12 për qind të sipërfaqes totale të tokës kontinentale - kryesisht në rajonet boreale polare, në peizazhet me shkallë të lartë të erozionit dhe në

rajonet e materialit bazë që i rezistojnë lëvizjes së dheut. Ato nuk janë të zakonshme në klimat e lagështa tropikale.

Përzierja mineralogjike, përmbajtja e lartë me lëndë ushqyese dhe drenimi i mirë i tokave *Luvisol*, i bëjnë ato të përshtatshme për një gamë të gjerë përdorimi bujqësor, nga drithërat deri te pemishtet e vreshtat. *Luvisols* formojnë peizazhe të sheshta ose të buta në pjerrësin nën regjimet klimatike që shkojnë nga temperaturat e ftohta në ato të ngrohta mesdhetare.

Regosolët karakterizohen nga materiale bazë të cekët, të mesëm të pa konsoliduara, të cilat mund të jenë me origjinë aluviale dhe nga mungesa e formimit të një horizonti të konsiderueshëm të tokës (shtresës) për shkak të kushteve klimatike të thata ose të ftohta.

Leptosolët janë toka me thellësi shumë të cekët profili (duke treguar pak ndikim në proceset e formimit të tokës) dhe shpesh përmbajnë sasi të mëdha të zhavorrit. Ato zakonisht mbeten nën vegjetacion natyror, duke qenë veçanërisht të ndjeshme ndaj erozionit, tharjes ose lagështisë, në varësi të klimës dhe topografisë. *Leptosolët* janë përfaqësues të shpërndara në mënyrë të barabartë midis zonave të larta malore, shkretëtirave dhe rajoneve boreale ose polare, ku formimi i tokës është i kufizuar nga kushtet e rënda klimatike.

Phaeozems karakterizohen nga një shtresë sipërfaqësore me humus të mbuluar në gjendjen natyrore me bar të bollshëm ose vegjetacion bimor gjethesh. Ato janë toka shumë të lërueshme dhe përdoren për rritjen e drithërave, sojë dhe kullotave për bagëtinë, si dhe për prodhimin e drurit dhe prodhimit të naftës. Zënë rreth 1.5 për qind të sipërfaqes së tokës kontinentale në Tokë. (burimi <https://www.britannica.com>).

¹⁵ Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)

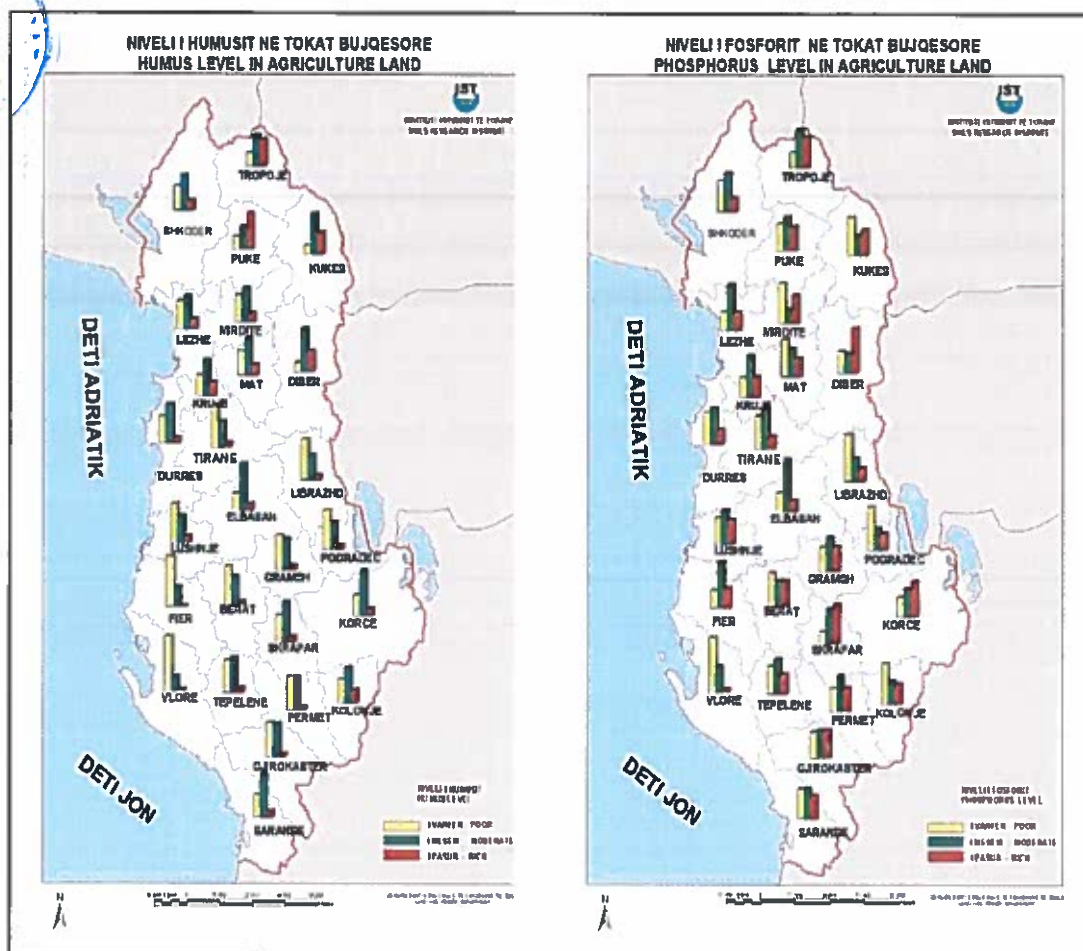

Figura 4.1.2.1: Niveli i humusit dhe fosforit në token bujqësore (Burimi: "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen", Lushaj S, Zdruli P.,2007)

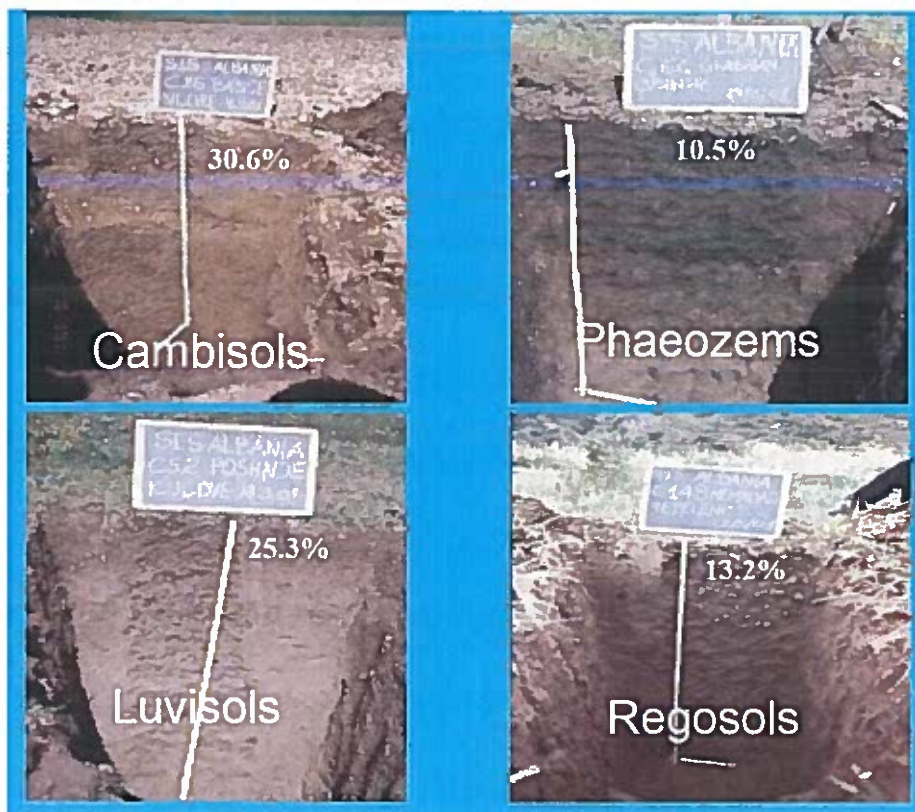

Figura 4.1.2.3: Pedologjia e tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrotjtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S, Zdruli P. (ppt)).

Një klasifikim territorial tjetër i tokës Shqiptare u krye në bazë të cilësisë së saj. Tokat shkrufta përfshijnë një përqindje prej 50% të gjithë tokës, tokat clayely soils një përqindje prej 30% dhe tokat Sandy soils 20% (figura 4.1.2.4).

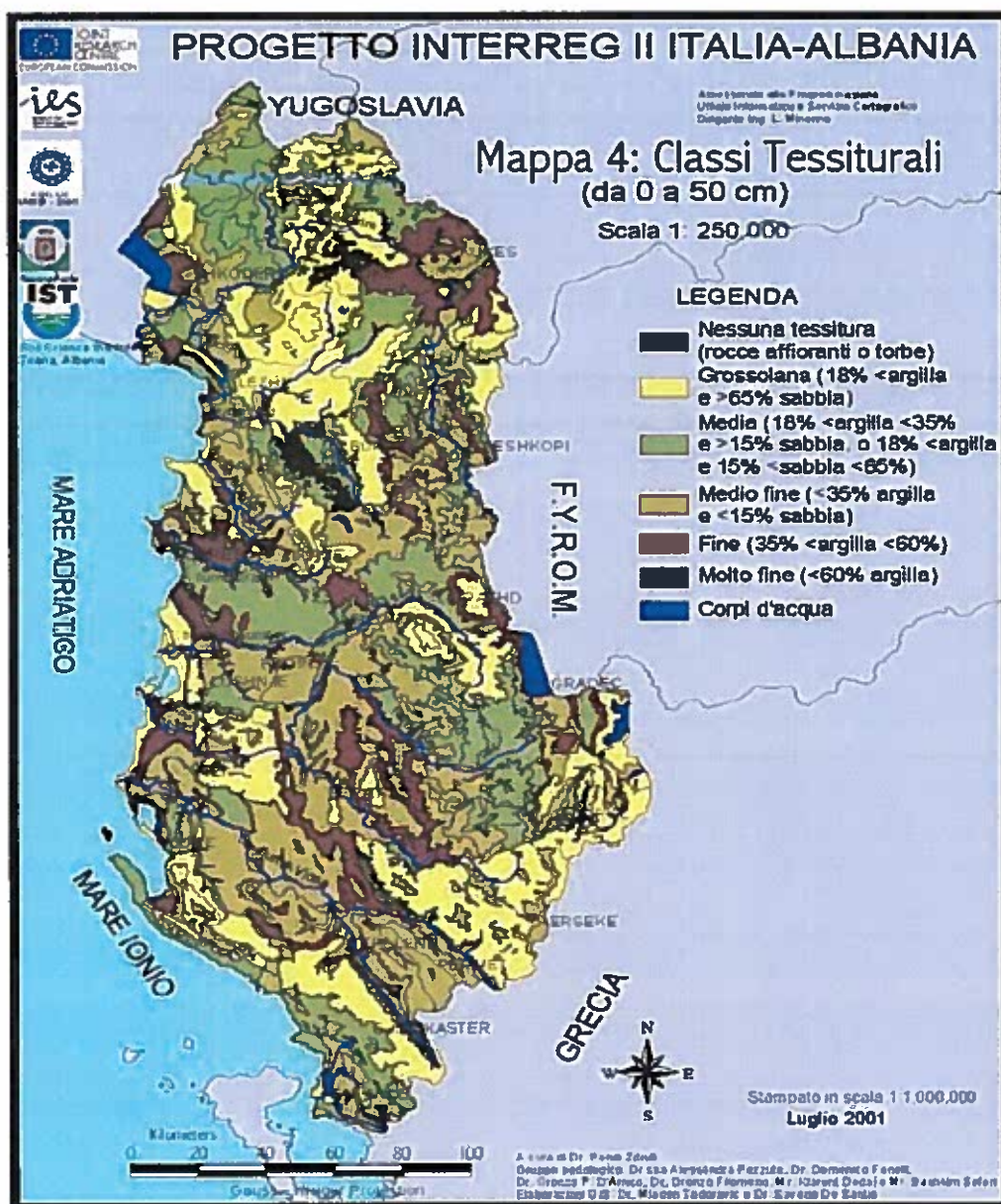

Figura 4.1.2.4: Shpërndarja e strukturës së tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe mbi Mbrojtjen e Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt))

Cilësia e tokës në Bashkinë Devoll, siç shihet nga lart, është:

- Pa teksturë (toka shkëmbore).
- Të trasha (18% argjilë dhe >65% rërë).
- Mesatarisht e hollë (<35% argjila e 15%<rërë)

Për sa ka të bëjë me thellësitë e tyre, tokat në territorin shqiptar dallohen në (figura 4.1.2.5):

- Toka të thella që dominojnë në zonat fushore bregdetare dhe
- Toka sipërfaqësore që dominojnë në zonat kodrinore dhe malore.

MAP 3. SOIL DEPTH MAP OF ALBANIA

SYSTEME E STATUTIT E TOKES
SOIL DEPTH SYSTEM
TOKA, ALBANIA

INTERNATIONAL COOPERATION CENTER
FOR AGRICULTURAL RESEARCH
CONVERSION SERVICE
WASHINGTON D.C. USA

SYSTEMATIC APPROACH
DEVELOPMENT CENTER
VESICIE CHALLS
ALABAMA, USA

U.S. AGENCY FOR INTERNATIONAL
DEVELOPMENT
WASHINGTON D.C. USA

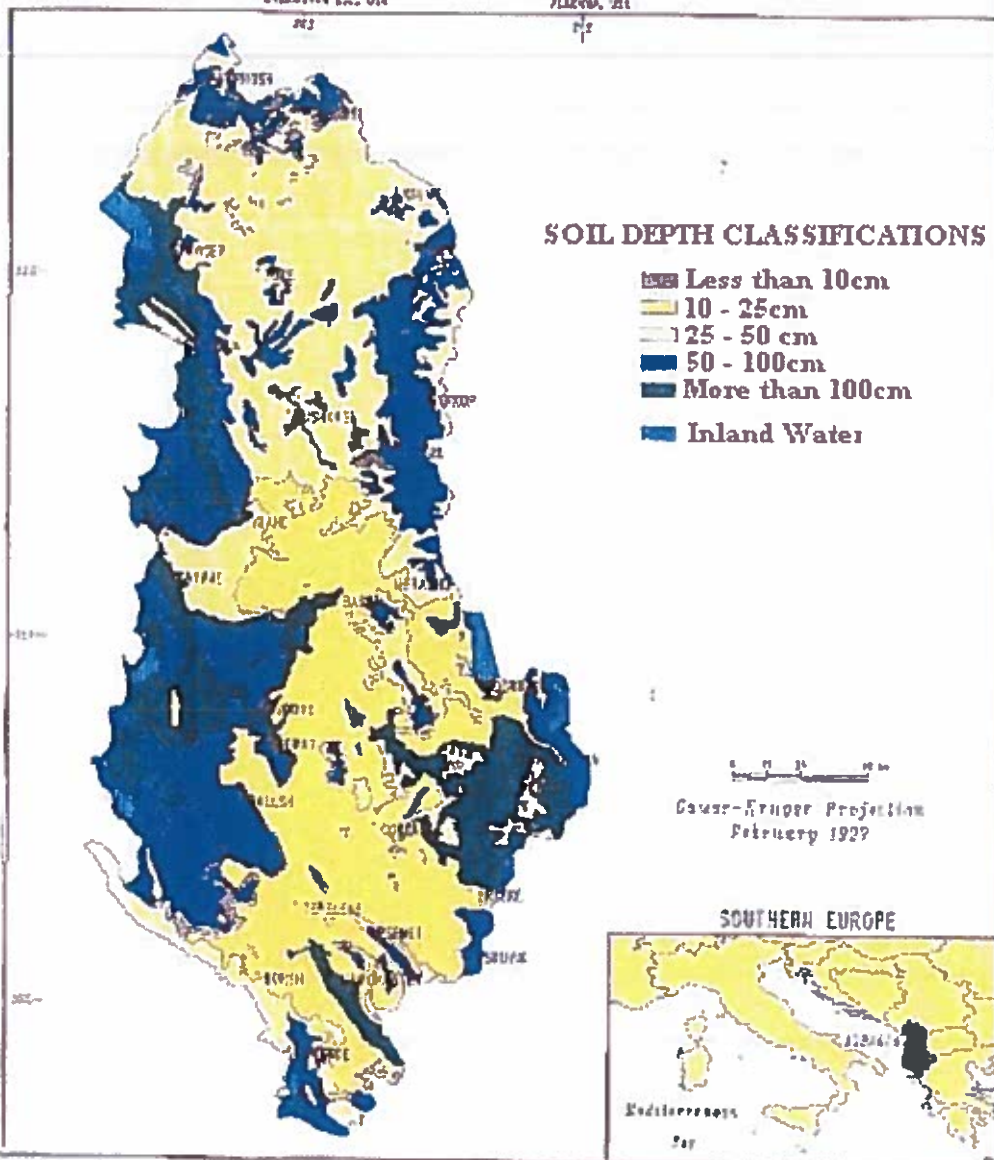

Figura 4.1.2.5: Harta e thellësisë së tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrotjtje të Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P. (ppt)).

Nga harta e mësipërme, konstatohet se territori i Bashkisë Devoll ka thellësi rreth 50-100 cm, dhe në pak vende është më shumë se 100cm.

Ka disa faktorë që kontribuojnë në përshpejtimin e erozionit të tokës, të cilët përfshijnë faktorët natyrorë (d.m.th. periodiciteti jo i rregullt i reshjeve, tokat e cekëta,

pjerrësia e madhe, brishtësia e materialit të tokës) dhe faktorët njerëzorë si braktisja e tokave të pjerrëta, shpyllëzimi, kullotja pa kriter dhe keqpërdorimi apo keqmenaxhimi. Një formë tjetër degradimi janë edhe rrëshqitjet e tokave, të cilat

gjenden në shumë zona në vend, duke ulur ndjeshëm jo vetëm qëndrueshmërinë e bujqësisë, por edhe sigurinë afatgjatë të strehimit rural. (Zdruli P., Lushaj S., 2001). Në figurën 1.2.6.7 pasqyrohen llojet e sforcimeve që ekzistojnë në tokat e Shqipërisë.

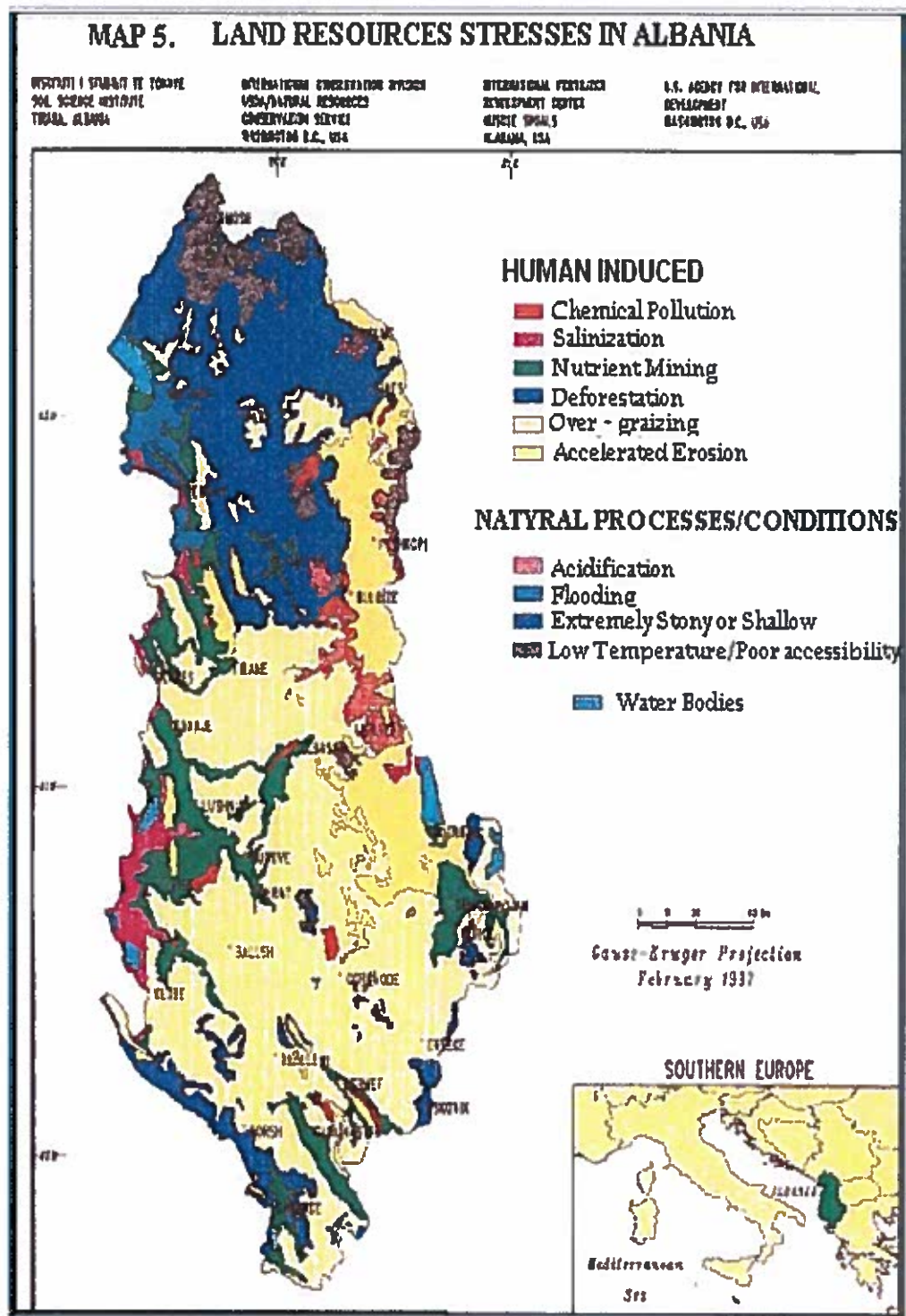
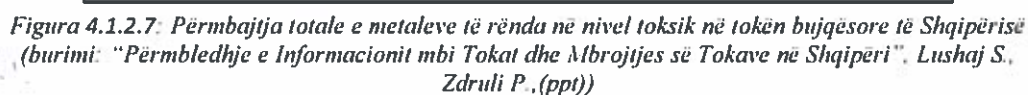
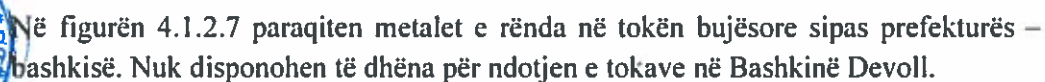

Figura 1.2.6: Burimet e sforcimit të tokave në Shqipëri (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt))

Sipas një studimi të vlerësimit të tokës fizike, i cili përfundoi në fund të viteve 1990, toka bujqësore ndahej në dhjetë kategori sipas nivelit të përshtatshmërisë së tyre. Kategoria e parë ishte më e mira, kurse e dhjeta më e keqja. Si rregull, nga perëndimi në lindje, cilësia e tokës ulet për shkak të klimës më të ashpër dhe rritjes së pjerrësisë dhe lartësisë (Kaleshi et al., 1992, nga “Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: probleme aktuale dhe tendenca në të ardhmen”, Lushaj S., Zdruli P., 2007)

Sipas të dhënave të ruajtura në arkivin e Bashkisë kategorizimi i mësipërm për vendbanimet e Devollit është si më poshtë:

FSHATI	SIPERFAQJA (HA)	RELIEVI			BALLI MESATAR I PANDERUAR	BALLI MESATAR I KONVERTUAR SIPAS PJERRESISE	KLASA MESATAR FSHAT
		FUSHE	KODER	HAL			
Proger	246	213	33	-	62.48	73.6	3
Cangonje	291	268	23	-	63.21	74.85	3
Macurisht	210	191	19	-	59.94	70.84	3
Vranisht	387	258	129	-	59.53	67.46	4
Pilur	234.5	205	29.5	-	53.05	62.32	4
Bicka	57	44	13	-	48	55.41	5
Rakicka	236.5	-	-	236.5	46.16	41.54	6
Shvec	79	-	79	-	46.16	46.16	6
Hocisht	685	278	407	-	54.26	58.79	5
Graca	397	102	295	-	54.26	57.1	5
Stropan	207	102	87	-	61.52	68.51	4
Baban	655	389	277	-	61.76	69.09	4
Bcmenika	237	100	137	-	61.52	66.71	4
Verlan	282	80	202	-	49.45	52.25	5
Vradovica	20	-	-	20	40	36	7
Cipan	406	50	356	-	46.17	47.27	6
Grapshi	109	-	-	109	46.45	44.5	6
Borshi	51	20	31	-	46.17	49.78	6
Bitincka	579	449	130	-	61.02	70.52	3
Treni	360	215	145	-	59.15	66.21	4
Zagradec	66	31	35	-	61.95	67.76	4
Vernilas	86	-	-	86	41	36.9	7

Vishoçitë	363	274	89	-	63.28	72.83	3
Kapëshitë	357	58	299	-	66.67	62.64	4
Kurjo	90	54	36	-	61.90	69.30	4
Trestenik	674	27	647	-	56.77	59.60	5
Kuci	169	71	98	-	66.54	72.10	3
Foloska	681	123	558	-	66.54	69.24	4
Mirasi	618	80	395	143	50.95	56.31	5
Vidohovë	210	10	149	51	37.96	37.34	7
Ceta	151	10	105	36	50.95	50.40	6
Qytësë	36	-	10	26	37.9	37.9	7

4.1.3. Gjeologjia

Struktura gjeotektonike e Shqipërisë përfshin një vazhdimësi zonash gjeotektonike, të cilat kanë gjeomjedisin e formimit të tyre. Zonat kanë drejtim veri-perëndim dhe jug-lindje dhe dallohen në pjesët e tyre të brendshme (drejt lindjes) dhe në pjesët e tyre të jashtme (drejt perëndimit). Pozicioni tyre i sotëm është rezultat i tendencave kompresive dhe fazave konvulsive, orogjenike të njëpasnjëshme (faza alpine) që kanë shkaktuar deformime, transformime, lëvizje, dhe thyerje, në pjesën perëndimore të sedimenteve që mbushnin basenet e shekullit mesozoik. Në këto zona ndërhyjnë shkëmbinj shpërthyes që shoqëronin fazat orogjenike. Gjatë fazave alpike, pas fronteve të përplasjes krijoheshin (harqe orogjenikë), basene të reja, brenda të cilave bëhej depozitimi i formacioneve molasike. Këto basene kanë të njëjtin drejtim veri-perëndim dhe jug-lindje me harqet orogjenike dhe kanë pranuar në shkallë më të vogël tendenca deformimi. Sot, hapësira e këtyre baseneve është e mbushur me sedimente bashkëkohore që vijnë nga erozioni dhe shpërbërja, qoftë e formacioneve molasike, qoftë e shkëmbinjve me prejardhje alpine dhe para-alpine.

Bashkia e Devollit nga ana gjeotektonike është e vendosur në zonën e Pindit (Krasta) (në perëndim) dhe në zonën e Mirditës (zona hipopelagjike) në lindje, mbi të cilën janë depozituar sedimente molasike.

Në veçanti, në territorin e Bashkisë, ndeshen shkëmbinjtë e sipërppërmendur për të cilët bëhet një përshkrim grafik i shtresave të gurit në lidhje me zhvillimin dhe strukturën e tyre.

Zona e Pindit është konsideruar ulluku më i thellë ndërmjet komponimeve pelagjike (Korabi) në lindje dhe të Gavrovë – Tripolit (Kruja) në perëndim. Elementi kryesor strukturor i zonës është depozitimi i vazhdueshëm i sedimenteve të detit të thellë si keratolitë, radiolitë, argjila, gurë gëlqerorë silikate pelagjike etj. Sedimentimi mbyllet me formacionin e Flishit Eocen - Oligocen.

Zona e Pindit është shumë pak e dukshme në zonën e Bashkisë së Devollit, në jug Nikolicës, ku përfaqësohet nga flish iliotik (Pg1-2) i moshës Paleocene – Eocene.

Zona hipopelagjike përfaqëson një suturë ofiolitike të zonës së lashtë oqeanike që ndodhet në perëndim të bllokut kontinental pelagjik. Formacioni më i rëndësishëm është zhvillimi i një sërë sedimentesh, në alternime të vazhdueshme me njëri-tjetrin, që ka një trashësi të rëndësishme dhe përfaqëson sedimentimin pelagjik – oqeanik.

Kjo vazhdimësi përbëhet nga sedimente të imëta, si shiste argjilorë të kuq, jeshilë, të zinj, nga keratolitë radiolarikë, mergeli, gurë ranorë të imët, shkëmbinj baltorë, shkëmbinj baltorë argjilorë dhe ndërhyrje gurësh gëlqerorë të imët. Brenda linjës ndodhen shpesh, si ndërhyrje, trupa ofiolitike të mëdhenj e të vegjël, të valëzuar. Sekuencat ofiolitike përbëhen nga thujtë të gjithë shkëmbinjtë bazalë dhe hiperbazalë plutonikë dhe vullkanikë, si serpentinat, harsburgites, dunites, lertzolite, norite, gabbro, kalime, dolerite, basalte, pillow lavas, etj. Vëllimi kryesor i ofioliteve ndodhet në nivelin më të sipërm të formacionit të shistit argjilor dhe në bazën e tyre vërehet formacion i miksurave tektonike ofiolitike (blloqe në matriks) (J3-2). Gjithashtu, të shpeshta janë edhe penetrimet e vullkaneve bazike brenda sedimenteve, (kalime, dolerite, etj.) si edhe të tufeve bazë (J3-1) në atë mënyrë që linja fiton karakter vullkanosedimentar. Në veçanti, Triadi i Mesëm – Kritidiku i Poshtëm i zonës përfaqësohet nga formacion vullkaniko-sedimentar (bT2-J1).

Në pozicionin e saj paleogeografik dhe gjeotektonik, zona hipopelagjike shfaq tre vazhdimësi të ndryshme stratigrafike – tektonike të shkëmbinjve të saj. 1) Ajo që përfshin vetëm vazhdimësinë ofiolitike dhe sedimentet e lidhura të detit të thellë, pa u vërejtur asnjë origjinë e tyre tektonike. 2) Ajo në të cilën ofiolitet me sedimentet e lidhura ndodhen të vendosur mbi sedimentet pelagjike të karbonateve. 3) Ajo ku ofiolitet me sedimentet e lidhura ndodhen të shtresëzuara mbi shkëmbinjtë karbonate niritikë, që janë tipikë të hapësirës kontinentale.

Origjina para alpine e zonës hipopelagjike përbëhet nga gnosa, nga shist argjilor i mermertë, amfivolite dhe ndërhyrje mermeresh.

Në zonat ku shfaqet origjina para ofiolitike karbonate sedimentimi nis në Verfen (shkalla e parë e Triadit) me konglomerate, gurë ranorë, gurë gëlqeror dhe ndërhyrje të lëndëve tufike.

Vijojnë gurë gëlqerorë të Triadit të Poshtëm – të Mesëm, të cilët janë pelagjikë me gunga silikate, qoftë niritikë me alga, në varësi të faktit nëse pozicioni i tyre ka qënë pranë hapësirës oqeanike ose pranë hapësirës kontinentale. Për nga sipër, Triadi i Sipërm, - i Poshtëm Jurasik, përfaqësohet nga gurë gëlqerorë me dhëmbë të mëdhenj, gurë gëlqerorë stratilitik, gurë gëlqerorë me O.Praecursor, si edhe dolomite (T3-J1). Në shumë vende sedimentimi karbonat ka vazhduar edhe gjatë Jurasikut me gurë gëlqerorë pelagjikë ose niritikë, tipikë të hapësirës kontinentale. Më konkretisht, bëhet fjalë për gurë gëlqerorë Liaki (Jurasiku i Poshtëm) të zinj, bojë kafe me shumë niritikë, dhe gjithashtu gurë gëlqerorë në formë pllakash, bojë kafe shpeshherë ovulate ose të tipit “bird eye” të moshës Deggeri – Malmion (Jurasiku i Mesëm).

Sipërm) të cilët alternohen me shtresa të njëpasnjëshme keratolitësh, gurësh baltorë dhe mergelore piritikë, elementë të cilët tregojnë karakterin pelagjik të të gjithë linjës. Vazhdimësia ofiolitike përfaqësohet nga dunitë, harsburgite dhe lertzolite, me ndërhyrje të rralla të dunitëve (sJ2), nga lezerolite të pjerrët, nga shkëmbinjë vullkanikë të linjës bazale (bazaltike), të gjitha të moshës së Jurasikut të Mesëm.

Në periudhën e Jurasikut të Sipërm – Kritidikut të Poshtëm, zona hipopelagjike lulëzoi. Vijoi periudha e tërheqjes gjatë së cilës u formuan depozita të shquara lateritike prej hekuri dhe nikeli, nga dekompozimi lateritik i ofioliteve. Këto depozita në vazhdim u mbuluan dhe u mbrojtën nga erozioni, falë depozitimit të sedimenteve të precipituara që përbëhen nga konglomerate ofiolitike me ndërhyrje mergelore, gurësh ranorë dhe konglomeratesh (J3t-Cr1v). Rrjedha e detit u shfaq me ndryshime të vogla kronike në vende të ndryshme. Shtresa e parë e precipituar ishte një konglomerat tipik baze dhe vijojnë gurët gëlqerorë të Kritidikut të Sipërm, herë niritikikë (kryesisht me rudista) dhe herë gunga pelagjike μαργακοί, brenda të cilave ndërhyjnë shtresa me trashësi të vogël gurësh ranorë dhe mergelore (Cr2sen).

Kufiri i zonave të Pindit dhe të zonës Hipopelagjike mbulohet nga *sedimentet e ullukut* e cila u zhvillua në të dyja zonat në vazhdim të aktivitetit përfundimtar orogjenetik. Ulluku funksionoi kryesisht në Oligocen – Miocenin e Mesëm si hapësirë depozitimi e sedimenteve molasike me trashësi të madhe. Ka formën e një hendeku tektonik të zgjatur, me drejtim veri-perëndim dhe jug-lindje. Lënda e sedimentit e kishte origjinën nga vargmalet në zhvillim të Pindit dhe të Zonës Pelagjike, që e rrethonin. Sedimentimi ishte parësor në afërsi të nivelit të detit, duke patur si rezultat depozitimin herë në ulluk, herë në det e herë në sedimentet liqenore apo kontinentale ose lumore dhe atyre të përrenjve. Ndryshimet e sedimentimeve u detyrohen zhytjes së vazhdueshme të ullukut, që i jepte mundësinë detit të depërtonte dhe në vazhdim të mbushte basenin, duke patur si rezultat të pengojë dhe të funksiononte si liqen-det i mbyllur ose si liqen me depozitime liqenore ose lumore dhe të atyre të përrenjve. Totali i sedimenteve në cikle vazhdimisht të përsëritura ndoqi të njëjtën fazë kryesore parasitike të valëzimeve alpike. Domethënë, nuk janë të valëzuara, por shfaqen me përkulje drejt lindjes nga veprimi i lëvizjeve të mëvonshme tektonike. Stratigrafia dhe fazat e sedimenteve molasike janë si më poshtë vijon:

Fazat e sedimentimit molasik dallohen nga mosha e tyre dhe nga mjedisi i vjetër i depozitimit. Në kufijtë e Bashkisë dallohen:

Linja e mergelore, gurëve gëlqerorë, gurëve ranorë dhe konglomerateve ose argjilave, alefrolitëve, gurëve ranorë, mergelore dhe gurëve gëlqerorë të moshës së locenit të Mesëm (Pg2-2).

Linja e argjilave, gurëve ranorë, konglomerateve dhe ligniteve të moshës së Oligocenit të Mesëm (Pg3-2).

Linja e argjilave me shtresa lignitike dhe gurë gëlqerorë të moshës së Oligocenit të Sipërm (Pg3-3).

Linja e gurëve ranorë, ilioliteve, argjilave dhe konglomerateve të moshës së Aquitanine (Mioceni i Poshtëm) (N1a).

Linja e mergelore, e argjilave mergele, e alefroliteve, e argjilave dhe e konglomerateve të moshës së Bourdigalit (Mioceni i Poshtëm) (N1b).

Linja e argjilave mergele, e argjilave dhe e gurëve ranorë të moshës së Lange (Mioceni i Mesëm) (N1-2l).

Linja e argjilave, e gurëve ranorë, e breccia dhe e konglomerateve dhe ligniteve të moshës së Pliocenit (N2).

Depozitimet e fundit nuk janë në përshtatje me sedimentet molasike dhe origjinën alpine. Përbëhen nga faza të ndryshme litologjike që dallohen në bazë të moshës dhe të përhapjes së tyre paleogeografike në:

Sedimente aluviale pliocene nga alevrite, rëra, zhavore (Qp-3).

Sedimente pliocene-olocene nga përzierje sedimentesh aluviale dhe proluviane si rërë, zhavore dhe llum (Qp-h).

Sedimente olocene aluviale nga alevrite, rërë dhe zhavore (Qh-5).

Sedimente olocene proluviale – aluviale prej rëre, guriçkash dhe argjilë alevrite, llum dhe torfë, (Qh-4).

Sedimente detare, kryesisht rërë (Qh-1).

4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi

Në territorin e bashkisë Devoll gjejnë përhapje shumë elemente të rrezikut gjeologjik, të cilat krijojnë shqetësime dhe dëmtime të veprave inxhinierike që kryhen në këtë territor. Më poshtë po përshkruajmë këto rreziqe, duke dhënë edhe fushëpërhapjen e tyre.

Rrëshqitjet. Janë një fenomen i përhapur në bashkinë Devoll. Në hartën e përhapjes së rreziqeve gjeologjike, janë hedhur mbi 30 rrëshqitje të njojtura, por kjo nuk do të thotë se në këtë territor nuk ekzistojnë rrëshqitje të tjera. Gjithashtu duhet theksuar se territore të ngjashme me ato ku kemi konturuar rrëshqitjet e njohura, janë po aq të rrezikshme sa ato në të cilat ende nuk ka ndodhur rrëshqitje, por me krijimin e kushteve edhe ato shpate rrezikohen nga i njëjti fenomen.

Nga një analizë e kryer për të gjitha rrëshqitjet e ndodhura deri tani në bashkinë e Devoll, rezulton se 60% e rrëshqitjeve bien në formacionet argjilore, 65% e rrëshqitjeve ndodhen në shpatet me pjerësi 10°-20°, 35% e rrëshqitjeve bien në shpatet e eksopzuar në drejtim nga më të ndryshmet. Rrëshqitjet kanë prekur si shkëmbinjtë e bazamentit ashtu edhe mbulesën e dherave të Kuaternarit. Faktoret kryesore të ndodhjes së tyre janë pasive (ndërtimi gjeologjik, litologjia, struktura, tektonika, etj) dhe aktive (errozioni, përmbajtja e lartë e ujrave nëntokësore, rrëshjet e dendura të shiut, ndërhyrjet e njeriut me ndërtime të ndryshme, etj.).

Rrëzimet. Ndodhin në zonën malore atje ku pjerrësia e shpatit i kalon 40 gradë, dhe ku kemi vendosje të shkëmbinjtë më të fortë mbi ata më të butë në profilin e shpatit. Situata të tilla janë të shumta në zonat gëlqerorë të Malit të Thatë të zonës Mirdita. Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse, të cilat e kanë coptuar së tepërmi bazamentin shkëmbor.

Rrëzimet problematike takohen në rrugën shpella e Trenit-Rakickë. Blloqet, copat, materiali dheror i shkëputur nga shpati kalojnë rrugën automobilistike dhe bien në liqenin e Prespës së Vogël. Shumë e rrezikuar është kjo rrugë në kohë me rreshje, era me shpejtësi të mëdha, ndryshime temperaturash. Si shihet dhe në foton 18, nuk janë vendosur rrjeta mbrojtëse, mure mbrojtëse me lartësi që të mos lejojnë kalimin e copave në rrugë.

Shembjet. (Ose të ashtuquajturat subsidenca). Përputhen me zonat minerare të braktisura. Klasifikohen si fenomene rreziku më kërcënuese se të gjithë elementet e tjerë të rrezikut gjeologjik. Kanë ndodhur dhe rrezikojnë të ndodhin në fushat minerare qymyrgurore, tashmë të mbyllura të Hekur-Nikelit Bitinckë, Kapshticë (foto IV.4), të rërave kuarcore Ziçisht, në guroret e braktisura, punimet ushtarake (strehime, tynele të braktisura) etj. Shfrytëzimi i shtresave të qymyrit dhe xheroreve në thellësi, ka krijuar hapësira boshe nëntokë, të cilat rrezikojnë shembjen e materialit të sipërndodhur dhe për pasojë deformimin e sipërfaqes së tokës nga ai real. Këto janë zona tepër të rrezikshme për objektet inxhinierike, sepse shembja ndodh në mënyrë të menjëhershme dhe vertikalisht. Për pasojë ndodhin çedime nga disa mm deri në disa metra të cilat mund të rezultojnë katastrofke si për veprat inxhinierike, ashtu edhe për banorët.

Fenomene të tilla janë evidentuar me kohë në minierën e qymyrit të Mborje Drenovës. Këto zona janë pasqyruar në hartë dhe në asnjë mënyrë nuk duhen lejuar ndërtimet mbi to. Edhe në rastet kur ndërtimet janë kryer, duhet të merren masa për largimin e banorëve prej tyre dhe prishjen e këtyre objekteve inxhinierike. Problematik për këtë bashki është dhe mbushja me material dheror dhe humusor i liqenit të Prespës së Vogël.

Vatrat e errozionit. Është fenomeni më i perhapur në territorin e bashkisë Bilisht. Zona të tëra, kryesisht në fushëpërhapjen e formacioneve argjilore e molasike, janë të prekura nga ky fenomen, i cili nga ana e tij është ndihmuar në një masë shumë të madhe nga shpyllëzimet e shumta që u bënë gjatë viteve 80-90 të shekullit të kaluar.

Errozioni shfaqet në formën e dy tipeve kryesore: errozion sipërfaqësor dhe errozion fundor. Errozioni sipërfaqësor prek zona të mëdha të fshatrave të rëzës së fushëgropës së Devollit dhe liqenit të Prespës së Vogël dhe në luginën e l. Devoll e l. Shagut. Në këtë territor ndeshen dalje të fuqishme të formacioneve litologjike molasike e flishore argjilore. Ekspozimi ndaj faktorëve ekzogjenë të alterimit, si rezultat i mungesës së pyjeve natyrale, bën që sipërfaqe shumë të gjera të zhvishen me shpejtësi të frikshme. Si rezultat i rënies së shirave me intensitet të lartë, bëhet largimi i menjëhershëm i materialit të shkatëruar dhe krijimi i kushteve për avancimin në thellësi të proceseve alteruese të shkëmbinjtë rrënjësorë. Në rastin e errozionit

fundor ndodh që pakot litologjike me fortësi të lartë (gëlqerorë e ranorë) të vendosen në kuota hipsometrike më të larta se ato më të buta (argjilat).

Për këtë shkak në rast rreshjesh të bollshme coprat e shkëmbinjve të fortë lëvizin nëpër shpate dhe sidomos në shtretërit e përrenjve e rrëkenjve që kalojnë në shkëmbinj argjilo-alevrolitore, duke punuar mbi ta sikurse gurët zmerile. Në këtë mënyrë ata bëjnë thellim të shtretërve të tyre me shpejtësi të madhe dhe i bëjnë të paqendrueshëm shpatet anësore të tyre. Në këtë rast krijohet një proces zinxhir midis erozionit dhe fenomeneve të rreshqitjeve duke u kombinuar me njeri - tjetrin dhe duke qënë shkaktare të njeri- tjetrit.

Shtretërit e lumenjve. Janë trajtuar si fenomene rreziku gjeologjik për vetë natyrën e tyre të paqendrueshme. Kjo natyrë rrjedh nga dy aspekte: 1-përberja litologjike, e cila në shumicën e rasteve është e tipit dhera pa kohezion; dhe 2-prezenca e lartë e ujrave rrjedhës sipërfaqësore, të cilët kanë energji e cila varet nga stadi i zhvillimit të lumit dhe nga sasia e rreshjeve që bie në territor. Këto zona (shtretërit e lumenjve) përbëjnë rrezik për veprat inxhinierike të ndërtuara mbi to, por në raste të veprave rrugore ato kalohen me ura, vitet e fundit janë ndërtuar dhe duke u ndërtuar disa H/C, ato ndodhen nën kërcënim të vazhdueshëm të këtij elementi rreziku.

Kone depozitimi. Janë trajtuar si fenomene rreziku dhe janë konturuar në territorin e bashkisë dy tipe konesh depozitimi: deluviale dhe proluviale.

E përbashkëta e tyre është grumbullimi në territore jo shumë të gjera i coprave me rrumbullakim të keq, të cilat shpesh ndodhen në kufjte e ekuilibrit natyror, i cili mund të priset nga çasti në çast.

Konet e depozitimit me orrijinë deluviale lokalizohen në fundet e shpateve të ndërtuara nga shkëmbinj të fortë dhe mund të kenë pamje të brekçieve të shpatit apo të koluvioneve. Këto formime përbejnë një rrezik të vazhdueshëm për objektet inxhinierike të ngritura përgjatë, sipër apo poshtë tyre.

Rreziku rritet edhe më tepër kur ato janë relativisht me moshe të re (lëvizjet e reja neotektonike) dhe të pa çimentuara me llumra gëlqerore apo argjilore.

Konet e depozitimit me origjinë proluviale janë bazamente shumë të mira për ndërtimet (përberja e tyre litologjike gëlqerore apo shkëmbinj të tjere me fortësi të madhe), por që janë pre e rrezikut të madh të shkatërrimit të tyre si rezultat i prurjeve të menjehershme dhe të bollshme në kohe rrebeshesh. Këto prurje duke qënë të përbërë nga shkëmbinj të fortë dhe duke patur energji shumë të lartë, shkatërrojnë çdo gjë që gjejnë përpara duke përfshirë edhe objektet inxhinierike që gjenden aty.

Zonat karstike. Këto zona rreziku gjeologjik shfaqen në fushepërhapjen e shkëmbinjve gëlqerore. Tipik është masivi gëlqeror i Malit Të Thatë, mali i Kuq, mali i Bardhe, në të cilët shfaqen në mënyrë të theksuar pasojat e një procesi karstik që ka prekur shkëmbinjtë si në sipërfaqe ashtu edhe në thellësi.

Në sipërfaqe shfaqet një reliev tipik karstik me gropa, hinka, puse dhe fusha karstike, të cilat shpesh kamuflohen nga mbushje deluvionesh me përberje dherash të shkrifët.

Në brendësi të masivit zhvillohen hapësira karstike të fshehta, të cilat e bëjnë të paqendrueshëm truallin që reflektohet në sipërfaqe dhe nga çasti në çast ky truall mund të pësojë levizje vertikale nga lart- poshtë.

Shpella karstike që janë dhe gjeomonumente janë, shpella e Trenit dhe ajo e Spillesë. Janë shpella me lartësi që shkon disa meta dhe gjatësi dhjetra metra.

Linjat tektonike aktive. Krijojnë zona të paqendrueshme në hapësira të gjera, paqendrueshmëri e cila vjen si rezultat i jonjëtrajtshmërisë së lëvizjes së blloqeve të ndryshëm të tokës dhe për pasojë ndodhin çedime të diferencuara të trojeve. Edhe pse këto levizje janë shumë të ngadalta, ato mund të bëhen tepër kërcënuese në rastet e ndodhjes së tërmetejeve. Tipike janë rrafshi tektonik I Malit të Thatë me fushën e Devollit, Gryka e Ujkut, Vërnik-Trestenik, me kënde të butë- mesatarë deri të forte, tektonika rregjionale maja e Furkës - Floq- Gjanç- Gjergjevicë etj. Linja tektonike të cilat janë tepër aktive dhe kërcënojnë një zonë të gjerë rreth saj veprat inxhinierike si banesa, rrugë, tunele, linja tensioni, etj.

Tërmetet. Janë rreziqe permanente ndaj veprave inxhinierike, për faktin se janë goditje dhe lëvizje të menjehershme dhe me energji të lartë të tokës mbi themelet e objekteve inxhinierike.

Zona në studim bën pjesë në zonën neotektonike kontinentale të vendit tonë, në treven e brendshme me regjim në tërheqje. Kjo zonë karakterizohet nga lëvizje diferenciale të fuqishme gjatë etapës neotektonike me regjim në tërheqje horizontale. Struktura e kësaj zone paraqitet me vargje malore në trajtë horsti të ndara me ultësira në trajtë grabeni. Zona bën pjesë në sektorin jugor, në vargun lindor që flon me bllokun e malit të Thatë dhe vijon në jug me blloqet malore të Moravës, Gramozit e Gërmenjit. Në këtë varg vendoset grabeni i gropës së Devollit i rindërtuar në Pliocen-Kuaternar. Në hartën e elementeve të rrezikut të bashkisë, janë hedhur vatrat e tërmetejeve kryesore, të cilat mund të jenë brenda territorit të qarkut, ose në afërsi të tij, por që ka ndikuar në territorin e bashkisë Devoll. Këto tërmete janë klasifikuar si historike (tërmete të rëna që nga lashtësia deri në vitin 1900) dhe tërmete të matur instrumentalisht (tërmete të rëna nga viti 1900 deri sot).

Në këtë zonë janë gjeneruar tërmete të forta, si me 18 Shkurt 1911 në liqenin e Ohrit me $M(\text{magnitude}) = 6.7$ shkallë rihter dhe intensitet $I 0=9$ ballë, më 28 Janar 1931 $M=5.8$ shkallë rihter dhe $I 0= 8-9$ ballë, tërmet tjetër është regjistruar me 26 Maj 1960 me $M=6.4$ shkallë rihter dhe $I 0=8-9$ ballë në Korçë. Me 18 Janar 1958 është regjistruar tërmeti me $M= 4.7$ shkallë rihter dhe $I 0=6-7$ ballë. Më 12 Qershor 1995 me $M=3.0$ dhe thellësi 10 km.

4.1.5. Sizmiciteti

Shqipëria është një vend i aktivitetit të moderuar sizmik, megjithatë shumë qytete dhe zona rurale janë shkatërruar nga tërmete të ndryshme me intensitet të madh dhe të moderuar. Vlerësimi i rrezikut sizmik në një rajon mund të bazohet në shpërndarjen e tërmetejeve intensive historike (të regjistruara dhe jo) dhe në strukturën e tërmetejeve

dhe në aktivitetin neotektonik të zonës. Në Shqipëri janë identifikuar zona të aktivitetit sizmik (zona ku janë regjistruar vatra sizmike), përgjatë të çarave aktive dhe zonave të parjeve. Në veçanti ato njihen si:

I. Brezi sizmik bregdetar **Jonian-Adriatik**, në buzën lindore të mikro-pllakës Adriatike me shtrirje veriperëndim-juglindje.

II. Brezi sizmik **Peshkopi-Korçë** me shtrirje veri-jug, dhe

III. Brezi sizmik **Elbasan-Dibër** me shtrirje veri-lindje

Në skemën e figurës duken epiqendrat e tërmeteve magnitudë $M \geq 5$ për shekullin e 20-të, nga të cilat dallohen brezat e mësipërm. Bazuar në këtë skemë, Bashkia e Devollit gjendet ngjitur me brezin sizmik II **Peshkopi-Korçë** dhe kjo tregon se mund të ndikohet nga tërmetet me intensitet të madh në këtë brez.

Sipas ndarjes së veçantë të Shqipërisë në 10 breza sizmike (Fig 4.1.5.1) Bashkia ndërpritet me aksin e brezit KO Ohër-Korçë, cila është një zonë e brendshme që përmban hendeqe tektonike normale të kontrolluara nga shkarjet Pliocenike-Kuaternare të Ohrit dhe gjysmëhendeqet tektonike të Korçës dhe Ersekës të cilat janë në përgjithësi me prirje N (N-trending). Gjeodinamikisht, është zona më aktive me aktivitetin më të madh sizmik në Shqipërinë lindore. Në të janë regjistruar tërmetet e fuqishme të mëposhtme: 526 viti Io = IX MSK-64; 18 shkurt 1911 Ms = 6.7; 22 dhjetor 1919 Ms = 6.1; 28 janar 1931 Ms = 5.8; 26 maj 1960 Ms = 6.4 (Sulstarova et al., 1975, 2005a; Reicherter, 2008)). Modeli i theksimit të konkluduar nga analiza strukturore e shkarjeve për Pleistocenin e Mesëm deri në ditët e sotme dhe nga zgjidhjet e mekanizmave fokale të tërmeteve tregohet se zona normale e shkarjes Ohër-Korçë i është nënshtruar shtrirjes NW-SE (Aliaj, 1988, 1996, Muço, 1994) Potenciali sizmik i tërmeteve të ardhshëm këtu është $M_{max} = 6.9$.

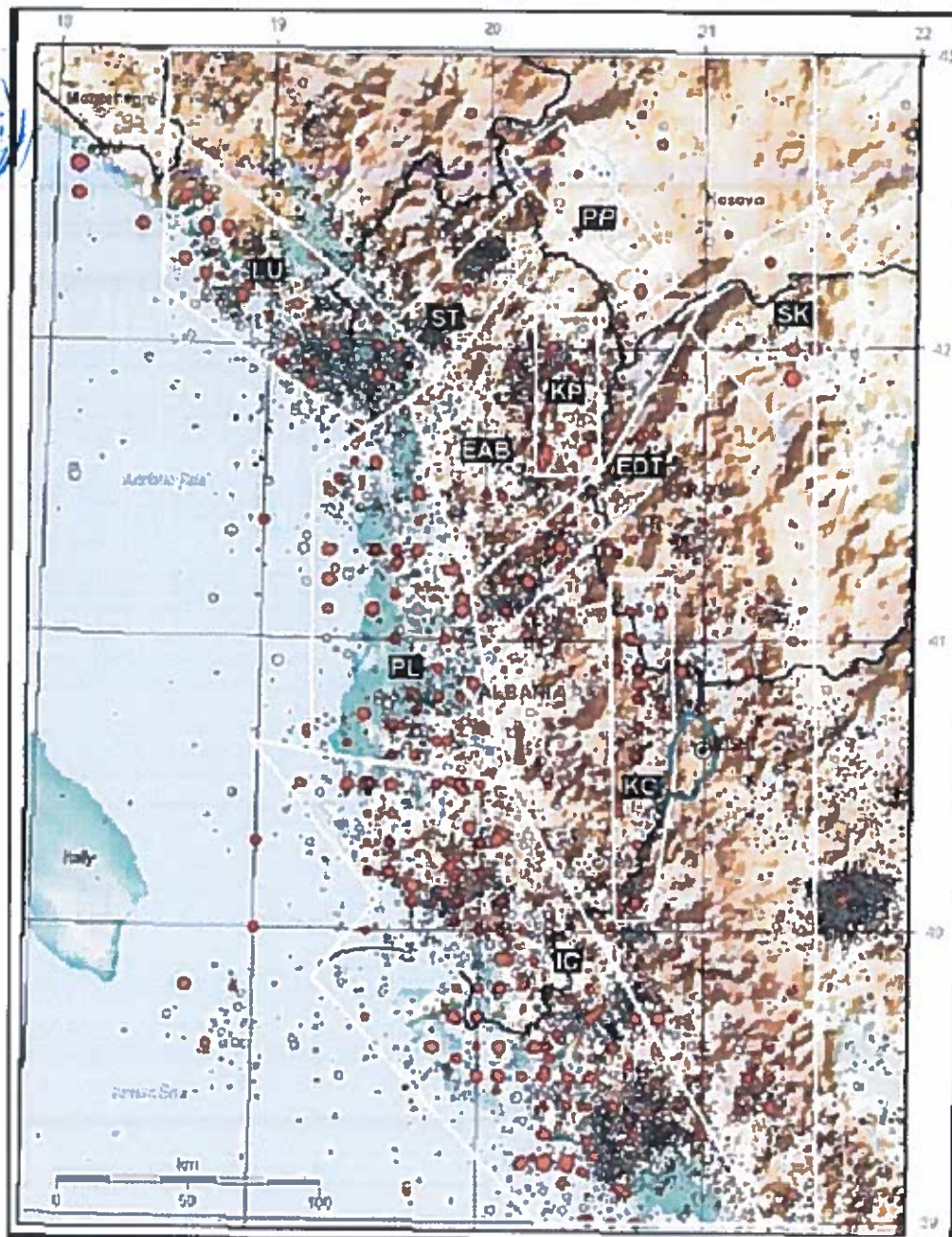

Figura 4.1.5.1: Sizmiciteti i Shqipërisë. Pikat e kuqe tregojnë tërmetet e përdorura për vlerësimin e riskut, pikat gri përfaqësojnë tërmete të tjera. Shënohet pozicioni i Bashkisë së Devollit

Emri i zonës/Kodi	Sipërfaqja (km ²)	Numri i Tërmeteve Ms≥4.5	Thellësia (km)		Magnituda Maksimale (Ms-max)	Norma e Aktivitetit (λ)	B
			Min.	Maks.			
Lezha-Ulqini (LU)	5140	74	5	15	7.2	0.32	1.40
Peri-Adriatic Lowland (PL)	7460	108	5	20	7.0	0.2	1.26
Ionian Coast (IC)	16600	211	5	15	7.0	0.24	1.29
Korça-Ohrid (KO)	5900	59	5	20	6.9	0.2	1.56
Elbasani-Dibra-Tetova (EDT)	2660	53	5	15	6.9	0.22	1.22
Kukësi-Peshkopi (KP)	2352	27	5	20	6.5	0.12	1.98
Shkodra-Tropoja (ST)	1570	5	5	20	6.5	0.075	0.78
Peja-Prizreni (PP)	1740	7	5	10	6.8	0.014	0.80
Skopje (SK)	3300	8	5	10	6.5	0.005	0.53

Tabela 4.1.5.1: Tabela e listave të parametrave të dhjetë zonave të burimeve sizmike të Shqipërisë. (Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Betim Muco, 2010)

Përveç kësaj, Shqipëria karakterizohet nga një aktivitet intensiv mikrosizmik (figura 4.1.5.3), siç është shfaqur pas instalimit dhe funksionimit të ASN, i cili përfshin 13 stacione të pajisura sizmografë të një periudhë të shkurtër të regjistrimit analog të tre variablave (figura 4.1.5.2). Në bashkinë e Devollit, aktiviteti mikro-sizmik është i rritur në kufijtë e saj veri perëndimor, duke treguar aktivitet të butë neotektonik (figura 4.1.5.3).

Bazuar në tërmetet historike dhe të regjistruara nga stacione sizmologjike, brenda dhe jashtë Shqipërisë, Sulstarova et al. (1980) është hartuar një hartë që përcakton zonat e intensitetit sizmik (figura 4.1.5.4). Në bazë të kësaj harte Bashkia e Devollit i takon zonave VIII dhe VII.

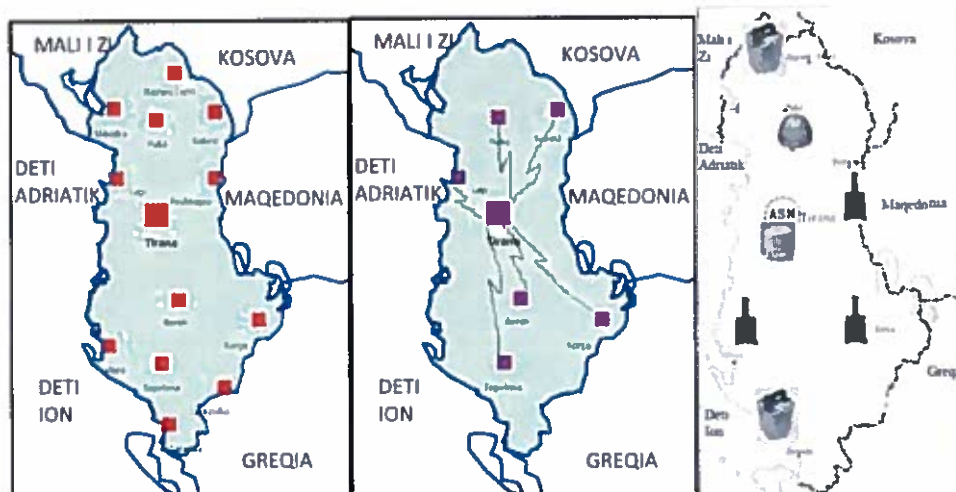

Figura 4.1.5.2: Rrjeti Sizmologjik Shqiptar (ASN) deri në fund të vitit 1999 (majtas), stacionet ASN me instrumenta digjitale GBV-316 (në qendër) dhe stacioni i ASN me transmetime satelitor (djathtas)

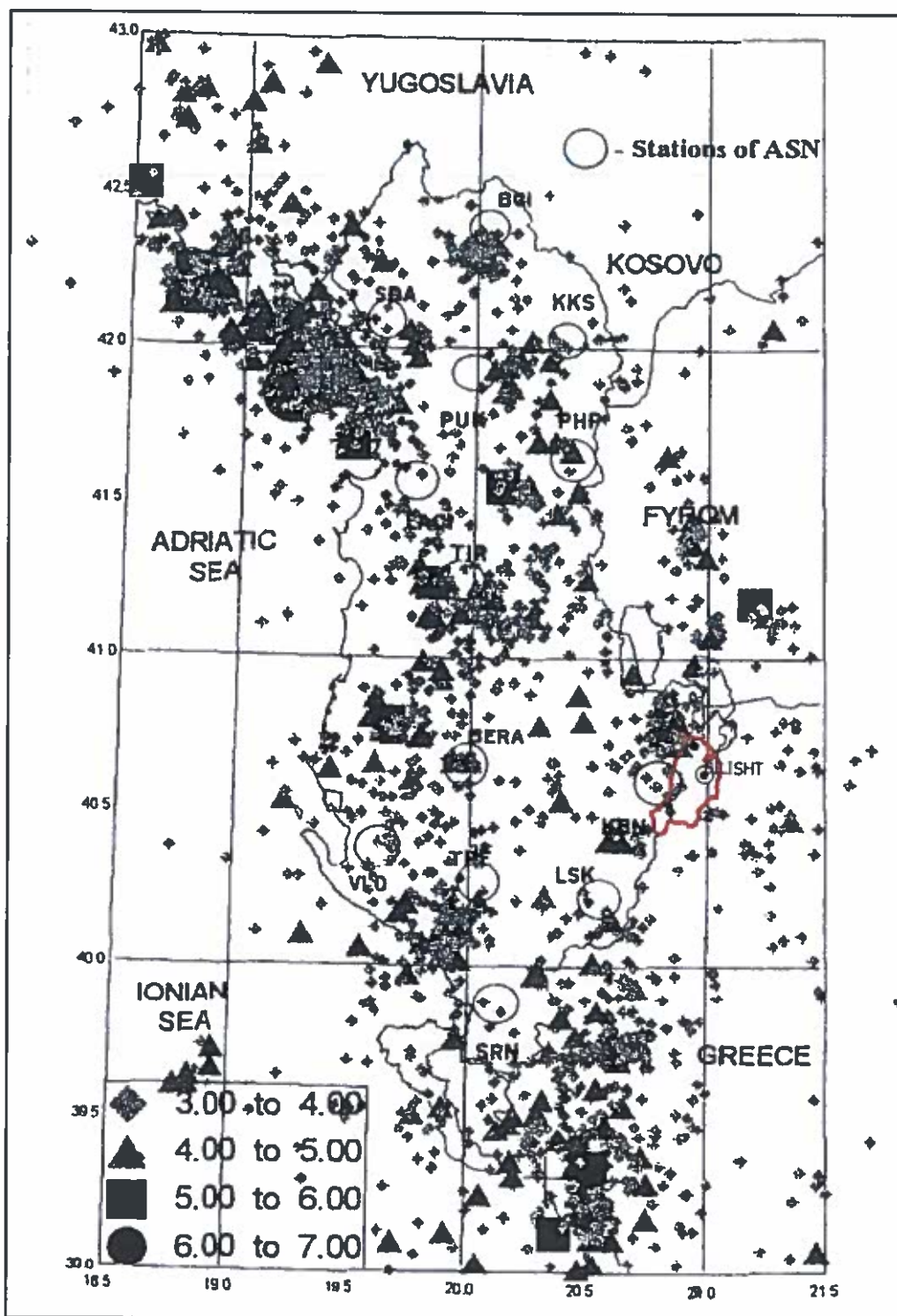

Figura 4.1.5.3: Tërmetet në Shqipëri $ML \geq 3.0$ për periudhën 1976-1995 dhe stacionet e Rrjetit Sizmologjik Shqiptar. Shënohen si pozicioni i Bashkisë Devoll (Burimi: Muço B. et al., 2000)

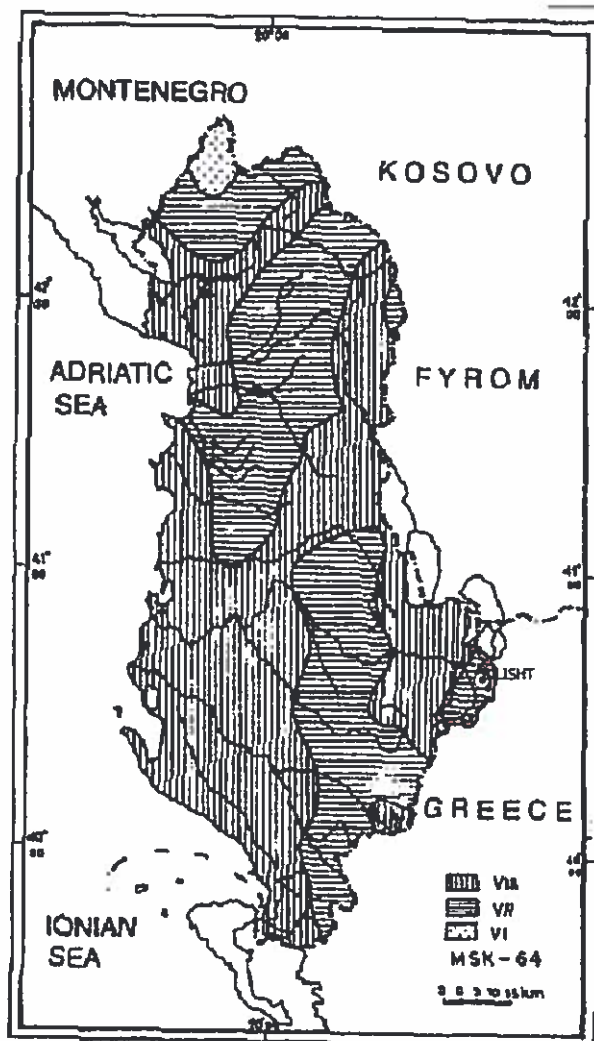

Figura 4.1.5.4: Zonimi sizmik i Shqipërisë në shkallën 1:500,000 (nga Sulstarova et al., 1980). Shënohet pozicioni i Bashkisë Devoll. Burimi: Muço B. et al., 2000)

Sipas studimit “Zonimi sizmik në Shqipëri duke përdorur një qasje përcaktuese”, (B. Muço et al., 2000) vlerat DGA për Shqipërinë (figura. 4.1.5.5 a) janë në gamën 68-311 cm/s^2 . Zona me vlera më të mëdha është një vend i vogël në jug të Shqipërisë, në kufi me Greqinë (DGA mbi 300 cm/s^2). Zona e dytë mbulon 80% të territorit shqiptar (DGA ndërmjet 150 dhe 300 cm/s^2). Zona e tretë (DGA ndërmjet 80 dhe 150 cm/s^2) është e shpërndarë në të gjithë territorin e Shqipërisë, nga veriu në jug. Zona e fundit vazhdon në pjesën veriore të Shqipërisë (DGA ndërmjet 40 dhe 80 cm/s^2).

Vlerat e shpejtësisë (figura. 4.1.5.5 b) mund të ndahen në dy zona, e para (V midis 15 dhe 27.1 cm/s^2) që mbulon shumicën e pjesëve jugore dhe juglindore të Shqipërisë dhe e dyta (V ndërmjet 8 dhe 15 cm/s) që mbulon shumicën e pjesës qendrore dhe veriore të vendit. Gjithashtu janë gjetur disa pika të vogla me shpejtësi ndërmjet 4 dhe

8 cm/s , në pjesën veriore të Shqipërisë. Për sa i përket zhvendosjes (fig 4.1.5.5 c), mund të ndahet në dy zona: një shumë në jug të Shqipërisë, në pjesën lindore dhe në

pjesën veriperëndimore (D në mes të 7 dhe 9.7 cm) dhe një tjetër në më shumë se 80% të territori shqiptar (D në mes të 3,5 dhe 7 cm).

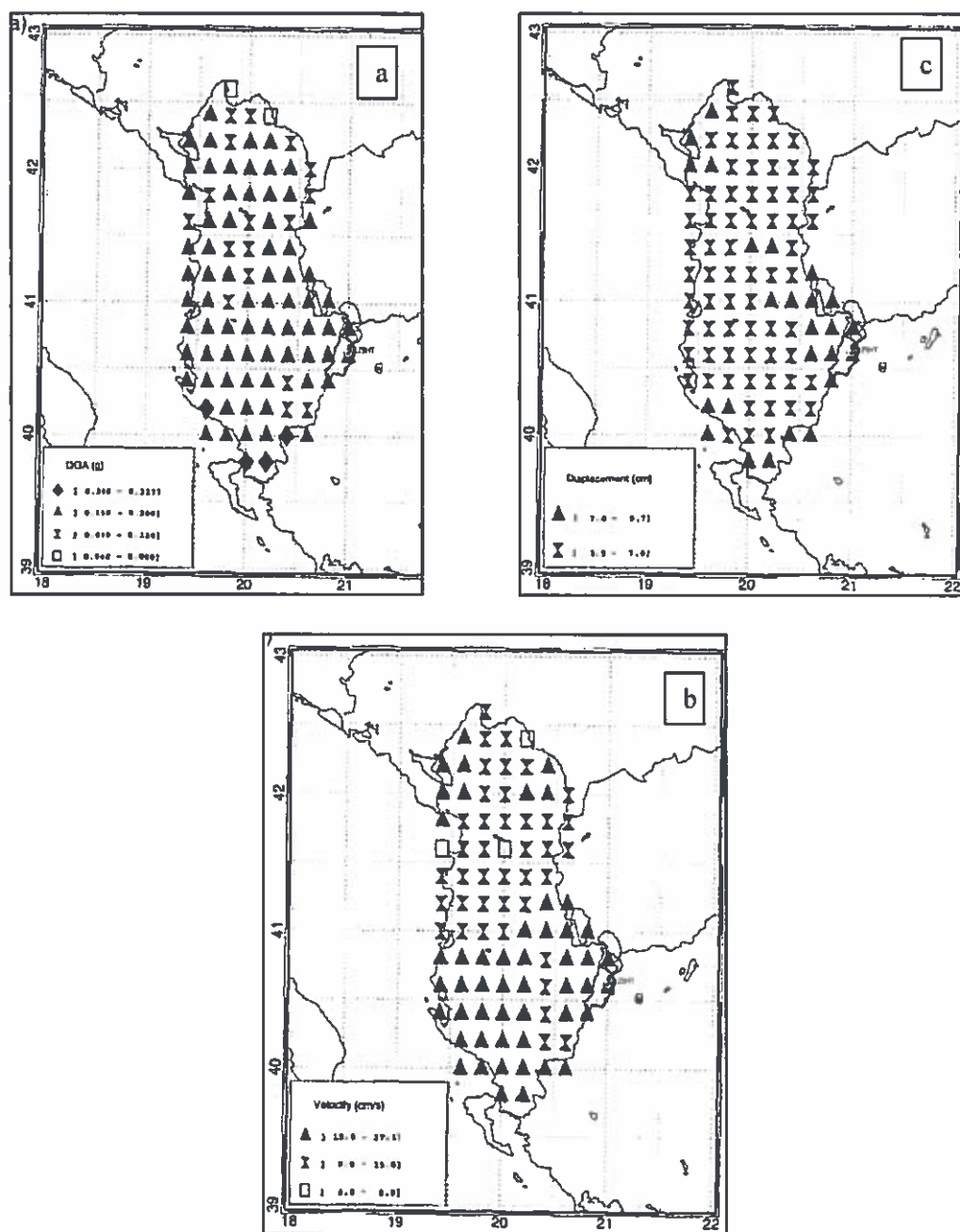

Figura 4.1.5.5: Vlerat e parametrave të lëvizjeve të tokës: (a) Projekti i Pershpejtimt të Tokës (b) Shpejtësia (c) Zhvendosja. Shënohen e pozicioni i Bashkisë Devoll (Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S., et al, 2010)

	Koordinat		Probab	PGA	SA			
KORÇË	N	E		0.01 s	0.2 s	0.5 s	1.0 s	2.0 s
Drenovë	40.58	20.76	10%/10 10%/50	0.122 0.22	0.28 0.547	0.147 0.308	0.069 0.147	0.03 0.068
Gorë	40.75	20.57	10%/10 10%/50	0.115 0.213	0.265 0.519	0.142 0.292	0.068 0.141	0.03 0.066
Korçë	40.61	20.79	10%/10 10%/50	0.122 0.22	0.28 0.547	0.147 0.308	0.069 0.147	0.03 0.068
Lekas	40.60	20.51	10%/10 10%/50	0.099 0.177	0.232 0.442	0.126 0.249	0.062 0.123	0.028 0.058
Libonik	40.70	20.72	10%/10 10%/50	0.121 0.219	0.282 0.546	0.149 0.307	0.07 0.147	0.031 0.069
Liqenas	40.78	20.88	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.209 0.553	0.151 0.311	0.07 0.149	0.031 0.07
Maliq	40.69	20.68	10%/10 10%/50	0.121 0.219	0.282 0.546	0.149 0.307	0.07 0.147	0.031 0.069
Moglicë	40.70	20.42	10%/10 10%/50	0.082 0.132	0.209 0.361	0.115 0.21	0.057 0.107	0.026 0.052
Mollaj	40.50	20.68	10%/10 10%/50	0.12 0.219	0.273 0.541	0.145 0.304	0.068 0.146	0.03 0.068
Pirg	40.78	20.69	10%/10 10%/50	0.122 0.219	0.264 0.547	0.15 0.308	0.07 0.148	0.031 0.069
Pojan	40.73	20.83	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.259 0.539	0.189 0.379	0.098 0.208	0.07 0.148
Qendër	40.65	20.75	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.259 0.539	0.189 0.379	0.098 0.208	0.07 0.148
Vithkuq	40.52	20.56	10%/10 10%/50	0.115 0.213	0.26 0.517	0.14 0.292	0.067 0.141	0.03 0.065
Voskop	40.60	20.69	10%/10 10%/50	0.121 0.219	0.279 0.554	0.147 0.306	0.069 0.147	0.031 0.068
Voskopojë	40.63	20.59	10%/10 10%/50	0.115 0.213	0.262 0.513	0.141 0.292	0.067 0.141	0.03 0.065
Vreshtas	40.80	20.77	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.262 0.54	0.191 0.38	0.098 0.207	0.07 0.149

Tabela.4.1.5.2 Vlerat e rrezikut sizmik (PGA and SA (g)) për 16 njësitë administrative në Korçë, me probabilitet 10%/10 vjet (periudhë rikthimi prej 95 vjetësh) dhe 10%/50 vjet (periudhë rikthimi prej 475 vjetësh) në kushtet e shkëmbinjve vendas. (Ref: Sizmiciteti, sizmotektonika dhe vlerësimi i rrezikut sizmik në Shqipëri, Aliaj S. et al., Akademia e Shkencave e Shqipërisë, 2010)

4.2. Ajri

Arsyet kryesore që ndihmojnë në ndotjen e ajrit i detyrohen faktorëve natyrorë (zjarret) dhe antropogjenë, si djegia e mbeturinave, aktivitetet minerare dhe emetimi i gazrave nga automjetet dhe fabrikat, në kombinim me reduktimin e hapësirave të gjelbërta dhe djegies së drurëve për ngrohje, që përbëjnë edhe fenomene intensive të zonës së studimit.

Sipas NUMBEO treguesi i ndotjes atmosferike është në nivele të larta, në vlerën 0,22 (100 është treguesi më i lartë). Ndotësit kryesorë të gaztë janë LNP (lënda e ngurtë pezull); pluhur me kokrriza të mëdha, PM10 (pluhur i imët nën 10 mikron), SO2

(anhidridi sulfuror), NO₂ (dioksidi i azotit), O₃ (ozoni), C₆H₆ (benzen (Ermira Jashiku, 2016).

	SO ₂	NO ₂	PM _{2.5}	PM ₁₀	O ₃	CO ₂	BENZINE
Sëmundje	Azmën, mushkëri, dhimbje koke, ankth	Sëmundje të mëlcisë, shpretkë ,mushkërinë etj.	Depërtojnë në mushkëri, duke sjellë vdekje të parakohshme	Sëmundje të zemrës, mushkëri, sistem nervor qendror, në kancer etj.	Sëmundje respiratoriale. Ndikon në efektin	Në sëmundje në zemër, dhe sistemin nervor	Rrezikon direkt shëndetin njerëzor
Mjedis	Ndikim në pyje, ekosistem	Në eutrofikim tokë, ujë					

Tabela 4.2.1: Ndotësat atmosferikë dhe pasojat në shëndet dhe mjedis. (Burimi: RAPORTI I GJËNDJES NË MJEDIS 2017)

Elementët e sipërpërmendur kanë ndikim negativ në shëndetin e njeriut, duke shkaktuar sëmundje kronike, madje duke çuar edhe në vdekje të parakohshme. Cilësia e ajrit nuk është e njëjtë në të gjithë qarkun e Korçës, dhe automatikisht edhe në Bashkinë e Devollit. Zonat ku ekziston një përqëndrim intensiv i industrisë dhe zonat ku faktori njeri ushtron presione në mjedis, kanë si rezultat të ndotin gjithnjë e më shumë atmosferën dhe të ndikojnë në cilësinë e ajrit.

AKM zhvillon një ndjekje të vazhdueshme të lëndëve të mësipërme, nëpërmjet stacioneve të cilët janë vendosur në qytetet më të mëdha të Shqipërisë si Tiranë, Elbasan, Durrës, Vlorë dhe Korçë.

Sipas Raportit të Gjendjes në Mjedis, në vitin 2017, gjatë periudhës kohore të ndjekjes së lëndëve PM₁₀ dhe PM_{2.5}, mbulohet rreth 65%, domethënë 239 ditë. Vlen për t'u theksuar fakti se gjatë ndjekjes së PM₁₀, është regjistruar përqëndrim më i madh se norma e lejuar, me kohëzgjatje shfaqjeje 40 ditë. Kufiri i lejuar është 35 µG/M³ ndërsa në rastin konkret është regjistruar vlera 50µG/M³.

Më poshtë paraqiten përqëndrimet e ndotësave të gaztë në zonën e Korçës dhe kufijtë e tyre të lejuar. Vërehet se lëndët kryesore që tejkalojnë si standartin europian ashtu edhe atë kombëtar, janë PM₁₀ dhe O₃, duke vënë në rrezik shëndetin e banorëve.

Korçë	PM ₁₀	Pb	NO ₂	SO ₂	O ₃	LNP
2011	84.4	-	16.9	11.3	67.4	180
2012	82.18	1	7.9	2.4	57.3	-
Norma BE	40	0.5	21	8	55	80

Tabela 4.2.2: Përqëndrimi i ndotësave të gaztë në Korçë 2011-2012 në krahasim me BE-në (Burimi : Ermira Jashiku, 2016 Vlerësimi Dhe Menaxhimi I Risqeve Natyrore Dhe Antropogjene Në Rrethin E

Viti 2017							
	PM10	PM2.5	NO2,	SO2	O3	CO	Benzeni
Korçë	32.87	17.41		5.97	74.11	1.1	1.59
Norma Vjetore	40	25	40		25		5

Tabela 4.2.3: Përqëndrimi i ndotësive të gaztë në Korçë për vitin 2017 (Burimi: Raporti I Gjendjes Në Afjedis 2017)

Ndërkohë, sipas Rikualifikimit Urban të Qendrës së Qytetit, Bilisht Devoll, përqëndrimet e lëndëve të sipërpërmendura në Bilisht janë më të ulëta se specifikimet kombëtare dhe europiane. Ekziston një përqëndrim shumë i ulët i ndotësive të gaztë, por pa patur ndikim në cilësinë e ajrit dhe të shëndetit publik.

4.3. Faktorët klimatike

Shqipëria është një vend mesdhetar. Klima e saj karakterizohet nga dimër i lagësht, i butë dhe verë e nxehtë dhe e thatë. Regjimi i klimës ndikohet herë pas here nga sistemet atmosferike, si përplasje nga Oqeani Atlantik i Veriut dhe Deti Mesdhe, dhe anticiklonet që vijnë nga Siberia dhe Azoret. Një faktor tjetër kyç që ndikon në klimën është afërsia me detin.

Territori i Shqipërisë është i ndarë në katër zona të ndryshme klimatike:

- Mesdhetare Fushore
- Mesdhetare kodrinore
- Mesdhetare kontinentale
- Mesdhetare Malore

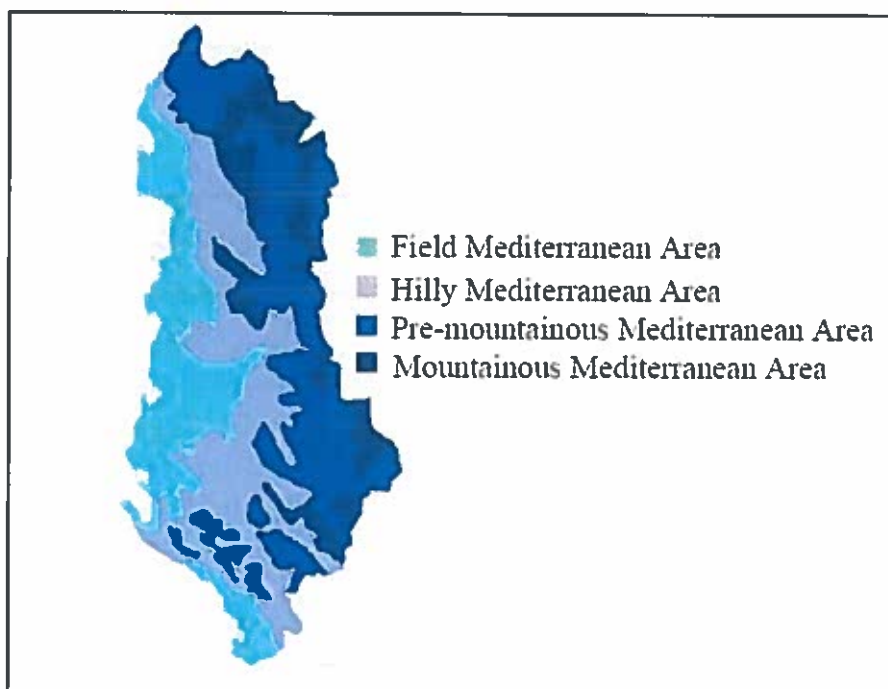

Figura 4.3.1: Ndarja klimaterike në Shqipëri (IHM 1978). (burimi: <http://aea-al.org/climate-characteristics-of-albania/#>)

Bashkia Devoll i takon kategorisë së klimës mesdhetare kodrinore. Më specifikisht:

Në **Bilisht**, klima është e ngrohtë dhe e butë. Ka reshje shiu të konsiderueshme në Bilisht, edhe në muajin më të thatë. Kjo klimë konsiderohet se është Cfb sipas klasifikimit të klimës Köppen-Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 9.9 °C në Bilisht. Rreshjet këtu janë mesatarisht 780 mm.

Me një mesatare 19.5 °C, korriku është muaji më i ngrohtë. Temperaturat mesatare më të ulta në vit ndodhin në janar, kur është rreth 0.2 °C.

Reshjet ndryshojnë 61 mm mes muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht. Variimi në temperatura gjatë vitit është 19.3 °C.

Muaji më i thatë është gushti. Ka 39 mm reshje në gusht. Sasia më e madhe e reshjeve ndodh në nëntor me një mesatare prej 100 mm.

Klima në **Hoçisht** është e ngrohtë dhe e butë. Ka reshje shiu të konsiderueshme gjatë vitit në Hoçisht. Edhe muaji më i thatë ka përsëri shumë reshje shiu. Klima këtu klasifikohet si Cfb me sistemin Köppen-Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 9.8 °C në Hoçisht. Reshjet e shiut këtu janë mesatarisht 801 mm.

Muaji më i thatë është qershori, me 40 mm shi. Shumica e reshjeve bien në nëntor me një mesatare prej 103 mm.

Korriku është muaji më i ngrohtë i vitit. Temperatura në korrik është mesatarisht 19.4 °C. Në janar temperatura mesatare është 0.3°C. Është temperatura mesatare më e ulët e tërë vitit.

Ka një diferencë prej 63 mm reshjesh ndërmjet muajve më të thatë dhe më të lagësht. Temperaturat mesatare variojnë gjatë vitit në 19.1°C.

Progër: Klima këtu është e butë dhe përgjithësisht e ngrohtë. Shiu në Progër kryesisht në dimër, me relativisht pak shi në verë. Klima konsiderohet që është Csa sipas klasifikimit të klimës Köppen-Geiger. Temperatura këtu është mesatarisht 14.8°C. Reshjet e shiut këtu janë mesatarisht 1086 mm.

Reshjet janë më të ulëta në korrik, me një mesatare prej 31 mm. Në nëntor, reshjet arrijnë kulmin e tyre, me një mesatare prej 156 mm.

Me një temperature mesatare prej 23.3°C, korriku është muaji më i nxehtë i vitit. Me 6.7 °C mesatarisht, janari është muaji më i ftohtë i vitit.

Ndërmjet muajve më të thatë dhe më të lagësht, diferenca në reshje është 125 mm. Variimi në temperaturën vjetore është rreth 16.6 °C.

Klima është e butë dhe e ngrohtë në **Menkulas**. Menkulas ka një sasi të konsiderueshme rreshjesh gjatë vitit. Kjo është e vërtetë edhe për muajin më të thatë. Ky vend klasifikohet si Cfb nga Köppen dhe Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 10.0 °C në Menkulas. Reshjet e shiut mesatare vjetore janë 802 mm.

Muaji më i thatë është gushti me 38 mm reshje. Me një mesatare prej 104 mm, shumica e reshjeve bie në nëntor.

Muaji më i ngrohtë i vitit është korriku, me një temperature mesatare prej 19.6 °C. Janari ka temperaturën mesatare më të ulët të vitit. Është 0.4 °C.

Diferenca në reshje ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht është 66 mm. Gjatë vitit, temperaturat mesatare variojnë në 19.2 °C.

4.4. Uji

4.4.1. Ujra sipërfaqësorë

Liqeni i Prespës

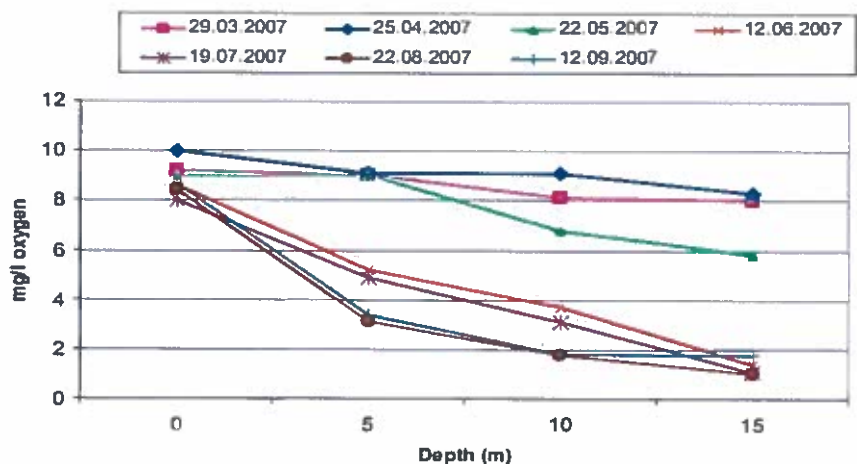
Liqeni i Prespës është i vendosur në një lartësi prej 850 metra mbi nivelin e detit dhe ka një sipërfaqe 253,6km² nga të cilat 49km² ndodhen brenda kufirit shqiptar. Lartësia maksimale e liqenit është 56 metra dhe temperatura mesatare e ujit 12°C. Megjithatë gjatë muajve të dimrit temperatura arrin 0.6 °C, ndërsa temperatura maksimale në muajt e verës arrin në 22°C. pH e ujit varion nga 7.8 në 8.6. Për sa i përket cilësisë së ujit të liqenit, paraqitet një tabelë me elementët kimikë që janë gjetur në të.

Oksigjen i tretur	BOD5 (mgO2/l)	N-total (µg/l)	N-NO2 (µg/l)	N-NO2 (µg/l)	N-NH4 (µg/l)	P-total (µg/l)
7.66	3.45	265.3	8.91	181.1	46.6	26.8

Tabela 4.4.4.1: Cilësia e ujit per Liqenin e Prespës 2009 (Burimi: EMA MUSLLI, 2016)

Diagrami 4.4.1.1: Nivelet e oksigjenit në liqenin e Prespës për çdo periudhë të viti 2007 (Burimi: Sfidat e Menaxhimit të Ujrrave Nderkufitare në Rajonin e Liqeneve të Prespës)

Lumi Devoll

Lumi Devoll rrjedh nga shpatet e malit të Moravës dhe është i gjatë mbi 196 km. Në vitet 1997-1998 u krye një studim duke shqyrtuar dhe promovuar karakteristikat specifike të lumit. Ritmi mesatar i rrjedhës së lumit është 49.5m³/sec (moduli i rrjedhjes 15.8l/sec/km²) me një lartësi mesatare prej 950 metrash. Sasia më e madhe e rrjedhjes ndodh në muajt e dimrit dhe të pranverës, duke përbërë 78%, e cila shpërndahet në mënyrë të barabartë gjatë dy sezoneve. Për periudhat e verës dhe vjeshtës përqindjet janë përkatësisht 7% dhe 15%. Elementet metalike të ujit janë 390 mg/l dhe është gjetur se ujërat kanë një pH alkaline, duke filluar nga 7.5 në 8.25 g/l. Lumi paraqet elementë intensivë korrozioni dhe nivelet e turbullirës arrijnë 5500 gr/m³. Temperatura mesatare e ujit në lumë varion nga 5.5°C në 23.7°C në muajin Gusht. Sasia e materialeve të ngurta të grumbulluara dhe të transportuara në lumë arrin 8.7 milion ton në vit. Për të monitoruar dhe analizuar cilësinë e ujit, janë ngitur tre stacione të cilat gjenden në Gramsh (1), Cërrik (2) dhe Kucovë (3). Sipas UNECE, analizohet cilësia e ujit dhe klasifikohet në klasa sipas përbërjes së tij kimike.

Klasa e statusit ekologjik	Klasa I	Klasa II	Klasa III
	I lartë	I mirë	I moderuar

Tabela 4.4.1.2: Shpërndarja e klasave (Burimi : Bledar PEPA, 2014)

Matja	P-PO ₄ ³⁻ µg/L		N-NO ₃ ⁻ µg/L		N-NH ₄ ⁺ µg/L		N-NO ₂ ⁻ µg/L	
Stacioni	Vlera mes.	Klasa	Vlera mes.	Klasa	Vlera mes.	Klasa	Vlera mes.	Klasa
1	41.81	III	0.44	I	0.08677	II	0.03078	<1 mg/L
2	34.99	III	0.4	I	0.05956	I	0.02342	<1 mg/L
3	38.38	III	0.52	I	0.04176	I	0.02495	<1 mg/L

Tabela 4.4.1.3: Cilësia e ujit sipas UNECE 1992 (Burimi: Bledar PEPA, 2014)

Nivelet e fosforit në lumë luhaten në nivele të moderuara që i përkasin klasës së tretë. Gjithashtu rezultatet e matjes të marra nga tre stacione, treguan se nuk tejkalohen nivelet e BE pasi janë më e ulët se 65,3 mg/L për ujërat që permbajnë salmonide dhe 130.5 për ujërat me permbajtje cipiinide. Lidhur me nitratat ato i përkasin klasës së parë për të treja stacionet matëse, ndërsa azoti i amonit në stacionin e parë matës i përket klasës së dytë ndërsa dy stacionet e tjera klasës së parë. Vlen të përmendet se nivelet e azotit të amonit tejkalojnë kufijtë e BE, pasi ato janë përcaktuar në shifrën prej 0.16mg/L për ujërat cipiinide. Së fundi në lidhje me nivelin e nitratese vihet re se asnjë nga pikat e monitorimit nuk e ka kaluar vlerën e 1 mg/l të cilat do ndikojnë ekosistemet ujore (Bledar Pepa, 2014).

4.4.2. Ujëra nëntokësore

Resuset ujore nëntokësore lidhen me porozitetin, çarjet, shkallën e karstëzimit të formacioneve gjeologjike. Në Bashkinë Devoll takohen formacionet gjeologjike të mëposhtme:

Aluvione të shtratt dhe taracave, zhavore,rëra,alevrite, etj.

alQh Argjila proluviale, suargjila,surëra.

alQh Deluvione+aluvione+depozitme tarracore të natyrës tokë vegjetale të përfaqësuara nga dhera suargjila rëra e zhavorre-rëra, si dhe materiale lumore (terrakor) zhavorre-guralecor me material rërash kokërr trasha.

Depozitme deluviale. Argjila, suargjila, surëra, e material tjetër argjilor

Pleistocen -Holocen. Deluvione e eluvione të përfaqësuara nga suranorë e suargjilorë.

Pleistocen. Aluvione të taracave të vjetra. Zhavore, alevrite, rëra

Konglomerate karbonike rrallë mergele e alevrolite

Pliocen - Pleistocen. Konglomerate të shkrifa, zhavorre, rëra e argjila të kuqerremta

Suita verdhacake, rëra, zhure.

N2 Pliocen. Argjila e argjila ranore me shtresa qymyri. Shtresa shumë të rralla ranorësh

Pliocen. Argjila e argjila ranore me shtresa qymyri. Shtresa shume të rralla ranorësh (rërat kuarcore të Ziçishtt)

N121 Depozitme mollasike të përfaqësuar nga ndërthurje pakosh ranorike me trashësi të ndryshme të veçuar nga alevrolite e shtresëza alevrolitesh argjilore e karbonatke deri mergele.

Konglomerate me çimentim të dobët argjilo - karbonatk.

N11a Depozitme mollasike terrigjene të përfaqësuar kryesisht nga alevrolite, mergele argjilore me alterime shtresash konglomeratesh e mikrokonglomeratesh e më rrallë shtresash ranorike kokërr trashë.

Pg33 Oligoceni i Sipërm. Ranorë shtresë trashë e masive që ndërthuren me alevrolite dhe ranorë, me shtresa qymyresh .

Pg33 Oligoceni i Sipërm. Ranorë shtresë trashë e masive që ndërthuren me alevrolite dhe ranorë, me shtresa qymyresh. Argjilat mergelore etj

Pg32 Oligocen i Mesëm. Gëlqerorë koralorë me fosile të tjera dhe ranorë-alevrolitorë, konglomerate

Pg22 Depozitme mollasike me pamje flishore konglomerate, konglomerate karbonatke rrallë mergele dhe alevrolite.

Pg22 Eocen i Mesëm. Konglomerate, gëlqerorë konglomeratkë, rrallë mergele dhe alevrolite.

Pg22 Eocen i Mesëm. Mergele, gëlqerorë organogjen, alevrolite, ranorë dhe conglomerate, Seria "Shqiponja" konglomerate me çimentim të dobët ranoro-alevritor.

Pg22 Konglomerate e kongloranorë me çimento karbonatke.

Flish ritëm hollë argjilo-ranor me shtresa të gëlqerorëve mikrosparite, dhe turbidite si dhe horizont vithisë (Në /zonën e Krastës).

Klasifikimi i akuiferëve është bazuar në mënyrën e qarkullimit të ujit nëntokësor. Sipas këtij kriteri kemi bërë ndarjen e akuiferëve si më poshte:

- Akuiferë nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon nëpër pore (porozitet ndërkokrizorë),
- Akuifer nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon nëpër pore-çarje (porozitet poro-çarje)
- Akuiferë nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon nëpër (çarje / karst (porozitet çarje/karst),
- Jo akuiferë të cilët nuk kanë porozitet të mjaftueshëm ndërkokrrizor, nuk kanë çarje-karst të zhvilluar nëpër të cilët uji nëntokësor qarkullon me vështirësi.

Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor (të shkrifët) me ujëpërcjellshmëri mesatare.

Në këtë akuifer janë klasifikuar depozitimet aluviale të shtratit të lumit Devoll dhe taracave, zhavore, rëra, alevrite, etj (alQh).

Ky akuifer ujëmbajtës i depozitimeve zhavorrore aluviale të Lumit Devoll, zë pothuajse 1/5 e sipërfaqes së rajonit, i cili në jug të rajonit praqitet mjaft i ngushtë si në Miras, Menkulas, Braçanji, ndërsa duke vazhduar drejt veriperëndimit në afersi të Kuçit aty flon gradualisht të zgjerohet. Ky akuifer shtrihet në të dy anët e lumit Devoll, ku nga ana jugore, jug-lindore e jug-perëndimore kufizohet me akuiferin pliocenit-pleistocen, kurse në anën perëndimore kufizohet me akuiferin ujëmbajtës të depozitimeve karbonatike si në Progër, Mançurisht dhe Cangonj. Pjesa qëndrore lindore e tij kufizohet me akuiferin ujëmbajtës të shkëmbinjëve magmatikë si në Bitinckë dhe Tren. Depozitimet e këtij akuiferi përfaqësohen nga depozitimet aluviale, të përbëra nga zhavorre të ndërthurura me argjila. Zhavorrishtet këtu përbëhen prej copra shkëmbinjësh metamorfik, bazik e sedimentar të cilat shpesh ndërthuren me argjila të ranorizuar dhe rëra. Ujërat nëntokësore të depozitimeve të këtij akuiferi dalin në sipërfaqe me rrjedhje të lirë në formën e burimeve sidomos në anët e shtratit të Lumit Devoll, në rrëzë të përrenjëve të ndryshëm që derdhen në këtë lumë, si dhe në tarracat e ndryshme që vërehen në depozitimet e këtij akuiferi.

Në këtë akuifer janë evidentuar dalje natyrore të pikave ujore, por këto burime ujore kanë debite të vogla 0.1-0.2 l/s, me perjashtim të tre burimeve që kanë debite nga 1.5 -2 l/s. Temperatura e ujit të këtij akuiferi luhet nga 12°C-16°C. Përgjithësisht akuiferi në fjalë ka ujëra pa erë, pa shije, pa ngjyrë si dhe transparente. Analizat kimike të ujërave të këtij akuiferi, në pikpamje të joneve predominuese dëshmojnë se i përkasin tipit hidrokarbonat kalcium-magneziumi (HCO₃-Ca-Mg), (HCO₃-SO₄-Ca-Mg), (HCO₃-Cl-Ca-Mg-Na), ndërsa sipas klasifikimit të Sulinit në këtë akuifer predominojnë ujërat e tipit Sulfat-Natriumi si dhe mbas këtyre vijonë ato të hidrokarbonat-natriumi.

Mineralizimi i ujit të këtij akuiferi varion nga 200-300 mg/l, ndërsa maksimalja e tij arrin 600 mg/l, pra duke u nisur nga kjo del se në këtë akuifer kemi të bëjmë me ujëra të ëmbla. Edhe mbetja e thatë e këtij akuiferi varion nga 100 deri 300 mg/l, ndërsa vlerat e pH të ujërave të këtij akuiferi dëshmojnë për karakterin e tyre alkalinorë, mbasi koncentrimi i jonit të hidrogjenit kudo është mbi 7. Sipas shkallës së fortësisë, këto ujëra i përkasin atyre me fortësi mesatare dhe të buta, mbasi sipas analizave kimike rezultojnë vlera nga 3.78-16.82°gj.

Ujëmbajtja e këtij akuiferi ka karakter të ndryshueshëm pasi në dimër pusët e fshatit kanë debite të larta dhe në verë debite të vogla, kjo nga vete përbërja litologjike e tyre.

Pra në këtë akuifer mendojmë se kemi resurse dinamike Qd=100 l/s.

Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor (të shkrifët) me ujëpërcjellshmëri të ulët.

Akuiferi ujëmbajtës i depozitimeve të Pliocen-Pleistocen i përfaqësuar nga:

prQh Holocen. Proluvione; copa, popla, zhavore, alevrite, rëra

dcpQh Depozitime deluviale. Argjila, suargjila, surëra, e material tjetër argjilor

cdpQp3h Pleistocen -Holocen. Deluvione e eluvione të përfaqësuara nga suranorë e suargjilorë.

alQp2-3 Pleistocen. Aluvione të taracave të vjetra. Zhavore, alevrite, rëra

N2-Qp Konglomerate karbonike rrallë mergele e alevrolite

N2-Qp Pliocen - Pleistocen. Konglomerate të shkrifa, zhavorre, rëra e argjila të kuqërremta

N2-Qp Suita verdhacake, rëra, zhure.

Ky akuifer në relacion me akuiferin e mësipërm zë një sipërfaqe në territorin e bashkisë sa $\frac{1}{2}$ e akuiferit poroz ndërkokrrizor me ujëmbajtje mesatare. Numuri i daljeve natyrore të ujit është mjaft i vogël gjë kjo që vihet re më shumë në pjesën lindore të akuiferit në fjalë. Shtrirja e këtij akuiferi flon në jug nga fshati Fitore, vazhdon në fshatrat Baban, Vranisht dhe del në formë njollash të vogla në lindje të Trestenikut, brenda akuiferit karbonatik buzë liqenit të Prespës së Vogël, Rakickë, etj. Ky akuifer përfaqësohet nga zhavorre, alevrite, konglomerate, surëra dhe suargjila, etj.

Me porozitet poro – çarje.

Në këtë akuifer mbeshetur në litologjinë dhe ujëmbajtjen e tyre janë klasifikuar depozitimet e Pliocenit, Burdigalianit, Akuitanianit dhe Langianit

Ky akuifer i përfaqësuar nga ranorë, alevrite, argjila dhe konglomerate etj zë sipërfaqen më të madhe të territorit të Bashkisë Devoll rreth $\frac{1}{2}$ e sipërfaqes së tij. Ka një shtrirje kryesisht në të gjithë pjesën jugore, jug-lindore dhe perëndimore të rajonit dhe konkretisht në fshatrat Vidohovë, Arrës, Sinicë, Ponçarë, Trestenik dhe Kapshticë, vazhdon në perëndim dhe veri-perëndim me Koshnicë, Gjyrezi, Sul, Ziçisht, Hoçisht, Vranisht deri afër Cangonjit në veri-perëndim.

Ky akuifer mbulohet nga depozitime e akuiferit kuaternar, kështu që dalja e tij në sipërfaqe vazhdon nga të dy anët e luginës së lumit e si rrjedhim pjesa lindore e tij vazhdon deri në afërsi të fshatit Kapshticë.

Litologjia e këtij akuiferi përfaqësohet kryesisht nga shkëmbinjë ranorë që paraqiten mjaft të shkrifët, të cilët nga ana e tyre gërshetohen me mergele të ranorizuara si edhe me argjila, konglomerate, depozitime terrigjene, shtresa qumyre etj. Përbërja granulometrike e ranorëve është e ndryshme e cila flon me ranorë kokërr vegjël e vazhdon kështu me kokërr mesëm e kokërr trashë deri në konglomerate ndërsa argjilat janë kryesisht plastike ku në mes tyre takohen alevrite të gëlqerizuara si dhe ranorë. Uji i këtij akuiferi del në formë burimesh në prerjen horizontale por më tepër

se kudo takohen në kontaktin e këtyre depozitimeve me ato të kuaternarit, ku taracat e këtij të fundit takohen në formen e fragmenteve. Brenda akuiferit që po përshkruajm, Debiti i burimeve në përgjithësi është i vogël dhe lëkundet në interval nga 0.01 l/s deri 0.2 l/s dhe rrallë deri 1 l/s. Ujësjellësat e fshatrave perëndimorë si Arrës, Miras, Trestenik, Hoçisht, Baban, Stropan etj, funksionojnë duke bashkuar 4-5 burime për të siguruar sasinë e ujit për furnizim me ujë të popullatës nga 1-4 l/s kjo prurje në periudha të ndryshme të vitit.

Uji i burimeve ka temperaturë që luhetet nga 12°C-15°C, por në pjesën jugore të tij si burimet e Vidohovës kanë temperaturë më të ulët, gjë që lidhet me kuotën e lartë të daljes së tyre. Përgjithësisht akuiferi në fjalë ka ujëra pa erë, pa shije, pa ngjyrë si dhe transparente. Analizat kimike të ujërave të këtij akuiferi, në pikpamje të joneve predominuese dëshmojnë se i përkasin tipit hidrokarbonat klorur-natriumi ($\text{HCO}_3\text{-ClNa}$) $\text{HCO}_3\text{-Ca-Mg}$), hidrokarbonat –magneziumi, $\text{HCO}_3\text{-Cl-Ca-Mg}$ etj, pra në përgjithësi ujërat janë të tipit hidrokarbonat.

Mineralizimi i ujit të këtij akuiferi varion nga 110 deri 730 mg/l, ndërsa maksimalja e tij arrin 600 mg/l, pra duke u nisur nga kjo del se në këtë akuifer kemi të bëjmë me ujëra të ëmbla. Edhe mbetja e thatë e këtij akuiferi varion nga 60 deri 470 mg/l, ndërsa vlera e pH të ujërave të këtij akuiferi dëshmon për karakterin e tyre alkalinorë, mbasi koncentrimi i jonit të hidrogjenit kudo është mbi 7, vetëm në dy burime është më i vogël se 7. Sipas shkallës së fortësisë, këto ujëra i përkasin atyre me fortësi mesatare, mbasi sipas analizave kimike rezultojnë vlera nga 10.61-15.9°gj.

Ujërat nëntokësore të këtij akuiferi dalin në sipërfaqe në rrjedhje të lirë në formë burimesh, aty ku kemi prerje erozionale, shpate si dhe në afërsi ose kontakt litologjik me depozitimet e akuifereve të tjerë. Burimet që takohen në këtë akuifer kanë debite që luhaten në kufijt nga 0.001 l/s deri në 15 l/s (burimi i Shadicës) i cili mund të ketë lidhje me akuiferin karbonatik, ndërsa debitet që predominojnë në këtë akuifer variojnë nga 0.2-0.3 l/s. Në këtë akuifer shohim se ekziston njëfarë vartësie midis debitit dhe lartësisë, e cila shprehet në atë që me rritjen e lartësisë kemi zvoglim të debitit dhe për vet tipin e tyre hidrokarbonat klaciumi, mund të themi se janë ujëra relativisht të cekëta.

Lidhur me regjimin e ujërave nëntokësore të këtij akuiferi jemi mjaftuar vetëm me të dhënat e fshatarëve, ku sipas tyre kemi të bëjmë me një rregjim të ndryshueshëm, ku në dimer dhe pranverë këto ujëra e shtojnë sasinë e tyre, gjë kjo që tregon se janë në vartësi të reshjeve atmosferike dhe të stinëve të vitit.

Në qoftë se do ti referohemi litologjisë së këtij akuiferi në fjalë si dhe debiti të burimeve që takohen, mund të themi se këtu nuk kemi të bëjmë me ndonjë ujëmbajtje të kënaqëshme. Një fakt i tillë shpjegohet se në përgjithësi qoftë konglomeratet, qoftë ranorët kanë një shkallë të lartë çimentimi dhe se masa e çimentimit e tyre është kryesisht argjilore, faktor këta që çojnë në ulje të porozitetit të tyre, e përrjedhim edhe ujëmbajtja është e vogël, ndërsa gëlqerorët siç e kemi theksuar edhe më lartë në këtë akuifer takohen në mënyrë fragmentale, saqë në pjesën veriperendimore të tij pykëzohen.

Megjithatë në përgjithësi uji i këtij akuiferi i përballon nevojat aktuale të fshatarëve në të cilat ai gjendet, por në qoftëse kërkesat e prespektivës do të jenë të atilla që kërkojnë sasira të mëdha uji, kjo ujëmbajtje nuk kënaq këto kërkesa me përjashtim të burimeve të Kapshticë si dhe atij Shadicës Bilisht të cilët kanë respektivisht një debit prej 5 dhe 15 l/s.

Burimi në fjalë ndodhet në fshatin Kapshticë, në një kuotë absolute 935 m, ku përreth tij takohen ranorë të Burdigalianit dhe se nga ky burim furnizohet me ujë qytetit i Bilishtit, uji i tij ka temperaturë 12°C dhe është pa erë pa shije pa ngjyrë dhe transparent.

Burimi Shadica ndodhet rreth 1 km në jug të Bilishtit, me kuotë absolute 860 m.

Rezervat e përgjithshme dinamike të këtij akuiferi janë afërsisht 100-150 l/s.

Pra për këtë akuifer kemi rezerva dinamike që shkojnë rreth 100-150 l/s.

Akuifer me porozitet çarjesh.

Akuifer me porozitet çarjesh dhe ujëpërcjellshmëri të ndryshueshme, mesatare deri të ulët (shkëmbinj magmatikë, metamorfikë).

Në këtë akuifere kemi klasifikuar shkëmbinjët magmatik dhe metamorfik, por kryesisht ultrabazikët të Jurasikut

Akuiferi ujëmbajtës i përfaqësimeve ultrabazike.

Përfaqësimet ultrabazike në rajonin e bashkisë takohen në pjesën qendrore të rajonit si në Bitinckë, Tren, Buzëliqeni, në formë fragmenti në veri të Kapshticës, si dhe në jug-perëndim të territorit të bashkisë kuf me Bashkinë Kolonjë. Temperaturat e ujit variojnë nga 9° C - 12°C. Në këtë akuifer ujërat në përgjithësi janë pa erë, pa shije, pa ngjyrë dhe nuk paraqiten me turbullshmeri, por përkundrazi transparente.

Përbërja kimike e ujërave të këtij akuiferi, simbas të dhënave të analizave kimike del se i takojnë kryesisht tipeve hidrokarbonat-kalcium-magneziumi dhe hidrokarbonat-magnezium-kalciumi. Duke ju referuar shkallës së mineralizimit të ujit që takohet në këtë akuifer, del se këto janë ujëra të ëmbla mbasi mineralizimi i tyre lëvizë nga 286.7 mg/l në 439.5 mg/l, ndërsa mbetja e thatë lëkundet nga 206- 326 mg/l. Theksojmë gjithashtu se edhe në këtë akuifer ujërat janë të karakterit alkalinë mbasi pH-shi i tyre është mbi 7.00.

Fortësia e përgjithshme e ujërave të këtij akuiferi varion nga 10.39° gjermane deri në 14.45° gjermane.

Këto burime paraqesin interes vetëm nëse bashkohen dy apo tre burime së bashku për ndonjë ujësjellës pasi debitet e tyre janë të vogla, sasia prej 1.5 l/s futet ndër burimet e madha.

Pra për këtë akuifer kemi rezerva dinamike që shkojnë rreth 20-50 l/s.

Akuifer me porozitet çarje-karst.

Akuifer me porozitet çarje - karst dhe ujëpërcjellshmëri tepër të ndryshueshme shumë e lartë - shumë e ulët (gëlqeror, dolomite).

Ky akuifer në rajonin tonë në studim zë një sipërfaqe të vogël dhe shtrihet në pjesën veriore dhe verilindore të zonës dhe përfaqësohet nga akuiferi karstik i Mali i Thatë-Rakickë.

Akuiferi karstik i antiklinalit Mali i Thate-Rakickë Në këtë akuifer kemi përfshirë Malin e Thatë që vazhdon edhe në Maqedoni me Galiçicen, Rakicken. Me një shtrirje nga Devolli deri në Pogradec. Akuiferi ka kurrize të buta me shpate të pjerrëta në të dy anët e antiklinalit.

Karsti sipërfaqësor është formuar nga ujërat me pasqyrë të lirë, kurse karsti nëntokësor është i zhvilluar shumë mirë nga tektonikat e fuqishme që ndodhen në këtë akuifer, të cilat e kanë zhvilluar edhe më shumë këtë karst. Zhvillimi i këtij karsti është vërtetuar me gjurmues, ku uji ka ardhur nga liqeni i Prespës së Madhe në Ohër një distancë prej 15 km për 8 orë. Kjo tregon për zhvillimin e madh të karstit në thellësi. Këtë tregojnë burimet e mëdha si ai në Mançurishtin e Devollit, dhe Tushemishtin në Bashkinë e Pogradecit.

Burimi i ushqimit të ujërave nëntokësore janë kryesisht reshjet atmosferike dhe Liqenet e Prespës. Ujërat nëntokësore që grumbullohen në këtë strukturë drenojnë në drejtim të jugut nëpërmjet burimeve të Mançurishtit dhe Progrit dhe në pjesën veriperëndimore nëpërmjet burimeve të Tushemisht-Volorekë dhe Shën Naum në Maqedoni, por një pjesë e këtyre ujërave drenojnë brenda në liqenin e Ohrit dhe në fushën e Korçës duke ushqyer edhe akuiferin ndërkorrizorë. Sasia e përgjithshme e ujërave të këtij akuiferi që drenojnë në formë burimesh shkon me prurje të përgjithshme $Q_p = 2.5 \text{ m}^3/\text{s}$, një sasi uji drenojnë brenda në liqen, por në territorin e Bashkisë Devoll drenojnë rreth $0.3 \text{ m}^3/\text{s}$.

Nga pikëpamja hidrogeologjike akuiferi karstik që ndodhet në lindje dhe veri të territorit të Bashkisë Devoll dallohen nga keto veçori: nga infiltrimi shumë i lartë i reshjeve atmosferike dhe nga një ujëpërcjellshmëri e madhe. Ujërat nëntokësore karstike drenojnë drejt kuotave më të ulta duke krijuar dalje natyrore në formën e burimeve më një regjim shumë të ndryshueshëm.

Ujërat e këtij akuiferi janë të freskëta, pa erë, pa ngjyrë dhe shije me një temperaturë $9-15^\circ\text{C}$. mineralizimi i përgjithshëm i ujërave nëntokësore të këtij akuiferi ndryshon nga $0.205 - 0.423 \text{ gr/litër}$, fortësia e përgjithshme luhetet në vlerat $6-14^\circ$ gjermane. Ujërat janë të tipit hidrokarbonat – kalçium ($\text{HCO}_3\text{-Ca}$).

Ushqimi i ujërave nëntokësore karstike që lidhen me gëlqerorët masivë të Kretakut dhe të Triasikut në përgjithsi bëhet për llogari të reshjeve atmosferike dhe infiltrimit të ujërave të liqenit të Prespës.

Regjimi i prurjes së këtyre burimeve kushtëzohet nga faktorët klimatikë dhe hidrogeologjikë. Në periudhat me lagështirë kemi një rritje të theksuar të prurjeve të burimeve si rezultat i intensifikimit të rënies së reshjeve dhe të ngritjes së nivelit të liqenit të Prespës, nëpërmjet çarjeve tektonike që përshkojnë këtë zonë.

Duke patur për bazë shkallën e madhe ujëmbajtëse të këtyre komplekseve, rëndësia e ujrave nëntokësore të tyre për qëllime furnizimi është mjaft e madhe.

Pra ky akuifer brënda territorit të Bashkisë Devoll ka resurse dinamike që drenojnë në formë burimesh rreth 0.3-0.5 m³/s.

Resurset dinamike të akuiferit për territorin e Bashkisë Devoll janë me prurje $Q=0.3-0.5$ m³/s.

Jo akuifer.

Në jo akuifere pa porozitet të mjaftueshëm ndërkokrrizor, çarjesh e karsti kemi klasifikuar depozitimet argjilore të Kuaternarit.

Në shkëmbinj të shkrifët praktikisht pa ujë kemi futur proluvionet deluvionet e përfaqësuar kryesisht nga argjilat si dhe flishin e Paleocen-Eocenit, Maastrikianit, Titonian-Cenomanjan etj. Kanë përhapje të vogël në territorin e bashkisë, kryesisht në pjesën jug-perëndimore në formë T në kuftë me Bashkinë e Kolonjës dhe Korçës në formë njollash në lindje të Cangonjit në veriperëndim të bashkisë, në Shuec, veri të liqenit Prespës dhe në jug të Bilishtit. Në këto depozitime kryesisht nuk kemi dalje të burimeve ujore, edhe kur i kemi janë në kontakt me gëlqerorët dhe ju përkasin atyre, ose me shpime kemi takuar akuifer tjetër dhe uji i përkët po këtij akuiferi. Por gjithësesi për analogji në këto depozitimeve takohen burime me debite shumë të vogla të rangut 0.01-0.5 l/s. Ujërat e këtyre formacioneve janë të freskëta, pa erë, pa ngjyrë dhe shije me një temperaturë 8-15 °C, mineralizimi i përgjithshëm i ujërave nëntokësore të këtij akuiferi ndryshon nga 0.300 – 0.700 gr/liter, fortësia e përgjithëshme luhetet në vlerat 8-12 ° gjermane. Ujërat janë të tipit hidrokarbonat – kalçium (HCO₃-Ca) dhe me rrallë hidrokarbonat – kalçium – magneziumi (HCO₃-CaMg). Burimet e mëdha që dalin në këto depozitime kanë lidhje me akuiferët e tjerë dhe jo të tyret.

Këto formacione për vet porozitetin dhe ujëdhënjen e tyre të papërfllshme janë klasifikuar jo ujëmbajtëse dhe pa interes për furnizim me ujë.

4.5. Biodiversiteti

Që nga viti 2000, Shqipëria ka bërë përparim në mbrojtjen e biodiversitetit, të të gjitha ekosistemeve dhe specieve biologjike të gjetura në zonë, përmes zhvillimit dhe zbatimit të një kuadri institucional dhe legjislativ. Konkretisht Shqipëria, për të përmbushur detyrimet sipas nenit 6 të Konventës Ndërkombëtare për Diversitetin Biologjik dhe për të arritur objektivat (e njohura si objektivat e Aichit) e Planit Strategjik për Biodiversitetin deri në vitin 2020 të miratuar në Konferencën e fundit të Palëve të Konventës për Diversitetin Biologjik (COP 10, Nagoya Japoni, 2010), hartoi një Plan Veprimi Strategjik me këto objektiva kyç¹⁶:

- Përfundimi i kuadrit ligjor kombëtar mbi natyrën dhe biodiversitetin.

¹⁶ Dokumenti Strategjik për Mbrojtjen e Biodiversitetit, 2015.

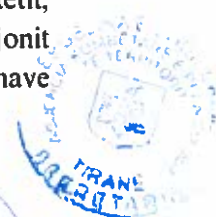

- Shtrirja e zonave të mbrojtura në Shqipëri, me rritjen e sipërfaqes së tyre në 17% të sipërfaqes së zonave kontinentale të ndjeshme dhe 6% të zonave bregdetare dhe detare.
- Hartimi dhe zbatimi i planeve të menaxhimit të Zonave të Mbrojtura.
- Mbrojtja dhe ruajtja e habitateve.
- Inventarizimi dhe monitorimi i vegjetacionit barishtor.
- Promovimi dhe ringjallja e rigjenerimit natyror të tokave pyjore autoktone.
- Vlerësimi i burimeve gjenetike për të identifikuar llojet kryesore të pyjeve dhe për të ruajtur diversitetin
- Vlerësimi i vegjetacionit të kërcënuar që gjendet në habitate shkëmbore
- Ruajtja e habitateve detare, lumore dhe liqenore dhe specieve të peshkut të vendit.
- Monitorimi i zonave të mbrojtura të rëndësishme.
- Inventarizimi dhe monitorimi i llojeve të rrezikuara të faunës.
- Krijimi i një baze të dhënash elektronike për regjistrimin e faunës.
- Monitorimi i të gjitha llojeve të peshqve dhe regjistrimi i specieve më të rëndësishme të gjetura në zonat detare, lumore dhe liqenore në studim.
- Monitorimi i zonave natyrore të prekura nga hidrocentralet.
- Plani i Veprimit për Speciet e faunës së egër.
- Planet e veprimit për ruajtjen dhe mbrojtjen e peshkut.
- Kryerja e studimeve dhe anketimeve për të identifikuar speciet për të cilat të dhënat janë jo të plota.
- Kryerja e studimeve dhe hulumtimeve për të kuptuar strukturën e organizmave të lumenjve dhe liqeneve.
- Edukimi i qytetarëve dhe publikimi e rëndësisë së çështjes.
- Hulumtime për të rritur ndërgjegjësimin publik për biodiversitetin.
- Përgatitja e aktorëve të përfshirë në projekte dhe programe.
- Zbatimi i ligjeve.

Sipas Konventës për Diversitetin Biologjik (CBD-Rio 1992), me termin "biodiversitet" përcaktohet diversiteti në organizmat e gjalla të të gjitha llojeve, në ekosistemet (tokësore, detare) dhe klasat ekologjike të cilat i përkasin organizmave. Biodiversiteti është i ndërthurur drejtpërdrejt me mjedisin natyror që strehon dhe ndërvepron me organizmat e gjalla.

Mjedisi natyror i Bashkisë Devoll karakterizohet nga biodiversiteti: ku bën pjesë një pjesë e liqenit të Prespës së Madhe dhe pjesa më e madhe e Parkut Kombëtar të Prespës. Rreth liqenit zhvillohen kodra dhe vëllime malore dhe të gjitha së bashku mirëprepin florën dhe faunën e zonës.

Prespa është një kompleks i dy liqeneve të ndara midis Greqisë, Shqipërisë dhe Maqedonisë, e rrethuar nga një unazë malesh të lartë. Për shkak të izolimit, antikitetit, kushteve klimatike dhe karakteristikave gjeomorfologjike, biodiversiteti i rajonit është i pasur dhe shumë specie të rralla ose endemike gjenden atje. Zona e ligatinave

dhe rrethinat e saj mbështesin një numër mbresëlënës të llojeve bimore dhe sigurojnë një vend habitati për ushqim dhe shumëzim, për një numër të madh të llojeve të shpendëve. Zona është një ndalesë e rëndësishme për shumë zogj gjatë migrimit të pranverës dhe vjeshtës. Falë biodiversitetit të saj, ekosistemi vendas është me rëndësi globale. Liqeni i Prespës është pjesë e një sistemi hidrologjik unik global dhe i përket liqeneve "të lashta", që vlerësohen se datojnë që prej 5 milionë vitesh.

Në vitin 2000 Parku Prepsa u krijua nga tre vendet fqinje, zona e parë ndërkufitare e mbrojtur në Ballkan. Parku Kombëtar i Prespës ndodhet 45 kilometra në veri-lindje të Korçës dhe ka sipërfaqe të përgjithshme prej 27,750 hektarësh, duke përfshirë malet, pyjet, kullotat dhe burimet ujore. Të gjitha studimet e përmendura në projektin e sipërpërmendur kanë të bëjnë me të gjithë Prespën, si një ekosistem të vetëm.

Liqeni i Prespës (rreth 850 m) kullon një nën-pellg në lartësi të madhe të lumit Drin. Përbëhet nga dy liqene të ndërlidhura: Prespa e Vogël (rreth 47 km²) dhe Prespa e Madhe (rreth 259 km²), me një thellësi maksimale prej 55 m. Uji nga Prespa e Vogël rrjedh në Prespën e Madhe përmes një wier, e cila përdoret për të kontrolluar artificialisht nivelin e ujit sipërfaqësor. Cilësia e ujit të Liqenit të Prespës ndikohet nga bujqësia dhe ujërat e zeza të papërpunuara, që vijnë nga vendbanimet, veçanërisht nga fshatrat Kallamas, Gorica, Gollomboc dhe Pustec. Prespa e Vogël ndodhet brenda nën-pellgut të lumit të Liqenit të Prespës. Prespa është një vend ku natyra, arti dhe historia kombinohen së bashku në dhe rreth liqeneve të Prespës së Madhe dhe të Vogël.

Liqenet e Prespës dhe rrethinat rreth tyre janë një zonë kryesore e biodiversitetit në Ballkan. Kjo pasuri është përmbledhur në Planin e Veprimt Strategjik të Prespës (SPP et al., 2002), dhe është përditësuar më tej gjatë fazës së parë të përgatitjes së Sistemit të Monitorimit Ndërkufitar të Prespës (Petkovski et al. 2008).¹⁷

Parku Kombëtar i Prespës dhe i gjithë rajoni dominohen nga ekosistemi ujqor i liqeneve dhe ekosistemeve tokësore malore që rrethojnë liqenet, dhe përbëjnë pellgun ujëmbledhës të të gjithë zonës. Bimësia e ekosistemit tokësor përbëhet nga pyje dhe lëndina antropogjene që janë formuar me kalimin e kohës. Studimet e hollësishme të bimësisë, që ofrojnë rishikime gjithëpërfshirëse, janë ndërmarrë në të gjitha vendet që ndajnë rajonin e Prespës. (PAVLIDIS, 1997) Studimet tregojnë se i gjithë rajoni i Prespës mirëpret biotope unike që janë të rëndësishme, në një perspektivë të ruajtjes evropiane. Pyjet e gjelbërt me pemë gjetherënëse të *Ostrya-Carpinion orientalis*, toka shkurre me gjelbërim të përhershëm dëllenje, dhe pyjet e ahut dhe të bredhit janë gjetur në shpatet lindore dhe jugore të pellgut ujëmbledhës. Pyjet halore me gjelbërim të përhershëm përgjatë pjesës shqiptare dhe greke të Prespës janë të rëndësishme për ruajtjen dhe përbëhen nga pemë të drejta rreth 12 metra të larta të *Juniperus foetidissima* dhe *J. excelsa*.¹⁸

¹⁷ Society for the Protection of Prespa, DEVELOPMENT OF A TRANSBOUNDARY MONITORING SYSTEM FOR THE PRESPA PARK AREA, November 2009

¹⁸ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

Pasuria e faunës dhe e florës, përveç vlerës së saj të padiskutueshme, kontribuon në njohuritë dhe terapitë mjekësore (bimë, bimë medicinale, etj.), në agroindustri, në mekanikën gjenetike (prodhimi i llojeve të reja të ushqimeve dhe produkteve) dhe në zhvillimin e agroturizmit.

Me një florë dhe faunë unike, Parku regjistron 56 lloje të bimëve. Përsa i përket florës, Parku Kombëtar i Prespës përfaqëson një ekosistem i cili ofron kushte të favorshme për një numër të madh të llojeve të lashta, endemike ose afër endemike. Raporte të ndryshme kanë llogaritur se numri i specieve të bimëve aktualisht është rreth 400-500. (BUZO, 2000; MERSINLLARI, 2000 & 2004; SHUKA ET AL., 2008). Në përgatitjen e studimit bazë të nevojshëm, lista e llojeve të regjistruara të bimëve mund të zgjerohet në 1,130 lloje (SHUKA, L. PERS. COMMUNICATION, 2013). Diversiteti i peisazhit në Parkun Kombëtar të Prespës ka promovuar ekzistencën e llojeve të ndryshme të habitateve, me numër të madh të komuniteteve bimore dhe asosacioneve të bimësisë. Ngrohja globale, ndikimi i njeriut në mjedis, duke kullotur dhe përdorur jashtëzakonisht shumë këto ekosisteme, si dhe zhvillimi i pakontrolluar, ka ndikuar në habitatet dhe ka rritur statusin e kërcënuar të llojeve të shumta bimore. Disa lloje të rralla dhe të rrezikuara të bimëve që po rriten në park janë të rëndësishme në nivel kombëtar ose global.¹⁹

Bimësia kryesore natyrore e Parkut Kombëtar të Prespës janë pyjet. Pyjet dikur kishin mbuluar të gjithë pjesën tokësore të zonës aktuale të Parkut Kombëtar. Në lartësitë më të larta, ka hapësira të hapura të mbuluara me bar. Studimet e fundit zbuluan se në të kaluarën edhe në këto lartësi, pemët mbuluar tokën dhe pyjet ekzistonin. Pemët e mëdha mbi vijën kufitare aktuale të pemëve mund të provojnë se në të kaluarën, pyjet u formuan këtu.²⁰

Të gjitha pyjet brenda kufijve aktualë të Parkut Kombëtar të Prespës kanë qenë subjekt i ndërhyrjeve antropogjene. Nuk kanë mbetur më pyje të virgjër. Sidoqoftë, në park ekzistojnë ende pyje me pemë të vjetra, të cilat i nënshtrohen një mbrojtjeje të rreptë, për të lejuar rikuperimin e pemëve të larta. Këto specie të pemëve autoktone kanë qenë subjekt i përdorimit të tepërt në 40-50 vitet e fundit. Rimëkëmbja e pyjeve është e rëndësishme për të mbuluar funksionet thelbësore të pyjeve. Vetëm pyjet me ekosisteme të paprekura mund të ofrojnë shërbimet e kërkuara në një periudhë afatgjatë. Kjo do të thotë se ka tre faktorë që ndikojnë në gjendjen e pyjeve brenda Parkut Kombëtar të Prespës: grumbullimi i foragjereve (degëve dhe gjetheve) për bagëtinë, kullotja e kafshëve (dhive, dele dhe lopë) brenda tokës pyjore dhe nxjerrja e druve të zjarrit.²¹

Pavarësisht nga statusi i mbrojtjes ndërkombëtare të specieve bimore, Lista Kombëtare e Kuqe e bimëve të rralla dhe të rrezikuara të parkut liston 60 lloje me

¹⁹ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²⁰ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²¹ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

statusin e mbrojtjes LR, VU, EN dhe CR (Urdhëri nr.146, datë 8.05.2007 i MoEFWA). Disa nga këto bimë të kërcënuara të Shqipërisë ndodhen në kullota alpine dhe nën-alpine dhe në livadhet e Parkut Kombëtar të Prespës, që mbulojnë një pjesë të rëndësishme të zonave malore. Kjo pjesë e parkut ka qenë nën presionin e mbikullotjes dhe ndërhyrjeve të tjera njerëzore, sidomos gjatë viteve 1970-1992. Disa nga speciet e rralla dhe të rrezikuara të gjetura gjatë studimeve në terren janë deri diku në favor të kullotjes në male. Pasi kullotja e bagëtive është e kufizuar në zonat afër fshatrave, një rënie e presionit të kullotjes mund të konsiderohet si një faktor kërcënues për disa nga bimët e rralla në park.²²

Nga ana tjetër, në disa zona mbikullotja është ende e spikatur, gjë e cila gjithashtu ndikon negativisht në speciet bimore. Studimet e kryera në terren për përgatitjen e këtij plani menaxhimi, konkludojnë se *Acer heldreichii*, *Alkanna pindicola*, *Viola eximia*, *Centaurea prespiana*, *Goniolimon dalmaticum*, *Paeonia mascula*, *Phlomis tuberosa*, *Crocus cvijicii*, *Ptilotrichum cyclocarpum* dhe disa lloje Orchid kanë reduktuar shpërndarjen e tyre sipërfaqësore dhe kanë përkeqësuar statusin e tyre.²³

Për më tepër, prania e pjesëve të vogla të pyllit të ahut (*Fagus sylvatica*) në zonën alpine të pjesëve lindore të kreshtës Oçai dhe disa pisha të vogla individuale (*Pinus heldreichii*) në kurrizin jugor të Malit të Thatë, tregojnë se linja e sipërme e pemëve të Malit të Thatë është ulur në mënyrë dramatike. Në pjesën e gjelbëruar të planit të menaxhimit, diskutohen zgjidhje të mundshme për menaxhimin e florës, në mënyrë që të mbajnë një maksimum specimesh, me një minimum të ndikimit njerëzor. Është me rëndësi të madhe për Parkun Kombëtar të Prespës instalimi i ploteve dhe transektive të vëzhgimit të përhershëm në lidhje me dinamikën dhe statusin e mbrojtjes reale të specieve të rralla dhe të treguesve të bimëve. Një monitorim i tillë afatgjatë i habitateve dhe specieve të përzgjedhura mund të japë një panoramë mbi ndryshimet e habitateve në Parkun Kombëtar të Prespës.²⁴

Studimi i florës dhe të dhënat e literaturës për Parkun Kombëtar të Prespës, përbëjnë 1130 klasa bimore që janë grupuar në 430 gjini, pjesë e 99 familjeve. Speciet i përkasin rajoneve të ndryshme floristike, të tilla si Mesdhetare, Scardo-Pindian, Euro-Mesdhetare, Europiane-Qendrore ose llojet që e kanë origjinën nga periudha e akullit. Elementet floristike mesdhetare të Parkut Kombëtar të Prespës u përfaqësuan nga lloje tipike si *Acantholimon androsaceum*, *Biarum tenuifolium*, *Edraianthus horvatii*, *Fritillaria graeca*, *Salvia officinalis*, *Hyssopus officinalis*, *Convolvulus elegansimus* ose *Prunus prostrata*. Scardo-Pindianspecies përfaqësohen nga *Acer obtusatum*, *Eryngium amethystinum*, *Genista subcapitata*, *Geranium aristatum*, *Sideritis raeseri*, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus trojana* si dhe lloje relike të *Morina persica*, *Oxytropis*

²² MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²³ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²⁴ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

dinarica, Poa alpine ose Rumex nivalis, të cilat shpërndahen në disa pjesë të Parkut Kombëtar të Prespës.²⁵

Përbërja floristike e florës së Parkut Kombëtar të Prespës dominohet nga familja Compositae në 12%, familja Leguminosae në 9%, Graminaceae 8.5% dhe Labiatae me 8% të numrit të përgjithshëm të llojeve që rriten në park. Larmia e lartë e llojeve të bimëve të regjistruara dhe elementët floristikë të florës tregojnë se ekosistemi i Prespës është i lidhur mirë me ekosistemet nga vendet fqinje.²⁶

Gjatë nëntë viteve të fundit janë regjistruar lloje të reja të bimëve për Parkun Kombëtar të Prespës, prej të cilave më të rëndësishmit janë Centaurea prespans dhe Viola eximia (BARINA & PIFKO, 2008; SHUKA, 2010; SHUKA ET AL, 2011). Këto gjetje mbështesin rezultatet e hulumtimeve të BALTISBERGER & LEHNERR (1984) për Labiates, të regjistruara në Malin e Thatë në korrik të vitit 1982. Këto specie të reja bimore për Parkun Kombëtar të Prespës përfshijnë: Monotropa hypophegea, Orobancha purpurea, Phlomis tuberosa and Teophroseris integrifolia subsp. aucheri.²⁷

Përsa i përket elementëve të faunës ekzistojnë gjitarët, zogjtë, amfibët dhe zvarranikët, peshqit, jo vertebrorët.

Grupet më të mira të studiuara të faunës janë zogjtë ujorë dimërues. Gjatë periudhës së dimrit të shpendëve të ujit palearktikë, numërohen rregullisht zogj trilateralë në mes të dimrit. Zogjtë që shumohen nuk janë studiuar sistematikisht në anën shqiptare. Studimi i parë sistematik i shumimit të shpendëve u krye në vitin 2011. Përveç kësaj, vëmendje e veçantë i është kushtuar grupit të gjitarëve të lakuriqëve të natës, meqë shkëmbinjtë karstikë dhe malet sigurojnë një gjendje të shkëlqyer të habitatit të disa llojeve të lakuriqëve të natës. Më pak të studiuara, por të rëndësishme për të gjithë ekosistemin, janë grupet e zvarranikëve dhe amfibëve. Pritet që brenda grupit të hardhucave mund të gjenden specie endemike, nëse do të kryheshin studime.²⁸

Morfologjia dhe struktura e ekosistemeve të ligatinave favorizojnë shumimin dhe ushqimin e specieve të rralla të shpendëve ujorë. Ekosistemet ujore të rajonit janë të pasura me lloje endemike të tilla si barbeli (lloj peshku) i Prespës (Barbus prespensis), hunda e Prespës (Chondrostoma nasus prespensis) dhe të tjerë. Në total janë regjistruar 23 lloje të peshqve, nga të cilat 13 janë specie jo të vendit, të ardhura në mënyrë aktive ose pasive. Prej 10 llojeve të peshqve indigjenë të identifikuar, 4 lloje (Barbus prespensis, Chondrostoma prespensis, Chalcaburnus belvica dhe Gobitis

²⁵ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²⁶ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²⁷ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

²⁸ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

meridionalis) dhe 6 nën-specie janë endemike për liqenet e Prespës ose për Ballkanin.²⁹

Me rreth 270 lloje zogjsh, fauna e zogjve e basenit të liqeneve të Prespës është shumë e larmishme. Studimet e fundit zbuluan 132 zogj shumues brenda kufijve të Parkut Kombëtar të Prespës. Përveç kësaj, gjatë sezonit të dimrit më shumë se 20 lloje të shpendëve kalojnë sezonin e ftohtë në liqen. Gjatë sezonit të verës, liqenet janë të banuara nga pelikani dalmat (*Pelecanus crispus*), i cili është i rrezikuar globalisht. Me rreth 700 çifte shumuese, kolonia i përket kolonisë më të madhe të shumimit në botë. Ata janë të lidhur me pelikanë të bardhë (*Pelecanus onocrotalus*) dhe aktualisht po shumohen vetëm në anën greke, por ushqehen në të gjitha pjesët e liqeneve. Regjistrimi i fundit i zogjve shumues zbuloi më shumë se 1100 çifte shumuese të të dy specieve të Pelikanit. Edhe kormoranti pigme (*Phalacrocorax pygmaeus*) i kategorizuar si shqetësues, por në kufijtë e tij perëndimor të shpërndarjes, shumohet dhe dimëron në zonën e Prespës. Të gjitha këto dhe shumë lloje të tjera të shpendëve përdorin të gjithë sipërfaqen e dy liqeneve, në të gjitha shtetet, si baza për t'u ushqyer.³⁰

Pelikani Dalmat (*Pelecanus Crispus*), i cili gjendet në këtë zonë dhe vetëm në Karavasta, është një nga speciet e rralla. Brigjet e liqenit shfaqin një kombinim të sipërfaqeve të plazheve me rërë dhe shkëmbinj të lartë. Peshqit, duke përfshirë krapin, ngjallën dhe gjuhëzën, rriten në liqenet e Prespës. Peshkimi në liqenet e Prespës është një hobi dhe një mënyrë jetese. Peshkatarët profesionistë gjenden në këtë zonë turistike. Ata ndihmojnë restorantet në Prespë dhe qytetin e Korçës të plotësojnë kërkesën për peshk.³¹

Raportet e peshkatarëve vendas pohojnë se vidra (*Lutra lutra*) shfaqet rregullisht. Ka shumë mundësi që popullsia e vidrave është e konsiderueshme, me peshqit që janë burimi i tyre ushqimor kryesor dhe i mjaftueshëm. Një studim i hollësishëm është ende i nevojshëm. Si përmbledhje, mund të gjenden 18 lloje peshqish, prej të cilëve 8 janë endemike për pellgun e liqeneve të Prespës, 1 endemik në pellgun e Adriatikut, 1 specie evropiane dhe 8 specie të ardhura.³²

Sipërfaqet e ujit të liqeneve janë vende të rëndësishme për kalimin e dimrit për shpendët e ujit të fushës palaeartike. Rëndësia e liqeneve të Prespës dhe ligatinave përkatëse për zogjtë është dokumentuar gjerësisht gjatë tridhjetë viteve të fundit dhe kohët e fundit është përmbledhur nga *HEARTH AND EVANS*. Një përmbledhje e numërimit të njëkohshëm të shpendëve dimëruar është botuar nga CATSADORAKIS

²⁹ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

³⁰ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

³¹ Region Prespa, Prespa Stakeholder Group and European Union, June 2014

³² MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

ET AL (2012 në shtyp). Kohët e fundit edhe pjesët Shqiptare të Prespës janë njohur si Liaghtina me Rëndësi Ndërkombëtare sipas Konventës Ramsar (qershor / 2013).³³

Zona e liqeneve strehon lloje të rrezikuara të gjitarëve, si arinjtë (*Ursus arctos*), ujqërit (*Canis lupus*) dhe me shumë gjasa rrëqebullin e Ballkanit (*Lynx lynx*). Sidoqoftë, deri më tani nuk ka asnjë regjistrim të rrëqebullit euroaziatik apo atij të Ballkanit, në anën shqiptare të zonave të liqeneve. Janë regjistruar gjithashtu 25 lloje të lakuriqëve të natës në zonë. Midis këtyre, ekzistojnë nëntë lloje që janë ose të kërcënuar të zhduken ose klasifikohen si vulnerabël (*Myotis natter*, *Nyctalus leisleri*, *N. noctula*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *R. euryale*, *R. hipposideros*, *R. blasii*, *Tadarida tenioites* dhe *Vespertilio murinus*). Për më tepër, vidra (*Lutra lutra*) është raportuar të jetë e zakonshme në zonën e liqeneve, ndërsa studimet e hollësishme të popullsisë ende nuk ekzistojnë.³⁴

Në anën shqiptare, dhia e egër ballkanike (*Rupicapra r. Balcanica*) është fotografua kohët e fundit në zonën qendrore të Parkut Kombëtar të Prespës. Disa arinj të murrmë janë vazhdimisht në zonën e parkut. Është e rëndësishme të përcaktohet nëse arinjtë riprodhohen brenda kufijve, si dhe vendndodhja e strolullave të tyre të dimrit, pasi do të kërkonin masa të veçanta mbrojtjeje dhe ruajtjeje. As rrëqebulli i Ballkanit (*Lynx l. Martini*) (balcanica), as rrëqebulli euroaziatik (*Lynx lynx*) nuk janë regjistruar brenda parkut në dhjetë vitet e fundit. Ekziston pritja e kthimit të rrëqebullit, por kjo mund të zgjasë disa vite, pasi preja e tyre kryesore, dreri, dhia e egër dhe lepuijt po bëhen të rrallë për shkak të gjuetisë ilegale. Kjo mund të nënkuptojë që Parku Kombëtar i Prespës në anën shqiptare shërben gjithashtu si një biokorridor i rëndësishëm për këto specie. Prania e grabitqarëve si rrëqebulli dhe ujku varen nga rritja e popullsisë thundrore. Prandaj, është me rëndësi jetike menaxhimi i gjuetisë pa leje dhe forcimi i legjislacionit dhe ndalimin e gjuetisë brenda kufijve të parkut. Aktualisht, ka një shkallë të lartë të gjuetisë në park, e treguar nga rënia e sigurtë e numrit të derrave të egër. Aktualisht nuk ka dre të kuq (*Cervus elephas*) në park.³⁵

Temat kryesore për monitorimin e biodiversitetit përfshijnë statusin dhe tendencat e diversitetit biologjik, kërcënimet, integritetin e ekosistemit dhe mallrat dhe shërbimet e ekosistemit. Treguesit e propozuar duhet që në mënyrë ideale dhe për një periudhë afatgjate, të lidhen me tendencat për ekzistencën e mjaftueshme dhe shpërndarjen e llojeve të përzgjedhura, veçanërisht specieve të kërcënuara dhe / ose të mbrojtura, diversitetit gjenetik të blegtorisë, tendencave në llojet e huaja invazive, mbulimin e ekosistemit, lidhshmërinë dhe fragmentimin e ekosistemeve, ndikimet e ndryshimeve klimatike në biodiversitet.³⁶

³³ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

³⁴ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

³⁵ MANAGEMENT PLAN of the PRESPA NATIONAL PARK IN ALBANIA 2014-2024, Wolfgang F. et. al, 2014

³⁶ Society for the Protection of Prespa, DEVELOPMENT OF A TRANSBOUNDARY MONITORING SYSTEM FOR THE PRESPA PARK AREA, November 2009

4.5.1. Zonat e mbrojtura natyrore

Zonat e mbrojtura natyrore të vendit kategorizohen në gjashtë kategori me kufizimet përkatëse, në nivele mbrojtjeje dhe në zona buffer. Kategorizimi u bazua në kriteret e IUCN.³⁷ Legjislacioni bazë që i rregullon është Ligji nr. 81, datë 4.5.2017 “Për zonat e mbrojtura”.

Pjesa veriore e Bashkisë përkon me *Parkun Kombëtar të Prespës* (kategoria II), shpallur me VKM nr. 80, datë 18.02.1999. Zë një hapësirë prej 27,750 ha në zonën ndërkufitare ndërmjet Shqipërisë, Greqisë dhe Maqedonisë, që përfshin liqenet e Prespës së Madhe dhe të Vogël dhe basenin e tyre. Më konkretisht, në Bashki përfshihet pjesa e vogël e Prespës së Vogël dhe e basenit të saj.

Bëhet fjalë për një zonë shumë të veçantë, si nga aspekti mjedisor ashtu edhe kulturor, me vlera të veçanta dhe rrezatim ndërkombëtar. Ekziston një pasuri habitatesh, toke dhe ujërash: liqene, livadhe të lagështa, pyje lisi dhe ahu, livadhe alpine. Gjithashtu, flora dhe fauna karakterizohen nga një shumëllojshmëri e madhe dhe endemicitet specimesh. Mjaft nga speciet e rralla të Prespës rrezikojnë, dhe përfshihen në listat kombëtare dhe ndërkombëtare të specieve të rrezikuara.³⁸

Aktivitetet njerëzore kanë luajtur në rol të rëndësishëm në formimin e peisazhit natyror dhe ende sot përbëjnë bazën për administrimin dhe mbrojtjen e zonës. Gjetjet më të hershme, si ato në shpellën afër fshatit Tren, vërtetojnë banimin e zonës tashmë që prej periudhës së Neolitit.

Ligatina e Prespës mbrohet edhe nga konventat ndërkombëtare. Në vitin 2013 u shtua në listën e Konventës për mbrojtjen e ligatinave të rëndësishme ndërkombëtare (Konventa Ramsar), me emrin Liqenet e Prespës Shqiptare dhe me kufij që identifikohen me ato të Parkut Kombëtar. Gjithashtu, ishte edhe zona e parë e mbrojtur ndërkufitare në Ballkan. U krijua në muajin shkurt të vitit 2000 me Deklaratën e përbashkët të Kryeministrave të Greqisë dhe Shqipërisë dhe të ish Republikës Demokratike të Maqedonës. Më datë 2 shtator 2010 u nënshkrua «Marrëveshja Ndërkombëtare për Mbrojtjen dhe Zhvillimin Mbështetës të Zonës së Parkut të Prespës» ndërmjet Ministrave të Mjedisit të tre vendeve dhe të Bashkimit Europian, duke hedhur bazat e një epoke të re për Parkun Ndërkufitar të Prespës. Së fundmi, Parku Kombëtar i Prespës përbën një zonë kandidate për futjen në rrjetin Emerald³⁹ (me kod AL000003) sipas të dhënave më të fundit që kemi në dispozicion (dhjetor 2017).⁴⁰

³⁷ IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) u themelua në vitin 1948 me qëllim mbrojtjen dhe ruajtjen e biodiversitetit dhe përdorimin mbështetës të burimeve natyrore në nivel ndërkombëtar. Vepra e saj i përket regjistrimit dhe studimit, arsimimit-formimit, mbështetjes konsulente të qeverisjeve, sipërmarrjeve dhe enteve të tjera, si edhe ndërgjegjësimit mjedisor në nivel ndërkombëtar.

³⁸ Management Plan of the Prespa National Park in Albania 2014-2020, <https://www.spp.gr/>, http://archive.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-list-anno-albania/main/ramsar/1-31-218%5E17050_4000_0

³⁹ Rrjeti ekologjik (plotësues i rrjetit Natura 2000) që përfshin Zona të Ruajtjes së Veçantë. Nisi nga Këshilli i Europës, si pjesë për zbatimin e Konventës së Bernës (1982), me qëllim ruajtjen e florës dhe faunës dhe habitateve të tyre.

⁴⁰ <https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-nominated-candidate-emerald-sites-novembre-168076d59e>

Kërcënimet kryesore për PKP janë mbikullotja, urbanizimi i pakontrolluar, mbishfrytëzimi i pyjeve (për lëndë djegëse) dhe mbipeshkimi.

Është miratuar projekti i administrimit me Urdhërin e Ministrisë së Mjedisit nr. 1792 datë 09.05.2014. Vizioni që u shtrua ishte: «speciet dhe njerëzit jetojnë së bashku në mënyrë harmonike në Parkun Kombëtar të Prespës për përfitimin dhe mirëqenien e të gjithë banorëve. Ekosistemet ekzistuese kanë aftësinë t'i shërbejnë brezit ekzistues dhe brezave të ardhshëm. Projekti përcakton zonat individuale, në përputhje me legjislacionin kombëtar: si bërthamë e përdorimit të qendrueshëm, e përdorimit tradicional, e shlodhjes, e ndalimit të peshkimit dhe zonë buffer.

Zones	Inproductive/ Unproductive in ha	Kullote/ Pastures in ha	Pyll/Forests in ha	Shkurre/ Shrubs in ha	Toke buke/ Agricultural land in ha	Ujore/Water in ha	Grand Total in ha
Buffer Zone	63.94013	1,879.19218	7,508.64533	227.31138	177.31264		9,856.40166
Core Zone	26.87093	2,190.17006	3,698.516743	112.91449	70.11673		6,098.58895
Development Zone	15.78063	272.53763	3,592.90214	1,347.61321	1,328.05975	5,238.59134	11,795.4847
Grand Total	106.59169	4,341.89987	14,800.06421	1,687.83908	1,575.48912	5,238.59134	27,750.47531

Tabela 4.5.1.1: Përdorimet e tokës në zonat e Parkut Kombëtar (burimi: Projekti i administrimit të Parkut Kombëtar të Prespës)

	Komunale in ha	Private in ha	Private 7501 in ha	Shteterore in ha	Ujore in ha	Grand Total in ha
Unproductive Inproductive/ abandoned				106.59169 ha		106.59169 ha
Kullote/Pastures				4,341.89987 ha		4,341.89987 ha
Pyll/Forests	3,911.90695 ha	1,589.61158 ha		9,298.54568 ha		14,800.06421 ha
Shkurre/ Deteriorated Shrubland	259.95893 ha			1,427.88015 ha		1,687.83908 ha
Toke buke		444.5264 ha	1,130.96272 ha			1,575.48912 ha
Ujore					5,238.59134 ha	5,238.59134 ha
Grand Total	4,171.86588 ha	2,034.13798 ha	1,130.96272 ha	15,175.91739 ha	5,238.59134 ha	27,750.47531 ha

Tabela 4.5.1.2: Mbulime toke dhe statuti i pronësisë në zonat e Parkut Kombëtar (burimi: Projekti i administrimit të Parkut Kombëtar të Prespës)

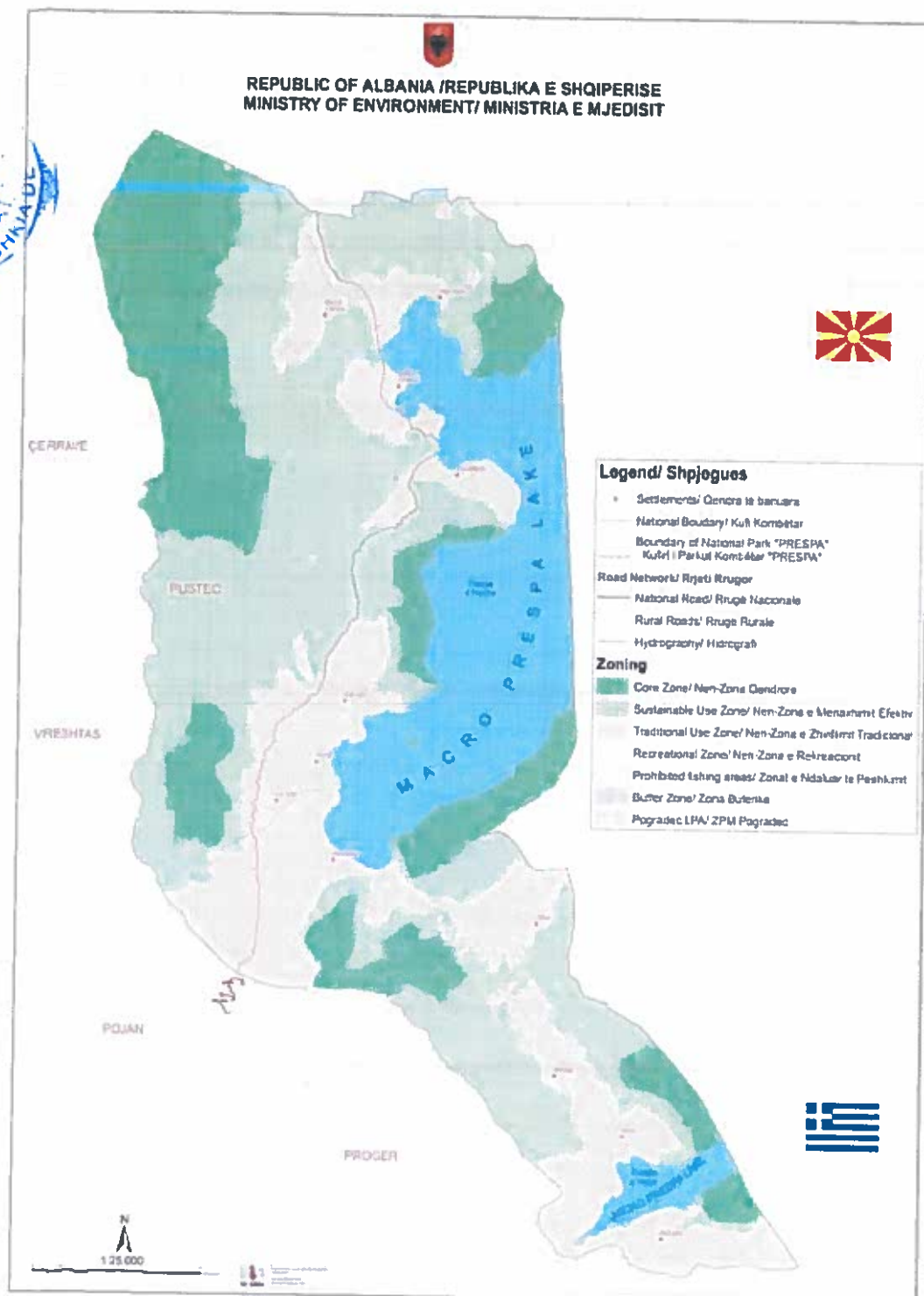

Figura 4.5.1.1: Zonimi i Parkut Kombëtar të Prespës (burimi: Management Plan of the Prespa National Park in Albania 2014-2024)

Zone	Natural Asset	Human Activity	Level of Protection
Core	Main natural habitat of Prespa, High natural and biodiversity values offering an undisturbed territory. Primarily forests with specific values (old trees, Greek Juniper stands etc)	Scientific research allowed	I
Sustainable Use	The main habitats of the sustainable use zone are forests and pastures. Sustainable use zone is serving also as a buffer area for the core zone. The entire Lakes area excluding the Fishery prohibited areas.	Seasonal economic activities, grazing, medicinal plants and mushrooms collection, secondary forest production is permitted; activities that does not affect ecological integrity of ecosystem and can be applied only when environmental permit is issued. Sustainable and controlled fishing activities continued.	II
Traditional Use	Traditional use zone includes agriculture, aquatic territories, forestry land and territories close and inhabited centers.	Continuity of traditional and economic activities is enabled including agriculture, horticulture, forestry, grazing, medicinal and aromatic plants collection, mushrooms collection and sustainable agribusiness with balanced use of habitats and landscape.	IV
Prohibited fishing	Prohibited fishing zones include areas of vital importance for reproduction, and securing stable fish stock in entire lakes area.	Prohibited fishing areas, while move of fishermen's to other areas and other soft activities continued.	II
Recreational	Recreational zone includes areas of recreation possibilities. Main habitat include littoral belts of the Lake (Zaroshka, Liqenas close to Military station, Liqenas close to the churches area, Gollomboc east area, Belli hill and Kallamas southeast.	Social, eco touristic, pilgrimage activities and infrastructure construction that do not affect the ecological integrity of ecosystem are allowed.	III

Tabela 4.5.1.3: Karakteristika kryesore, aktivitete të lejuara dhe shkalla e mbrojtjes në zonat e Parkut Kombëtar (burimi: Projekti i administrimit të Parkut Kombëtar të Prespës)

Pak më në jug të Parkut Kombëtar të Prespës, në njësinë administrative Progër ndodhet pjesa e *Rezervatit Natyror të Menaxhuar Cangonji* (kategoria IV), shpallur me Rreg. MB nr. 1, datë 27.07.1977. Është një zonë natyrore e rëndësisë së veçantë për shkëmbimin dhe lëvizjen e llojeve të florës dhe faunës, si ariu i murrmë (*Ursus arctos*), ujku (*Canis lupus*), rrëqebulli (*Felis lynx*), dhia e egër (*Rupicapra rupicapra*). Rrallë mbijnë edhe bimë endemike.

Në fundin jugor ekziston Peisazhi i Mbrojtur i Nikolicës (kategoria V), shpallur me VKM nr. 102, datë 15.01.1996. Mbizotërojnë pyje ahu (*Fagus sylvatica*), pishe (*Pinus nigra*), bredhi (*Abies borisii regis*) dhe lisi (*Quercus cerris*). Funkcionon si korridor natyror (*biokorridor*) për kafshët e mëdha, si ariu i murrmë (*Ursus arctos*), ujku (*Canis lupus*), rrëqebulli (*Felis lynx*), ariu i egër (*Rupicapra Rupicapra*), dreri (*Capreolus capreolus*).

Dy zonat e sipërpërmendura kanë mundësi për zhvillim të qëndrueshëm të turizmit alternativ.

Në pjesën perëndimore, Bashkia kufizohet me Parkun Kombëtar të Bredhit të Drenovës (Kategoria II), shpallur me VKM nr. 96, datë 21.11.1966.

Ekzistojnë shumë Monumente natyrore të rëndësishme (kategoria III), shpallur me VKM nr.303, dt. 10.05.2019 "Për miratimin e listës së rishikuar, të përditësuar, të monumenteve të natyrës shqiptare":

1. Shpella e Trenit. Ndodhet në Prespën e Vogël, pak metra nga bregu. Është një shpellë karstike. Ka dy kate dhe një gjatësi prej dhjetëra metra. Ekziston një koloni shumë e madhe lakuriqësh nate. Gjithashtu, përbën një vendbanim prehistorik dhe për këtë arsye është shpallur monument kulturor.
2. Gurët Mumjet e Trenit. Bëhet fjalë për një shëmb me gurë gëlqerorë që është formuar nga ndikimi i erës, me lartësi 5m.
3. Guri i Ariut (Eçmenik). Është një shkëmb i cili për shkak të erozionit dhe të ndikimit të erës ka marrë formën e ariut.
4. Burimet e Pogrit. Bëhet fjalë për një burim karstik, uji i të cilit përdoret për furnizimin me ujë të Progërit.
5. Ahishtja e Shën Kostandinit. Pemët kanë një lartësi prej 30-35 m, diametër trugu prej 80-130cm dhe moshë 230-250 vjeçare. Ruhët në një gjendje të keqe për shkak të prerjes së drurëve për lëndë djegëse.
6. Pylli i Shënthanasit. Është një pyll ahu, me sipërfaqe 2.5 ha, në lartësi 1300-1400m. Pemët kanë lartësi 25-28 m, diametër trugu 50-102cm dhe moshë 300 vjeçare. Në përgjithësi, ruhet në gjendje të mirë.
7. Dushkaja e Dobrogovës. Është një pyll lisi, me sipërfaqe 11 ha, në lartësi rreth 1,250m. Pemët kanë lartësi 20-25m, diametër trugu prej 38-46cm dhe moshë 145-160 vjeçare. Në përgjithësi, ruhet në gjendje të mirë.
8. Ahishtja e Bradvicës. Është një pyll ahu në lartësi 1300-1400m. Pemët kanë lartësi 30-35m, diametër trugu prej 80-130cm dhe moshë 230- 250 vjeçare. Ruhët në një gjendje të keqe për shkak të prerjes së drurëve për lëndë djegëse nga banorët.
9. Guri i Cjapit. Ndodhet në komunën Drenovë të rrethit të Korçës. Përfaqëson një bllok shkëmbor konglemeratik dhe ranor me formë të veçantë: ngjan me një deve të ulur "për të pushuar pas një udhëtimi të gjatë në shkretëtirë". Emrin e ka marrë nga një cja, që është rrëzuar në këtë shkëmb. Përbëhet nga shkëmbinj konglomerate të modeluar nga erozioni dhe era. Ka vlera shkencore (gjeomorfologjike e gjeologjike), didaktike, estetike e turistike. Vizitohet sipas itinerarit qyteti i Korçës – Drenovë – Bozdovec
10. Plepat e Pilurit. Bëhet fjalë për një plep me lartësi 22 m, diametër trugu prej 170cm dhe perimetër 560cm. Ekzistojnë 20 degë që formojnë një kurorë në formë të pazakontë me perimetër 30m. Mosha e tij është 80-100 vjeçare.

MONUMENTE NATYRE	X	Y
Shpella e Trenit	498905.796	4502356.839
Gurët Mumjet e Trenit	499501.457	4503189.334
Guri i Ariut (Eçmenik)	491243.062	4500273.069

Burimet e Pogrit	494691.152	4505080.456
Ahishtja e Shën Kostandinit	488308.911	4491312.877
Pylli i Shënthanasit	488400.597	4492215.783
Dushkaja e Dobrogovës	485811.051	4483668.736
Ahishtja e Bradvicës	488971.176	4491844.715
Guri i Cjapit	487319.197	4493145.756
Plepat e Pilurit	493175.737	4500957.405

Së fundmi, zona e malit Morava, me sipërfaqe 29,155 ha, përbën një zonë kandidate për futjen në rrjetin Emerald me kod AL0000013.

Sipas studimit “Gjeoresurset dhe Gjeorreziket në Qarqet e Shqipërisë” (shkalla 1:100,000) - Qarku i Korçës (Tiranë 2014) në Bashki përfshihen gjeomonumentet e mëposhtme (tërësisht ose pjesërisht):

- Gjeomonumente me vlera ndërkombëtare: Prerja e Bitinckës, me vlera shkencore, gjeologjike dhe didaktike. Ndodhet në fshatin Bitinckë, në lindje të Bilishtit. Prerja përbëhet nga gëlqerorë pllakorë, alevrolite, ranorë dhe konglomerate.
- Gjeomonumente me vlera kombëtare: Vendburimi i Hekurit-silikat Bitinckë me vlera shkencore, gjeologjike dhe didaktike. Ky vendburim ndodhet në prerjen e Bitinckës, të përshkruar më sipër. Ai është vendburimi më i madhi i këtij lloji në Shqipëri.
- Gjeomonumente me vlera rajonale:
 - Shpella e Trenit
 - Gurët Mumjet e Trenit
 - Guri i Ariut (Eçmenik)
 - Kanioni i Mirasit
 - Burimet e Progrit
 - Gryka e Kapshticës

Drejtimet kryesore në lidhje me administrimin e gjeomonumenteve janë:

- Integrimi i administrimit të tyre në politika, programe dhe projekte të nivelit rajonal dhe vendor.
- Ndërgjegjësimi i shoqërisë lokale dhe kuptimi i vlerës dhe i rëndësisë së ruajtjes së tyre.
- Vendosja e shenjave në kuadrin e një përballjeje unike dhe të plotë të gjeomonumenteve, me qëllim që identifikimi i tyre të jetë i efektshëm dhe të kuptohet lloji dhe vlera e çdo monumenti.
- Organizimi i vizitave dhe ekskursioneve me nxënës dhe studentë, me qëllim njohjen dhe familjarizimin me këto gjeomonumente.

4.6. Mbetjet

Administrimi i mbetjeve në Shqipëri është në një nivel shumë të ulët. Praktikohet shumë pak riciklim. Kryesisht mbetjet asgjësohen në vendgrumbullimet e mbetjeve. Nuk ka një sistem të sigurtë për administrimin e mbetjeve të rrezikshme. Rigjenerimi

i mbetjeve dhe monitorimi i tyre mungon, ashtu siç mungon dhe një database moderne në nivel kombëtar dhe rajonal.

Mbetjet ndahen në kategori të ndryshme, si mbetje organike, mbetje të ngurta, mbetje patologjike dhe spitalore, mbetje industriale dhe këto kategorizohen në 2 kategori: mbetjet e rrezikshme dhe mbetjet jo të rrezikshme. Të rrezikshme karakterizohen sepse përmbajnë lëndë kimike që vënë në rrezik shëndetin publik dhe janë të dëmshme edhe për mjedisin.

Në lidhje me situatën aktuale në Bashkinë Devoll, në vitin 2011 janë mbledhur 1000 ton mbetje urbane (Ermira Jashiku, 2016). Në qendrat më të mëdha urbane mbledhja dhe transportimi i mbeturinave kanë patur një administrim të kënaqshëm, në krahasim me zonat periferike, ku mbeturinat përfundojnë, ose në përrenj ose në brigjet e lumit Devoll, ose digjen, duke patur si rezultat vënien në rrezik të shëndetit publik. Djegia e mbeturinave çliron në atmosferë elementë si PM10, SO₂ dhe NO₂ të cilët ndihmojnë në ndotjen atmosferike. Gjithashtu, ekziston mungesë sensibilizimi i publikut për administrimin e saktë të mbeturinave, kryesisht në zonat periferike. Sasia e mbeturinave për frymë në Bilisht është 292kg/ban në bazë vjetore, ndërsa në bazë ditore është 0,8kg/ban (Ermira Jashiku, 2016). Gjithashtu, vlerësohet se rreth 26% mund të riciklohet. Mbetjet spitalore për qytetin përllogariten në rreth 15 ton në vit, nga të cilët 1,5 ton kategorizohet në kategorinë e rrezikshme.

	Mbetjet e gjeneruara (ton/ban/vit)	Mbetjet urbane të gjeneruara (ton)	Mbetjet inerte të gjeneruara (ton)
2003	0.255	1734	170
2004	0.255	1759.5	3200
2005-2007	0.255	1491	1630
2011		1000	1700

Tabela 4.3.2.7: Prodhimi i mbetjeve urbane dhe inerte gjatë viteve 2003-2011 (Burimi: Ermira Jashiku, Vlerësimi dhe Menaxhimi i Risqeve Natyrore dhe Antropogjene në Rrethin e Korçës dhe të Devollit, 2016)

Është miratuar **Strategjia kombëtare ndërsektorale për menaxhimin e mbetjeve 2010-2025** me VKM nr. 175, datë 19.01.2011, e cila ndodhet në fazë rishikimi. Strategjia mbulon periudhën 2010-2025, e cila është periudhë e rëndësishme para dhe menjëherë pas aderimit në BE, kohë gjatë së cilës administrimi i mbetjeve konsiderohet një çështje prioritare, ka përpjekje të rëndësishme dhe duhet të bëhen përmirësime radikale të situatën aktuale. Strategjia bazohet në katër shtyllat themelore të politikës kombëtare mbi mbetjet, si: *planifikimi, edukimi, financimi dhe legjislacioni*. Këto shtylla, të cilat janë shumë të rëndësishme për zgjidhjen afatgjatë të degës së administrimit të mbetjeve në Shqipëri, kanë nevojë të trajtohen si përparësi në mënyrë që të kenë një ndryshim të efektivitetit. Të ndryshosh qëndrimet dhe praktikatat aktuale të individëve, subjekteve të biznesit dhe institucioneve do të marrë shumë kohë, fuqi dhe investime. Sipërmarrje të tilla duhet të planifikohen mirë në

nivel lokal, rajonal dhe kombëtar. Prandaj fokusi kryesor është zbatimi i një plani të thjeshtë, por efektiv.

- Planifikimi: Objektivi kryesor në këtë sektor do të jetë zbatimi i planeve të thjeshta, por efektive të administrimit të mbetjeve (planet kombëtare, rajonale dhe lokale të menaxhimit të mbetjeve). Këto plane do të identifikojnë investimet afatshkurtra dhe afatmesme dhe mbështetjen që nevojitet. Këto më pas do të formulohen në projekte, të cilat do të financohen nga Qeveria dhe me kontributin potencial të disa donatorëve.
- Pjesa më e rëndësishme e çdo sistemi janë njerëzit që do të operojnë dhe menaxhojnë sistemin e ri. Aktorët kryesorë të sistemit duhet të edukohen, në mënyrë që të realizojnë potencialet e tyre brenda sistemit dhe si rrjedhojë sistemi të performojë në cilësinë e duhur. Edukimi mjedisor i publikut do të mbështetet nga programe specifike në bashkëpunim me shoqërinë civile. Edukimi dhe trajnimi mund të marrin formën e fushatave për informimin e publikut dhe trajnim profesional ose edukim tretësor për ata që janë në nivelin fillestar të menaxhimit të sistemit.
- Është një çështje thelbësore që komponenti financiar i çdo plani të zonave të mbetjeve të vendosë një dispozitë për financim të përshtatshëm dhe të qëndrueshëm. Plan kombëtar i menaxhimit të mbetjeve dhe planet lokale dhe rajonale të menaxhimit të mbetjeve do të parashikojnë financim të mjaftueshëm dhe do të theksojnë elementet kyçe të sistemit të financimit, si dhe do të përshkruajnë metodat e llogaritjes së tyre.
- Futja e legjislacionit, në përputhje me kornizën ligjore të BE-së, e cila tashmë është përfunduar në një shkallë të madhe, ka efekte të shumfishta pozitive në arritjen e qëllimit të zhvillimit të qëndrueshëm dhe përmirësimin e përdorimit të financimit.

Parimi themelor i Strategjisë Kombëtare, është hierarkia e qasjes dhe përparësisë së administrimit të mbetjeve si më poshtë:

1. *Parandalimi*; Duhet të vendosen programe mbi parandalimin e mbetjeve, të cilat duhet të integrohen dhe të bëhen pjesë e projekteve mbi administrimin e mbetjeve.
2. *Ripërdorimi*; Ripërdorimi është përkufizuar si një operacion nga i cili produktet ose përbërësit që nuk janë mbetje, përdoren përsëri për të njëjtin qëllim për të cilin ato ishin konceptuar. Riciklimi është përkufizuar si çdo operacion tjetër rikuperimi nga ku mbetjet përpunohen në produkte, material ose substanca qoftë për qëllimin parësor, ose tjetër. Kjo përfshin ripërpunimin e materialeve organike, por nuk përfshin prodhimin e energjisë, ose ripërpunimin në material që do të përdoret si lëndë djegëse.
3. *Riciklimi*;
4. *Rikuperime* të tjera, p.sh., rikuperimi i energjisë; Rikuperimi është përcaktuar si çdo operacion rezultati kryesor i të cilit është ripërdorimi i mbetjeve për një qëllim të dobishëm duke zëvendësuar materiale të tjera që përmbushin një funksion të caktuar ose mbetje që përgatiten për të përmbushur atë funksion, në fabrikë ose ekonomi më gjerësisht.
5. *Asgjësimi*. Asgjësimi është mënyra e fundit për t'u përdorur, dhe mund të

përdoret vetëm në rastet kur mënyrat e tjera të hierarkisë nuk mund të jenë të zbatueshme. Asgjësimi është faza më pak e dëshirueshme e hierarkisë së menaxhimit të mbetjeve për arsye se nëpërmjet asgjësimit humbasin vlerat e materialeve. Aty ku rikuperimi i mbetjeve nuk ka ndodhur duhet që mbetjet t'u nënshtrihen operacioneve të sigurta të largimit dhe asgjësimit. Ky asgjësim mbetjesh duhet të bëhet pa dëmtuar shëndetin e njerëzve dhe atë të mjedisit. Asgjësimi është përkufizuar si një operacion që nuk është rikuperim edhe pse operacioni ka si një përfundim të dytë rikuperimin e substancave ose energjisë.

Në Ligjin Nr. 10463, datë 22.9.2011⁴¹ përcaktohet se “Kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve, në përputhje me parimin “Ndotësi paguan”, të përcaktuar në nenin 12 të ligjit nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, mbulohen nga krijuesi fillestar i mbetjeve ose nga zotëruesi aktual apo i mëparshëm i tyre”. Ky princip është saksionuar po ashtu në Nenin 4 të Udhëzuesit 2008/98/EC i Parlamentit dhe Këshillit Europian të 19 Nëntor 2008. Përveçse një kërkesë ligjore, ky është një kusht për zbatueshmërinë dhe qëndrueshmërinë financiare afat gjatë për sektorin e menaxhimit të mbetjeve, dhe do të sigurojë gjithashtu rritjen e nxitjes për “prodhuesit” e mbetjeve (duke përfshirë edhe prodhuesin e ketyre produkteve) për të reduktuar dhe rikuperuar mbetjet. Ky faktor është shumë i rëndësishëm për mbetjet e rrezikshme duke qenë se prodhuesit e ketyre mbetjeve deri më sot kanë paguar tarifa të njëjta me prodhuesit e mbetjeve jo të rrezikshme ose në disa raste nuk kanë paguar fare. Parimi ndotësi paguan do të thotë që prodhuesit e mbetjeve duhet të paguajnë kostot e plota të menaxhimit të mbetjeve të tyre. Në lidhje me mbetjet e prodhuara nga familjet, kjo do të thotë që familjarët duhet të përballojnë kostot e plota të menaxhimit të mbetjeve që ata prodhojnë. Aktualisht familjet dhe bizneset në Devoll paguajnë më pak se kostoja e plotë e menaxhimit të mbetjeve të tyre, sidomos në zonat periferike. Në kushtet e Devollit shpenzimet kapitale të grumbullimit (konteniere dhe mjete të tjera për grumbullim) janë përballuar nga Bashkia/Qeveria, kosto që do të paguajë, ketej e tutje, ai që prodhon këto mbetje.

Në përputhje me Strategjinë Kombëtare të Mësipërme, është miratuar dhe është duke u zbatuar **Plani Rajonal i Menaxhimit të Mbetjeve të Korçës** për periudhën 2015-2025, duke përfshirë Bashkitë Korçë, Pogradec, Maliq, Devoll, Pustec dhe Kolonjë. Kjo ka të bëjë me mbetjet komunale dhe nuk përfshin mbetjet e rrezikshme nga prodhuesit kryesorë, mbetjet industriale dhe mbetjet e lëngshme.

Subjekti përgjegjës për ngritjen, organizimin dhe pershtatjen e sistemit rajonal të administrimit të mbetjeve është Kompania e Menaxhimit të Mbetjeve të Qarkut Korçë (KRWM sh.a). Për të përmbushur objektivin kryesor, KRWM sh.a.

- do t'u ofroje asistencë teknike njesive vendore për pastrimin e qendrave të banuara dhe mbledhjen e mbetjeve

⁴¹ Ky ligj është përafshuar plotësisht me Direktivën 2008/98/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 19 nëntor 2008 “Mbi mbetjet”, e cila shfuqizon disa direktiva. Numri CELEX: 32008L0098, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, Nr. 312, datë 22. 11. 2008, faqe 3 - 30.

- do te ofroje asistencë per hartimin e planeve per mbylljen e fushave eksistuese
- do te asistojë nga ana teknike Bashkite per krijimin e nje sistemi te dhenash per sasine e mbetjeve dhe fluksin e tyre periodik
- me mjetet qe ka ne dispozicion do te ndihmoje njesite vendore per kryerjen e punimeve rehabilituese ne fushat ekzistuese te mbetjeve.

Foto 4.6.1: Broshura KRWM sha për të sensibilizuar banorët

Sipas KRWM, Bashkia Devoll po shërbehet për deponimin përfundimtar të mbetjeve të saj nga landfilli sanitar që ndodhet në Bashkinë Maliq. Kjo zonë ka funksionuar që prej vitit 2018 dhe pritet të ketë jetëgjatësi prej 20 vjetësh. Jetëgjatësia e landfillit sanitar, në përputhje me Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve, varet nga shkalla e arritjes së objektivit për të zvogëluar vëllimin e përgjithshëm të mbetjeve të depozituara, nga 31900 tonë në vitin 2020 në 25600 ton në vitin 2032, dhe planifikimi i venddepozitimit ka marrë parasysh skenarin më konservator, dmth. dështimin për të zvogëluar sasinë e mbetjeve. Theksohet se në sipërfaqen totale të landfillit sanitar parashikohet një hapësirë për deponimin e mbetjeve inerte, si dhe një hapësirë për ndërtimin e një impianti për trajtimin e materialeve të riciklueshme. Brenda Bashkisë është ndërtuar një stacion për transferimin e mbetjeve i cili i shërben asaj vetë.

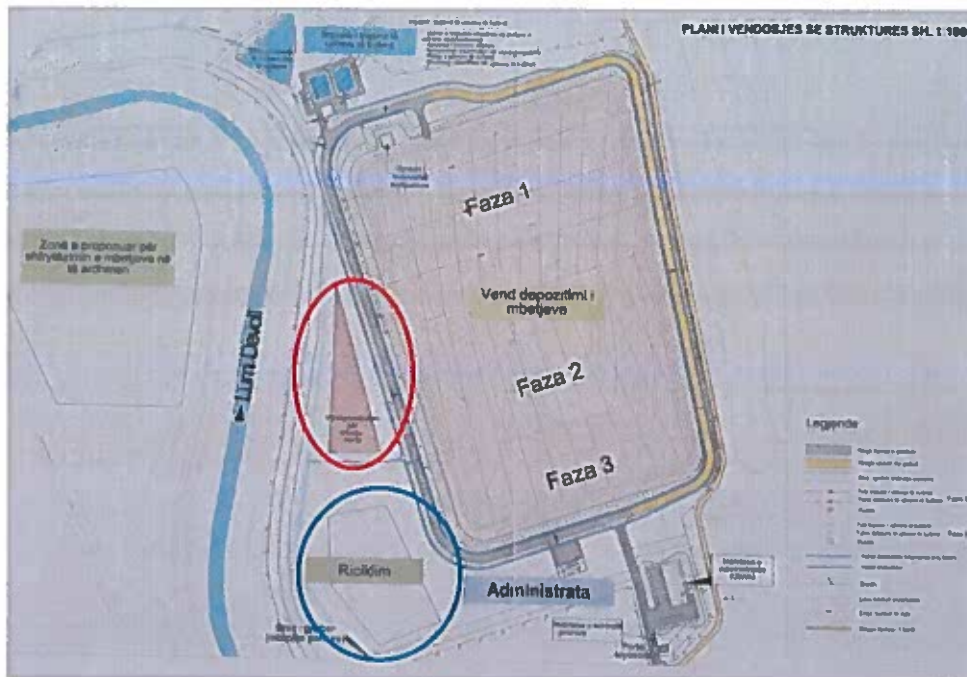

Foto 4.6.2: Plani i vendosjes së strukture të landfillit - me të kuqe hapësirë për mbetjet inerte dhe me blu hapësirë për materiale të riciklueshme (burimi: grupi i studimit, KRWM sha)

Në dokumentin e KRWM referohet gjithashtu se në hapësirën që menaxhon (gjithsej 6 Bashki) nuk ka zona të ndotura me mbeturina industriale.

Në Bashkinë e Devollit ka disa venddepozitime të mbetjeve (36 sipas Planit Rajonal të Menaxhimit të Mbetjeve), 2 prej tyre janë rikuperuar (Bilisht, Miras). Janë studiuar nga ekspertë të KRWM dhe është informuar Bashkia për masat që duhen ndërmarrë për ndërprerjen e funksionimit dhe rehabilitimin e tyre.

Foto 4.6.3: Programi i grumbullimit të mbetjeve në Njësinë Administrative Miras si rezultat i Programit të Menaxhimit të Mbetjeve Urbane, i mbështetur nga REC Shqipëri dhe Suedia (burimi: grupi i studimit)

Si pjesë e zbatimit të objektivit strategjik OS4 "Zhvillimi i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara" dhe duke specifikuar planifikimin kombëtar dhe rajonal, PPV e Bashkisë Devoll propozon:

- zbatimin e një programi riciklimi bazuar në një plan lokal të integruar, i cili do të informojë dhe sensibilizojë banorët dhe biznesmenët, do të stimulojë dhe promovojë ripërdorimin dhe riciklimin, vendosjen e kazanëve sipas mjediseve mbeturinave, furnizimin me automjete specifike për mbledhjen e tyre, organizimin e venddepozitimeve, nëse është e nevojshme, për mbledhjen e tyre dhe mënyrën e deponimit në impiantet e trajtimit përfundimtar, në landfillin e Maliqit ose gjetkë. Ky projekt do të implementohet gradualisht, me mbështetjen dhe pjesëmarrjen e KRWM sha, ndërsa propozohet bashkëpunimi me bashkitë e tjera në Rajon.
- rehabilitimi i venddepozitimeve të mbetjeve në përputhje me udhëzimet e Planit Rajonal.

4.7. Zhurmat

Pasojat e ndotjes akustike në shëndetin publik janë vendimtare, ndërsa shfaqin një sërë sëmundjes psikosomatike. Shkaqet kryesore të ndotjes akustike janë zhurmat nga rrugët automobilistike dhe kryesisht nga aksi parësor dhe dytësor rrugor. Të njëjtat zhurma kanë edhe zonat nga të cilat kalon rrjeti hekurudhor, apo ekzistojnë zona industriale dhe zona tregtare, disa infrastruktura të caktuara turistike, disa facilitete sportive, dyqane dhe hapësira argëtimi.

Ekzistojnë tri zona të ndotjes akustike që ndryshojnë nga njëra-tjetra si më poshtë:

Zonë	Db
L1	≥ 65
L2	55 - 64.9
L3	45 - 54.9

Tabela 4.7.1: Zonat e ndotjes akustike (Burimi: Global Noise Pollution Map)

Tag	L1	L2	L3
Akse rrugore			
Superstradë	60m	220m	500m
Linjë kryesore e autostradës	50m	190m	400m
Autostradë-primare	35m	160m	300m
Autostradë -sekondare	-	80m	125m
Autostradë -terciare	-	35m	65m
Rrjet hekurudhor			
Hekurudhat = [traseja, binar i ngushtë, e ruajtur]	30m	60m	100m

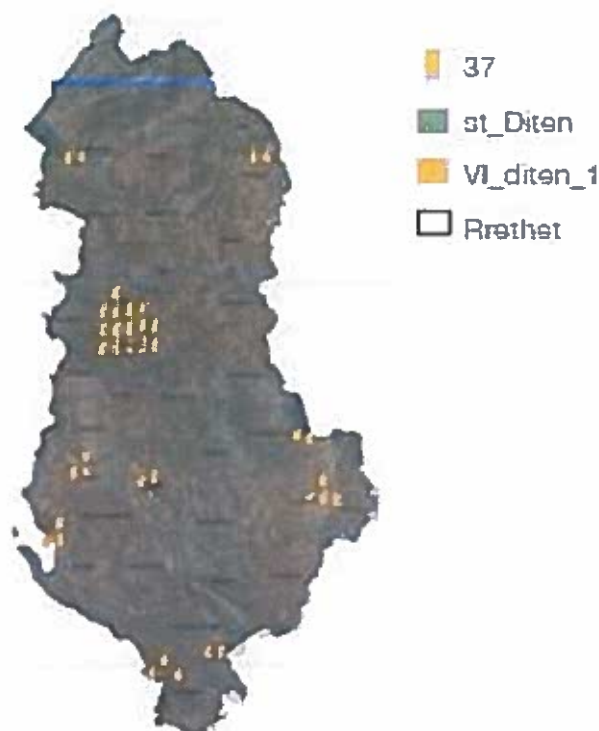
Transporti hekurudhor = [hekurudhë e lehtë, tramvajë, teleferik, tren me një shinë]	-	30m	60m
Zona industriale			
Përdorimi i tokës-industrial	-	50m	100m
Përdorimi i tokës - njësi	-	70m	180m
Hapësira argëtimi			
dyqan=[i çdo lloji]	-	30m	65m
ndotje e ulët=[bar, bbq, Kafe, biergarten, fast food, food court, akullore, pub, restaurant]	-	35m	75m
Ndotje e lartë =[kinema, kazino, klub nate, lojra fati teatër, qendra komunitare]	40m	70m	150m
për kohën e lirë=[plazhe, resort, zonë noti, water park]	35m	55m	75m
tourizmi=[zona kamping, muze, zona pikniku, parqe, kopësht zoologjik' Përdorimi i tokës – njësi]	35m	55m	75m
Facilitete sportive			
sport	40m	60m	80m

Tabela 4.7.2: Pikat me shfaqje intensive të zhurmës dhe distanca e tyre në metra (Burimi: Global Noise Pollution Map)

Shkaku kryesor i ndotjes akustike në Shqipëri janë zhurmat e qarkullimit. Në bazë të matjeve të vitit 2017, treguesi i ndotjes akustike në Shqipëri është në nivele mesatare dhe më konkretisht në vlerën 52,23dB, në krahasim me vlerën 100 që është vlera maksimale (www.numbeo.com). Gjithashtu, është zhvilluar një program ndjekjeje për 24 orë, i cili ndahet në 2 kategori, kategoria e mëngjesit dhe kategoria e darkës. Matjet e mëngjesit i përkasin orarit 6:00-23:00 dhe matjet e darkës i përkasin orarit 23:00-6:00. Programi i ndjekjes është realizuar në 43 pika të qyteteve si: Tiranë, Vlorë, Fier, Sarandë, Korçë, Berat, Kukës, Pogradec, Shkodër dhe Gjirokastër.

Harta e monitorimit te zhurmave, 2017

Më poshtë, paraqitet tabela me vlerat e dB të rezultuara në Korçë nga viti 2015 deri në vitin 2017, në bazë të rezultateve të programit të ndjekjes.

Korçë		
	LAEQ/Ditën DB(A)	LAEQ/Natën DB(A)
2017	59.27	44.35
2016	61.32	46.77
2015	58.05	43.62
Standarti i BE	55	45

Tabela 4.7.3: Vlerat dB në Korçë për vitet 2015, 2016 dhe 2017 (Burimi: Raporti i Gjendjes Në Mjedis 2017)

Më poshtë, pasqyrohen pikat në të cilat vërehet edhe intensiteti më i madh i zhurmave. Ngjyra portokalli tregon nivelet e zhurmës, domethënë ngjyra më e hapur tregon pikën më pak të zhurmshme, ndërsa ngjyra e errët tregon pikën shumë të zhurmshme. Nivelet më të larta të ndotjes akustike identifikohen përgjatë rrugës automobilistike kombëtare SH3, e cila lidh Greqinë me Shqipërinë dhe në vazhdim Bilishtin me Korçën.

Figure 4.7.1: Nivelet e ndotjes akustike ne Maliq- Korçë- Bilisht (Burimi: Global Noise Pollution Map)

4.8. Popullsia dhe asetet material

4.8.1. Analizë e vlerësimeve demografike

Në këtë kapitull realizohet regjistrimi, analiza dhe vlerësimi i karakteristikave demografike të Bashkisë Devoll dhe evoluimit të tyre me kalimin e kohës. Ky regjistrim, si i situatës aktuale ashtu edhe të trendit të saj, bën të mundur përcaktimin e pozicionit relativ të Bashkisë në raport me gjithë territorin shqiptar. Gjetjet e analizës mund të jenë një udhëzues i dobishëm për hartimin e politikave të nevojshme për forcimin e perspektivave të zhvillimit të Bashkisë në aspektin e organizimit dhe menaxhimit të territorit, por edhe në nivel ekonomik dhe social. Informacioni i disponueshëm vjen kryesisht nga INSTAT, burimi kryesor i të dhënave demografike të Shqipërisë. Duhet të theksohet se të dhënat e disponueshme nga regjistrimi i vitit 2011 ofrojnë informacion në nivel të ish-njësi administrative (ish bashkia/komuna - njësi vendore 373).

Eliminimi i barrierave për emigrimin në fillim të viteve 1990 prodhoi një valë goditjeje në zhvillimin e popullsisë së Shqipërisë. Disa qindra mijë Shqiptarë u larguan nga vendi në disa valë të njëpasnjëshme në dekadën përpara censusit të vitit 2001, një humbje që nuk u kompensua nga imigrimi dhe rritja natyrore. Ky emigrim masiv ishte shkaku kryesor për ndryshimin rrënjësor nga një rritje vjetore e madhe e popullsisë në periudhën ndërmjet censuseve të viteve 1979-1989 me 2,0 përqind, në një rritje negative (-0,3 përqind në vit) në periudhën pasuese ndërmjet censuseve të viteve 1989-2001.

Megjithëse menjëherë pas censusit të vitit 2001, emigrimi pritej të reduktohej në mënyrë të konsiderueshme, censusi i vitit 2011 tregoi në mënyrë përfundimtare se emigrimi vazhdoi në një shkallë masive. Emigrimi përsëri ishte faktori më i rëndësishëm në humbjen neto të popullsisë me 269 mijë persona në periudhën ndërmjet censuseve të viteve 2001-2011, me 8,8 përqind të popullsisë së vitit 2001. Kjo korrespondon me një rënie mesatare prej 26 mijë persona ose 0,9 përqind në vit.

Gjithashtu, janë vënë re lëvizjeintensive brenda vendit. Sipas INSTAT, 10% e popullsisë jeton në qytet apo vendbanim tjetër krahasuar me dekadën e kaluar.

Nga 12 qarqet e vendit, 10 prej tyre (me përjashtim të qarqeve Tiranë dhe Durrës) paraqesin një rënie të konsiderueshme midis regjistrimeve të viti 2001 dhe 2011, siç tregohet edhe në diagramin e mëposhtëm. Motivi i ndryshimit të popullsisë në nivel qarku përputhet kryesisht me modelin e migracionit të brendshëm që tregon se, përveç emigrimit dhe zhvillimit natyror (vdekje-lindje), migrimi i brendshëm është një proces me rëndësi të madhe për ndryshimet e popullsisë në Shqipëri. Përqendrohet kryesisht në tendencën e urbanizimit dhe lëvizjes të popullatës urbane në qendra të mëdha urbane. Në të njëjtën kohë, ndryshimet erëndësishme demografike i atribuohen edhe emigrimit të jashtëm në vendet fqinje si Greqia, Italia dhe Kosova. Problemi i migracionit është më i theksuar në 203 vendbanimet malore dhe të paarrtshme dhe në ato vendbanime që janë larg nga selia e Bashkisë, ku edhe ndeshen shtëpi të braktitura.

Bashkia Devoll	Ndryshimi i popullsisë 1989-2011	Ndryshimi i popullsisë 2001-2011
Bilisht	-1,59	-16,08
Qendër Bilisht	-26,97	-16,08
Hoçisht	-37,56	-23,99
Progër	-37,71	-23,72
Miras	-41,67	-29,79

Tabela 4.8.1.1: Ndryshimi i popullsisë për vitet 1989 – 2001 – 2011 (Burimi: <https://instat.gov.al>)

Në Bashkinë e Devollit popullsia paraqet një rrenjë të madhe të 5 njësitë administrative që e përbëjnë atë. Njësitë administrative të cilat paraqesin rrënjën më të madhe tek numri i banoreve gjatë njëzet e dy viteve të fundit janë ato të Hoçishtit, Progërit dhe Mirasit (Tab.4.8.1.1). Faktorët kryesorë që lidhen me rënien e popullsisë janë si ekonomike ashtu edhe sociale, si për shembull mungesa e shërbimeve publike dhe investimeve, papunësia e lartë, cilësia e dobët e rrjetit rrugor që lidh këto njësi administrative me qendrën e Bashkisë ose me qytet të tjera përreth si dhe relievi i theksuar malor. Ndryshim të konsiderueshëm në pikëpamje të banesave, si rrjedhojë e rritjes së numrit të ndërtesave me shumë kate, kryesisht në qytete. Nga analiza e ndërtesave për banim sipas llojit tek njësi administrative e Bilishtit shenohet numëri më i madh i apartamenteve pasi ka një përqindje më të lartë krahasuar me njësitë e tjera administrative të Bashkisë, prej 3.95% (INSTAT, 2011). Tek njësitë administrative e tjera të Bashkisë numëri i apartamenteve është e i vogël se 1%.

Bashkia	Popullsia banuese	Ndërtesat	Banesat gjithsej	Banesa të zakonshme të banuara	Banesa të zakonshme jo të banuara	Banesa jo të zakonshme
QARKU KORÇË	60.171	52.572	80.932	58.550	22.168	214
BASHKIA DEVOLL	26.716	8.356	9.499	7.186	2.299	14
BILISHT	6.250	1.415	2.174	1.676	497	1
HOÇISHT	4.461	1.384	1.452	1.207	241	4
MIRAS	6.577	2.225	2.403	1.725	673	5
PROGËR	3.988	1.318	1.397	1.083	310	4
QENDËR BILISHT	5.440	2.014	2.073	1.495	578	0

Tabela 4.8.1.2: Popullsia banuese, ndërtesat për qëllime banimi dhe banesat sipas njësive administrative dhe llojit të banesave (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Sipas të dhënave zyrtare të regjistrimit të vitit 2011, Bashkia e Devollit ka një popullsi prej 26.716 banorë, që përfaqëson 11.9% të popullsisë së përgjithshme të Qarkut Korçë (220,900 banorë) dhe 0.95% të popullsisë së përgjithshme të Shqipërisë (2,800,138 banorë). Me një klasifikim të ngjashëm evidentohet edhe numri i banesave. Kështu, shumica e tyre regjistrohen në njësitet administrative Qendër Bilisht, Bilisht dhe Miras dhe më pak në Njësine administrative të Progrit.

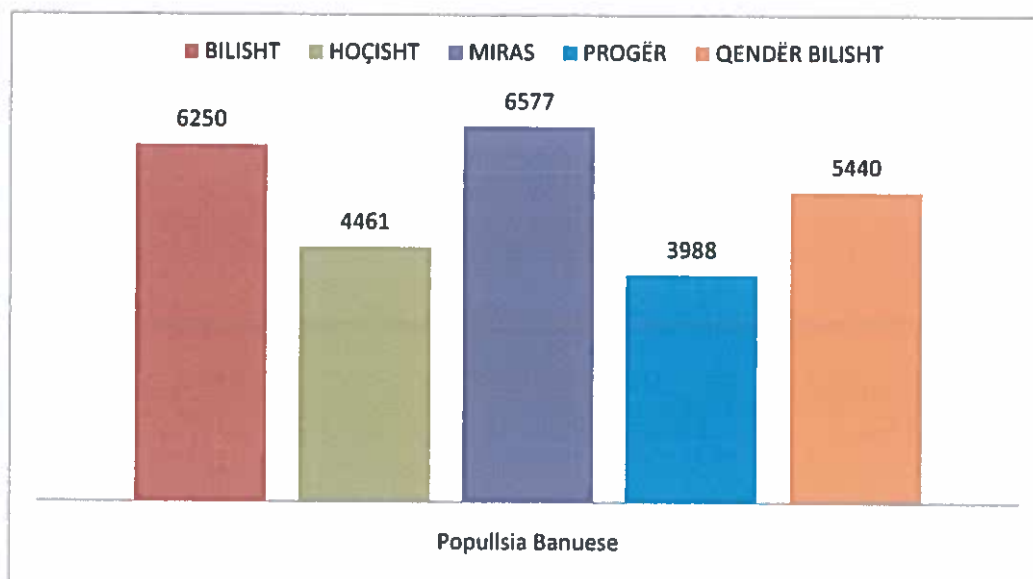

Figura 4.8.1.1: Popullsia banuese për vitin 2011 (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Referuar regjistrimit të Censurit 2011 për popullsinë e Bashkisë sipas gjinisë popullsia e meshkujve dhe femrave nuk kanë ndryshim të madh midis tyre pasi përqindja e meshkujve në territorin e Bashkisë është rreth 50.12% ndërsa popullsia e femrave është 49.88%. Në vitin 2011, raporti i varësisë së të rinjve (raporti i personave në moshë 0-14 vjeç ndaj popullsisë në moshë pune 15-64 vjeç) ka shënuar

një përqindje prej 27,2%. Raporti i varësisë së të moshuarve (raporti i personave në moshë 65+ vjeç ndaj popullsisë në moshë pune 15- 64 vjeç) ka një përqindje prej 25,4% gjatë së njëjtës periudhë. Gjithashtu gjatë kësaj periudhe është regjistruar se popullsia e femrave në grupmoshat 0-14 vjeç është 49,07% e popullsisë të grupmoshës 0-14 vjeç ndërsa popullsia e meshkujve është 50,93%.

	Popullsia Banuese	Gjithsej			Meshkuj				Femra			
		0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+
BILISHT	6250	1206	4183	861	3077	592	2074	411	3173	614	2109	450
HOÇISHT	4461	734	2977	750	2261	381	1524	356	2200	353	1453	394
MIRAS	6577	1164	4330	1083	3361	608	2221	532	3216	556	2109	551
PROGËR	3988	703	2572	713	1959	343	1265	351	2029	360	1307	362
QENDËR BILISHT	5440	956	3449	1035	2733	502	1732	499	2707	454	1717	536
Bashkia Devoll	26716	4763	17511	4442	13391	2426	8816	2149	13325	2337	8695	2293

Tabela 4.8.1.3: Popullsia banuese sipas gjinisë, grupmoshës dhe njësi administrative (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

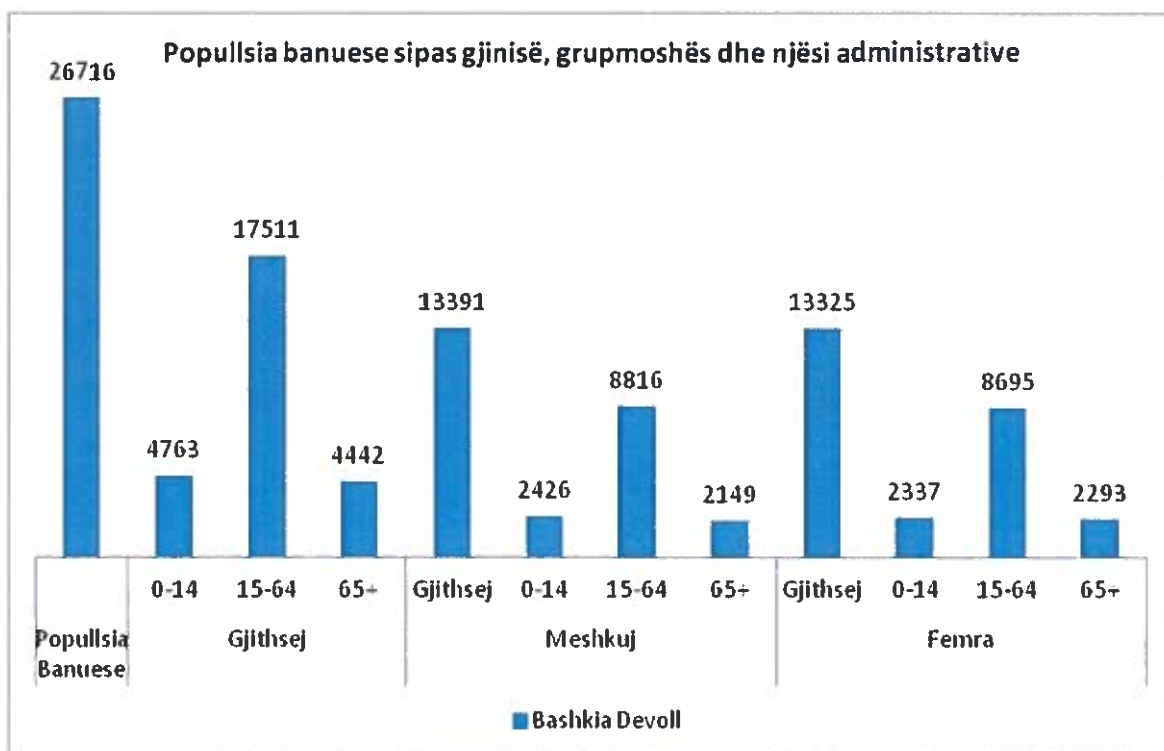

Figura 4.8.1.2: Popullsia banuese sipas gjinisë, grupmoshës dhe njësi administrative (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

Qyteti i Bilishtit, qendra e Bashkisë Devoll, në bazë të Regjistrit Civil në vitin 2017 ka një popullsi prej 10.315 banorësh dhe përbën 24,85% të popullsisë së Bashkisë. Pas Bilishtit, njësi administrative më e populluar e bashkisë është Mirasi me

popullatë 10.076 banorë, në vijim është njësia administrative e Qendër Bilishtit me 8.361 banorë të regjistruar dhe se fundi njësitë administrative të Hoçistit dhe Progër me popullsi të regjistruar rreth 6.812 dhe 5.943 banorë respektivisht.

Nr.	Njësia Administrative	Nr.Popullisë 2011	Nr.Popullisë 2015	Nr.Popullisë 2017
•	Bilisht	10049	10155	10315
•	Qendër Bilisht	8950	8637	8361
•	Miras	10709	10363	10076
•	Hoçisht	7170	6963	6812
•	Progër	6056	6016	5943
Total		42.934	42.134	41.507

Tabela 4.8.1.4: Popullsia e regjistruar për vitet 2011, 2015, 2017 (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Devoll)

Sa i përket ekonomive familjare, në regjistrimin e vitit 2011, bëhet dallimi në ato që kanë një ose më shumë bërthama familjare, në ato që nuk kanë bërthama familjare dhe në ato që kanë një bërthamë "konvencionale". Bërthamë familjare përkufizohet forma që përbëhet nga dy ose më shumë njerëz që jetojnë në të njëjtën shtëpi dhe dy prej tyre kanë lidhje martesore ose janë prindër me fëmijë. Ekonomitë familjare që nuk përmbajnë "bërthama" familjare klasifikohen si "jo konvencionale".

Tek njësia administrative e Bilishtit llojet e njësive familjare ekonomike të cilat dominojnë janë me një bërthamë familjare ose me një bërthamë familjare. Tipologjia e Njesisë Ekonomike Familjare e cila dominin tek njësitë administrative të Qendër Bilishtit dhe Mirasit është ajo pa bërthamë familjare. NjEF me një bërthamë familjare dominojnë tek njësitë administrative të Bilishtit dhe Mirasit, ndërsa njësitë ekonomike me dy ose më shumë bërthama familjare dominojnë tek njësitë administrative të Bilishtit dhe Hoçishtit. Tek njësia administrative e Progërit tipologjia dominueshe është ajo e njësis familjare ekonomike me një ose me shumë bërthama.

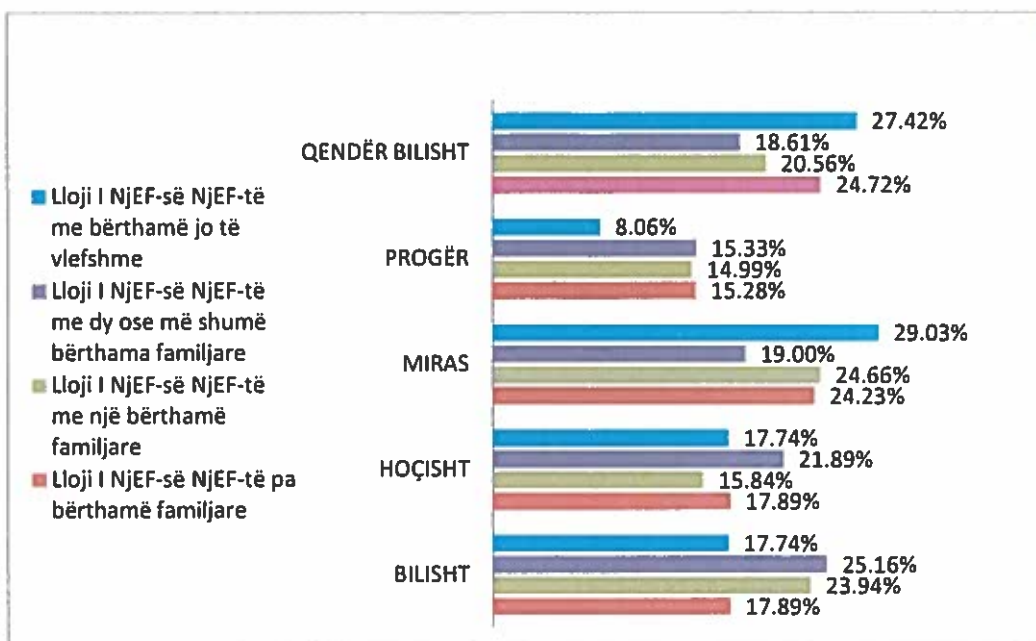

Figura 4.8.1.3: Njësitë Ekonomike Familjare sipas njësive administrative dhe llojit të NJEF-së, Burimi: Censuri I Popullsisë dhe Banesave 2011

Sipas regjistrimit të INSTAT në lidhje me ekonomitë familjare dhe banesat, përdoret karakterizimi njësi banimi e cila dallohet në "banesa të zakonshme" dhe "banesa jo të zakonshme". Si "banesa të zakonshme" përkufizohet shtëpia e cila, që nga fillimi, është ndërtuar për banim gjatë gjithë vitit ose ka ndryshuar përdorimin e saj për këtë qëllim. "Banesa jo të zakonshme" përkufizohen banesat që nuk përkon me termin "banesë e zakonshme" ose për shkak se është e improvizuar ose e luajtshe, ose për shkak se nuk është projektuar për qëndrim të përhershëm.

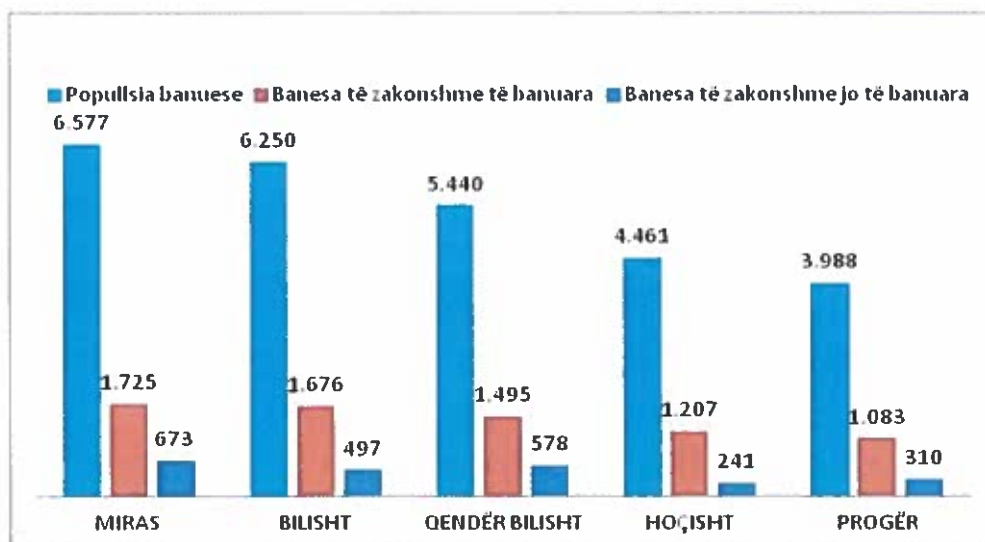

Figura 4.8.1.4: Popullsia banuese, ndërtimet për qëllime banimi, Burimi: Censuri I Popullsisë dhe Banesave 2011

Lidhur me nivelin arsimor të banorëve të Bashkisë, rezultojnë se shumica e popullsisë ka arsimin bazë të ciklit të lartë (46.5%), ndërsa përqindja tjetër më e lartë përfaqësohet nga popullsia e cila ka arsim të ciklit të ulët dhe arsim të nivelit të mesëm (20.25% dhe 22.39%). Përqindja e arsimit universitar është shumë e ulët në territorin e Bashkisë pasi është regjistruar se vetëm 6.7% e popullsisë të bashkisë ka arsim Universitar. Kjo popullsi është kryesisht e përqendruar në njësinë administrative të Bilishtit. Është e vlefshme të theksohet se shkalla e analfabetizmit është 2.01%, pasi vlera mesatare në Shqipëri është 2.8%. Si rrjedhim, shumica e popullsisë është e arsimuar dhe është e aftë të punojë në të gjithë sektorët prodhues. Punëtorët e kualifikuar (minatorët, inxhinierët dhe ndihmësit tjerë) janë veçanërisht të përshtatshëm për industrinë e ndërtimit dhe nxjerrjes së mineraleve, ndërsa ka mundësi punësimi edhe në sektorin e shërbimeve.

Bashkia Devoll	Gjithsej	Dinë shkrim e këndim	Analfabetë	Pa diplomë	Cikli i ulët (fillore)	Cikli i lartë	E mesme	Universitar e lart
BILISHT	5571	28	120	86	971	1873	1769	724
HOÇISHT	4015	18	62	45	789	2050	832	219
MIRAS	5929	53	119	56	1249	3029	1171	252
PROGËR	3560	41	73	41	783	1752	673	197
QENDËR BILISHT	4867	31	107	55	1057	2490	915	212
Total	23942	171	481	283	4849	11194	5360	1604

Tabela 4.8.1.5: Popullsia banuese 10 vjeç e lart sipas njësive administrative, ndjekjes së shkollës, alfabetizimit, dhe nivelit të arritur arsimor, Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011

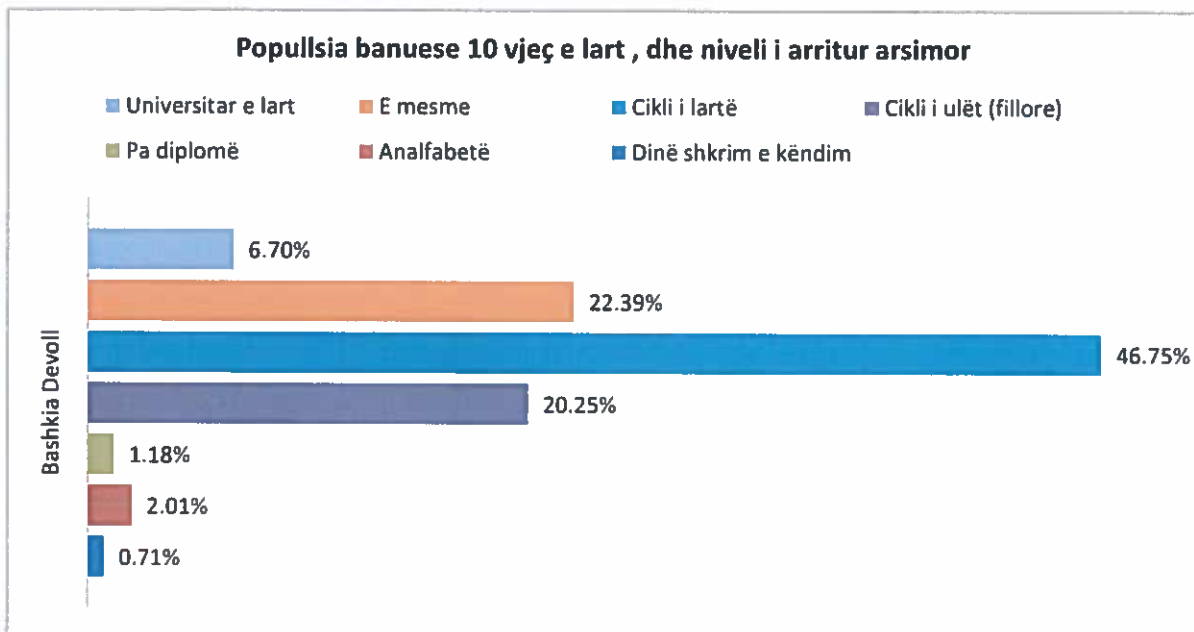

Figura 4.8.1.5: Popullsia banuese 10 vjeç e lart dhe nivelit të arritur arsimor (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Figura 4.8.1.6 më poshtë tregon dendësinë (numri i personave për kilometër katror). Tek njësitë administrative të cilat gjenden në territorin e Bashkisë dendësia është me e madhe në krahasim me njësitë administrative të Bilishtit me 500 banorë/km². Njësitë administrative të tjera kanë një dendësi mesatare prej 48 banorësh/km².

Bashkia Devoll	Dendësia (km ²)	Sipërfaqja (banorë/km ²)
Bilisht	504,03	12,40
Qendër Bilisht	57,63	94,40
Hoçisht	51,51	86,60
Progër	44,07	90,50
Miras	39,24	167,60

Tabela 4.8.1.6. Dendësia e Popullsisë banuese 10 vjeç e lart sipas njësive administrative (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

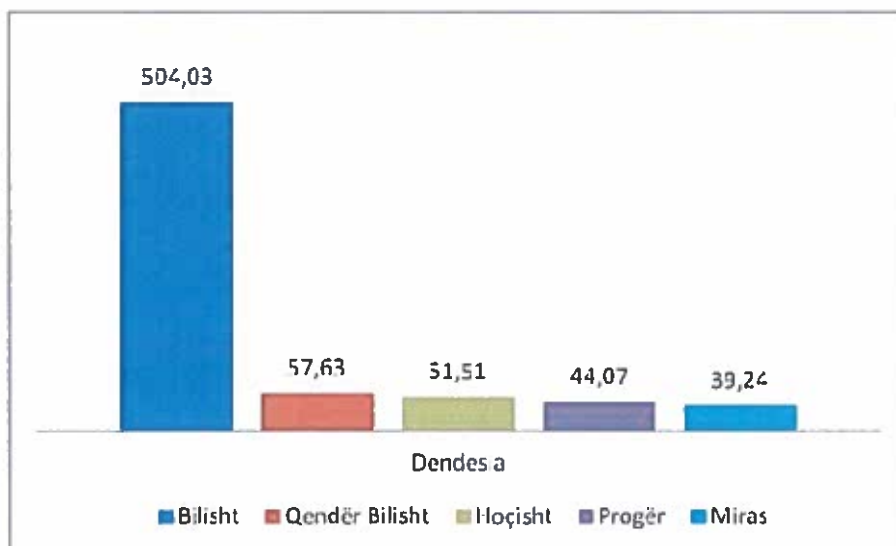

Figura 4.8.1.6: Dendësia e Popullsisë banuese 10 vjeç e lart sipas njësive administrative (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

4.8.2. Analiza dhe probleme për gjendjen e strehimit⁴²

Pasqyra e karakteristikave të grupit të ndërtesave jep një pasqyrë të qartë të situatës në Bashki në lidhje me kushtet e banimit dhe rrjedhimisht kushtet e jetesës dhe cilësinë e jetës së banorëve.

Në të njëjtën kohë, theksohet lloji i zhvillimit urban, morfologjia dhe tipologjia e vendbanimeve. Analiza është tentuar nëpërmjet të dhënave në dispozicion të saj nga

⁴² Nuk janë gjetur të dhëna statistikore në nivel bashkie, apo njësie administrative, megjithatë për sigurimin e të dhënave ju është dërguar kërkesë zyrtare autoriteteve të mëposhtme (kërkesë në INSTAT n.pr. 774/10-2-2016).

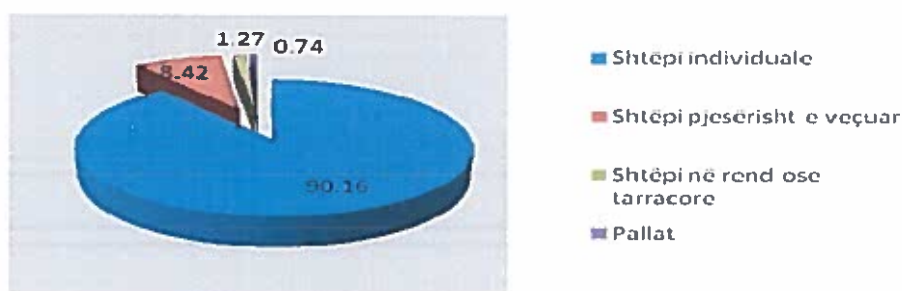
Fillimisht, për vlerësimin e karakteristikave të mjedisit të ndërtuar dhe potencialin ndërtimor të ofruar nga Bashkia, bëhet identifikimi i tipologjisë të ndërtesave me përdorim kryesor për banim dhe numrin e banesave që i korrespondojnë banimit.

Pjesa më e madhe e ndërtesave janë shtëpi individuale (90.2%). Kategoria shtëpi pjesërisht e veçuar është 8.4%, ndërsa pallatet përbëjnë vetëm 0.7% të potencialit ndërtimor dhe pothuajse të gjithë pallatet janë të vendosur në Bilisht. Vihet re se shumica e ndërtesave të përdorura për banim janë të vendosura në Miras.

Ndërtesat ekzistuese në Bashki dhe në të gjitha njësitë administrative janë kryesisht të përbëra nga një banesë. Ndërtesat me më shumë se 3 banesa shfaqen kryesisht në Bilisht dhe shumë më pak në Miras.

	LLOJI I NDËRTESES					NUMRI I BANESAVE NË NDËRTESE			
	Gjithsej	Shtëpi individuale	Shtëpi pjesërisht e veçuar	Shtëpi në rend ose tarracore	Pallat	1	2	3-4	5+
Qarku KORÇË	52,572	43,667	5,520	124	1,661	44,830	5,332	1,157	1,253
Bashkia DEVOLL	8,356	7,534	704	106	62	7,837	516	43	40
BILISHT	1,415	1,236	95	28	56	1,235	119	23	38
HOÇISHT	1,384	1,265	112	7	0	1,311	71	2	0
MIRAS	2,225	1,922	268	32	3	2,033	180	12	0
PROGËR	1,318	1,207	102	8	1	1,240	74	3	1
QENDËR BILISHT	2,014	1,904	92	16	2	1,938	72	3	1

Tabela 4.8.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës dhe numrit i banesave në ndërtesë (burimi: INSTAT, 2011)

Grafiku 4.8.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës (burimi: INSTAT, 2011)

⁴³ <http://www.instat.gov.al/en/Home.aspx> & INSTAT, «Albania: dwelling and living conditions», May 2014 & Alain Jarne, Zana Vokopola, Martin Schuler, «Commune Typology and Infra-Urban Statistical Cartography»

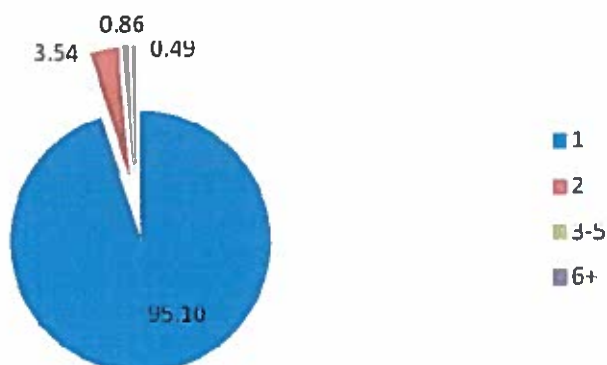
Duke shqyrtuar ndërtesat e Bashkisë në lidhje me katet, konstatohet se shumica (90.2%) përbëhet nga një kat. Ndërtesat me dy ose më shumë kate përfaqësojnë një përqindje shumë të vogël në tërë Bashkinë dhe janë të vendosura në një masë më të madhe në njesitë administrative Bilisht, Miras kaj Qendër Bilisht.

	NUMRI I KATEVE				
	Gjithsej	1	2	3-5	6+
Qarku KORÇË	52572	47019	3825	1342	386
Bashkia DEVOLL	8356	7947	296	72	41
BILISHT	1415	1300	60	40	15
HOÇISHT	1384	1346	26	5	7
MIRAS	2225	2033	162	17	13
PROGËR	1318	1298	18	1	1
QENDËR BILISHT	2014	1970	30	9	5

Tabela 4.8.2.2: Ndërtesat për qëllime banimi sipas numrit të kateve (burimi: INSTAT, 2011)

NUMRI I BANESAVE NË NDËRTESE

Grafiku 4.8.2.2: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës (burimi: INSTAT, 2011)

Fakti që një përqindje shumë e madhe (40%) e të anketuarve u përgjigjën se nuk e dinin vitin e ndërtimit të shtëpisë së tyre, sjell një përfundim të pa sigurt në klasifikimin e ndërtesave sipas vitit të tyre të ndërtimit. Bazuar në të dhënat në dispozicion, fondi i ndërtesave të Bashkisë, kryesisht me përdorim si banesa, është mjaft i vjetër dhe kjo tablo karakterizon të gjitha njesitë administrative. Në veçanti, periudhën kryesore kronologjike të stokut të ndërtesave e përbënin vitet 1960 dhe 1970 dhe kjo i takon 20% të ndërtesave të Bashkisë, ndërkohë që një aktivitet

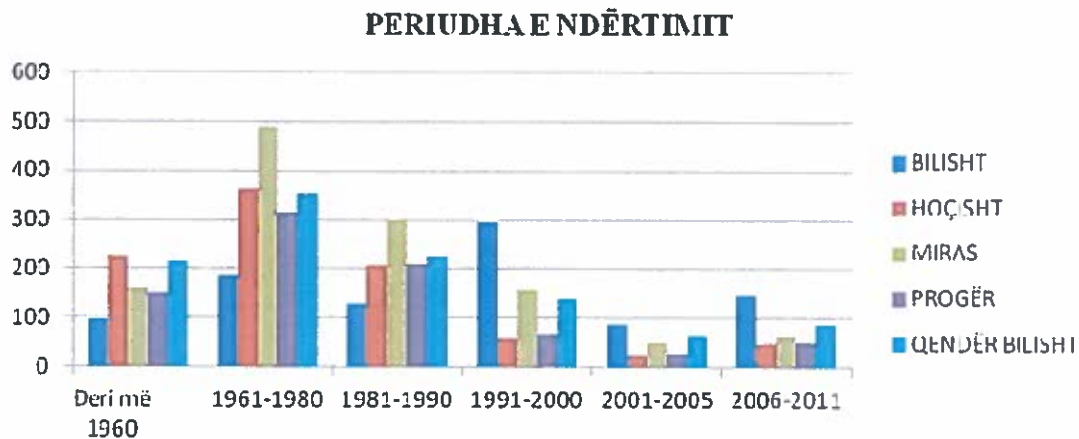

rëndësishëm ndërtimi u zhvillua në periudhën 1981-1990 (12% e ndërtesave), kryesisht në njësitë administrative Bilisht, Miras dhe Qendër Bilisht.

Element të veçantë përbën aktiviteti intensiv ndërtimor në Bilisht në periudhën 1991-2000, kur u ndërtuan rreth 30% e ndërtesave të kësaj njësie administrative. Në vitet pasuese, ndërtesat e reja ishin më shumë në qytet sesa në njësitë administrative të tjera. Këto të dhëna tregojnë lëvizjen e brendshme të popullsisë dhe rrallimin e fshatrave në periudhën pas vitit 1991.

	PERIUDHA E NDËRTIMIT							
	Gjithsej	Deri më 1960	1961-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011	Nuk e di
Qarku KORÇË	52,572	5,456	9,293	6,506	7,031	2,950	3,095	18,241
Bashkia DEVOLL	8356	847	1710	1069	716	258	399	3357
BILISHT	1415	96	186	128	295	87	148	475
HOÇISHT	1384	224	365	208	57	26	49	455
MIRAS	2225	161	490	300	158	51	63	1002
PROGËR	1318	151	314	210	68	29	51	495
QENDËR BILISHT	2014	215	355	223	138	65	88	930

Tabela 4.8.2.3 Ndërtesat për qëllime banimi sipas periudhë së ndërtimit (burimi: INSTAT, 2011)

Grafiku 4.8.2.3: Ndërtesat për qëllime banimi sipas periudhë së ndërtimit (burimi: INSTAT, 2011)

Vlerësimi i cilësisë së banesave të ofruara në Bashki dhe identifikimi i problemeve të mundshme të strehimit. bazohet në treguesit e zhvilluar nga INSTAT.

Sipas indeksit të kushteve të banimit, gjendja në Bilisht është e mirë, pasi siç referua, disponon një stok më të ri. Njësitë e tjera administrative të Bashkisë, siç dhe nga indeksi, sigurojnë një cilësi mesatare banimi.

Indeksi i kushteve të banimit	
BILISHT	i lartë
HOÇISHT	mesatar
MIRAS	mesatar
PROGËR	mesatar
QENDËR BILISHT	mesatar

Tabela 4.8.2.4: Indeksi i kushteve të banimit (burimi: Shqëria: Banimi dhe kushtet e jetesës, 2014)

Tregues të tjerë relevantë, që përshkruajnë faktorët e cilësisë së jetesës, kanë të bëjnë me mesataren për frymë për familje, numrin e dhomave për familje dhe person, si dhe hapësirën e nevojshme të banimit për person. Vlerat e këtyre treguesve janë të ngjashme në të gjithë Bashkinë, ato janë në nivele të kënaqshme, pasi janë mbi mesataren.

	Personat për ekonomi familjare	Dhoma për ekonomi familjare	Dhoma për person	Hapësira e përdorimit të njësive të banimit për person (m ²)
BILISHT	3.7	3.3	0.9	15.4
HOÇISHT	3.7	3.2	0.9	14.1
MIRAS	3.8	3.1	0.8	13.6
PROGËR	3.7	3.3	0.9	15
QENDËR BILISHT	3.6	3.4	1.0	16

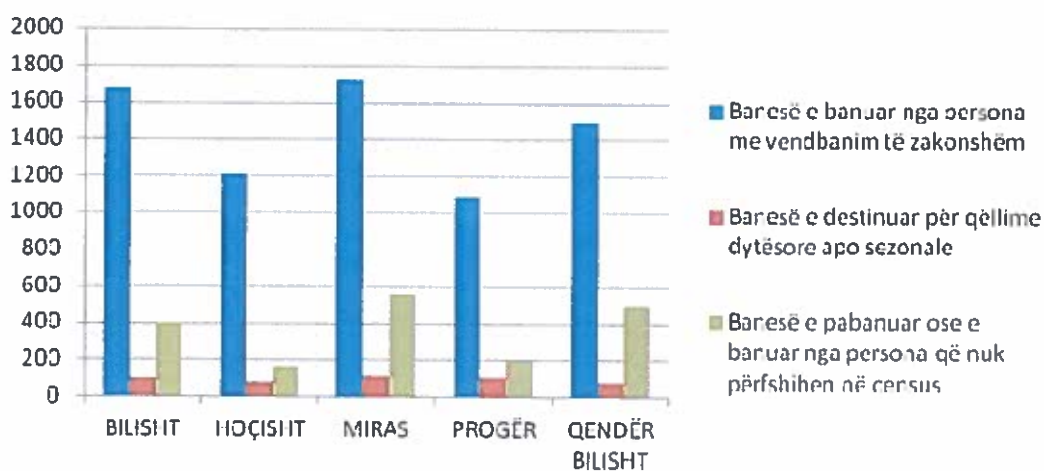
Tabela 4.8.2.5: Personat për ekonomi familjare, dhoma për ekonomi familjare, dhoma për person, hapësira e përdorimit të banimit për person (m²) (burimi: INSTAT, 2011)

Tabela e mëposhtme tregon klasifikimin e statusit të banimit të banesës: banesat kryesore, banesat dytësore me përdorim sezonal dhe banesat që janë të pabanuara ose të banuara herë pas here nga persona që nuk janë të përfshirë në census. Në të gjitha njësitë administrative, banesat kryesore përbëjnë pjesën më të madhe të ndërtesave (75% mesatarja në Bashki). Banesat dytësore dhe sezonale janë të kufizuara, me përqendrim më të lartë janë regjistruar në Hoçisht dhe Progër (përkatësisht 8% dhe 5%). Së fundi, e rëndësishme është edhe prania e banesave që nuk janë të banuara, pasi ato përfaqësojnë 20% të stokut të banesave të Bashkisë të cilat janë të përqendruar kryesisht në njësitë administrative Miras dhe Qendrës Bilisht.

	STATUSI I BANIMIT TË BANESES			
	Gjithsej	Banesë e banuar nga persona me vendbanim të zakonshëm	Banesë e destinuar për qëllime dytësore apo sezonale	Banesë e pabanuar ose e banuar nga persona që nuk përfshihen në census
Qarku KORÇË	80,718	58,550	4,776	17,392
Bashkia DEVOLL	9,485	7,186	483	1,816
BILISHT	2,173	1,676	98	399
HOÇISHT	1,448	1,207	78	163
MIRAS	2,398	1,725	115	558
PROGËR	1,393	1,083	110	200
QENDËR BILISHT	2,073	1,495	82	496

Tabela 4.8.2.6: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit (burimi: INSTAT, 2011)

Grafiku 4.8.2.4: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit (burimi: INSTAT, 2011)

Sa i përket statusit të pronësisë të banesave të Bashkisë, shumica dërrmuese e familjeve (96%) jetojnë në banesa në pronësi të tyre ose në proces legalizimi. Pamja është e ngjashme në të gjitha njësitë administrative, me përqindjet më të larta (99%) në Hoçisht dhe Qendër Bilisht.

	PRONËSIA E BANESËS			
	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
Qarku KORÇË	60,171	56,342	2,046	1,783
Bashkia DEVOLL	7,291	7,015	88	188
BILISHT	1,714	1,610	76	28
HOÇISHT	1,215	1,210	0	5
MIRAS	1,755	1,641	7	107
PROGËR	1,093	1,053	1	39
QENDËR BILISHT	1,514	1,501	4	9

Tabela 4.8.2.7: Njësitë Ekonomike Familjare sipas statusit të pronësisë së banesës (burimi: INSTAT, 2011)

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBBIMET																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatriçe	Tharëse rrësh	Makinë pjatolase	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telëfon fikse	Celular	Kompiuter	Lidhje internet	Panet diellor	Kondicioner	Makina	Asnjë nga këto
Qarku KORÇË	54958	3117	48090	1832	1084	33345	9325	55886	11475	21682	50529	10986	6496	1247	846	11827	2648
Bashkia DEVOLL	6689	358	5959	197	60	3846	667	6825	1164	2121	6384	1041	501	145	47	1534	296
BILISHT	1611	89	1501	79	43	1264	362	1616	340	1197	1494	559	364	80	33	544	68
%	93.99	5.19	87.57	4.61	2.51	73.75	21.12	94.28	19.84	69.84	87.16	32.61	21.24	4.67	1.93	31.74	3.97
HOÇISHT	1106	45	1034	31	3	546	74	1150	103	208	1101	102	29	10	6	235	45
%	91.03	3.70	85.10	2.55	0.25	44.94	6.09	94.65	8.48	17.12	90.62	8.40	2.39	0.82	0.49	19.34	3.70
MIRAS	1548	74	1390	23	4	766	66	1645	313	49	1546	134	23	4	2	268	80
%	88.21	4.22	79.20	1.31	0.23	43.65	3.76	93.73	17.83	2.79	88.09	7.64	1.31	0.23	0.11	15.27	4.56
PROGËR	1006	86	841	56	5	568	83	1021	217	413	893	126	42	22	3	207	49
%	92.04	7.87	76.94	5.12	0.46	51.97	7.59	93.41	19.85	37.79	81.70	11.53	3.84	2.01	0.27	18.94	4.48
QENDËR BILISHT	1418	64	1193	8	5	702	82	1393	191	254	1350	120	43	29	3	280	54
%	93.66	4.23	78.80	0.53	0.33	46.37	5.42	92.01	12.62	16.78	89.17	7.93	2.84	1.92	0.20	18.49	3.57

Tabela 4.8.2.8: Njësitë Ekonomike Familjare sipas pajisjeve afatgjata dhe shërbimeve (burimi: INSTAT, 2011)

Sipas tabelave më poshtë, shumica e ekonomive familjare posedojnë pajisjet bazë të banimit si frigorifer, lavatriçe, TV dhe telefon celular, duke mbuluar kështu nevojat themelore. E rëndësishme është, se në përgjithësi, përqindja e ekonomive familjare me pajisje të tjera, të tilla si kompiuteri, lidhja me internetin dhe pajisja me pjatolarëse (lavastovilje) dhe furrë me mikrovalë, është veçanërisht e ulët në njësitë administrative. Shkalla më e lartë për pajisjet shtesë është regjistruar në Bilisht.

	LLOJI KRYESOR I ENJGJISË SË PËRDORUR PËR NGROHJE					
	Gjithsej	Dru	Energji elektrike nga rrjeti	Gaz	Lloj tjetër energjie (panel diellor, qymyr, naftë, etj)	Pa ngrohje
Qarku KORÇË	60171	57977	588	1008	239	359
Bashkia DEVOLL	7291	7212	24	16	15	24
BILISHT	1714	1666	22	13	5	8
HOÇISHT	1215	1207	0	1	3	4
MIRAS	1755	1741	1	1	4	8
PROGËR	1093	1090	1	0	0	2
QENDËR BILISHT	1514	1508	0	1	3	2

Tabela 4.8.2.9: Njësitë Ekonomike Familjare llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje (burimi: INSTAT, 2011)

	LLOJI I NGROHJES								
	Gjithsej	Ngrohje qëndrore në ndërtesë	Ngrohje qëndrore individuale në banesë	Stufë	Oxhak	Ngrohës elektrik	Kondicioner	Lloj tjetër ngrohje	Pa ngrohje
Qarku KORÇË	58,764	528	261	56,511	319	364	141	301	339
Bashkia DEVOLL	7,200	73	8	7,058	13	17	2	5	24
BILISHT	1,677	26	7	1,609	7	16	2	2	8
HOÇISHT	1,211	30	0	1,176	1	0	0	0	4
MIRAS	1,730	9	1	1,710	1	0	0	1	8
PROGËR	1,087	4	0	1,080	0	1	0	0	2
QENDËR BILISHT	1,495	4	0	1,483	4	0	0	2	2

Tabela 4.8.2.10: Banesat e banuara sipas llojit të ngrohjes (burimi: INSTAT, 2011)

Burim ekskluziv i energjisë për ngrohjen e ekonomive familjare në të gjitha njësitë administrative është djegia e drurit, duke përdorur soba druri. Burime të tjera të ngrohjes (kryesisht energjia elektrike dhe gazi) takohen vetëm në Bilisht, por në një përqindje shumë të vogël (rreth 1%).

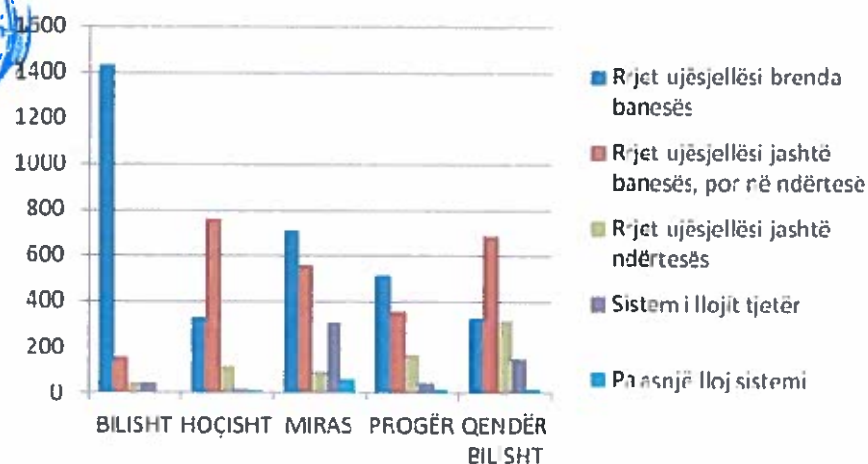
Sa i përket sistemit të furnizimit me ujë, 46% e banesave në Bashki kanë sistem të plotë furnizimi me ujë brenda banesës. Duke e parë gjëndjen në njësitë administrative, konstatohet se kjo shifër është shumë më e lartë në Bilisht (85%). Vlerat më të ulëta takohen në Qendër Bilisht dhe Hoçisht (respektivisht 27% dhe 22%). Gjithashtu, në Qendër Bilisht, përqindja e banesave që disponojnë furnizim me ujë jashtë banesës nuk është e papërfillshme (rreth 21%).

E ngjajshme është edhe tabloja e Bashkisë edhe në lidhje me llojin e tualetës në dispozicion në banesa. Nga njëra anë, në Bilisht, 85% e shtëpive kanë një sistem të plotë tualeti me wc brenda ndërtesës dhe nga ana tjetër, përqindjet respektive në Qendër Bilisht dhe Hoçisht janë të ulëta (24% dhe 34% respektivisht). Familje pa tualet, praktikisht, nuk ka.

	SISTEMI I FURNIZIMIT ME UJË					
	Gjithsej	Rrjet ujësjellësi brenda banesës	Rrjet ujësjellësi jashtë banesës, por në ndërtesë	Rrjet ujësjellësi jashtë ndërtesës	Sistem i llojit tjetër	Pa asnjë lloj sistemi
Qarku KORÇË	58,764	38,363	10,078	6,525	3,103	695
Bashkia DEVOLL	7,200	3,311	2,517	732	551	89
BILISHT	1,677	1,433	156	46	42	-
HOÇISHT	1,211	327	757	110	10	7
MIRAS	1,730	712	559	94	306	59
PROGËR	1,087	511	357	165	44	10
QENDËR BILISHT	1,495	328	688	317	149	13

Tabela 4.8.2.11: Banesat e banuara sipas sistemit të furnizimit me ujë (burimi: INSTAT, 2011)

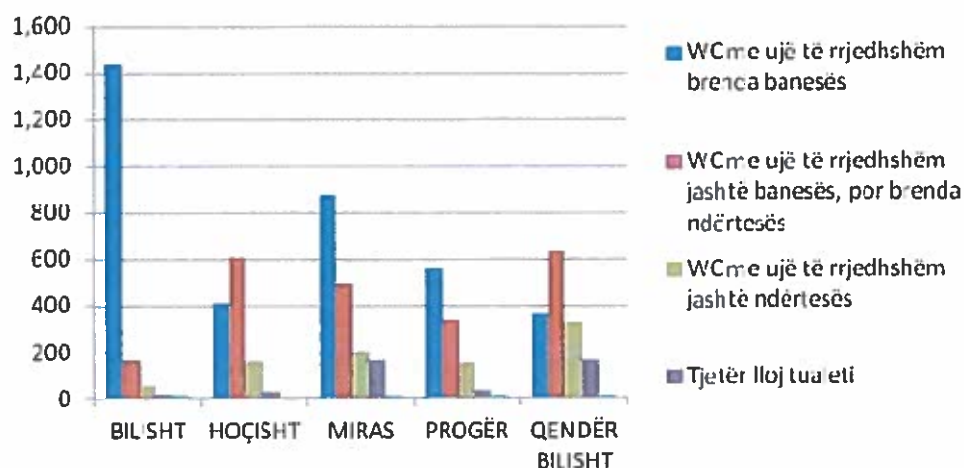

Grafiku 4.8.2.5: Banesat e banuara dhe sistemi i furnizimit me uje (burimi: INSTAT, 2011)

	LLOJI I TUALETIT					
	Gjithsej	WC me ujë të rrjedhshëm brenda banesës	WC me ujë të rrjedhshëm jashtë banesës, por brenda ndërtesës	WC me ujë të rrjedhshëm jashtë ndërtesës	Tjetër lloj tualeti	Asnjë lloj tualeti
Qarku KORÇË	58764	39484	9236	5718	4217	109
Bashkia DEVOLL	7200	3642	2242	897	409	10
BILISHT	1.677	1.436	165	54	19	3
HOÇISHT	1.211	411	609	162	29	0
MIRAS	1.730	874	495	195	163	3
PROGËR	1.087	557	338	157	33	2
QENDËR BILISHT	1.495	364	635	329	165	2

Tabela 4.8.2.12: Banesat e banuara sipas llojit të tualetit (burimi: INSTAT, 2011)

Grafiku 4.8.2.6: Banesat e banuara dhe sistemi i furnizimit me ujë (burimi: INSTAT, 2011)

4.9. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia historike dhe kulturore e zonës së studimit konsiston në rezervën arkeologjike dhe arkitekturore, në veprat artistike, në aktivitetin lokal dhe kulturor (shfaqje, festa, etj.) dhe në bashkësinë e traditës popullore (doke dhe zakone, tradita, mite, etj.). Shumica e hapësirave arkeologjike dhe e monumenteve identifikohen në rrëzë të malit, në pjesën perëndimore të luginës së lumit Devoll, si edhe në zonën e Prespës së Vogël.

Gjetjet e hershme të zonës e kanë origjinën nga epoka e bakrit dhe e hekurit. Bëhet fjalë për shpellën e Ujkut, në afërsi të fshatit Tren. Gjithashtu, në Presën e Vogël janë identifikuar piktura shkëmbore në shpella.

Në pika strategjike që mbikëqyrin fushën dhe korridoret tregtare dhe ushtarake, janë ndërtuar kështjella (kryesisht në Epokën e Hekurit). Përveç përdorimit të tyre ushtarak, kanë luajtur në rol të rëndësishëm prodhues dhe banues. Disa prej tyre zinin një sipërfaqe të rëndësishme dhe shërbenin si vendbanime.

Së fundmi, janë ruajtur disa banesa me arkitekturë tradicionale, kryesisht të shekullit të 19-të. Ato përbëhen nga dy kate dhe një kat i ndërmjetëm, dhe kanë çati druri me tjegulla. Ndërtimi i tyre ose është tërësisht me gur ose vetëm kati i parë është i ndërtuar me gurë dhe kati i dytë i ndërtuar me çatmá. Shpeshherë, janë të zbukuruar me gdhendje druri në pjesën e brendshme (p.sh. tavanet, musëndrat).

Nr	EMËRTIMI I MONUMENTIT	KATEGORIA	NËNKATEGORIA	QYTETI / FSHATI	NJ. ADMINISTRATIVE	INSTITUCIONI/ NR. VENDIMIT/ DATA
1	KALAJA	I	Historik/ Arkeologjik	Bilisht	Bilisht	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
2	KALAJA E TRAJANIT	I	Historik/ Arkeologjik	Tren	Qendër Bilisht	1. Rektorati i Universitetit Shtetëror të Tiranës/ Vendim nr. 6, dt. 15.01.1963 2. Ministria e Arsimit dhe e Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973

3	KALAJA E GRADISHTËS	I	Historik/ Arkeologjik	Shyec	Progër	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ nr.1886, dt.10.06.1973
4	KALAJA	I	Historik/ Arkeologjik	Menkulas	Miras	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
5	MURET ANTIKE pranë kanalit të Ventrokut	I	Historik/ Arkeologjik	Tren	Qendër Bilisht	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
6	SHPELLA E UJKUT	I	Speleologji	Tren	Qendër Bilisht	1. Rektorati i Universitetit Shtetëror të Tiranës/ nr. 6, dt. 15.01.1963 2. Ministria e Arsimit dhe e Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
7	PIKTURAT NE SHKËMBIN E SPILESË	I	Burime te tjera kulturore	Shyec	Progër	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
8	KISHA E SHËN KOLLIT	I	Fetar	Hoçisht	Hoçisht	Ministria e Kulturës/ Vendim nr.434, dt. 04.12.2015
9	BANESA E DINKA MELE	I	Trashegimi/ Arkitekture	Hoçisht	Hoçisht	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979
10	BANESA E HAKI SPAHOS	I	Trashegimi/ Arkitekture	Sul	Miras	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979
11	BANESA E ZAFIR BACKËS	I	Trashegimi/ Arkitekture	Sul	Miras	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979
12	BANESA E NAZIF KARAMETËS	I	Trashegimi/ Arkitekture	Miras	Miras	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979
13	BANESA E MIHALLAQ ZIÇISHTIT	I	Trashegimi/ Arkitekture	Ziçisht	Miras	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979

Tabela 4.9.1: Monumente kulturore në Bashkinë Devoll (burimi: IMK⁴⁴)

Nr.	EMËRTIMI I ZONES	NËNKATE -GORIA	QYTETI / FSHATI	NJ. ADMINI- STRATIVE	INSTITUCIONI/ NR. VENDIMIT/ DATA
1	ANSAMBLI MUZE I QYTETIT TE BILISHTIT	Trashegimi/ Muzeume	Bilisht	Bilisht	Këshilli i Ministrave / Vendim nr.553, datë 18.06.2015
2	ZONA E MBROJTUR E KISHËS SË SHËN KOLLIT	Fetar	Hoçisht	Hoçisht	Ministria e Kulturës / Vendim nr.434, dt. 04.12.2015

Tabela 4.9.2: Zona të mbrojtjes së monumenteve në Bashkinë Devoll (burimi: IMK⁴⁵)

⁴⁴ Të dhënat bazohen në shkresën e IMK me nr.2245/1 prot. datë 05.11.2018, në kombinim me <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx> & http://imk.gov.al/site/wp-content/uploads/2018/07/Monumentet_-DRKK-Korce-.pdf

⁴⁵ Si më lart.

Në Bilisht, pazari i qytetit është shpallur si Ansambli-Muze me zonë mbrojtjeje, dhe është miratuar një rregullore për administrimin e tij (VKM nr.553, datë 18.6.2015). Qëllimi është mbrojtja, mirëmbajtja dhe rehabilitimi i vlerave të tij historike dhe kulturore. Kjo zonë paraqet elementë arkitekturorë dhe infrastrukturorë me vlerë, dhe ka një vlerë të veçantë për historinë ekonomike dhe tregtare të qytetit. Në këtë rregullore përcaktohen kufijtë e zonave individuale, kategorizohen ndërtesat në momunente të kategorisë së parë dhe të dytë, përshkruhen ndërhyrjet e lejuara dhe përcaktohet çdo çështje në lidhje me administrimin e Ansamblit-Muze dhe ekzekutimin e veprave.

Të gjitha monumentet i përkasin kategorisë së parë. Shërbimi kompetent për mbrojtjen dhe administrimin e tyre është DRKK Korçë.

Problemet më thelbësore që përballen këto monumente kanë të bëjnë me mirëmbajtjen e tyre që mungon, rehabilitimin dhe promovimin e tyre, edhe pse kanë kalueshmëri të kënaqshme. Për banesat e Mihallaq Ziqishtit është miratuar projekti i rehabilitimit nga KKR me Vendim nr. 221, datë 26.07.2017. Rast të veçantë përbën Ansambli-Muze në Bilisht, ku e rëndësishme nga njëra anë është ruajtja e karakteristikave dhe nga ana tjetër gjallërimi dhe integrimi në funksionet e përditshme të Bashkisë.. Si për mbrojtjen e monumenteve/hapësirave kulturore (elementë të mjedisit antropogjen me vlerë të mjaftueshme) ashtu edhe për vlerësimin e tyre turistik, kërkohen veprime rehabilitimi (mirëmbajtje, restaurime, ndryshime mjedisore, etj.), përmirësimi të kalueshmërisë dhe të vizitueshmërisë, dallimi dhe promovimi të përshtatshëm (përfshirje në rrjete të gjera tematike, marketing, etj.).

4.10. Peizazhi

Më 20 tetor 2000, u nënshkrua në Firence ratifikimi i Konventës Evropiane të Peizazhit. Sipas kësaj konvente, peizazhi konsiderohet zona, siç ajo perceptohet nga njerëzit, karakteri i të cilave është rezultat i veprimit dhe bashkëveprimit të faktorëve natyrorë dhe/ose njerëzorë. Ai përfshin elementë natyrorë - ekologjikë dhe kulturorë - ekonomikë. Ai gjithashtu ndryshon vazhdimisht, zhvillohet dhe nuk mbetet statik dhe jo aktivë, pasi pranon vazhdimisht stimuj të ndryshëm që vijnë nga natyra ose nga aktiviteti njerëzor. Përmes këtij perceptimi të gjerë, peizazhi:

- Njihet si një komponent kyç i trashëgimisë natyrore dhe kulturore evropiane dhe luan një rol kyç në stabilitetin e identitetit evropian.
- Është i nevojshëm për mirëqenien dhe cilësinë e jetesës së banorëve kudo, në zonat urbane dhe në ato rurale, në zonat e konsideruara të degraduara dhe ato të karakterizuara si cilësi të lartë,
- është një burim i mirë për aktivitetin ekonomik dhe një faktor tërheqës i kapitaleve.

Peizazhi ka një rol të rëndësishëm në formësimin e kulturës së një vendi, kështu që faktori njerëzor ka për detyrë për të kontribuar si për ruajtjen dhe mirëmbajtjen ashtu edhe për mbrojtjen e tij.

Duke eksploruar Bashkinë në një shkallë të vogël, mund të shohim që mbizotëron peizazhi malor dhe ai kodrinor. Gjithashtu gjenden edhe peizazhe me bukuri natyrore të rrallë, disa prej të cilave janë të shënuara më poshtë.

Shpella e Trenit

Shpella e Trenit ndodhet në pjesën perëndimore të Liqenit të Prespës, në një lartësi prej 1400-1500m. Ajo karakterizohet nga bukuria e saj natyrore dhe nga rëndësia e saj historike që daton 6000 vjet para lindjes së Krishtit. Brenda shpellës ka disa piktura murale që përshkruajnë skena dhe gjueti. Formimi bazë gjeologjik është guri gëlqeror. Qeveria lokale kontribuon drejtpërsëdrejti në ruajtjen dhe mbrojtjen e pasurisë natyrore të rajonit, kryesisht prej aktiviteteve minerare. Gjithashtu, pyjet e dendura, toka pjellore dhe burimet ujore dhe, në përgjithësi, gjeomorfologjia e veçantë e zonës më të gjerë rreth shpellës çuan në instalimin e brezave të mëparshëm në këtë zonë.

Gurët Mumjet e Trenit

Gurët dhe Mumjet e Trenit identifikohen në afërsi të fshatit Tren dhe shtrihen në një sipërfaqe prej 50 metrash. Me rëndësi të veçantë janë formacionet gjeologjike që ekzistojnë në këtë zonë. Karakterizohet kryesisht nga gurë gëlqerorë dhe blloqe çimento të pabarabarta të formuara nga era.

Guri i Ariut-Ecmenik

Peizazhi është afër fshatit Ecmenik në një lartësi prej më shumë se 1000 m. Ka formacione të veçanta shkëmbore kryesisht mikrokonglomeratësh. Vlen të përmendet se kjo zonë është një vend ku jetojnë arinjtë, dhe prej këtij fakti zona ka marrë kështu edhe emërtimin e vet.

Burimet e Progrit

Këto burime ndodhen në Progër në një lartësi prej 900 metrash dhe karakterizohen me cilësi të mirë të ujit. Zona më e gjerë ka një peizazh karakteristik karstik tipik të strukturave gëlqerore.

Kalaja e qytetit të Bilishtit

Kalaja gjendet në selinë e Bashkisë në një nga kodrat që rrethojnë Bilishtin. Është me rëndësi të veçantë historike, pasi data e ekzistencës vlerësohet në 3000 vjet, si dhe është një nga kështjellat ilire.

Pylli i Shën Thanasit

Pylli ndodhet në një lartësi prej 1300-1400 metra pranë fshatit Bradivicë, me një sipërfaqe prej 2.5 hektarësh. Pemët e gjetura në pyll janë vlerësuar të jenë rreth 300 vjet të vjetra, me diametër trugu prej 50-102cm.

Liqeni Prespës së Vogël

Liqeni i vogël i Prespës ndodhet në juglindje të Shqipërisë me një sipërfaqe prej 44km². Territori shqiptar (tërisht në zonën e Devollit) zë një sipërfaqe prej 1.2

km2. Gjendet në lartësi prej 950 metra mbi nivelin e detit pothuajse në të njëjtën lartësi si Liqeni i Madh i Prespës dhe thellësia mesatare është 54 m. Liqeni i vogël i Prespës ka rëndësi ndërkombëtare dhe është pjesë e Konventës Ramsar.

Dushkaja e Dobrogores

Pylli ndodhet pranë fshatit Arez në një lartësi prej 1100-1320 metra. Sipërfaqja vlerësohet të jetë rreth 11 hektarë, diametri i trupave të pemëve është 38-46 cm me një lartësi prej 20-25 metrash. Mosha e pemëve është 145-160 vjeç.

Ahishtja e Bradvices

Ndodhet pranë fshatit Miras në një lartësi prej 1300-1400m. Pemët që gjenden në zonë janë kryesisht pemë ahu me një lartësi prej 30-35m. Ndërkohë, aktivitete të ndryshme njerëzore kontribuojnë në degradimin e saj.

Lumi i Devollit

Lumi Devoll ndodhet në juglindje të Shqipërisë në një lartësi prej 960 metrash. Rrjedh nga mali i Moravës dhe përshkon fshatin Miras dhe gjithë rrafshinën e Bilishtit.

Rezervati Natyror I Cangonjit

Tipari kryesor i kësaj zone është flora dhe fauna e pasur e zonës. Është një vend tërheqës për shkak të jetës së egër dhe ekzistencës së bimëve të rralla të gjetura në zonë.

Peisazh i Mbrojtur Tokësor Nikolicë

Zona e Nikolicës ka një rëndësi të veçantë si për shkak të bimësinë që paraqet me pemë pisha dhe lisi ashut edhe për shkak të kafshëve të egra të tilla si ujçërit, arinjtë etj.

Në aspektet negative të peizazhit bëjnë pjesë zonat e nxjerrjes së mineraleve që e kanë ndryshuar dhe vazhdojnë të ndikojnë fuqishëm në të. Prerja e pemëve, zbulimi i nëntokës dhe përqëndrimi i mbetjeve në rajonet e afërta krijojnë kështu probleme estetike dhe mjedisore. Nxjerrja në masë të gjerë e materialit inert në shtretërit e lumenjve, sidomos në lumin Devoll, përveç presioneve të forta në sistemin ujor dhe natyror të cilat nuk janë vlerësuar, transformojnë vazhdimisht peizazhin. Këto aktivitete dhe ndryshimet që ato shkaktojnë në peisazh (p.sh. hapësirat e punimeve, makineri që operojnë, mjete të rënda duke lëvizur, kodra materialeve inerte që prodhohen) perceptohen menjëherë pasi akset kryesore të lëvizjes janë pranë shtratit të këtyre lumenjve.

Gjithashtu, digat në lumenj me qëllim prodhimin e energjisë elektrike janë elementë të rëndësishëm që transformojnë zonën. Në zonën e studimit një investim i tillë është bërë në Qyrtezë. Efektet janë të lidhura kryesisht me ndryshimet në mikroklimë dhe ekosistemet ujore, mbajtjen e sedimenteve dhe ushqyesve dhe parandalimin e lëvizjes së popullatave të peshkut. Për më tepër, ndërtimi i tyre ka sjellë ndërhyrje në relievin e terrenit përreth dhe mbulim të kësaj zone: gërmime, instalime objektsh, krijim

pjerrësie seksioni të zonës lumore, sipërfaqe të reja artificiale (ndërtesa, infrastruktura) etj.

Aksi rrugor shtetëror SH3 është një tjetër ndërhyrje e madhe në peizazhin e rajonit. Ai ndikoi jo vetëm terrenin që ka zënë, por edhe zona të gjera në të dyja anët për shkak të nevojave teknike (p.sh. nyje të pabarabarta, shpatet e mëdha dhe digat) dhe për shkak të aktiviteteve të reja që ka tërhequr në zonat rreth nyjeve. Gjithashtu ka ndryshuar mënyrën në të cilën peizazhi është perceptuar, si nga ana e udhëtarëve që udhëtojnë brenda tij ashtu edhe nga banorët dhe vizitorët të cilët kanë qasje të dukshme në autostradë.

Së fundi, hedhja pa kriter dhe jo në vende të caktuara e mbeturinave shtëpiake dhe mbeturinave nga ndërtimet në afërsi të zonave të banimit, lumit dhe liqeneve, mirëmbajtja dhe braktisja jo e përshtatshme e stokut të ndërtesave, shpyllëzimi i pyjeve shkaktojnë degradim estetik dhe mjedisor në peizazh.

Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i peizazhit në planifikimin hapësinor kontribuon në:

- mbrojtjen e përbashkët të mjedisit natyror dhe kulturor, e cila nuk është e mundur me njohjen individuale të zonave të mbrojtura dhe objekteve arkeologjike, monumenteve etj.
- përmirësimin e cilësisë së jetës,
- zhvillimin e balancuar
- kohezionin ekonomik dhe social me shfaqjen e mundësive të reja të zhvillimit, rritjes dhe vendeve të punës, akoma edhe në zonat ku nuk ka peizazhe veçanërisht të shquara.

5. TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1. Hyrje

Alternativa zero («do-nothing case»), e cila është trajtuar në këtë kapitull, ka të bëjë me mosmiratimin për të zbatuar PPV dhe si pasojë për të ruajtur gjendjen aktuale përsa i përket planifikimit të territorit në Bashkinë Devoll. Në mënyrë të veçantë, në Bashkinë Devoll nuk ka zona të ligjëruara të përdorimit të tokës, kështu që investitorët dhe banorët e zonës së studimit, janë në gjendje të ndërtojnë çdo gjë dhe kudo që të duan dhe të zhvillojnë çdo aktivitet ekonomik, pa pasur kufizime-angazhime, me përjashtim të disa kufizimeve që ekzistojnë në legjislacionin aktual. Skenari zero, i cili në thelb përfshin mungesën e vazhdueshme të zonave të përdorimit të tokës në Bashkinë Devoll, mund të shkaktojë probleme në të ardhmen, për shkak se ka të ngjarë të ketë papajtueshmëri midis përdorimeve të tokës dhe aktiviteteve në fqinjët e afërt, të cilët do të krijojnë "konflikte të përdorimit të tokës". Përveç "konflikteve të përdorimit të tokës," nuk përballohen ndotjet nga aktivitete shqetësuese.

Njëkohësisht dhe paralelisht, PPV e Bashkisë Devoll është një mjet për zhvillimin e Bashkisë, pasi në kushte të caktuara mund të kontribuojë për një planifikim gjithëpërfshirës strategjik, në bazë të kriterëve të zhvillimit të qëndrueshëm që përcakton prioritetet për zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, bazuar në nevojat dhe prioritetet e komunitetit lokal. Në përfundim, pa PPV e Bashkisë Devoll, zhvillimi i zonës do të jetë i fragmentuar dhe "anarkik", i mbështetur mundësisht vetëm në interesa dhe iniciativa private të rastit që nuk mbështeten në një planifikim strategjik të unifikuar.

Rrjedhimisht, alternativa zero, dmth mungesa e një plani të përdorimit të tokës për territorin e Bashkisë Devoll, i cili do të organizonte zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe do të kontribuonte në mbrojtjen e mjedisit, do të kishte si rezultat degradimin e mundshëm (të mëtejshëm) të zonës, si të karakteristikave mjedisore edhe të atyre kulturore. Në paragrafët e mëposhtëm parashikohet zhvillimi i faktorëve të mjedisit në të ardhmen, pa zbatimin e PPV të Bashkisë Devoll.

5.2. Toka

Për faktorin mjedisor "tokë" zgjidhja zero rezulton në degradim të mëtejshëm të tij, për shkak të shpërndarjes së mbeturinave urbane në rajonet përreth apo në brigjet e përrenjve dhe në lumenj. I njëjti fenomen ndeshet edhe në lidhje me hedhjet e ndryshme të mbetjeve nga aktivitete nxjerrëse (kryesisht minerare dhe inerte), por edhe të mbetjeve nga ndërtimet. Asgjësimi dhe përqëndrimi i papërshtatshëm i mbeturinave dhe mbetjeve (komunale, industriale, minerare) në kombinim dhe me mungesën e ambienteve të lejuara me konfigurim dhe projektim dhe specifikime të

duhura dhe të përshtatshme, ndikon në ndryshimin fiziko-kimik dhe karakteristikat mekanike të tokës të tilla si cilësia, struktura, ngjyra, komponentët kimikë dhe organikë të saj. Zgjidhja zero gjithashtu çon në zgjerimin e erozioneve ekzistuese sipërfaqësore territoriale dhe në zhveshjen e mëtejshme territoriale e shkaktuar nga shpyllëzimet e pakontrolluara dhe të shfrenuara, nga mbikullotja, nga ndërtimi i projekteve dhe veprave teknike dhe si rrjedhim shkaktojnë reduktim të bimësisë, kombinuar me kushtet klimatike apo gjeologjike, dhe kufizim afatgjatë të tokës së punueshme pjellore ose degradim të cilësisë së tokës.

Aplikimi i PPV ose përmes zbatimit të menjëhershëm të projekteve të propozuara të infrastrukturës (p.sh. trajtimi i ujërave të zeza, deponimi i mbeturinave dhe mbetjeve, etj) ose përmes kontributit indirekt në zbatimin e drejtimeve strategjike për bashkinë (p.sh. mbrojtja dhe menaxhim të qëndrueshëm të sistemeve pyjore ose ndërgjegjësimi mjedisor i komunitetit lokal) pjesa më e madhe e probleme të përmendura më lart do të trajtohen në mënyrë efikase dhe rreziqet e degradimit do të kufizohen ose dhe do eliminohen).

5.3. Ajri

Në bashki nuk ka industri të rëndë e cila mund të krijojë një problem në lidhje me ndotjen e ajrit. Gjatë zgjidhjes zero, me mungesën e planifikimit strategjik nuk përjashtohet mundësia e instalimit të industrisë së rëndë në kufijtë e bashkisë pranë zonave të banuara dhe si rrjedhim do të rëndohet dhe ndotet atmosfera me pasoja negative për jetën e banorëve. Ndotësit e gaztë sot janë prezent për shkak të qarkullimit të automjeteve të cilat për shkak të teknologjisë së vjetër apo gjendjes së akseve rrugore (karakteristika gjeometrike, kalim nëpër zonat e banuara) lëvizin me shpejtësi duke lëshuar më shumë gazra ndotës. Gjithashtu ndotja nga djegia e materialeve të ndryshme në soba për ngrohje në stinën e dimrit, por edhe nga përdorimi i teknologjisë së vjetër të lëndëve djegëse dhe sistemeve të ngrohjes është e ndjeshme dhe e pranishme si nëpër qytete ashtu edhe nëpër fshatra. Ngrohja e banesave dhe i hapësirave të sipërmarrjeve të ndryshme pritet që edhe në të ardhmen të jetë një faktor i mundshëm rreziku për ndotjen e ajrit, fakt i cili gjithashtu do të rritet edhe mundësinë e shtuar të mbajtjes së popullsisë në Bashki. Gjithashtu, ndotja ajrore nga minierat përhapet nëpër zonat e afërta të banuara duke krijuar një shqetësim për banorët. Në zgjidhjen zero, të gjitha sa më lart vazhdojnë të ekzistojnë dhe rreziku i degradimit të mjedisit atmosferik mbetet i dukshëm.

Propozimet PPV orientohen drejt përmirësimit të sistemeve të transportit, zhvillimin e infrastrukturës elektronike, përmirësimin e mjedisit të ndërtuar, udhëzime që parashikojnë reduktimin e udhëtimeve dhe lëvizjeve të panevojshme, përmirësimin e qarkullimit brenda dhe jashtë vendbanimeve duke kufizuar kështu edhe emetimin e ndotësve të gaztë. Për më tepër, vendosja e organizuar e përdorimit të tokës duke përjashtuar konfliktin mes tyre krijon mburoja mbojtëse për shëndetin e popullsisë ndaj ndotjes së ajrit.

5.4. Faktorët klimatike

Faktorët klimatikë, pra, të gjitha parametrat klimatikë p.sh. temperatura, era, shiu, bora, mjegulla etj nuk pritet të ndryshohen mënyrë specifike në të ardhmen për shkak të alternativës zero. Faktorët klimatikë mund të ndryshojnë psh. në 50 vjetët e ardhshëm, për shkak të "efektit serë", dmth, ndryshimi i klimës globale për shkak të emisioneve dhe përqendrimit të ndotësve në atmosferë p.sh. CO₂, CH₄, etj, për shkak të djegies së burimeve minerare. Megjithatë, kontributi i Bashkisë për këtë fenomen është i papërfillshëm, për këtë arsye nuk ka asnjë arsye për analiza të mëtejshme.

Natyrisht, zbatimi dhe aplikimi i PPV të Bashkisë Devoll, mund të ndryshojë në drejtim pozitiv mikroklimën e qytetit, nëse p.sh. zbatohen rigjenerime bioklimatike të gjera, por përsëri marrëdhëniet në mes të PPV dhe faktorëve klimatikë janë gjithashtu të papërfillshme

5.5. Uji

Në Bashki ekziston tepriçë e ujërave sipërfaqësore, e cila perceptohet nga ekzistenca e një rrjeti hidrografik të dendur me ujëra të rrjedhshme në lumin Devoll. Gjithashtu në ujërat sipërfaqësore regjistrohen edhe rezervuarë dhe liqene që përdoren për ujitjen e kulturave të ndryshme apo për prodhimin e energjisë hidroelektrike dhe natyrisht Liqeni Prespa e Vogël, edhe pse një pjesë e vogël e saj gjendet në kufijtë e Bashkisë. Ujërat nëntokësore, pou gjenden në sasi të konsiderueshme, përdoren kryesisht për furnizimin me ujë të pijshëm për popullsinë. Sot presionet që ndeshin ujërat janë lidhur me hedhjen e pakontrolluar e mbeturinave, rrjedhet e të cilave përfundojnë në qarkullimin sipërfaqësor apo nëntokësor të ujit duke e ndotur atë. Gjithashtu aktivitetet intensive të nxjerrjes së zhavorrit nga shtretërit e lumenjve dhe hedhja në to e materialeve të ndryshme mbetje të ndërtimit apo grumbullimi i mbetjeve dhe materiale sterile nga guroret dhe minierat në brigjet e tyre, ndikojnë në rrjedhën e ujërave sipërfaqësore, infiltrimin e tyre në nëntokë dhe në përbërjen e tyre kimike. Efektet janë të dukshme me rrjedha të pakontrollueshme të ujit, fenomene përmytjesh dhe përkeqësim cilësor që shkaktojnë probleme në strukturat inxhinierike (themelet e urave), në të lashtat (dëme nga përmytjet dhe ndotje mikrobiale apo kimike) dhe në përgjithësi në biodiversitet. Zgjidhja zero nuk parashikon mbrojtje të burimeve të ujit, dhe në të ardhmen parashikohet të ketë mungesë të ndjeshme për shkak të degradimit të cilësisë së tyre (nga ndotje të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe pamundësi kontrolli të cilësisë (nga fenomene përmytjesh).

Zbatimi dhe aplikimi i PPV kontribuon në mënyrë indirekte në mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, përmes propozimeve për përdorimin e qëndrueshëm dhe racional të resurseve ujore, mbrojtjen e tokës bujqësore, ndërgjegjësimi mjedisor të shoqërisë, përmirësimin e sistemeve urbane të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve, me propozime për menaxhmin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta me qëllim për të minimizuar ndikimin e tyre në ujë.

5.6. Biodiversiteti

Biodiversiteti, dmth të gjitha speciet e florës dhe faunes, janë të mbrojtura nga ligjet e Shqipërisë dhe që nga viti 2000 janë krijuar zonat dhe pozicionet si Parqet Kombetare, Zonat e Mbrojtjes Absolute, Monumentet Natyrore etj. Por është e njohur gjerësisht se, koncepti bashkëkohor shkencor i zonave të mbrojtura me rëndësi dhe vlera të larta ekologjike, dikton nevojën për shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre, në kuadër të zhvillimit të aktiviteteve miqësore për mjedisin, që të jetë efektive ruajtja e tyre në nivele të larta të mbrojtjes, me komunitetet lokale të promovojnë këto veprimtari nga të cilat rezultojnë edhe të ardhura , pjesë e cilave mund të përdoret për projekte për mbrojtjen dhe ruajtjen e këtyre zonave.

Për më tepër, shpallja vetëm si zona të mbrojtura, pa një kornizë të menaxhimit për zhvillimin e qëndrueshëm dhe promovimin e tyre, ka gjasa të çojë në të ardhmen në degradimin e tyre për shkak të presioneve antropogjene p.sh. gjuetisë së paligjshme dhe prerjeve të paligjshme, ose për shkak të ndonjë fatkeqësie të mundshme p.sh. nga një rrufe mund të fillojë një zjarr në një pyll të mbrojtur dhe më pas nëse nuk ka zona për mbrojtjen nga zjarri ose rrugë hyrëse për zjarrfikëset, ka të ngjarë të shkaktojë dëm të madh në këtë pyll të mbrojtur. Rrjedhimisht, alternativa zero për faktorin mjedisor të biodiversitetit, ka të ngjarë të çojë brenda një periudhe afatmesme në degradimin e mundshëm të habitateve dhe ekosistemeve në zonat e mbrojtura.

Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Devoll do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte me identifikimin e objektivave dhe propozimeve strategjike, në mbrojtjen dhe zgjerimin e zonave të rëndësisë së lartë ekologjike, nëpërmjet p.sh. promovimit të formave alternative të turizmit dhe aktiviteteve të tjera që do të synojnë në promovimin, zhvillimin dhe mbrojtjen e këtyre zonave.

5.7. Mbetjet

Situata aktuale e menaxhimit të mbetjeve nuk është e kënaqshme, pasi mungesa e një landfilli dhe groposja e tyre në vende të improvizuara paraqet rreziqe për kontaminimin e tokës, ujit, dhe shfaqjes të problemeve në florën dhe faunën, nëpërmjet zinxhirit ushqimor. Është duke u miratuar Plani Kombëtar i Menaxhimit i Mbetjeve të Shqipërisë, i cili nxjerr në pah të gjitha ato veprime të nevojshme strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të të gjitha mbetjeve, mbeturinave shtëpiake, mbeturinave të ndërtimit, mbetjeve organike ushqimore dhe mbeturinave të "gjelbra", mbeturinave bujqësore dhe blegtorale, mbeturinave të aparaturave elektrike etj. Implementimi i veprimeve strategjike, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për groposjen, riciklimin, kompostimin dhe shfrytëzimin energjetik të mbeturinave, pritet të mbahet në vitet e ardhshme, me kusht që të hartohen studime adekuate, në të cilat sasia e mbeturinave për groposje apo shfrytëzim të vlerësohet si duhet dhe të mos mbivlerësohet, duke çuar përfundimisht në projekte shumë të mëdha me kosto shumë të larta, të cilat do të duhet të përballohen nga komunitetet lokale. Dhe sigurisht, zhvillimi i një plani rajonal të menaxhimit të mbetjeve, është i nevojshëm, si dhe

zhvillimi i bashkëpunimit dhe sinergjise midis bashkive, bazuar në kritere shkencore dhe projekte te pershtatshme në vende te pershtatshme, bazuar në mbrojtjen e mjedisit, por edhe për të minimizuar kostot e funksionimit të projekteve të menaxhimit të mbetjeve. Këto janë çështjet e ngritura në PPV e Bashkisë Devoll, për të ardhmen e menaxhimit të mbeturinave. Prandaj, çështja e mbeturinave, madje edhe alternativa zero, nuk do ndalë zhvillimet pozitive në zbatimin e punimeve të nevojshme, por me PPV e Bashkisë Devoll fillon dialogu i parë dhe konsultimet e para për domosdoshmërinë e këtyre projekteve. Theksohet në këtë pikë, pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale në menaxhimin e mbetjeve dhe nevoja për të kuptuar problemin aktual dhe efektet e tij në tokë, ujë, florën dhe faunën dhe ndoshta edhe shëndetin e njeriut. Menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve, i cili përveç gënjësjes higjienike te tyre përfshin edhe riciklimin dhe kompostimin, bazohet në pjesëmarrjen aktive të qytetarëve.

Respektivisht, lidhur me administrimin e trajtimit të mbetjeve të lëngshme dhe veçanërisht të ujërave të zeza, dmth, mbeturinave të lëngshme të përbërjes familjare, është fakt ndërtimi në të ardhmen i Impjanteve të Përpunimit të Ujrave të Zeza për vendbanimet me më shumë se 10,000 banorë, bazuar edhe në Direktivat Europiane përkatëse, dhe për këtë qëllim, PPV i Bashkisë Devoll propozon ndërtimi i sistemeve moderne të trajtimit të ujërave të zeza, të përshtatshme për të shërbyer vendbanime me popullsi të vogël.

Por në të njëjtën kohë PPV thekson nevojën për menaxhimin e integruar të ujërave të zeza p.sh. llumi i prodhuar i dehidratuar i përbërë nga 20% solid dhe 80% lagështi është një efekt anësor i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza dhe gënjësja në landfill nuk është zgjidhje e kënaqshme, kështu që propozohet kompostimi i tij me krimbat e tokës për të prodhuar pleh të cilësisë, të dobishëm për përdorim në bujqësi, por edhe për të pasuruar tokën me materie organike. Si rrjedhojë alternativa zero nuk do të pengojë zhvillimet e ardhshme në menaxhimin e mbetjeve të lëngshme, por me PPV fillon dialogu dhe informimi i publikut në lidhje me këto çështje.

5.8. Zhurma

Burim zhurme sot, kryesisht në zonën e Bashkisë Devoll përbën përdorimi i automjeteve dhe aktivitetet që lidhen me sektorin sekondar, dmth prodhimin, artizanatin, punëtoritë profesionale etj. Nuk ekzistojnë burime zhurme veçanërisht shqetësuese dhe në të ardhmen kjo gjendje nuk pritët të ndryshojë negativisht sipas skenarit të alternativës zero. Mundësi e vetme është për shembull një investim psh. përpunimi që do të mund të zbatohet pranë zonave të ekosistemeve të mbrojtura, por kjo mundësi është konsideruar shumë e vogël.

Megjithatë, Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Devoll mund sipas rastit të kontribuojë në rritjen e zhurmës kryesisht rreth monumenteve natyrore dhe kulturore, me përjashtim të rasteve kur sigurohen rregulla në lidhje me mënyrën e udhëtimit dhe sjelljen e vizitorëve në monumentet kryesore natyrore dhe zonat ekologjike të ndjeshme. Nga ana tjetër, do të kontribuojë në reduktimin e trafikut të makinave në

qytet dhe inkurajimin e lëvizjes këmbësore dhe me biçikleta. Në të njëjtën kohë, propozimi racional i zonave të përdorimeve të tokës nga PPV e Bashkisë do të ndihmojë në parandalimin e papajtueshmërive lidhur me shqetësimin e përdorimit të tokës në një zonë.

5.9. Popullsia dhe asetet materiale

Popullsia dhe asetet materiale kërcënohen sot nga fenomene të tilla si papunësia, përjashtimi social, racizmi racial, fatkeqësitë natyrore, me pasojë mjerimin ekonomik, standardet e ulëta të jetesës, reduktimin e popullatës nga njëra anë dhe dëmtimin ose shkatërrimin e pasurisë së luajtshme dhe të paluajtshme nga ana tjetër. Me zgjidhjen zero fenomenet e mësipërme pritet të ruhen dhe efektet të bëhen më të forta, më të dukshme dhe më vështirë të menaxhueshme nga popullata e bashkisë.

Zbatimi i PPV do të kontribuojë në mënyrë indirekte në ruajtjen e aseteve fizike, me vepra përmirësimi i akseve rrugore, mbrojtjeje nga përmytjet, etj, por edhe në mbajtjen dhe shtimin popullsisë në bashki me kushte më të mira jetese, mundësi rehabilitimi profesional, arsimimi dhe aftësimi, qasje në shërbimet sociale etj.

5.10. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia kulturore e Bashkisë përbëhet nga monumente historiko-kulturore dhe nga tradita popullore mjaft e pasur. Tradita popullore promovohet përmes valleve tradicionale dhe këngëve, prodhimit të kostumeve popullore, prodhimin e produkteve vendore, etj. Ajo çka e karakterizon menaxhimin e trashëgimisë kulturore është mungesa e projekteve të mirëmbajtjes dhe dobësia për promovimin e tyre në nivel kombëtar dhe atë ndërkombëtar. Vendet arkeologjike dhe monumentet të cilat janë karakterizuar si të tilla nga ligji shqiptar kërkojnë mirëmbajtje. Për ti shpëtuar ato, kërkohen fonde, ndërsa edhe korniza institucionale për mbrojtjen e tyre është mjaft e ngurtë, si rrjedhim shpesh krijohet bllokimi dhe braktisja e përpjekjeve të ruajtjes dhe mirëmbajtjes së tyre. Në zgjidhjen zero, situata nuk pritet të ndryshojë, me rezultat në të ardhmen trashëgimia kulturore të rrezikohet nga kalimi i kohës dhe braktisjen e praktikave tradicionale nga gjeneratat e reja.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë për të përmbysur rrugën e degradimit të mjedisit kulturor dhe zhdukjes së folklorit, përmes propozimeve për mbrojtjen, promovimin dhe zhvillimin e turizmit. Promovimi i aktiviteteve të bashkëpunimit me bashkitë e tjera dhe qarkullimi i të ardhurave nga menaxhimi i organizuar do të çojë në vetë-ruajtjen e tyre.

5.11. Peisazhi

Peisazhi i bashkisë të krijon ndjesinë e një vendi të mbyllur, të rrethuar nga male me shpate të pjerrta, kodra të valëzuara, rrafshnalta të vogla dhe rrjet me forma të ndryshme hidrografik përbëjnë luginën e lumit Devoll. Më në përgjithësi dominon një

peizazh natyror me mbulim pyjor me forma të ndryshme, pyje të dendura, gjelbërim me shkurre, kullota dhe kultura deri në zona shkëmbore të zhveshura formacionesh gjeologjike. Peizazhi antropogjen është i dukshëm sidomos përgjatë akseve rrugore ku përqendrohen dhe zhvillohen më tepër banesat dhe janë kryer ndërhyrje në peisazhin natyror (ndërtime, hapje rrugësh, hedhje mbeturinash).

Evolucioni i peizazhit gjatë opsionit/zgjidhjes zero pritet të jetë negativ duke pasur parasysh se nuk do të ketë kufizim në përdorimin e tokës dhe si rrjedhim aktivitetet antropogjene (industri, guroret, digat, zhvillimet urbane, hedhja e mbeturinave) mund të rriten kudo dhe me çdo intensitet. Kjo mund të çojë në konflikte, kur për shembull, një objekt industrial me blloqe të mëdha ndërtimesh ose një deponi mbetjesh janë të dukshme nga zonat e banuara. Gjithashtu gjatë opsionit zero pritet dobësimi i mirëmbajtjes së ndërtesave dhe hapësirave të rekreacionit apo atyre sportive në kufijtë e vendbanime me rezultat peizazhi urban të bëhet jo tërheqës për banorët dhe vizitorët. Megjithatë, zonat natyrore dhe hapësirat kulturore rrezikojnë të degradojnë nga vizitueshmëria e pakontrolluar dhe e pakufizuar e trafikut të tyre.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë në mbrojtjen dhe përmirësimin e peizazhit si përmes aktiviteteve për mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore, veprimet për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, rigjenerimit urban, mbrojtjen e pyjeve, etj.

5.12. Konkluzioni

Në bazë të sa sipër, alternativa zero , e cila konsiston në mungesën e PPV të Bashkisë Devoll në të ardhmen, pritet të ndikojë negativisht, direkt ose indirekt, të gjithë faktorët e mjedisit që u shqyrtuan. Natyrisht, edhe pse raporti nga VSM në alternativën zero është një kërkesë e ligjit, por dhe e Direktivës Europiane respektive, megjithatë, theksohet se dobia e PPV është e njohur dhe provuar gjerësisht në komunitetin shkencor, si në aksin e organizimit hapësinor të zhvillimit ekonomik, edhe në aksin e mbrojtjes së mjedisit natyror dhe kulturor nëpërmjet futjes së kriterëve dhe angazhimeve në kuader të zhvillimit ekonomik të propozuar. Për këtë arsye, përgatitja e PPV, si dhe roli intervencionist i tij për zhvillimin e Bashkisë Devoll, është fakt.

6. NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

6.1. Hyrje

Qëllimi i VSM është, ndër të tjera, të njohë, të parashikojë dhe të vlerësojë pasojat e Planit në mjedis – mjedisi merret parasysh në kuptimin e tij të gjerë, nga këndvështrimi ekologjik, social dhe ekonomik. Plani formulon një vizion për Bashkinë, Objektivat Strategjike që i shërbejnë këtij vizioni, si edhe Akset e Prioritetit për çdo Objektiv Strategjik. Akset e Prioritetit përfshijnë vepra teknike infrastrukturash, vepra infrastrukturash sociale, vepra zhvillimore, veprime për mbrojtjen e mjedisit natyror dhe kulturor, veprime për përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve, etj. Të gjitha këto propozime të Planit pritet të kenë ndikim në mjedis dhe të ndikojnë në shkallë të vogël ose të madhe, pozitivisht ose negativisht, në parametrat e ndryshme mjedisore (toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, bioshumëllojshmëria, etj.).

Në kapitullin në fjalë realizohet njohja e ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.2 – dhe parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.3 – ndërsa vlerësimi i ndikimeve mjedisore paraqitet në Kapitullin 7 që vijon. Ashtu si është gjerësisht e njohur në komunitetin ndërkombëtar shkencor, faza e njohjes së ndikimeve mjedisore të Planit përbën një proces fillestar gjatë të cilit studiohet korrelacioni ndërmjet çdo Aksi Prioriteti të propozuar të Planit dhe çdo faktori mjedisor. Për këtë qëllim, përdoret mjeti i njohur i Tabelës së Njohjes së ndikimeve Mjedisore. Në vazhdim, në fazën e parashikimit të ndikimeve mjedisore të Planit, objektivi është investigimi i mëtejshëm i këtij korrelacioni ndërmjet Akseve të Prioritetit të Planit dhe faktorëve mjedisorë. Ky investigim i mëtejshëm lidhet me vlerësimin e ndikimit të çdo Aksi Prioriteti në mjedis, nëse është pozitiv apo negativ vlerësimi i parë – cilësor – për madhësinë, intensitetin e ndikimit. Ky investigim realizohet sërish me ndihmën e Tabelës së Parashikimit të ndikimeve Mjedisore.

6.2. Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit

Në paragrafët e mëposhtëm, siç u përmend edhe më parë, shqyrtohet marrëdhënia e secilit Bosht Prioriteti të Projektit të propozuar me secilin faktor mjedisor, siç ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".

Parimet kryesore udhëzuese për zbatimin e strategjisë së vizionit dhe zhvillimit të Bashkisë janë renditur më poshtë si Objektiva Strategjike (OS). Për çdo Objektiv, shënohen në mënyrë programet strategjike (PS) që të çojnë në zbatimin e tij.

OS 1 Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit

PS 1.1 Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.

Përshtatje e prodhimit dhe produkteve bujqësore/ blegtorale, e të anëtarëve prodhues të grupeve dhe organizatave në kërkesat e tregut.

Kualifikim i burimeve njerëzore të sektorit bujqësor dhe blegtoral në bashkëpunim me qendrat kërkimore dhe shkencorë

Aksi i Prioritetit 1.1 që ka të bëjë me mbështetjen e prodhimit, të produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve, ka lidhje faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, sepse kjo është baza për zhvillimin e prodhimit primar pasi mbështet dhe ushqen bimët u kultivuara, dhe ndërkohë pranon praktikat bujqësore të ndryshme, të mira apo të këqija.

Lidhet me **ujin** pasi prodhimi primar rrit kërkesën për ujë edhe nëse ai është përdorur për ujitjen e kulturave apo si ujë i pijshëm për bagëtinë, por edhe për shkak se në qarkullimin e ujit përfundojnë mbetjet nga përdorimi i pesticideve dhe plehrave kimike. Prandaj Aksi do të ndikojë si në potencialin sasior edhe në atë cilësor të elementit të ujit.

Lidhet me **mbetjet** pasi sektori primar prodhon mbetje por edhe mund ti shfrytëzojë mbetje si për shembull mbetjet organike të ngurta urbane të cilat përmes procesit të kompostimit mund të përdoren për pasurimin e tokës bujqësore me material organik.

Lidhet me **popullsinë dhe me asetet fizike**, pasi kërkon një minimum të fuqisë punëtore dhe përmasë popullsie, me synim që sektori primar të zhvillohet më tej, ndërsa kërkon edhe investime në makineri, magazina, sera, etj, duke ndikuar kështu në faktorin e aseteve fizike.

Lidhet me **peizazhin**, pasi zhvillimi i sipërfaqeve të tokës bujqësore, krijon imazhe karakteristike të zonave gjysmë natyrore të përbëra nga pemishte të mbjella në mënyrë lineare, tarraca në shpate të pjerrëta, parcela katrore në ultësira të mbjella me kultura bujqësore etj që kufizohen nga kanale ujitëse, parcela të pakultivuara, shirita të papunuara, përrrenjë natyrorë, elementë ndërtimi të peizazhit rural.

Përsa i përket **ajrit, faktorëve klimatik, biodiversitetin, zhurmën dhe trashëgiminë kulturore**, nuk ka asnjë provë të një impakti të Aksit mbi këta faktorë mjedisor.

PS 1.2 Modernizim i infrastrukturës mbështetëse

Skemat mbështetëse për prodhimin bujqësor dhe blegtoral, në kuadër të përdorimit eficient të tokës bujqësore.

Aksi i Prioritetit 1.2 që ka lidhje me modernizimin e infrastrukturës mbështetëse shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ujin** pasi parashikohen veprime për të përmirësuar dhe rritur sistemin e ujitjes dhe kullimit, në mënyrë që uji të plotësojë nevojat e ujitjes të cilat janë në rritje.

Lidhet me **peizazhin dhe sidomos për zonën rurale** në të cilën kryhen ndërhyrjet që ka të bëjë me përmirësimin dhe modernizimin e infrastrukturës inxhinierike

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatik, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmës, popullsinë dhe të mirat materiale, nuk konstatohen lidhje me aksin e Prioritetit .

PS 1.3 Promovim i agropërpunimit

Promovimi i politikave të orientuara drejt zhvillimit që mbështesin aktivitetet prodhuese, dhe inkurajim i formalizimit të industrisë agropërpunuese dhe rritjes së sipërmarrjeve të vogla dhe të mesme, duke përfshirë qasjen në shërbimet financiare (Pikat e përpunimit dhe amballazhimit të produkteve bujqësore dhe blegtorale).

Aksi i Prioritetit 1.3, që ka të bëjë me promovimin e agropërpunimit, ka lidhje faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **ujin** që do të përdoret në impiantet e përpunimit p.sh. në pastrimin e produkteve bujqësore.

Lidhet me **mbeturinat**, pasi impiantet e përpunimit do të prodhojnë mbeturina, lëndë të ngurta ose lëngje që duhet të menaxhohen.

Lidhet me **zhurmën** e shkaktuar nga njësitë e përpunimit, por natyrisht varet nga madhësia e njësisë, nga pajisjet mekanike dhe nga produkti i prodhuar. Sidoqoftë, është fakt përdorimi i makinerive në njësitë e përpunimit.

Lidhet me **popullsinë dhe me asetet fizike**, pasi Aksi Prioritar synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim rritjen e standardit të jetesës së banorëve, dhe si rrjedhim rritjen dhe përmirësimin e gjendjes së tyre financiare, ku do të përfshihen dhe infrastruktura e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Si rrjedhim, kjo ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.

Do të ketë një ndikim në **peizazh**, pasi në zhvillimin e aktiviteteve prodhuese përfshihet edhe ndërtimi i ndërtesave dhe infrastrukturës së nevojshme për përpunimin e produkteve bujqësore primare.

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterik, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar për faktorët konkretë mjedisorë.

PS 1.4 Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët

Krijimi i ekonomive të shkallës me bashkëpunimin vertikal ose horizontal të fermerëve në sistemin agro-ushqimor (veprimet kolektive, bashkëpunimet) ose rritjen e madhësisë së fermave përmes konsolidimit të tyre me qëllim uljen e kostove të prodhimit, rritjen e efikasitetit dhe përdorimin më efikas të inputeve me anë të përmirësimit të Marrëdhënieve Input / Output.

Venie në dispozicion e përbashkët të mallrave në treg, duke përfshirë përgatitjen për shitje, përqendrimin e shitjeve dhe furnizimin me tregtarët me shumicë. (Ngritje e pikave të grumbullimit dhe tregjeve bujqësore).

Aksi i Prioritetit 1.4 që ka të bëjë me *organizimin e sektorit bujqësor të përbashkët*, ka lidhje faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi ajo është një burim natyror bazë që shfrytëzohet për sektorin e bujqësisë dhe blegtorisë. Është baza e kulturave dhe është marrësi i praktikave bujqësore. Kontrolli i cilësisë, konservimi, përmirësimi, mbrojtja e saj si burim natyror bëhen më mirë dhe më ekonomikisht kur merren në një kontekst kolektiv.

Ka lidhje me **ujin**, pasi në organizimin e sektorit të përbashkët bujqësor janë ndërmarrë masa për shfrytëzimin e ujit në mënyrë kolektive për shpërndarjen e drejtë dhe rendimentin optimal të të mbjellave për të gjithë fermerët.

Lidhet me **mbeturinat** dhe, në veçanti, ato organike të prodhuara nga sektori agroblegtoral, pasi ato mund të trajtohen bashkërisht përmes mbledhjes, menaxhimit (kompostimit) dhe proceseve të ripërdorimit (plehërimit).

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** për shkak se Aksi synon bashkëpunimin mes fermerëve apo blegtorëve me qëllim që përmes kolektivizimit të krijohen mundësi më të mira të rritjes dhe zhvillimit në sektorin bujqësor dhe blegtoral i cili do të bëhet ekonomikisht dhe nga ana e punësimit më tërheqës për të rinjtë që hyjnë në tregun e punës dhe që duan të qëndrojnë në vendin e tyre. Përveç kësaj arrihen kushte më të mira pune për prodhuesit, prodhim më i mirë dhe më i madh, promovim më i lehtë i produkteve, trajtim dhe përballim i përbashkët i problemeve, qasje më të lehtë për ndihmë financiare nga institucionet qeveritare dhe ato financiare.

Për sa i përket ajrit, faktorët klimatikë, biodiversitin, zhurmat, trashëgimisë kulturore dhe peizazhin, nuk konstatohet lidhje me këtë aks prioriteti.

PS 1.5 Zgjerim në tregje të reja

Krijim, konsolidim dhe përmirësim i avantazheve konkurruese që do të jenë në korespondim me sfidat e reja që rrjedhin nga progresi i pandërprerë tekniko-teknologjik, për tërheqje së investimeve direkte të huaja në Bashki.

Aksi i Prioritetit 1.5 që ka të bëjë me shtrirjen në tregje të reja ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ai lidhet me **mbeturinat**, pasi aksi siguron krijimin e tregjeve vendore ku produktet do të grumbullohen për shitje. Pas funksionimit të këtyre tregjeve, ekziston nevoja për menaxhimin e mbetjeve që do të prodhohen, të tilla si ambalazhimi dhe mbeturinat bimore ose shtazore.

Ka lidhje me **zhurmën** pasi tërheqja e klientëve dhe transaksionet në mes të prodhuesve, tregtarëve dhe klientëve do të krijojë zhurmë në afërsi të tregjeve lokale.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi tregjet e produkteve në përgjithësi lidhen si me klientët, me blerjen e mallrave (ushqim, veshje - këpucë, mobilje, etj) si edhe me tregtarët përmes mbështetjes së tyre financiare.

Për sa i përket tokës, ajrin, faktorët klimatikë, ujin, biodiversitetin, trashëgiminë kulturore dhe peizazhin, nuk konstatohet lidhje me këtë aks prioriteti.

OS 2 Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike

PS 2.1 Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut

Promovim i turizmit të qëndrueshëm me format kryesore: turizmi malor, ekoturizmi dhe agroturizmi.

Diversifikim - specializim i produktit turistik - Zhvillimi i aktiviteteve turistike gjatë gjithë vitit

Hedhjen në treg të ofertave dhe produkteve vendase tradicionale.

Promovim e kulturave dhe produkteve vendase, me kusht respektimin e trashëgimisë natyrore dhe popullsisë vendase.

Identifikim dhe hartëzim i burimeve turistikë.

Promovim i turizmit dixhital.

Aksi i Prioritetit 2.1, i cili ka të bëjë me hartimin dhe zbatimin i politikave turistike vendore dhe Implementimin e marketingut, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **ajrin** në shkallën që rritet vizitueshmëria turistike në bashki dhe se si do të organizohen lëvizjet e tyre nëpërmjet p.sh. internetit ose nga rasti, me makinë ose me biçikletë apo me ecje

Lidhet me **ujin** pasi synon rritjen e aktiviteteve turistike dhe për pasojë një rritje të kërkesës në ujë dhe kërkesës për menaxhimin e integruar të prodhimit, konsumit dhe disponimit

Lidhet me **mbeturina** në atë masë që ato do të prodhohen ose jo në kuadër të promovimit të produkteve të turizmit.

Ka lidhje me **zhurmën**, pasi parashikohen organizime eventesh të tilla si festivale, ekspozita, ekskursionë të organizuara, konferenca dhe për rrjedhim do të ketë grumbullime njerëzish dhe do të krijohet një vëllim zhurme në shkallë hapësinore dhe lokale.

Lidhet me **asetet fizike** deri në shkallën që mbështet industrinë e turizmit pr edhe profesione të informatikës, ato grafike dhe si rrjedhim lidhet me rehabilitimin profesional të banorëve dhe rrjedhimisht me cilësinë e standardeve të tyre të jetesës dhe qëndrimit të tyre në bashki.

Lidhet me **kulturën**, sepse kultura përbën një instrument promocional - reklamimi dhe shfaqjeje midis produkteve të tjera turistike dhe të kulturës.

Lidhur me tokën, faktorëve klimatik, biodiversitetin dhe peizazhin nuk mund të përcaktojmë ndonjë ndikim të Aksit tek faktorët e veçantë të mjedisit.

PS 2.2 Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike

Kualifikim i burimeve njerëzore në turizëm dhe aktiviteteve turistike.

Zhvillimi i aplikacioneve dixhitale.

Pasurimi i shërbimeve të ofruara me infrastrukturë dhe aktivitete të veçanta.

Krijim i një marrëveshje cilësore lokale.

Aksi i Prioritetit 2.2i cili ka të bëjë me përmirësimin e Aftësive të Biznesit dhe infrastrukturës turistike, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ajrin** pasi ndikon në mënyrë indirekte lëvizjen e automjeteve për lëvizjen e turistëve drejt/ nga atraksionet turistike. Turistët kanë mundësi të organizojnë udhëtimet e tyre paraprakisht duke shfrytëzuar të gjitha mënyrat e disponueshme që promovohen në internet.

Ka lidhje me **ujin** pasi aksi do të ketë sukses në tërheqjen e turistëve dhe shtimi i tyre do të rrisë edhe kërkesën e nevojës për ujë gjatë qëndrimit të tyre në Bashki.

Ka lidhje me **mbeturinat** për sa kohë që aksi do të ketë sukses në tërheqjen e turistëve dhe në këtë mënyrë do të shtohen mbetjet e krijuara gjatë qëndrimit të tyre në Bashki.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi Aksi synon pajisjen teknologjike të shërbimeve dhe banorëve me kompjuterë dhe pajisje të tjera periferike të cilat përbëjnë asete të prekshme. Gjithashtu, synon krijimin e kanaleve të komunikimit në distancë midis profesionistëve dhe turistëve.

Ka lidhje me **trashëgiminë kulturore**, pasi në ditët e sotme përdorimi i internetit lehtëson promovimin e monumenteve kulturore të një vendi. Si pasojë monumentet do të promovohen për publikun në mënyrë që ti njoh dhe ti vizitojë nga afër.

Për sa i përket tokës, faktorëve klimatike, biodiversitetin, zhurmat dhe peizazhin, nuk konstatohet ndikim i këtij aksi prioriteti në faktorët konkret mjedisorë.

PS 2.3 Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë

Ndërlidhja e zonave turistike - zhvillimi e rrjeteve tematike (p.sh. mjedisi natyror, gastronomi, arkitekturë).

Promovimi i Parkut Kombëtar të Prespës si një zonë e mbrojtur ndërkombëtarisht dhe pjesë e Rezervës së Biosferës së UNESCO-s.

Bashkëpunim me Bashkisë të Korçës për zhvillimin e qëndrueshëm të zonës malore në Vargmalin e Moravës.

Aksi i Prioritetit 2.3 që ka të bëjë me partneritetet rajonale dhe ndërkombëtare, ka lidhje me me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ajrin** pasi aksi synon densifikimin e rrjetit të destinacioneve turistike në zonën më të gjerë dhe rrjedhimisht do krijohen kushte të një lëvizjeje më të madhe, dhe si rrjedhim kjo do tëndikojë edhe tek cilësia e ajrit.

Ka lidhje me **ujin** në atë masë sa që turizmi do të rritet dhe kështu edhe kërkesa për këtë burim të vlefshëm natyror.

Ka lidhje me **biodiversitetin** pasi bashkia ka pjesë nga sipërfaqja, e mbrojtur nga traktatet ndërkombëtare, e Parkut të Prespës dhe për këtë arsye planifikimi i veprimeve për zhvillimin e turizmit bëhet nëpërmjet bashkëpunimit mes bashkive, prefekturave dhe shteteve, të cilat gjenden në kufijtë e këtij Parku. Drejtimi i përbashkët brenda kuadrit të këtyre partneriteteve dhe marrëdhënieve ka të bëjë me mbrojtjen e biodiversitetit dhe zhvillimin e qëndrueshëm turistik. Marrëdhëniet rajonale dhe ndër-komunale krijohen edhe në rajonin e Moravës.

Ka lidhje me **mbeturinat** pasi me shtimin dhe rritjen e turizmit do të rritet kështu edhe nevoja për menaxhimin e tyre.

Ka lidhje me **zhurmën**, pasi do të organizohen evente të tilla si festivale, ekspozita, ekskursionet të organizuara, konferenca të cilat do të grumbullojnë njerëz duke krijuar kështu një vëllim zhurme një shkallë hapësinore dhe kohore lokale.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi ky Aks presupozon bashkëpunimin ndërmjet banorëve dhe palëve të interesit të bashkive, rajoneve, shteteve të ndryshme. Në kuadër të të marrëdhënieve që do të zhvillohen, shkëmbimi i opinionëve akademike dhe know-how, ndihma financiare, kombinimi i produkteve të tjera të turizmit midis tyre, etj., ndikojnë mirëqenien e popullsisë, në nivel shpirtëror dhe material.

Ka lidhje me **trashëgiminë kulturore** pasi ajo do të jetë një nga produktet turistike që do të promovohet, forcohet dhe shfrytëzohet nëpërmjet partneriteteve ndërkombëtare dhe rajonale.

Për sa i përket tokës, faktorëve klimatikë dhe peizazhit, nuk është e mundur të konstatohet ndikim i këtij Aksi tek faktorë konkretë mjedisorë.

OS 3 Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor

PS 3.1 Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore

Aksi i Prioritetit 3.1. që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, sepse kjo mund ose nuk mund të akomodojë burimet e ujit dhe për shkak se ujit mund të dëmtojë tokën.

Lidhet me **ujin**, pasi të gjitha veprimtaritë kanë të bëjnë me përdorimin dhe shfrytëzimin e tij në dobi të sektorëve primar, sekondar dhe terciar, si dhe shëndetin e njeriut.

Menaxhimi efektiv i burimeve të ujit do të ketë si rrjedhim të mos shfaqen dukuri mbishfrytëzimi të ujit dhe privimi të tih në zona kritike për ruajtjen e biodiversitetit. Për më tepër, infrastruktura antropogjene si për shembull rezervuarët, përdoren për ujitje, janë vende akomodimi të një faunë dhe flore të pasur. Si rrjedhim, ekziston një lidhje në mes të Aksit Prioritar dhe biodiversitetit.

Lidhet me **popullsinë dhe asetet fizike** pasi uji është një pasuri e përbashkët që i përket të gjithë njerëzve pasi cilësia e tij ndikon në shëndetin e popullsisë ndërsa sasia e tij ndikon në standardin e tyre të jetesës.

Menaxhimi efektiv i burimeve ujore nënkupton infrastrukturën që ndikojnë në **peizazh**, si për shembull ndërtimi i rezervuarëve artificialë dhe sistemit të tubacionit të ujitjes. Si rrjedhim, ekziston një lidhje midis Aksit Prioritar dhe peizazhit. Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar në këta faktorë konkretë mjedisorë.

PS 3.2 Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve

Promovim i zbatimit dhe menaxhimit të qëndrueshëm të të gjitha llojeve të pyjeve, ndalim i shpyllëzimit, rigjenerim i pyjeve të degraduara dhe rritje ndjeshme e pyllëzimit dhe ripyllëzimit.

Aksi i Prioritetit 3.2 që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e pyjeve, shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi marrëdhënia midis ekosistemeve pyjore dhe tokave është e dyanshme. Tokat mbështesin ekosistemet pyjore dhe ekosistemet pyjore mbrojnë tokën.

Lidhet me **ajrin** pasi pyjet filtrojnë ndotësit atmosferikë dhe përmirësojnë cilësinë e ajrit.

Lidhet indirekt me **faktorët klimatikë** dhe në veçanti me mikroklimën e zonës në të cilën rriten si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.

Lidhet me **biodiversitetin**, pasi pyjet posedojnë shumicën e florës dhe faunës së bashkisë.

Lidhet me **popullsinë dhe asetet fizike** në masën që ekosistemet pyjore përdoren në prerjen e drurëve dhe zhvillimin turistik të butë (Organizim të shëtitjeve dhe korridoreve të çiklizmit) dhe si rrjedhim në masën që mbështesin ekonominë lokale.

Lidhet me **peizazhin** dhe veçanërisht me peizazhin natyror, me veprime që e mbrojnë atë. Ekosistemet pyjore janë pjesë e peizazhit natyror.

Për sa i përket ujit, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar për këta faktorë konkretë mjedisorë.

PS 3.3 Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit

Monitorim dhe rehabilitim në vargmalin e Moravës dhe në Zonës e Prespës të Vogël.

Aksi i Prioritetit 3.3 që ka të bëjë me rehabilitimin dhe ruajtjen e biodiversitetit, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi ajo është baza mbi të cilën zhvillohen dhe ruhen ekosistemet.

Lidhet me **ujin**, pasi uji mban një pjesë të rëndësishme të biodiversitetit të një vendi.

Lidhet me **biodiversitetin**, pasi të gjitha veprimet që propozohen kanë për qëllim ruajtjen apo përmirësimin e tij.

Lidhet me **peizazhin**, në mënyrë të veçantë me peizazhin natyror, pasi brenda tij duhet të realizohen të gjitha projektet e propozuara për mbrojtjen dhe përmirësimin e biodiversitetit.

Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, mbetjeve, zhurmave, popullsisë, aseteve aktive dhe trashëgimisë kulturore, nuk është i mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit tek faktorët konkret mjedisorë.

PS 3.4 Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve

Interpretim mjedisor dhe tërheqje e vizitorëve në zonat e mbrojtura natyrore dhe në monumentet e kulturës.

Aksi Prioritar 3.4 i cili ka të bëjë me ndërgjegjësimin mjedisor të komunitetit lokal dhe të vizitorëve, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi me ndërgjegjësimin mjedisor komuniteti lokal adopton praktika për ta mbrojtur dhe ruajtur atë.

Ka lidhje me **ujin** pasi me edukimin mjedisor komuniteti lokal do të mësojnë mbi përdorimin racional të ujit dhe vizitorët respektin dhe njohjen e ujit si një burim kryesor natyror.

Ka lidhje me **mbeturinat** pasi përmes edukimit mjedisor komunitetin lokal dhe vizitorët do të mësojnë mbi menaxhimin e mbetjeve të gjeneruara në momentin konkret.

Lidhet me **popullsinë dhe asetet aktive**, pasi gjithë veprimet kërkojnë përfshirjen e gjithë komunitetit lokal, i cili përmirëson nivelin njohës, dhe përfshihet në mënyrë aktive në përmirësimin e cilësisë së jetës dhe shfrytëzimin e aseteve të tij.

Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, biodiversitetit, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksit të Prioritetit tek faktorët mjedisorë.

PS 3.5 Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore

Rehabilitim dhe mbrojtje e monumenteve kulturore të Bashkisë, shpallje e monumeteve të reja.

Promovimi i trashëgimisë kulturore dhe rrjetëzimi i tyre (zhvillimi i rrjetit) itinerarë kulinare, evente, festivale kulturore, krijim dhe promovim i rrjetit të destinacioneve të arritshme me interes turistik.

Përforcimi i sistemit kombëtar të zonave të mbrojtura natyrore dhe kulturore dhe strukturave të menaxhimit të tyre.

Aksi i Prioriteti 3.5 që ka të bëjë me promovimin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **ajrin** pasi synon për të tërhequr turistë lëvizja e të cilëve përsa kohë kryhet me mjete të motorizuara do të kontribuojë në emisionet e gazta.

Lidhet me **ujin** pasi kërkesa dhe nevoja për ujë to të rritet, dhe paralelisht do të kërkohej dhe menaxhimi i integruar, nga prodhimi, konsumi dhe konsumimi përfundimtar.

Lidhet me **mbeturinat** që priten të shtohen (për shkak të rritjes së lëvizshmërisë turistike) duke kërkuar menaxhim të integruar nga prodhimi deri në asgjësimin përfundimtar.

Lidhet me **zhurmën**, sepse gjatë vizitave në vendet kulturore dhe në infrastrukturën që i plotësojnë ato (p.sh. muze), me përqendrimet e njerëzve, shkaktohet zhurmë nga bisedat mes tyre, por edhe nga lëvizja e tyre edhe nëse ajo bëhet me këmbë apo me mjete motorike.

Lidhet me **popullsinë dhe asetet aktive**, pasi bazohet në një sërë profesione të specializuara, të tilla si udhërrëfyes, mbrojtës dhe ruajtës të monumenteve dhe veprave të artit, marangozë, hotelierë etj janë fusha të aktivitetit ekonomik për pjesën më të madhe të komunitetit lokal dhe në këtë mënyrë kontribuojnë në jetën e banorëve dhe në reduktimin e prirjes migratore.

Lidhet me **kulturën**, sepse të gjitha veprimet që kanë të bëjnë me burimet kulturore të bashkisë nga rehabilitimi dhe mirëmbajtja deri në promovimin dhe shfrytëzimin e tyre.

Lidhet me **peizazhin** pasi propozon aplikim të projekteve të rigjenerimit në lagje të njohura dhe monumente kulturore dhe lidhjen e tyre me anë të rrugëve të projektuara me lëvizshmëri të butë.

Për sa i përket tokës, faktorëve klimatik dhe biodiversitetit, nuk është e mundur të përcaktohet një efekt i Aksit mbi faktorët e veçantë mjedisor.

OS 4 Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara

PS 4.1 Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale

Përforcimi i planifikimit për zhvillimin vendor dhe rajonal.

Përmirësimi i shërbimeve ndaj qytetarëve.

Krijimi i mjeteve dhe strukturave për një qeverisje lokale më efektive.

Krijimi i infrastrukturës së gjelbër - akseve të lidhjeve alternative.

Aksi i Prioritetit 4.1 që ka të bëjë me mbështetjen e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi Aksi synon ndryshimin e kushteve të qasjes në shërbime dhe përmirësimin cilësor të tyre përmes përfshirjes së komunitetit lokal dhe zhvillim të platformes në internet fakt i cili kërkon si burime materiale (pajisje teknike) ashtu edhe njerëzore (fuqi punëtore).

Për sa i përket tokës, ajrit, klimës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk është e mundur të përcaktohet efekti i Aksit në faktorët e veçantë mjedisorë.

PS 4.2 Modernizim i infrastrukturës inxhinerike

Zhvillimi i infrastrukturës për një transport cilësor, të sigurt, dhe të qëndrueshëm; duke përfshirë infrastrukturën rajonale, bashkiake dhe transportin publik, për të mbështetur zhvillimin ekonomik dhe mirëqenien e banorëve, me fokus në qasjen e përballeshme dhe të barabartë për të gjithë.

Aksi i Prioritetit 4.2 që ka të bëjë me modernizimin e infrastrukturës inxhinierike shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, që përbën tregues marrësin e ujit të pijshëm – ujërave të zeza nga rrjedhjet në sistemet e furnizimit me ujë – kanalizimeve, si edhe është tregues i gjendjes së pakontrolluar të mbetjeve kur rrjetet e përfitimit të përbashkët nuk ekzistojnë apo funksionojnë keq.

Lidhet me **ajrin**, pasi ndryshon të dhënat e qarkullimit p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet.

Lidhet indirekt me **faktorët klimaterikë** si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.

Uji lidhet me Aksin e Prioritetit, për sa i përket ekonomizimit të tij në rrjetet e furnizimit me ujë dhe mbrojtjes së burimeve ujore të cilat sot janë treguesë të ujërave të zeza të vendbanimeve.

Biodiversiteti mund të ndikohet nga ndërtimi i rrjeteve urbane të infrastrukturave, pasi një pjesë e tyre ndërtohen gjithmonë jashtë rrjetit urban.

Mbetjet, të lëngëta dhe të ngurta, lidhen me Aksin e Prioritetit 14, ndërsa menaxhimi i tyre arrihet vetëm nëpërmjet një sistemi të plotë reduktimi, parandalimi, riciklimi,

kompostimi, groposjeje, për mbetjet e ngurta dhe përpunimit dhe gjendjes për mbetjet e lëngëta (ujërat e zeza të vendbanimeve).

Lidhet me **zhurmën**, pasi kjo është drejtpërdrejt e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që mbizotërojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.

Lidhet me **popullsinë**, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj. Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të interesit të përbashkët do të shkaktojë ndikime në cilësisë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara, ato do të jenë zona më tërheqëse urbane, kështu që do të ketë ndikim si në faktorin mjedisorë të **popullsisë** ashtu edhe në asetet aktive.

Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi ka të bëjë me lidhjen dhe aksesin ndër të tjera, edhe të monumenteve kulturore të Bashkisë.

Lidhet me **peisazhin**, ndërsa çdo ndërhyrje në rrjetin rrugor (ndërtimi i nyjave rrugore, i arterieve të reja rrugore, shndërrimi i rrugëve të fshatit në rrugë të asfaltuara, etj.) reflektohen në peisazh.

PS 4.3 Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane

Krijim i hapësirave publike dhe sistemim i hapësirave ekzistuese.

Sigurim i aksesit në hapësira publike të sigurt, gjithëpërfshirëse dhe të aksesueshme, në veçanti për gratë dhe fëmijët, personat e moshuar dhe personat me aftësi të kufizuara.

Aksi i Prioritetit 4.3 i cili ka të bëjë me risistemimin dhe rigjenerimin e zonave urbane, korrespondon me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ajrin** pasi në masën që parqet dhe mbjellja e pemëve do të rritet në/dhe rreth vendbanimeve dhe veçanërisht rreth qytetit. Pemët dhe gjelbërimi në përgjithësi janë rregullatorë të cilësisë së ajrit, veçanërisht në zonat me ndotës atmosferikë.

Ka lidhje me **ujin** pasi Aksi synon përmirësimin estetik të zonave bregore të lumit Devoll dhe rrjedhave të tjera në/dhe rreth vendbanimeve dhe krijimin e hapësirave të reja të gjelbra për mirëmbajtjen e të cilave është i nevojshëm përdorimi i ujit.

Ka lidhje me **mbeturinat** pasi në vendbanimet prodhohet dhe shpërndahet një pjesë e konsiderueshme e mbetjeve të cilat do të duhet të menaxhohen.

Ka lidhje me **zhurmën** që krijohet në zonat e vendbanimeve me zhurma (hapësira dëfrimi) ose zona të veçimit nga zhurma urbane.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale**, pasi do të përdoren burime materiale për rigjenerimin e zonave urbane, të cilat do të jenë hapësira komunale, të mira materiale, të lira për të gjithë për t'u përdorur.

Ka lidhje me **peizazhin** dhe sidomos me peizazhin urban, pasi ndërhyrjet janë propozuar për hapësira të strukturuar dhe të lira brenda vendbanimeve dhe kanë një pamje estetike.

PS 4.4 Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive

Përmirësimi i parandalimit, trajtimit dhe menaxhimit të rrezikut, me fokus të veçantë në rreziqet natyrore (zjarre, përmbytje, rrëshqitje toke etj.).

Aksi i Prioritetit 4.4 i cili ka lidhje me parandalimin dhe menaxhimin e rreziqeve natyrore dhe rreziqet nga fatkeqësitë shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **tokën** për shkak se në mes të rreziqeve natyrore ekziston edhe erozioni i tokës që mund të shkaktohet nga zjarri dhe shiu i madh ose pas rënies në zona të përmbytura.

Ka lidhje me **ajrin** pasi zjarret gjenerojnë emetime të ndotësve ajrorë që shpërndahen në atmosferë.

Ka lidhje me **faktorët klimatikë** për aq sa ato shkaktojnë fatkeqësi natyrore, por edhe në atë masë sa frekuenca dhe madhësia e zjarreve kontribuojnë në efektin serë që ndikon faktorët klimatikë.

Ka lidhje me **ujin** pasi synon kontrollin e rrjedhjeve sipërfaqësore në mënyrë që ato të mos bëhen të rrezikshme për mjedisin e strukturuar.

Ka lidhje me **biodiversitetin** pasi krijon kushte për zhvillimin apo zhdukjen e tij në një vend të caktuar.

Ka lidhje me Ajo me **popullsinë dhe të mirat materiale** për sa kohë që një rrezik fizik ndikon në shëndetin dhe integritetin e popullatës, por gjithashtu edhe në integritetin e mjedisit të ristrukturuar dhe rrjedhimisht në masën që mund të të shkaktojë fatkeqësi.

Ka lidhje me **trashëgiminë kulturore** dhe veçanërisht me monumentet kulturore që për shkak të situatës së tyre (mosha, ruajtja joadekuate) ose ekspozimi ndaj rreziqeve natyrore mund të dëmtohen dhe në mënyrë të pariparueshme dhe të humbasin.

Ka lidhje me **peisazhin** në atë masë që ndodhin fatkeqësitë natyrore të mëdha apo të vogla. Disa fatkeqësi ndryshojnë përgjithmonë peizazhin, ndërsa për disa të tjera mund edhe të rehabilitohen

Për sa i përket lidhjes me mbeturinat dhe zhurmën nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti.

OS 5 Sigurimi i kohezionit social

PS 5.1 Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore

Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.

Aksi i Prioritetit 5.1 që ka lidhje me përmirësimin e infrastrukturës shëndetësore lidhet me faktorët e mjedisit si më poshtë:

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale**, pasi Aksi synon përmirësim në kujdesin parësor, një parametër kyç në parandalimin e sëmundjeve (sëmundje të fëmijëve, epidemitë, sëmundjet e zemrës) dhe si rrjedhim ruajtjen e shëndetit të mirë të qytetarëve. Popullsia e shëndetshme, nënkupton popullsi ekonomikisht aktive.

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk është përcaktuar lidhja me aksin prioritar.

PS 5.2 Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive

Infrastrukturë cilësore arsimore dhe siguri i arsimit cilësor, të paanshëm dhe të barabartë

Infrastrukturë cilësore sportive.

Eliminim i arsimit kolektiv.

Aksi i Prioritetit 5.2 që ka lidhje me përmirësimin e infrastrukturës arsimore dhe sportive lidhet me faktorët e mjedisit si më poshtë:

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi Aksi synon të rrisë nivelin njohës të qytetarëve të të gjitha grup moshave dhe specializimin e tyre gjatë karrierës së tyre profesionale. Krijon kështu kushte për përmirësimin e aftësive profesionale, zgjerimin e horizontit profesional dhe sigurimin e konkurrencës së tyre ekonomike.

Për sa i takon tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetin, mbeturinat, zhurmat, trashëgiminë kulturore dhe peizazhin, nuk konstatohet lidhje në këtë Aks Prioriteti.

PS 5.3 Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim

Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore për të ndjekur ndryshimin duke hapur qendra të zhvillimit të vazhdueshëm profesional me objektiv adaptimin e burimeve njerëzore.

Aksi i Prioritetit 5.3 që ka të bëjë me pjesëmarrjen në arsim dhe trajnim, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **mbeturinat**, pasi trajnimi do të prodhojë dhe përdorë një sasi të konsiderueshme materiale të shtypura dhe do të rrisë konsumin e sendeve me një përdorim që eventalisht do të përfundojnë në mjedis.

Lidhet me **mallrat**, pasi kultivon dijen dhe ekspertizën të cilat janë ushqim për çdo qytetar aktiv në mënyrë që ai të mund të veprojë dhe të zhvillohet në vendin e banimit.

Lidhet me **kulturën** pasi aktivizon komunitetin lokal në drejtim të promovimit të kulturës lokale dhe të traditave, komponentë themelore të kulturës së një vendi.

Për sa i përket tokës, ajrit, klimës, ujit, biodiversitetit, zhurmës dhe peizazhit, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti.

PS 5.4 Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale

Sigurim i aksesit për njerëzit e prekur nga varfëria dhe përjashtimet sociale.

Aksi i Prioritetit 5.4 që ka të bëjë me qasjen e barabartë në shërbimet sociale dhe të infrastrukturës ka lidhje me faktorët e mjedisit si në vijim:

Ka lidhje me popullsinë dhe asetet pasurore pasi synon plotësimin e shërbimeve sociale dhe publike nga një personel i kualifikuar me kapacitet menaxhimi në çështje ekonomike, sociale, të agroturizmit, ekologjike, teknologjike etj dhe si rrjedhim me veprime thelbësore për trajtimin e tyre dhe lehtësimin e totalit të shoqërisë me të cilët përballlet. Për më tepër, rindërtimi i ndërtesave publike të orientuara në përmirësimin e mjedisit dhe qasjen e lehtë krijon kushte të favorshme për bashkëpunim në mes të qytetarëve dhe pushtetit lokal.

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk konstatohen lidhje me këtë Als Prioriteti.

Në tabela e mëposhtme paraqitet lidhja midis Akseve të Prioritetit dhe të parametrevë mjedisore, siç u shqyrtua në paragrafët e mëparshëm:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashegimia Kulturore	Peizazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithëpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit										
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	√			√		√		√		√
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.				√						√
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit				√		√	√	√		√
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	√			√		√		√		
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja						√	√	√		
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike										
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut		√		√		√	√	√	√	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.		√		√		√		√	√	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe ndërkombëtarë		√		√	√	√	√	√	√	
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor										
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	√			√	√			√		√
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	√	√	√		√			√		√
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	√			√	√					√
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	√			√		√		√		
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore		√		√		√	√	√	√	√
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara										
Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale.								√		
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane		√		√		√	√	√		√
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	√	√	√	√	√			√	√	√
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social										
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore								√		
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive								√		
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim						√		√	√	
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale								√		

6.3. Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit

Në vazhdim të njohjes së ndikimeve të Planit në mjedis, realizohet parashikimi i ndikimeve mjedisore, i cili, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.1, përbën fazën gjatë së cilës realizohet vlerësimi i ndikimit pozitiv ose negativ të Akseve të Prioritetit të Planit të faktorët mjedisorë dhe vlerësohet nga ana cilësore madhësia, intensiteti i ndikimeve të parashikuara. Parashikimi i ndikimeve realizohet për çdo faktor mjedisor, ashtu si ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Aksi i prioritetit 1.1 që ka të bëjë me mbështetjen e prodhimit, produkteve dhe grupeve prodhuese, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ mbi faktorët e mjedisit si më poshtë:

- **Toka** mund të ndikohet negativisht nga maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe fuqizimi i sektorit parësor, pasi do të pranojë më shumë plehra kimike dhe pesticide, prandaj ndikimi i Aksit të Prioritetit 5 në tokë do të jetë negativ në shkallë të ulët. Por nëse zbatohen propozimet e bëra në Akset e Prioritetit 1.2, 3.1, 3.4 dhe 4.4, atëherë ndikimi në tokë do të jetë pozitiv, pasi do të ketë minimizim të përdorimit të plehrave kimike dhe pesticideve, do të ndiqen praktika të mira bujqësore, do të ndërtohen rrjete kolektive të vaditjes dhe do të zbatohet një program për menaxhimin e ujit për vaditje, ndërsa me zhvillimin e projekteve të infrastrukturës për mbrojtjen e mjedisit dhe veçanërisht projekteve që lidhen me menaxhimin e mbetjeve të ngurta, procesi i kompostimit të pjesëve organike të mbetjeve do të përhapet dhe do të prodhohen plehra bujqësie të dobishme për bujqësinë, për të pasuruar tokën me materiale organike. Prandaj, zhvillimi i mëtejshëm i sektorit parësor, në varësi nëse do të kombinohet me propozimet e akseve të tjera të prioritetit, mund të ketë ndikim negativ në shkallë mesatare ose pozitive në faktorin mjedisor të tokës.
- Maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe fuqizimi i sektorit parësor pritet që të sjellë efekte negative tek **ujërat**, nëntokësorë dhe sipërfaqësorë, si për shkak të rritjes së sasisë së kërkuar të ujit për vaditje, ashtu edhe për shkak të ndotjes nga pesticidet dhe plehrat kimike, të marrësve ujorë (ujëra nëntokësorë, përrrenj, lumenj). Për shkak se uji që përdoret nga sektori parësor përbën përqindjen më të madhe të totalit të ujit të prodhuar dhe se uji është një burim i çmuar për jetën, theksohet rreziku në nivel maksimal, pavarësisht bashkërendimit me akset e tjera të prioritetit.
- Lidhja e Aksit të Prioritetit dhe **mbetjeve**, të lëngshme apo të ngurta, përcaktohet si pozitive, pasi a) hedhja e pakontrolluar e mbetjeve do të lehtësohet nëse toka bujqësorë shfrytëzohet maksimalisht, b) me zbatimin e një plani menaxhimi, në mbetjet e ngurta dhe grumbullimin në burim të mbetjeve organike urbane dhe kompostimin e tyre, do të prodhohen plehra, të cilat mund të përdoren në tokën bujqësore për të pasuruar atë me materiale organike dhe c) me zbatimin e një plani menaxhimi të mbetjeve të lëngshme mund të prodhohen përsëri plehra me

cilësi të lartë nga llumi i thatë i Impianteve të Përpunimit të Ujërave të zeza, me anë të kompostimit me krimbat e tokës.

Zbatimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit do të krijojë pasuri për fermerët, banorët e zonës, kështu do të ketë ndikim pozitiv tek **popullsia** dhe do të luftojë çështjen e emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa ndikime të ngjashme pozitive do të ketë edhe për **elementët pasurorë materialë**, të cilët do të rriten, në kuadër të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, depo, sera etj).

- Sektori bujqësor ndikon pozitivisht në **peisazh**, pasi kultivimet kur zhvillohen njësoj në shumë parcela afër njëra tjetrës, ndryshojnë nga njëra parcelë të tjetra dhe ato krijojnë imazhe të bukura me variacione në përbërje dhe ngjyra gjatë vitit. Gjithashtu, në sipërfaqen që ato zenë parandalohet hedhja e pakontrolluar e mbetjeve duke mbetur të pastra.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 1.2 i cili i referohet Modernizimit të Infrastrukturës Mbështetëse pritët që të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë si vijon:

- Aksi parashikon menaxhimin e ujit në lidhje me ujitjen dhe kullimin e tokës bujqësore nëpërmjet ndërtimit, rindërtimit, zgjerimit të rrjetit të ujitjes dhe kullimit. Në këtë drejtim ai ka një efekt pozitiv në **ujë**.
- Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse parashikon përmirësimin e sistemit bujqësor. Nga zgjerimi përmirësohet pamja e sipërfaqeve të punueshme, të cilat duken të begata, homogjene, të organizuara dhe peizazhi bujqësor tërheqës dhe i bukur. Pra, Aksi do të ketë efekte pozitive në **peizazhin**.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatikë, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës, popullsisë dhe të mirave materiale dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i Prioritetit 1.3 që ka të bëjë me promovimin e agropërpunimit pritët të ketë ndikim pozitiv ose negativ mbi faktorë e mjedisit si më poshtë:

- Pritet të ketë ndikim negativ të vogël tek **ujërat**, pasi do të përdoret ujë në njësitë e përpunimit, psh. në pastrimin e produkteve bujqësore, ndërsa njëkohësisht do të prodhohen mbetje të lëngëta, të cilat do të duhet që njësitë përpunuese t'i përpunojnë, me qëllim që të mos ndikojnë negativisht te burimet ujore, marrësit e ndotjes.
- Njësitë e përpunimit do të prodhojnë **mbetje**, të ngurta ose të lëngëta, që kërkojnë menaxhim dhe rrjedhimisht, parashikohet ndikim i vogël negativ në këtë faktor mjedisor.
- **Zhurma**, e cila do të shkaktohet nga njësitë përpunuese do të varet nga madhësia e njësisë, pajisjet mekanike të saj dhe produkti i prodhuar. Në çdo rast, përdorimi i makinerive në përpunim është fakt i njohur sikurse gjithashtu edhe ndikimi i vogël negativ në mjedisin akustik.

- Ndikimi në **popullsi dhe në elementët pasurorë materialë** do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit dhe rrjedhimisht, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, kështu që edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen edhe infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, ky fakt ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do ta frenojnë popullsinë dhe të rinjtë nga emigrimi i tyre.
- Ndikimi në **peisazh** nga zhvillimi i aktiviteteve përpunuese, i cili përfshin ndërtim ndërtesash dhe infrastrukturash të tjera të domosdoshme për përpunimin e produktit bujqësor parësor do të jetë negativ në shkallë të vogël. Shkalla e ndikimit varet nga faktorë të ndryshëm psh. nga kushtet e strukturës për ndërtimin e këtyre ndërtesave, nga vendosja e tyre psh. të shpërndara në hapësirën bujqësore ose nga përqëndrimi i tyre në një ose më shumë zona të aktiviteteve përpunuese, etj.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi prioritar 1.4 ka të bëjë me organizimin e sektorit bujqësor të përbashkët pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- **Toka** bëhet objekt kërkimi, monitorohet dhe kontrollohet dhe si rrjedhojë krijohen kushtet për mbrojtjen dhe shfrytëzimin optimal të saj. Kjo do të thotë se Aksi ka një efekt pozitiv në tokë.
- **Uji** bëhet objekt kërkimi, monitorohet dhe kontrollohet dhe si rrjedhojë krijohen kushtet për mbrojtjen dhe shfrytëzimin optimal të tij. Kjo do të thotë se Aksi ka një efekt pozitiv në ujë.
- Shfrytëzimi i një pjese të mbetjeve dhe veçanërisht atyre organike në sektorin bujqësor për plehërim, rezulton në reduktim të volumit të përgjithshëm që përfundon në deponi dhe landfille sanitare. Prandaj ndikimet e aksit pritet të jenë pozitive për mbetjet.
- Ndikimi i Aksit në Popullsi rezulton nga fakti që fermerët dhe ata që merren me sektorin e bujqësisë-blegtorisë, përballen me problemet e tyre të përbashkëta, kërkojnë çmime më të mira për produktet e tyre dhe lëndët e para që përdorin dhe përmirësojnë gjendjen e tyre financiare. Përveç kësaj, asetet e tyre pasurore, si fermtat e tyre, përmirësohen nga ana cilësore dhe sasiore, dhe marrin vlerë më të madhe. Prandaj, Aksi ka një ndikim pozitiv në **Popullsi dhe të mirat materiale**.
- Përsa i përket, ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peizazhin, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 1.5 për sa i përket zgjerimit të tregjeve të reja pritet të ketë një ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

Aksi do të ketë pasoja negative të mbetjet, duke qenë se do të rritet prodhimi i tyre nga funksionimi i tregjeve lokale. Megjithatë, me zbatimin e Akseve 3.4 dhe 4.2 një pjesë e mbetjeve mund të riciklohen dhe si rrjedhojë ndikimi negativ i Aksit është i vogël.

Zhurma që krijohet nga grumbullimi i turmave rreth tregjeve të produkteve është një faktor shqetësues për lagjet fqinje me to. Megjithatë, me vendosjen e duhur, efekti negativ zvogëlohet dhe rrjedhimisht Aksi do të ketë një efekt të vogël në shkallë lokale ndaj Zhurmës.

- Aksi do të ketë një efekt pozitiv në **Popullsinë dhe të Mirat Materiale** duke qenë se si konsumatorë ose tregtarë, njerëzit fitojnë të mira materiale sipas preferencës së tyre ose kanë përfitim financiar nga shitja e tyre, përkatësisht. Përveç kësaj, tregjet janë pikë e grumbullimit dhe shitjes së një numri të produkteve, domethënë, ka shumëllojshmëri mallrash në dispozicion të njerëzve për konsum.

Aksi i Prioritetit 2.1 për sa i përket Zbatimit të politikave turistike vendore dhe Implementimit të marketingut, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Aksi kërkon të tërheqë turistët dhe si rrjedhojë të rrisë levizjet në dhe nga atraksionet turistike të Bashkisë. Prandaj, pritet një ndikim negativ relativ në **ajër**. Sidoqoftë, në masën që nxitet lëvizja e butë midis atraksioneve përmes shtigjeve që do t'i lidhin ato, por edhe në atë masë që i jepet mundësia vizitorit të organizojë paraprakisht itineraret që do të ndjekë, efektet janë të moderuara ose të përmbysura.
- Ndikimi negativ i Aksit në **ujë** ka të bëjë me rritjen e kërkesës, që rezulton nga rritja e popullsisë në Bashki për shkak të tërheqjes së turistëve, atletëve, etj. Kjo është një pasojë dytësore negative.
- Ndikimi në **mbeturina** pritet të jetë negativ, ndërkohë që vizitueshmëria në Bashki do të rritet. Popullsia e përgjithshme e Bashkisë do të rritet dhe si rrjedhojë edhe konsumi i mallrave dhe prodhimi i mbeturinave. Materiali i printuar i informacionit që do të vihet në dispozicion, përfundimisht do të përfundojë duke u hedhur kudo, dhe në rastin më të mirë do të riciklohet.
- **Zhurma** që krijohet nga grumbullimi i turmave gjatë eventeve kulturore është një faktor shqetësues për zonat pranë tyre, veçanërisht nëse ato lidhen me zonat ekologjikisht të ndjeshme. Megjithatë, me vendosjen e duhur, efekti negativ zvogëlohet dhe si rrjedhojë Aksi do të ketë një efekt të vogël në shkallë lokale ndaj Zhurmës. Nga ana tjetër, Zhurma mund të mos jetë negative kur flasim për muzikë dhe këngë gjatë një eventit kulturor që në këtë rast i argëton pjesëmarrësit në vend që t'i shqetësojë.
- Aksi ka një ndikim pozitiv në **popullatën dhe asetet**, sepse krijon vende të reja të specializuara si dizajnerët grafikë, specialistët e sistemeve të informacionit gjeografik, specialistët e IT-së, guidat turistike dhe si rrjedhojë ndihmon në zhvillimin ekonomik dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës të banorëve. Përveç

kësaj, përbën një nxitje për të rinjtë të qëndrojnë në Bashki, që do të thotë kufizim i largimit të popullsisë.

- **Trashëgimia kulturore** do të ndikojë pozitivisht nga Aksi sepse do të kontribuojë në dukshmërinë dhe njohjen e saj në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare. Prandaj është e ndikuar pozitivisht dhe transmetohet në gjeneratat e ardhshme.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, dhe peizazhit, siç përmendet edhe në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar 4 në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 2.2 për sa i përket Përmirësimit të aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Aksi kërkon të tërheqë turistët dhe si rrjedhojë të rrisë levizjet në dhe nga atraksionet turistike të Bashkisë. Prandaj, pritet një ndikim negativ relativ në ajër. Sidoqoftë, në masën që nxitet lëvizja e butë midis atraksioneve përmes shtigjeve që do t'i lidhin ato, por edhe në atë masë që i jepet mundësia vizitorit të organizojë paraprakisht itineraret që do të ndjekë, efektet janë të moderuara ose të përmbysura.
- Ndikimi negativ i Aksit në ujë ka të bëjë me rritjen e kërkesës, që rezulton nga rritja e popullsisë në Bashki për shkak të tërheqjes së turistëve, atletëve, etj. Kjo është një pasojë dytësore negative.
- Ndikimi në mbeturina pritet të jetë negativ, ndërkohë që vizitueshmëria në Bashki do të rritet. Popullsia e përgjithshme e Bashkisë do të rritet dhe si rrjedhojë edhe konsumi i mallrave dhe prodhimi i mbeturinave.
- Aksi ka një ndikim pozitiv në popullatën dhe asetet, sepse krijon vende të reja të specializuara si dizajnerët grafikë, specialistët e sistemeve të informacionit gjeografik, specialistët e IT-së, guidat turistike dhe si rrjedhojë ndihmon në zhvillimin ekonomik dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës të banorëve. Përveç kësaj, përbën një nxitje për të rinjtë të qëndrojnë në Bashki, që do të thotë kufizim i largimit të popullsisë.
- **Trashëgimia kulturore** do të ndikojë pozitivisht nga Aksi sepse do të kontribuojë në dukshmërinë dhe njohjen e saj në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare. Prandaj është e ndikuar pozitivisht dhe transmetohet në gjeneratat e ardhshme.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës dhe peizazhit, siç përmendet edhe në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i prioritetit 2.3 për sa i përket Partneriteteve rajonale dhe ndërkombëtare, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Aksi kërkon të tërheqë turistët dhe si rrjedhojë të rrisë levizjet në dhe nga atraksionet turistike të Bashkisë. Prandaj, pritet një ndikim negativ relativ në

ajër. Sidoqoftë, në masën që nxitet lëvizja e butë midis atraksioneve përmes shtigjeve që do t'i lidhin ato, por edhe në atë masë që i jepet mundësia vizitorit të organizojë paraprakisht itineraret që do të ndjekë, efektet janë të moderuara ose të përmbysura.

- Ndikimi negativ i Aksit në ujë ka të bëjë me rritjen e kërkesës, që rezulton nga rritja e popullsisë në Bashki për shkak të tërheqjes së turistëve, atletëve, etj. Kjo është një pasojë dytësore negative.
- Aksi presupozon bashkëpunim në nivel ndërbashkiak, rajonal dhe kombëtar ndërmjet Bashkive, Qarqeve dhe Shteteve fqinje për ruajtjen e Biodiversitetit të mbrojtur nga Konventat Ndërkombëtare në zonën e Parkut Kombëtar të Prespës. Rrjedhimisht, marrëdhëniet e krijuara kanë fushëveprimi të përbashkët dhe qëllim të përbashkët që është mbrojtja dhe ruajtja e Biodiversitetit. Si rezultat, Aksi ka një ndikim pozitiv në Biodiversitet.
- Ndikimi në mbeturina pritet të jetë negativ, ndërkohë që vizitueshmëria në Bashki do të rritet. Popullsia e përgjithshme e Bashkisë do të rritet dhe si rrjedhojë edhe konsumi i mallrave dhe prodhimi i mbeturinave.
- Zhurma që krijohet nga grumbullimi i turmave gjatë eventeve kulturore është një faktor shqetësues për zonat pranë tyre, veçanërisht nëse ato lidhen me zonat ekologjikisht të ndjeshme. Megjithatë, me vendosjen e duhur, efekti negativ zvogëlohet dhe si rrjedhojë Aksi do të ketë një efekt të vogël në shkallë lokale ndaj Zhurmës. Nga ana tjetër, Zhurma mund të mos jetë negative kur flasim për muzikë dhe këngë gjatë një eventi kulturor që në këtë rast i argëton pjesëmarrësit në vend që t'i shqetësojë.
- Aksi ka një ndikim pozitiv në popullatën dhe asetet, sepse krijon vende të reja të specializuara si dizajnerët grafikë, specialistët e IT-së, guidat turistike muzikantët, artistët etj dhe si rrjedhojë ndihmon në zhvillimin ekonomik dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës të banorëve. Përveç kësaj, përbën një nxitje për të rinjtë të qëndrojnë në Bashki, që do të thotë kufizim i largimit të popullsisë.
- Trashëgimia kulturore do të ndikojë pozitivisht nga Aksi sepse do të kontribuojë në dukshmërinë dhe njohjen e saj në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare. Prandaj është e ndikuar pozitivisht dhe transmetohet në gjeneratat e ardhshme.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimaterikë dhe peizazhit, siç përmendet edhe në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i prioritetit 3.1 për sa i përket Mbrojtjes dhe menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve ujore, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Zbatimi i veprimeve të Aksit Prioritar kontribuon shumë pozitivisht për të mbrojtur tokën nga erozioni dhe nga përmytjet. Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje në veçanti, në lidhje me sasinë e disponueshme të tij dhe në lidhje me

cilësinë e duhur, parashikohet që të ndikojë pozitivisht në tokë, dmth, burimet natyrore, në të cilën do të kultivohen kulturat e ndryshme.

- Aksi Prioritar pritet të ndikojë shumë pozitivisht në faktorin mjedisor të **ujit**, pasi do të ndikojë në mënyrë vendimtare në lidhje me ruajtjen e sasisë dhe të cilësisë të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore ekzistuese. Mbi këtë objektiv do të bazohet menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje dhe ujit të pijshëm.
- Menaxhimi efektiv i burimeve të ujit dio të ketë si pasojë të mos shfaqen dukuri të mbishfrytëzimit të ujit dhe privimit të tij në zona kritike për ruajtjen e biodiversitetit. Për më tepër, infrastruktura artificiale, të tilla si rezervuare, që përdoren për ujitje, janë vende pritëse të një faune dhe florë të pasur. Si rrjedhim, ekziston një marrëdhënie pozitive në shkallë të vogël ndërmjet Aksit Prioritar dhe biodiversitetit.
- Aksi Prioritar synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim të shtjës së standardit të jetesës së popullsisë dhe gjendjes së tyre financiare. Si rrjedhim, kjo ka një ndikim pozitiv në zhvillimin e popullsisë në Bashkinë. Kështu, ekziston një marrëdhënie pozitive midis Aksit Prioritar 8 dhe **popullsisë dhe aseteve materiale**.
- Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje përfshin infrastrukturën që ndikon në **peizazh**, të tilla si ndërtimi i rezervuarve artificiale dhe i rrjetit të ujitjes. Kështu, ekziston një lidhje në mes të Aksit Prioritar dhe peizazhit, i cili pritet të jetë pozitiv, në shkallë të vogël, pasi ekzistenca e ujit në rezervuare apo diga mund të kontribuojë pozitivisht në peizazhin natyror dhe atë rural
- Për sa i përket ajrit, faktorët klimatikë, mbetjet, zhurmat dhe trashëgiminë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk mund të prcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 3.2 për sa i përket Mbrojtjes dhe menaxhimit të pyjeve, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore ka përfitime pozitive për **tokën** për shkak se sistemi i rrënjëve të pyjeve mban tokën pas shirave të dendura duke parandaluar kështu fenomenet e zhveshjes dhe të shkretimit.
- Përfitimet për **ajrin** janë pozitive sepse pyjet janë mushkëria që filtrojnë ndotësit e gaztë dhe japin oksigjen të pastër në atmosferë.
- Si një faktor që ndikon pozitivisht ajrin ndikimet mbi **faktorët klimatikë** janë gjithashtu pozitive si në nivel global ashtu edhe në atë lokal pasi përmirëson mikroklimën e kësaj zonë.
- Ekosistemet pyjore kanë dhe posedojnë një larmi të gjerë të florës dhe faunës dhe prandaj ndikimi në **biodiversitet** është vetëm pozitiv.
- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore gjithashtu përfshin menaxhimin racional të burimeve pyjore përmes pyllëzimeve dhe prerjeve të kontrolluara. Për komunitetet lokale të angazhuara me **veprimtarinë ekoturistike** sigurohen të ardhurat e tyre dhe, si rrjedhim qasja e tyre në mallra dhe mbajtja e popullsisë në

fshat. Prandaj ndikimet e Aksit Prioritar janë pozitive për popullsinë dhe asetet fizike.

Ekosistemet pyjore marrin pjesë në **peisazhin** natyror dhe për këtë arsye mbrojtja e tyre nënkupton mbrojtjen dhe përmirësimin e peisazhit natyror.

- Në lidhje me ujin, mbetjet, zhurmat dhe të trashëgiminë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i prioritetit 3.3 për sa i përket Rehabilitimit dhe ruajtjes së biodiversitetit, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Mbrojtja e biodiversitetit presupozon mbrojtjen e **tokës**, ndërsa kjo përbën bazën mbi të cilën zhvillohen dhe ruhen ekosistemet. Kështu, veprimet e Aksit të Prioritetit do të ndikojnë pozitivisht edhe në tokë.
- Mbrojtja e biodiversitetit presupozon mbrojtjen e burimit **ujor** dhe në veçanti të ujërave sipërfaqësore, ndërsa edhe ato mirëpresin një pjesë të rëndësishme të biodiversitetit të një vendi. Kështu, veprimet e Aksit të Prioritetit do të ndikojnë pozitivisht edhe tek ujërat sipërfaqësorë.
- Aksi i Prioritetit ka pasoja pozitive në **biodiversitet**.
- Aksi i Prioritetit ka pasoja positive në **peisazhin** natyror, sepse mbrojtja e biodiversitetit nënkupton mbrojtjen e ekosistemeve dhe për pasojë edhe të peisazhit natyror.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, mbetjeve, zhurmës në popullsi dhe elementëve pasurorë dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i prioritetit 3.4 për sa i përket Sensibilizimit mjedisor të komunitetit vendas dhe të vizitorëve, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- **Toka** do të pranojë ndikim pozitiv me zbatimin e veprimeve të Aksit të Prioritetit, ndërsa shoqëria lokale do të adoptojë praktika bujqësore që e mbrojnë dhe e ruajnë atë. Gjithashtu do të njihen me konceptin e klasifikimit dhe riciklimit të mbeturinave dhe nuk do t'i flakin ato në mënyrë të pakontrolluar në terren.
- Aksi Prioritar do të ketë një ndikim pozitiv në **ujë**, sepse me edukimin mjedisor të komunitetit lokal do të pranohen praktikatat e përdorimit racional të ujit në aktivitetet e tyre rurale, do të mësojnë rreth rreziqeve të tyre shëndetësore nga hedhja e pakontrolluar e ndotësve në ujëra, do të mësojnë mbi rreziqet e përmytjeve dhe si t'i shmangin ato.
- Aksi i Prioritetit do të ketë ndikim pozitiv në **mbetje**, sepse me trajnimin mjedisor shoqëria lokale do të mësojë metodat e menaxhimit të mbetjeve shtëpiake si riciklimi, përzgjedhja e lëndëve organike dhe krijimi i kompostit. Në

këtë mënyrë, reduktohet vëllimi i mbetjeve të ngurta shtëpiake që përfundojnë tek entet publike të menaxhimit (hapësirat e groposjes higjienike të plehrave).

- Aksi i Prioritetit synon në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve, duke u dhënë atyre njohuritë e nevojshme të menaxhojnë saktë tokën e tyre (element i rëndësishëm pasuror) dhe të mbrojnë të ardhurat e tyre. Në vazhdim, kthimi tek aktivitetet bujqësore do të bëhet akoma më shumë atraktiv, duke mbajtur **popullsinë në Bashki**.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i prioritetit 3.5 për sa i përket Promovimit dhe mbrojtjes së trashëgimisë kulturore, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Aksi do të ketë efekte negative në **ajër**, pasi do të rritet lëvizija në dhe nga atraksionet turistike, duke pasur parasysh se do të bëhet kryesisht me automjete (makina, autobusë). Sidoqoftë, nëse zbatohen veprimet e Aksit Prioritar 4.2 ndikimet do të zbuten në zonat urbane dhe në fshatra.
- Ndikimi në **ujë** do të jetë negativ, pasi në kuader të aktiviteteve turistike, kërkesa për ujë do të rritet dhe efluenti tij do të ketë nevojë për menaxhim të integruar, në mënyrë që të mos përfundojë në qarkullimin e ujrave sipërfaqësore dhe nëntokësore dhe t'i kontaminojë ato. Por nga ana tjetër, ndërsa Aksi shikon përpara për krijimin e infrastrukturës së re ose rigjenerimin e asaj ekzistuese, në kuadrin e qëndrueshmërisë së tyre, duhet të bëhet menaxhim racional i ujit si hyrje dhe dalje, me efekte pozitive mbi këtë faktor mjedisor.
- Menaxhimi i mbeturinave që do të gjenerohet me rritjen e pritjes të aktiviteteve turistike, do të jetë një nevojë urgjente për operatorët dhe individët aktivë në këtë fushë dhe kërkesa e tyre për deponim racional do të jetë në përputhje me interesat e tyre. Duke qenë se menaxhimi i organizuar i mbeturinave parashikohet gjithashtu nga Master Plani Kombëtar, Aksi do të ndihmojë në arritjen e objektivit në një kohë të shkurtër dhe në këtë kuptim do të ketë ndikim negativ të vogël në faktorin mjedisor "**mbeturina**". Nëse veprimet e parapara në Aksin Prioritar 4.2 nuk paraprihen, Aksi do të veprojë negativisht në mbetjet duke kontribuar thjesht në rritjen e tyre.
- Ndikimet në **zhurmë** do të jenë nga paksa negative në negative, varësisht nga intensiteti i aktiviteteve turistike që do të zhvillohen. Në secilin rast efektet pritet të jenë lokale dhe jo- konsektive.
- Çdo aktivitet që lidhet me turizmin hap fushat e riaftësisimit profesional për një sërë profesione (artizanët, kujdestarët e monumenteve, hotelierët, udhërrëfyesit etj.) Dhe kështu rrit financiarisht komunitetet lokale që jetojnë dhe punojnë në zonën e tyre duke përmirësuar cilësinë e jetës së tyre. Si rrjedhojë, aksi ka vetëm efekte pozitive mbi **popullsinë dhe asetet e saj**.

- Aksi parashikon shfrytëzimin e rezervës kulturore, e cila me përkufizim do të ketë një ndikim pozitiv në trashëgiminë kulturore, e cila do të ruhet dhe promovohet sa më shumë që të jetë e mundur.
- Përmirësimi i pritshëm i faktorit mjedisor të peizazhit do të vijë nga restaurimi i rezervës kulturore, qofshin vende arkeologjike ose gjeologjike, ndërtesa historike dhe tradicionale. Për t'i bërë ato atraktive, do të përmirësohet pamja dhe mjedisi tyre, pra peizazhi.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimatikë dhe biodiversitetit, dhe siç përmendet në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i prioritetit 4.1 për sa i përket Përkrahjes së lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Ndikimi i Aksit mbi Popullsinë dhe Të Mirat Materiale do të jetë pozitiv pasi parashikohet përmirësim në strukturën organizative të administratës lokale dhe zhvillimin e korridoreve të gjelbra që lidhin zonat rurale dhe urbane. Në këtë mënyrë, qytetarët e zonave rurale nuk ndihen dhe nuk janë të izoluar nga strukturat dhe shërbimet urbane, pasi ata kanë akses më të mirë, por gjithashtu edhe një shërbim më të mirë prej tyre.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i prioritetit 4.2 për sa i përket Modernizimit të infrastrukturës inxhinerike), pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Rrjete urbane të përbashkëta përshkojnë zakonisht nëntokën. Për shkak të gjendjes aktuale të rrjetit të furnizimit me ujë, sasi të mëdha uji të pijshëm përfundojnë në tokë. Kjo nuk ndikon në cilësinë e tokës, por mbushja me ujë ndikon në aftësinë e saj për të mbajtur strukturat e ndërtimit (rrëshkitjet janë fenomene që lidhen me mungesën ose tepricën të ujit të tokës nën të). Nga ana tjetër, menaxhimi aktual i mbetjeve urbane me depozitim të drejtpërdrejtë në tokë çon në ndotjen e saj. Aksi Prioritar me ndërhyrjet që propozon do të përmirësojë kushtet e tokës në zonat e banuara.
- Do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit në ajër, pasi ndryshon për mirë të dhënat e qarkullimit – sigurisht ky është objektivi - p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet, duke minimizuar përqëndrimin e ndotësve të rrezikshëm.
- Do të ketë ndikim te faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin, duke reduktuar emetimet për frymë të ndotësve të fenomenit të “serrës”.

- Ndikimi i Aksit të Prioritetit në ujë është pozitiv. Me zbatimin e politikave të Aksit do të ndalohen rrjedhjet dhe shpërdorimi i ujit nga rrjeti i furnizimit me ujë. Gjithashtu, menaxhimi i mbetjeve në pastrim biologjik, kthen ujin e mbingarkuar nga përdorimet në aktivitete njerëzore, në mjedis, në gjëndje cilësore të mirë.
- Objektet e mëdha jashtë qendrës (vende deponimi të mbetjeve, pastrim biologjik i mbetjeve) që do të mbështesin Aksin Prioritar pritet që të ndikojnë negativisht në biodiversitet. Vendosja e tyre duhet të marrë parasysh biodiversitetin e zonës së propozuar në mënyrë që ajo të ndikohet sa më pak të jetë e mundur. Nga ana tjetër, menaxhimi i mbetjeve në përgjithësi ka si pasojë eliminimin e fenomenit të shpërndarjes së ndotjes në mjedis dhe mbrojtjen e bimëve dhe kafshëve prej tyre.
- Aksi i Prioritetit parashikon menaxhimin e mbetjeve (urbane, industriale, blegtorale). Kjo sjell si pasojë reduktimin e volumit dhe cilësinë e mbetjeve që përfundojnë në mjedis. Rrjedhimisht, Aksi i Prioritetit do të ketë ndikim pozitiv në këtë sektor të faktorit mjedisor.
- Do të ketë pasoja të zhurma, pasi kjo është drejtpërdrejtë e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që ekzistojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane publike do të shkaktojë ndikime në cilësinë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banimit do të jenë zonat urbane më tërheqëse, kështu që nuk do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin e mjedisit të popullsisë, dhe të pasurive materiale. Aksi i Prioritetit do të shkaktojë efekte pozitive, parashikohen ndërhyrje që kanë si qëllim përfundimtar lehtësimin në lëvizjen e banorëve dhe përdorimin e mjeteve teknologjike të avancuara të transportit të cilat janë asete pasurore materiale të Bashkisë dhe banorët. Pra kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës është fakt, si rrjedhojë do të ndihmojë në trajtimin e fenomenit të emigracionit, veçanërisht të të rinjve.
- Trashëgimia kulturore, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, parashikohet të përfitojnë nga propozimet e Aksit të Prioritetit, pasi do të jenë më lehtësisht të aksesueshme edhe nga komunitetet lokale, por edhe nga vizitorët dhe turistët.
- Lidhja ndërmjet Aksit të Prioritetit dhe peisazhit dëshmohej nga fakti i ndërtimit të veprave rrugore duke respektuar relievin morfologjik, mjedisin natyror dhe peisazhin, i ndërtimit të rrugëve për biçikleta dhe të infrastrukturave të tjera të komunikacionit në zona peisazhi me bukuri të veçantë natyrore dhe së fundmi, një lidhje pozitivisht e formuluar do të japë mundësinë e aksesit të vizitorëve dhe të turistëve në zonat e Bashkisë me një peisazh të veçantë.

Aksi i prioritetit 4.3 për sa i përket Rijetësimt dhe rigjenerimit të zonave urbane, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Rritja e gjelbërimit brenda vendbanimeve përmirëson cilësinë e ajrit brenda tyre dhe si rrjedhojë Aksi ka një efekt të vogël por pozitiv në faktorin mjedisor të Ajrit.

- Ndikimi i Aksit në Ujë rrjedh nga konsumi i tij për mirëmbajtjen e zonave të gjelbra, stadiumeve dhe parqeve që do të krijohen brenda vendbanimeve. Ky efekt pritet të jetë pak negativ pasi është e mundur të ruhet ky burim i çmuar duke përdorur vegjetacionin e duhur por edhe duke shfrytëzuar ujin e shiut ose ujin që do të gjenerohet pas trajtimit të ujërave të zeza në mjediset përkatëse.

Aksi pritet të ndikojë pozitivisht në faktorin mjedisor “mbetje”, ndërsa mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit shtëpiak / të strukturuar nënkupton ndër të tjera edhe sigurimin e mjedisit të pastër për banorët e tij. Veprimet synojnë edhe veprimin aktiv të banorëve në sektorin e menaxhimit të plehrave të tyre. Kështu, vëllimi i plehrave në mjedisin shtëpiak do të jetë më mirë i menaxhueshëm (p.sh. me kosha riciklimi dhe mbledhje të rregullt të tyre) që do të thotë menaxhim më i mirë i tyre në përgjithësi.

- Në qytete ekzistojnë përdorime toke me funksion shqetësues (hapësira argëtimi, industri, arterie rrugore, shërbime publike). Aksi i Prioritetit synon reduktimin e zhurmës brenda qyteteve dhe rrjedhimisht, përmirësimin e faktorit mjedisor.
- Aksi i Prioritetit ka ndikim pozitiv në **popullsi dhe në elementët** e saj pasurorë, ndërsa synon përmirësimin e kushteve të jetës brenda qytetit dhe përmirësimin e rezervave ndërtimore domethënë të elementëve të tyre pasurorë. Qytetet bëhen më shumë atraktive dhe ruajnë popullsinë e tyre.
- Me veprimet e Aksit të Prioritetit përmirësohet **peisazhi** dhe më konkretisht, peisazhi urban, pasi propozohen ndërhyrje estetike dhe energjike në ndërtesa dhe në hapësirat e gjelbërta të qyteteve dhe të vendbanimeve.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 4.4 i cili i referohet Parandalimit dhe Menaxhimit të Rreziqeve Natyrore dhe Fatkeqësive pritet të ketë një ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si vijon:

- Parandalimi dhe menaxhimi i zjarreve dhe përmytjeve ndihmon në mbrojtjen e burimeve të tokës nga erozioni, kështu që Aksi ka një efekt pozitiv në tokë.
- Parandalimi dhe represioni i menjëhershëm i zjarrit ndihmon në mbrojtjen e ajrit, pasi pyjet përmirësojnë cilësinë e ajrit por zjarret në pyje ose jo ngarkojnë cilësinë e ajrit. Prandaj Aksi do të ketë një efekt pozitiv në ajër.
- Efekti mbi faktorët klimatik i referohet kryesisht zjarreve pyjore, pasi pyjet janë rregullatorë të mikroklimës së zonës në të cilën ato rriten. Prandaj parandalimi dhe menaxhimi i këtij rreziku nënkupton pyje të shëndetshme dhe mikroklimë të mirë. Përsa i përket fenomenit të ndryshimit global të klimës, ndikimi i Aksit nuk është i dukshëm, por bashkëpunues pozitiv.
- Parandalimi dhe menaxhimi i rrezikut nga përmytjet lidhet drejtpërdrejt me menaxhimin e ujërave sipërfaqësore në zonë. Objektivi është rrjedha e pandërprerë ose e kontrolluar e ujit, në mënyrë që të mos krijohen fatkeqësi nga

përmbytjet në zonat rezidenciale dhe rurale. Aksi duket të menaxhojë ujin e tepërt që mund të ruhet për përdorim në periudha të tjera kohore. Pra, Aksi do të ketë një ndikim pozitiv në ujë.

- Në rreziqet natyrore të tilla si zjarret, përmbytjet, rrëshqitjet e tokës shkatërrohen deri në një masë ekosistemet e zonës së prekur nga një fatkeqësi natyrore. Fenomeni, megjithëse i kthyeshëm, mund të ndryshojë biodiversitetin e një rajoni dhe prandaj parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore ka një efekt pozitiv në ruajtjen e biodiversitetit.
- Planifikimi për parandalimin dhe menaxhimin e rreziqeve natyrore nënkupton ekzistencën e një plani të zbatueshëm i cili kur tu bëhet i ditur banorëve të një vendi, tu krijojë një ndjenjë sigurie kundër rreziqeve natyrore. Përveç kësaj, veprimet për të parandaluar rreziqet natyrore si dhe veprimet e menjëhershme kur ato ndodhin mbrojnë popullsinë dhe pasuritë e tyre. Prandaj, Aksi ka një ndikim pozitiv në Popullsinë dhe **Të Mirat Materiale**.
- Kur rreziqet natyrore kërcënojnë monumentet kulturore, marrja e masave për mbrojtjen e tyre ndikon pozitivisht në ruajtjen e **trashëgimisë kulturore**. Pra, për këtë faktor mjedisor, efekti do të jetë pozitiv.
- Ngjarja e një fenomeni natyror ekstrem ndryshon peisazhin në mënyrë të përhershme ose të përkohshme. Rrëshqitja e një shpati mund të jetë e përhershme dhe me pak ndikim në peizazh, por një tërmet mund të shkatërrojë peisazhin urban me rënien e ndërtesave dhe shkatërrimin e infrastrukturës. Shkatërrimi i një pylli pas një zjarri mund të jetë i kthyeshëm si edhe rigjenerimi i peizazhit urban, por nuk pushon sq qënuri i dukshëm për një periudhë kohore të konsiderueshme, duke ngelur në kujtesën e njerëzve që e përjetuan atë. Aksi parashikon parandalimin, trajtimin dhe shërimin pas një fatkeqësie dhe për këtë arsye do të ketë një ndikim pozitiv në **peizazh**.
- Për sa i përket lidhjes me mbeturinat dhe zhurmën, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i Prioritetit 5.1 i cili i referohet Përmirësimit të Infrastrukturës shëndetësore pritet të ketë një ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si vijon:

- Ka lidhje me popullsinë dhe asetet materiale pasi përmirësohet kujdesi dhe në këtë mënyrë rritet jetëgjatësia e banorëve. Si rezultat, popullsia e Komunës bëhet më konkurruese dhe aktive dhe ka mundësi për të rritur standardin e jetesës. Prandaj, Aksi Prioritar ka një ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «**popullsia dhe asetet**».
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i Prioritetit 5.2 i cili i referohet Përmirësimit të Infrastrukturës Arsimore dhe Sportive pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë si vijon:

- Ka lidhje me popullsinë dhe asetet pasi Aksi synon të rrisë nivelin njohës të kombinuar me zhvillimin e mirë fizik të të rinjve të vendit duke rritur kështu potencialin e tyre profesional dhe jetëgjatësinë. Të rinjtë fitojnë zakone të mira duke shmangur abuzimin nga varësitë (cigare, drogë, pije). Si rezultat, popullsia e Komunës bëhet më konkurruese dhe aktive dhe ka mundësi për të rritur standardin e jetesës. Prandaj, Aksi Prioritar ka një ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «**Popullsia dhe asetet**».
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i Prioritetit 5.3 i cili i referohet Pjesëmarrjes në Arsim dhe Trajnim pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë si në vijim:

- Nga veprimet e aksit pritet të rritet vëllimi i mbetjeve të krijuara kryesisht në letër dhe plastikë, pasi do të organizohen konferenca, takime dhe trajnime për të cilat do të prodhohen dhe përdoren materiale të shtypura të tilla si broshura, libra apo shënime, fletore, materiale të shkruara në përgjithësi, por edhe gota plastike, kallama dhe sende të paketimit ushqimor të cilat pas përdorimit do të përfundojnë në mjedis. Për këtë arsye, Aksi konsiderohet të ketë pak ndikim negativ në faktorin mjedisor «**mbetje**»
- Ndikimi mbi **popullsinë dhe asetet** do të jetë më shumë pozitiv nga Aksi Prioritetit 3, sepse dija është e nevojshme për të zgjeruar horizontet e banorëve. Ajo po përballlet me përjashtimin nga tregu i punës dhe pabarazia gjinore, ndërsa kultivohen talentet, aftësitë e secilit dhe dashuria për vendin e origjinës me përfitime ekonomike, intelektuale dhe sociale. Parakusht themelor është përhapja e njohurive dhe kultivimi i aftësive të jetë i qëndrueshëm dhe të ofrohet me kosto të ulët ose pa kosto për çdo person të interesuar.
- Ndikimi në **trashëgiminë kulturore** është pozitiv sepse Aksi promovon ruajtjen dhe përcjelljen e saj në gjeneratat e ardhshme.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, zhurmave dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i Prioritetit 5.4 i cili i referohet Aksesit të barabartë në Shërbime dhe Infrastrukturë Sociale pritet të ketë një ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë si vijon:

- Aksi do të ketë një ndikim pozitiv në **Popullsi**, sepse do ti shërbehet më mirë, më shpejtë, më me efikasitet dhe mbi të gjitha në mënyrë të barabartë nga shërbimet publike të komunës. Për më tepër burimet njerëzore të shërbimeve do të fitojnë

aftësinë për të trajtuar një përqindje më të lartë të çështjeve me të cilat përballen njerëzit në përgjithësi ,do të eliminojnë dukuritë e pabarazisë sociale.

- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashegimia Kulturore	
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithëpërfshirës i sektorit të bujqësisë dhe agropërpunimit										
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.										
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.										
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit										
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët										
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja										
Objektivi strategjik 2: Rritje e konkurrencës të destinacioneve turistike										
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut										
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.										
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë										
Objektivi Strategjik 3: Ruajtja, mbrojtja, dhe promovimi i mjedisit natyror dhe kulturor										
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore										
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve										
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit										
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve										
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore										
Objektivi Strategjik 4: Zhvillim i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara										
Aksi Prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale.										
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.										
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane										
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive										
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social										
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore										
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive										
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim										
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale										

7. VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

7.1. Hyrje – Metodologjia

Me synim vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planit të propozuar, ndiqet metodologjia që është propozuar nga Udhëzuesi i VSM për Politikën kohezeve Europiane 2007- 2013 «Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013» (Helander and Grant, 2006), i përshtatur për nevojat dhe karakteristikat specifike të PPV të Bashkisë dhe të propozimeve të tij. Për këtë qëllim, fillimisht, vendosen tetë karakteristika që kanë lidhje me ndikimin e mundshëm të propozimeve të PPV të Bashkisë në mjedis. Këto karakteristika të ndikimeve kanë të bëjnë me: në mundësitë e ndikimit, në vlerësimin e tij me një shkallë cilësore, si pozitiv apo negativ, shpeshtësinë dhe kohëzgjatjen e shfaqjes së tij, kthyeshmërinë apo jo të tij, kufitare apo jo, faktorin e pasigurisë, sekuencën e ndikimit dhe ndërveprimin e ndikimeve.

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë I mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtëzakonisht positive
	+	Positive
	0	Asnjë
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/Afatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 7.1.1: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Gjithashtu, përdoren simbole, siç tregohet në Tabelën 7.1.1 për karakterizimin e ndikimeve, në bazë të probabilitetit të shfaqjes së tyre, shkallës së tyre (domethënë sesa serioze janë), shpeshtësisë së shfaqjes dhe kohëzgjatjes, kthyeshmërisë së tyre, karakterin e tyre ndërkufitar, renditjen dhe ndërveprimin e tyre.

Përzgjedhja e vazhdim, vlerësohen ndikimet e propozimeve të Akseve të Prioritetit të PPV të Bashkisë tek faktorët mjedisorë që u përmendën në paragrafët 6.2 dhe 6.3 dhe që përcaktohen saktësisht nga ligji 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", me anë të tabelave, në paragrafët në vijim. Gjithashtu theksohen sa në vijim:

- Nëse një ndikim në një faktor mjedisor është i kthyeshëm apo jo, plotësohet në tabelat e mëposhtme vetëm kur ndikimi është negativ, sepse kur ndikimi i parashikuar është pozitiv, me sa duket nuk ka kuptim faktori i pakthyeshmërisë.
- Kur faktor i pasigurisë nuk ekziston në vlerësimin e ndikimit, si në rastin më e mëparshëm, vendi bosh përkatës në tabelën e mëposhtme nuk plotësohet.
- Kur një ndikim mund të jetë pozitiv ose negativ, në varësi të zbatimit të propozimeve të Planit dhe nëse në këtë fazë nuk është e mundur të vlerësohet në mënyrë të detajuar, atëherë në kolonën e shkallës në tabelat e mëposhtme, ai shënohet si "+/-".
- Në mënyrë të ngjashme, vlerësimi nëse një ndikim paraqet ndikim kumulativ ose synergjik ose asnjë ndërveprim, komentohet vetëm në efekte negative, sepse vetëm atëherë ka kuptim. Prandaj, kolona e fundit në tabelat e mëposhtme plotësohet vetëm për ndikime negative të parashikuara.
- Së fundi, vlerësimi nëse një ndikim është me karakter ndërkufitar apo jo, realizohet vetëm për ndikimet negative sepse vetëm atëherë ka kuptim.

7.2. Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit

7.2.1. Ndikime në tokë

Faktori mjedisor i tokait, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritet 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2 dhe 4.4. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.5, 4.1, 4.3, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit. Aksi Prioritar 1.1, i cili ka të bëjë me mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve, mund të shkaktojë në toka si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare (p.sh. me Aksin e Prioritetit 1.2 që ka lidhje me menaxhimin e ujit për ujtitje).

Pra, në përputhje edhe me analizën u kryer në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se menaxhimi i përgjithshëm i burimeve territoriale përmes organizimit të fermerëve që përjetojnë të njëjtat probleme të fertilitetit në territoret e fushave të tyre (1.4), ose mbrojtja dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore (3.1) ruajtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (3.2), rehabilitimi i tokave në zonat e minierave (3.3) për të rivendosur ose përmirësuar biodiversitetin, ndjeshmëria mjedisore e

komunitetit lokal (3.4), përmirësimi i infrastrukturës për furnizimin me ujë të pijshëm, kanalizim, përpunimin e mbetjeve dhe menaxhimin e mbetjeve të ngurta (4.2) edhe parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive do të kenë ndikime pozitive mbi tokën.

Së fundi, forcimi i sektorit të prodhimit primar (1.1), nëse nuk kombinohet me menaxhimin e qëndrueshëm të ujit për ujitje dhe përmirësimin e prodhimit bujqësor vetëm atëherë mund të shkaktojë efekte negative në tokë, për shkak të përdorimit të maksimizuar të ujit për ujitje dhe ndotjes që do të rezultojë nga përdorimi përkatës i pesticideve dhe plehrave kimike. Edhe për këtë arsye, efekti është i kthyesëm, duke u kombinuar me zbatimin e propozimeve të Akseve të Prioritetit 1.4 dhe 3.1 të Planit.

Sa më lart përmendur mund të përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.1.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				P	

Tabela 7.2.1.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në tokat e propozimeve të PPV, për çdo Aksi Prioritetiqë parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 që ndikojnë në tokë.

7.2.2. Ndikimet në ajër

Faktori mjedisor i ajrit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 3.2, 4.2, 4.3 dhe 4.4 dhe negativisht nga Akset e

Prioritetit 2.1, 2.2, 2.3 dhe 3.5. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 3.1, 3.3, 3.4, 4.1, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit.

Si rrjedhim, rezulton se nga propozimet e Planit, siç pasqyrohen në Akset e Prioritetit, do të rezultojnë efekte pozitive në ajër, nga mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (3.2), nga përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (4.2), nga përmirësimi dhe rigjenerimi i zonave urbane (4.3), dhe në mënyrë indirekte nga mbrojtja e pyjeve nga zjarret (4.4).

Nga ana tjetër, zhvillimi i turizmit në rajon (2.1, 2.2, 2.3) çfarëdo forme që është ai merr pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë në tërheqjen e njerëzve dhe soi rrjedhim në shtimin e lëvizjeve drejt vendeve të ndryshme turistike që Bashkia do të promovojë dhe do të reklamojë. Ato më të rëndësishme do të jenë monumentet arkeologjike, kulturore dhe natyrore (3.5), por rezultate të ngjashme do të ketë edhe promovimi dhe shtimi i eventeve kulturore të tilla si ekspozita, panaire, festivale. Me shtimin e lëvizjeve pritet të rriten proporcionalisht edhe ndotësit e ajrit i cili do të varet lloji dhe numri i automjeteve, cilësia e karburanteve, por edhe nga lloji i lëvizjeve, të cilat nuk janë të nevojshme të bëhen domosdoshmërisht me mjete lëvizëse, por mund të bëhen edhe me biçikleta ose madje edhe me ecje. Kështu, në një farë mase, këto efektet mund edhe të kontrollohen.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.2.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Risetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	+	>>				S	

Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
---	---	---	----	--	--	--	---	--

Tabela 7.2.2.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 sendikonnë ajër.

7.2.3. Ndikimet mbi faktorët klimatikë

Faktorët klimatikë, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, do të preken vetëm pozitivisht nga Akset e Prioritetit 3.2, 4.2 dhe 4.4. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.3, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk janë të lidhura me faktorët klimatikë.

Si rrjedhim, rezulton se propozimet e Planit, siç pasqyrohet në Akset e Prioritetit do të kenë efekte pozitive në faktorët klimatikë, nga mbrojtja dhe zhvillimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (10), pasi ato janë burimi kryesor i oksigjenit të pastër dhe pastruesve nga ndotësit atmosferikë. Në veçanti, për mikroklimën e zonave urbane, përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (15) (përmirësimi i sistemit të transportit publik, rregullime të transportit, ndërtimi i shtigjeve të këmbësorëve dhe të biçikletave) ka ndikimet më të drejtpërdrejta ndërsa sa më e madhe zona e banimit, aq më i dukshëm është përmirësimi i mikroklimës.

Sa më lart përmendur përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.3.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristikatë ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	

Tabela 7.2.3.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterike të propozime vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon tek faktorët klimaterike.

7.2.4. Ndikime mbi ujërat

Faktori mjedisor i ujit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 1.2, 1.4, 3.1, 3.3, 3.4, 4.2 dhe 4.4 dhe negativisht nga

Akset e Prioritetit 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3 dhe 4.3. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.5, 3.2, 4.1, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të ujit. Për sa i përket Aksit të Prioritetit 3.5, ai mund të ketë efekte negative por edhe pozitive në lidhje me ujërat në varësi të sinergjisë ose jo të të akteve të tjera dhe në kushte të caktuara.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se menaxhimi i qëndrueshëm i ujit kryesisht për ujitje (1.2, 3.1), mbrojtja e tokës bujqësore nga uji tepërt (përmytytjet) (1.4, 4.4), përmirësimi i rrjeteve të infrastrukturës së furnizimit me ujë, kanalizimi, trajtimi i ujërave të zeza dhe menaxhimi i mbetjeve të ngurta (4.2), por edhe sensibilizimi mjedisor i komuniteteve lokale (3.4), si edhe mbrojtja dhe forcimi i biodiversitetit (3.3) do të kenë një efekt pozitiv mbi ujin.

Efekte negative parashikohen nga zbatimi i propozimeve për forcimin e aktiviteteve të turizmit (2.2) dhe promovimit të produkteve të turizmit (2.1, 2.3) pasi si rezultat do të kenë rritjen e popullsisë dhe kështu shtimni e kërkesës për ujë të pijshëm. Në mënyrë të ngjashme do të rritet edhe kërkesa për ujë edhe me forcimin e sektorit primar (1.1) dhe atij sekondar të prodhimit (1.3) për ujitje dhe përpunimin e lëndëve të para, përkatësisht, por edhe prodhimi i ujërave të zeza do të kërkojë trajtim. Megjithatë, sinergia e veprimeve nga akset e tjera prioritare mund të zvogëlojë ose kompensojë ndikimet negative.

Lidhur me ndikimin në ujë nga aktivitetet në sektorin e turizmit për shembull, do të jenë të kthyeshme duke zbatuar veprime që përmirësojnë infrastrukturën e ujësjellësit dhe kanalizimeve, dhe implementimin e aktiviteteve të buta të ekoturizmit.

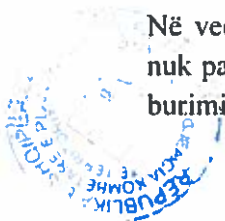
Në fushën e prodhimit primar, menaxhimi racional i ujit për ujitje dhe praktikat e mira bujqësore me përdorim minimal të plehrave dhe pesticideve, mund të ndryshojnë efektet negative.

Efekti negativ nga përdorimi i ujit në sektorin e prodhimit dytësor ka të bëjë kryesisht me nevojat e shtuara për ujë që përdoret nga aktivitete të tilla dhe nga prodhimi i mbetjeve që kërkojnë menaxhim.

Përsa i përket rigjenerimit të hapësirës urbane dhe shkallës që lidhet me krijimin e parqeve, është e rëndësishme të merren parasysh nevojat për ujë, për t'i mbajtur ato. Nëse përdoren bimë hidrofilike në krijimin e gjelbërimit brenda parqeve, do të kërkojnë sasi të rëndësishme uji për mirëmbajtjen e tyre dhe për rrjedhojë duhet të ekzistojë presion në këtë faktor mjedisor. Ndërkohë, me infrastruktura të sakta të furnizimit me ujë, përzgjedhje të bimëve të përshtatshme, presionet në ujë do të reduktohen në mënyrë të rëndësishme, edhe pse nuk pritet të eliminohen ose të kthehen mbrapsht.

Në këtë pikë nxirren në pah presionet mbi agjentët mjedisorë të ujit nga përdorimet e tij të ndryshme për ujitje, furnizim me ujë dhe prodhim të energjisë elektrike, kur ato nuk shpërndahen në mënyrë që një përdorim nuk e privon atë nga një tjetër.

Në veçanti ndikimi nga funksionimi i hidrocentraleve do të jetë negativ në rastin kur nuk parashikohet respektimi i nevojave për ujitje në zonat poshtme dhe mungesa e këtij burimi të çmuar në sektorë të tjerë produktivë.

Edhe në këtë rast, efektet minimizohen nga masa të tilla si menaxhimi - trajtimi i ujërave të ndotura nga njësitë industriale që i prodhojnë ato dhe ripërdorimi gjatë funksionimit të tyre. Në të njëjtën kohë, mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore para shikon për shpërndarjen e saj racionale për të përmbushur të gjitha nevojat.

Lidhur me forcimin e aktiviteteve të turizmit përmes përdorimit të aseteve kulturore dhe të banesave (3.5), ndikimi negativ do të vijë nga kërkesa për ujë që do të kërkojë infrastruktura me qëllim për të mbështetur veprimtarinë turistike dhe prodhimin përkatës ujërave të zeza. Efektet pozitive do të rezultojnë në rastin kur gjatë rigjenerimit do të kryhen ndërhyrje të nevojshme edhe në instalimet e ujësjellësi dhe kanalizimeve të cilat do të sigurojnë qoftë edhe në mënyrë jo bashkëpunuese me akset e tjera p.sh. përmirësimin e rrjeteve të shërbimeve urbane (4.2) qëndrueshmërinë e aktiviteteve turistike.

Sa më lart përmendur mund të përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.4.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!	+	>>				S	

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	++	>>				P	

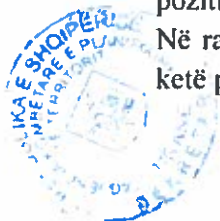
Tabela 7.2.4.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujërat të propozimeve të PPV, për çdo Aksi Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon ujërat sipërfaqësore dhe ato nëntokësore.

7.2.5. Ndikime mbi biodiversitetin

Faktori mjedisor i biodiversitetit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritetit 2.3, 3.1, 3.2, 3.3 dhe 4.4. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 3.4, 3.5, 4.1, 4.3, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të biodiversitetit. Akset e Prioritetit 4.2 mund të shkaktojnë efekte pozitive dhe negative mbi biodiversitetin, në varësi nga vendosja e infrastrukturës inxhenerike.

Menaxhimi efektiv i burimeve natyrore, siç janë burimet minerale, zonat e mbrojtura, pyjet, ujërat dhe toka, përfshin trajtimin e ndikimeve nga shfrytëzimi i tyre qoftë në rastin kur ka lidhje me menaxhimin e mbetjeve të industrisë nxjerrëse, industrisë, bujqësisë, ato urbane, apo në rastin kur ka lidhje me rigjenerimin e burimeve natyrore të tilla si pyllëzimi dhe pasurimi. Si rrjedhim, kjo do të thotë se speciet e ndryshme të florës dhe faunës që prandinë e tyre e lidhin me faktorë të tillë si mbulesa e tokës, e pyjeve dhe ujërat, do të kenë ambientin e duhur dhe të përshtatshëm për t'u rritur dhe si rrjedhim ndikimet në biodiversitet do të jenë pozitive.

Sa i përket instalimit të infrastrukturave artificiale dhe në veçanti Vendeve të Hedhjes të Mbeturave dhe impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, larg ekosistemeve të ndjeshme ose të pasura me biodiversitet, ndikimi mbi faktorin mjedisor konsiderohet pozitiv, pasi përveç kësaj, do të eliminohet fenomeni i përhapjes së ndotësve në mjedis. Në rast se nuk merret në konsideratë vendosja e infrastrukturave artificiale, kjo do të ketë pasoja të konsiderueshme negative për biodiversitetin e zonës.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.5.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>				P	

Tabela 7.2.5.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon në biodiversitet.

7.2.6. Ndikime mbi mbetjet

Mbetjet, të ngurta dhe të lenghme, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3 pritet të kenë efekt pozitiv nga Akset e prioritetëve 1.1, 1.4, 3.4, 4.2 dhe 4.3 si dhe efekt negativ nga Akset e prioritetëve 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 3.5 dhe 5.3. Njëkohësisht Akset e prioritetëve 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.4, 5.1, 5.2 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me mbetjet.

Administrimi i mbetjeve nga çasti që prodhohen, me organizimin e rrjetit të grumbullimit, mbledhjes dhe transportimit të tyre në vende të përshtatshme për administrimin e tyre të mëtejshëm (3.2), por edhe përfitimi i ndërgjegjes mjedisore nga njerëzit që prodhojnë mbetje (5.3) me rezultatin që të kujdesen vetë personalisht, qoftë duke reduktuar sasinë e tyre, qoftë duke qënë pjesëmarrës në procesin e riciklimit të tyre (4.5) është në përfitim të faktorit mjedisor, sepse reduktohet vëllimi i tyre dhe disponueshmëria e tyre e pakontrolluar në mjedis. Stimul për vetë njerëzit që do të kontribuojë në reduktimin e tyre të përhershëm, përbën mjedisi i pastër brenda të cilit do të jetojnë, por edhe shfrytëzimi i tyre në aktivitetet e tyre bujqësore, për plehërimin e fushave të tyre.

Konsumimi i lëndëve të riciklueshme gjatë seminareve trajnuese, në hartën e planifikimit të veprimeve zhvillimore për promovimin e turizmit dhe të produkteve lokale (1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 4.3, 5.4) është deri në njëfarë shkalle i kontrolluar dhe

përkohshëm, pasi sa më tepër të rritet niveli njohës, aq më shumë do të reduktohet vëllimi i mbetjeve të prodhuara.

Ate ku mbetjet duhet të kenë një trajtim të veçantë janë njësitë përpunuese (2.2). Vëllimi i mbetjeve të lëngëta dhe të ngurta, ndoshta të rrezikshme për mjedisin, pritet të jetë qëndrueshmërisht i rritur nga tërheqja e njërive të përpunimit në zonë. Licencimi mjedisor është një rrjet sigurie për kontrollin e menaxhimit të tyre nga njësitë prodhuese.

Ndikimet negative nga zhvillimi i turizmit (2.1, 2.2, 2.3) pavarësisht se pritet të jenë të rëndësishme pasi rritet popullsia dhe konsumimi, që sjell si pasojë shtimin e mbetjeve, do të mund të minimizohen me një menaxhim të mirë si për mbetjet e lëngshme ashtu edhe ato të ngurta, siç parashikohet në Aksin e prioritetit 4.2.

Sa më sipër do të përmbledhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.6.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i	!!	++	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
infrastrukturës inxhenerike.								
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.6.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon mbi mbetjet.

7.2.7. Ndikime në mjedisin akustik/zhurma

Faktori mjedisor i zhurmës, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 4.2 dhe 4.3 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1.3, 1.5 dhe 3.5. Në të njëjtën kohë, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.4, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të zhurmës. Akset e Prioritetit 2.1 dhe 2.3, mund të shkaktojnë në mjedisin akustik/zhurma si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se modernizimi i rrjetit rrugor në zonat urbane do të përmirësojë trafikun e automjeteve në drejtim të rrjedhjes së tyre dhe, si rrjedhim në lidhje me zhurmën e shkaktuar nga lëvizja e dendur dhe e shpeshtë e automjeteve në rrugë. Gjithashtu, zhvillimi i transportit masiv do të zvogëlojë përdorimin e automjeteve private që lëvizin drejt qendrave urbane nga fshatrat dhe anasjelltas. Lëvizjet më masive dhe më të organizuara nënkuptojnë uljen dhe reduktimin e zhurmave (4.2). Ndërhyrjet e planifikimit urban dhe rehabilitimet (4.3), do të kenë efekte pozitive mbi zhurmën, veçanërisht në atë që krijohet nga lëvizja e automjeteve.

Efekte negative parashikohen nga zhvillimi i turizmit (2.1, 2.3, 3.5) në rajon ku do të ketë përqendrim të popullsisë në hapësura të ndryshme turistike, të tilla si monumentet historike, arkeologjike, natyrore, dhe të kohës së lirë dhe argëtuese, zona në të cilat do të ketë një rritje të zhurmës. Gjithashtu, promovimi i monumenteve dhe krijimi i vendeve të reja të aktiviteteve kulturore, si levë e zhvillimit të turizmit do të ketë të njëjtin efekt si pasojë dytësore. Për më tepër, lëvizja e turistëve me makina ose me mjete të transportit publik kontribuon shkaktimin e zhurmës ose për shkak të pjesëve të tyre mekanike, ose për shkak të shpejtësisë së tyre.

Lëvizja e automjeteve të rënda (kamionëve) për transportimin e produkteve për dhe nga qendrat tregtare (ato që parashikohen brenda Bashkisë, por edhe jashtë saj) për shkak të

forcimit të sektorit të përpunimit (2.2, 2.3) përbën një aktivitet që do të kontribuojë në mënyrë kumulative në rritjen e zhurmës. Ndërkohë, kjo zhurmë fokusohet përgjatë akseve bazë rrugore dhe përreth ose brenda njësive përpunuese, duke shqetësuar më shumë të punësuarit në këto zona apo ata banorë që banojnë atje.

Në rastin e organizimit të shfaqjeve artistike (4.5) gjatë të cilave dëgjohen këngë dhe muzikë e ndryshme për argëtimin e njerëzve, intensiteti i tingullit mund të mos perceptohet nga njerëzit si zhurmë, duke patur parasysh edhe shfaqjen e tij lokale dhe periodike, por ndërkohë vazhdon të jetë zhurmë për organizma të tjerë (zogjtë, kafshët e egra) dhe për këtë arsye organizime të tilla kanë ndikim pozitiv në mjedisin akustik kur bëhen larg ekosistemeve të ndjeshme të zonës.

Sa më sipër do të përmbledhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.7.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohe zgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Ndërveprimet
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	C
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	!!	-	>	R	0		S	C
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!	+/-	>	R*	0		S	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+/-	>	R*	0	?	S	SI
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!!	-	>	R	0	?	S	C
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!	+	>>				S	

Tabela 7.2.7.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat.

7.2.8. Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore

Duke përjashtuar aksin e prioritetit 1.2 dhe 3,3 të cilat nuk lidhen me popullsinë dhe të mirat materiale, Akset e tjerë të PPV ndikojnë pozitivisht në faktorin mjedisor konkret. Pra, në bazë të analizës që u bë më lart në paragrafët 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se:

- Me **Aksin 1.1** arrihet një lidhshmëri më e mirë ndërmjet destinacioneve turistike brenda dhe jashtë Bashkisë. Kjo konsiston në tërheqjen e më shumë vizitorëve dhe për rrjedhojë edhe në mbajtjen e profesioneve turistike. Për pasojë, popullsia vendase ndjen një siguri më të madhe përsa i përket të ardhmes së sipërmarrjeve turistike dhe mirëqënies ekonomike. Aktivizohet më shumë dhe është pjesëmarrëse në shkëmbimin e produkteve turistike me sipërmarrje analoge brenda dhe jashtë Bashkisë. Në këtë mënyrë, ato bëhen të qendrueshme dhe fitimprurëse.
- Me veprimet e **Aksit 1.3** produktet vendase përfitojnë identitet, cilësi dhe njohshmëri. Kjo bëhet nëpërmjet programeve të mbështetjes së prodhimit parësor dhe dytësor, me qëllim që të përfitohen njohuritë teknologjike, pajisjet dhe rrjeti për prodhimin, përpunimin e produkteve lokale dhe disponueshmërinë e tyre në tregti. Për rrjedhojë, produktet konsumohen më shumë, me fitime për fermerin, industrialistin që i përpunon dhe tregtarin që i shet, i ciliqë mund të jetë një prej këtyre personave.
- Veprimet e **Aksit 1.4** i japin rrugë problemeve të popullatës që merret me bujqësi. Fermerët organizohen në grupe dhe çështjet e ndryshme si p.sh. përmirësimi i pjellorisë së tokës në arat e tyre, trajtimi i sëmundjeve, prodhimi më i madh dhe më i mirë, thithja më e mirë e produkteve të tyre në treg dhe me përfitim më të lartë për ta etj. trajtohen në baza të përgjithshme. Kështu, fermerët rrisin, fitojnë njohuri dhe informacion rreth prodhimit dhe përmirësimit të tij. Gradualisht përmirësohen kushtet profesionale, gjë që po bëhet gjithnjë e më tërheqëse dhe më fitimprurëse.
- **Aksi 1.5** synon në infrastrukturën mbështetëse artificiale që nuk është vetëm rrjeti i vaditjes dhe i kanalizimeve, por edhe vendosja e instalimeve për grumbullimin, por edhe për shitjen e produkteve të disponueshme. Në këtë mënyrë prodhuesi përfiton direkt një çezëm për të ujitur fushën e tij, një magazinë për të grumbulluar prodhimin e tij dhe një dyqan ku të ekspozojë produktet e tij. Këto të mira materiale mund të mos i përkasin në të vëretetë, por i shfrytëzon në përfitim të tij në bashkëpunim me prodhuesit e tjerë.
- Përfitimet për popullsinë nga veprimet e **Aksit 2.1** përmbledhen shkurtimisht në përfitimin e njohurive në lidhje me produktet turistike të vendit të tyre që mund të shfrytëzohen, qoftë nëse kjo nënkupton se ekzistojnë dhe thjesht do t'i promovojnë dhe do t'i mirëmbajnë, qoftë nëse kjo nënkupton se do t'i prodhojnë nga fillimi. Në këtë mënyrë hapet horizonti profesional i popullsisë vendase që sheh perspektiva të reja për përmirësimin e saj ekonomik dhe për rrjedhojë gjen stimul për të qendruar në vendin e prejardhjes së saj.
- Nga veprimet e **Aksit 2.2** prodhohet specializim. Ky nënkupton shërbime më të mira në sektorin e turizmit, për të cilin shfrytëzohen edhe teknologjitë (platforma interneti), potenciali njerëzor (guida, nëpunës hoteli, kamarierë, etj.) destinacione me bukuri natyrore dhe kulturore. Për rrjedhojë, reduktohet papunësia, rriten të ardhurat, përfitohen të mira materiale (varka për shëtitje në

liqen, lloje teknologjie, pajisje mekanike dhe turistike për organizimin e kafeneve, restoranteve, etj, ndërtime për strehime turistike).

- Me **Aksin 2.3** arrihet një lidhshmëri më e mirë ndërmjet destinacioneve turistike brenda dhe jashtë Bashkisë. Kjo konsiston në tërheqjen e më shumë vizitorëve dhe për rrjedhojë edhe në mbajtjen e profesioneve turistike. Për pasojë, popullsia vendase ndjen një siguri më të madhe përsa i përket të ardhmes së sipërmarrjeve turistike dhe mirëqënies ekonomike. Aktivizohet më shumë dhe është pjesëmarrëse në shkëmbimin e produkteve turistike me sipërmarrje analoge brenda dhe jashtë Bashkisë. Në këtë mënyrë, ato bëhen të qëndrueshme dhe fitimprurëse.
- Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore i siguron njeriut cilësi të lartë jetese dhe mjedisi ku jeton dhe punon. Gjithashtu, i siguron shoqërisë lokale agrare aktivitete për të siguruar të ardhura siç janë kultivimi i tokës së tyre, elementi më i rëndësishëm pasuror për ta. Për më tepër, infrastrukturën e menaxhimit të ujit krijojnë edhe vende të reja pune (kimistë, mirëmbajtës rrjetesh, etj.) dhe sigurojnë mbajtjen dhe rritjen e popullsisë së Bashkisë. Për rrjedhojë, ndikimi i **Aksit të Prioritetit 3.1** është pozitiv.
- Mbrojtja e pyjeve (**Aksi 3.2**) ka efekte pozitive të njëpasnjëshme mbi popullsinë dhe të mirat materiale ajo zotëron. Fillimisht përbën një burim financiar për një pjesë të popullsisë. Prerësit e druve të pyllit dhe tregtarët e drurëve marrin lëndën e parë nga pylli dhe e disponojnë atë për ngrohje apo ndërtimin e objekteve prej druri. Kështu Aksi synon në ruajtjen e këtij burimi natyror me synim që të mos zhduket dhe së bashku me të të zhduken dhe profesionet. Por ekosistemi pyjor siguron mbrojtjen e pasurisë së banorëve si atë bujqësor apo edhe ndërtesat nga fatkeqësitë natyrore të tilla si erozioni i tokës dhe përmblytjet, pasi përbën një agjent mbrojtës për ujërat dhe dinamikën e tyre. Së fundi ekosistemet pyjore filtojnë ndotësit e ajrit dhe sigurojnë oksigjen të pastër në atmosferë dhe në këtë mënyrë ndikon pozitivisht mbi jetën e banorëve që jetojnë në afërsi të tyre.
- Përfitimet për popullsinë dhe të mirat materiale nga **Aksi 3.4** konsistojnë në krijimin e një mjedisi natyror, urban dhe kulturor më të pastër dhe më tërheqës, brenda të cilit jetojnë dhe ushtrojnë aktivitetet e tyre qytetarët. Identifikohet vlera e mjedisit të pastër, i cili është më tërheqës për banorët dhe për turistët. Në këtë mënyrë, popullsia vendase mbetet në vend dhe turistët përzgjedhin Bashkinë si destinacion të tyre. Për rrjedhojë, forcohen të ardhurat e banorëve dhe përmirësohet më shumë niveli i jetesës së tyre.
- Së fundmi, nga veprimet e **Aksit 3.5** qytetarët lidhen më shumë me trashëgiminë e tyre kulturore dhe ndriçojnë brezat e ardhshëm (ose edhe e trashëgojnë në brezat e ardhshëm). Të rinjtë mësojnë për paraardhësit e tyre, doket dhe zakonet e tyre dhe në këtë mënyrë e gjithë popullsia ruan identitetin e saj në të gjithë vendin. Paralelisht, trashëgimia kulturore shfrytëzohet nga banorët në sektorin e turizmit, fakt i cili do të ketë pasoja pozitive ekonomike për ta.

- Përfitimet e Aksit 4.1 për popullsinë, shkurtimisht përmbledhen në krijimin e lidhjeve ndërmjet bashkësive të vendbanimeve të Bashkisë. Kjo arrihet fillimisht me ndërlidhshmërinë rrugore, qoftë nëse kjo nënkupton rindërtimin dhe përmirësimin e akseve rrugore të shtruara me asfalt, qoftë krijimin e korridoreve për biçikleta dhe monopateve. Së dyti, arrihet me mbështetjen reciproke ndërmjet tyre. Kjo nënkupton se banori i fshatit ka akses të mirë në shërbimet e qytetit (treg, njësi shëndetësore, shërbime administrative, etj.) dhe banori i qytetit ka stimul për të dalë jashtë qytetit (festa tradicionale dhe festivale, atraksione turistike, taverna në natyrë, etj.). Në këtë mënyrë përfitojnë të gjithë dhe forcohen edhe ekonomikisht ndërmjet tyre.
- Përsa i përket Aksit 4.2 ky përmbledh të gjitha infrastrukturat që do të mbështesin zhvillimin hapësinor të vendit. Furnizimi me ujë, kanalizimet, administrimi i mbetjeve, transportet, energjia dhe telekomunikacioni përbëjnë infrastruktura artificiale të cilat kur mungojnë ose nuk janë në funksionim, e çojnë vendit drejt rrënimit. Këto infrastruktura mbështesin aktivitetet e banorëve që lidhen me turizmin, por edhe përmirësojnë përditshmërinë e tyre dhe cilësinë e jetës së tyre.
- Aksi 4.3 fokusohet në mjedisin urban, atje ku jetojnë dhe ushtrojnë aktivitetet e tyre banorët dhe vizitorët. Synon në një hapësirë të pastër urbane, me parqe, kënde lojërash për fëmijë dhe hapësira për aktivitete shoqërore dhe sportive. Për më tepër, synon edhe në përmirësimin e rezervës ndërtimore, si përsa i përket estetikës ashtu edhe sigurisë ndërtimore dhe efikasitetit të energjisë. Kjo nënkupton më shumë hapësirë për popullsinë, për argëtim dhe aktivitete të këndshme, por edhe për përmirësimin e elementëve të tyre pasurorë dhe në veçanti të shtëpive të tyre. Së fundmi, konsiston në një mjedis urban tërheqës, i aftë të mbajë popullsinë dhe të kontribuojë në rritjen demografike të Bashkisë.
- Rreziqet natyrore përfshijnë tërmetet, përmbytjet, rrëshkitjet e tokës, zjarret, etj., fenomene natyrore që kur ndikojnë në popullsi dhe në elementët e tyre pasurorë, përballen si katastrofa. Përfitimet për popullsinë nga veprimet e Aksit 4.4 përmbledhen shkurtimisht në përfitimin e njohurive në lidhje me mënyrat e parandalimit të fenomeneve të tilla natyrore përpara se këto të shkaktojnë katastrofa. Kjo arrihet nëpërmjet planifikimit të veprimeve për parandalimin, pikë së pari, të katastrofave nga fenomenet natyrore, por edhe nëpërmjet planifikimit të veprimeve për përballjen e katastrofave me një kthim të shpejtë në ritmet normale të jetës. Këto njohuri nuk kufizohen vetëm në një pjesë të popullsisë dhe në atë që merret me administrimin lokal. Njohuritë zgjerohen edhe te njerëzit e thjeshtë, me trajnime nxënësish, të punësuarish, etj, për mënyrën që duhet të veprojnë në raste të rreziqeve natyrore, me qëllim që të kontribuojnë edhe ata në përballjen e shpejtë të tyre. Në rastin e rreziqeve natyrore, njohuria mund t'ju shpëtojë jetën.
- Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve nga përmirësimi i infrastrukturave të shëndetit që propozon Aksi 4.1 konsiston në parandalimin dhe në përballjen e epidemive, sëmundjeve të fëmijëve, në ofrimin e ndihmës së parë, dhe në

mobilizimin e informimit për sëmundje që merren për shkak të zakoneve të këqija (duhanpirja, obeziteti). Në këtë mënyrë popullsia përmirëson dhe mbron shëndetin e saj, ndjehet e sigurt dhe në përgjithësi rrit jetëgjatësinë e saj. Përfitimet në shoqëri do të jenë kumulative, ndërsa sa më shumë të përmirësohen infrastrukturën, aq më shumë do të përfitojë popullsia.

- Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve nga përmirësimi i infrastrukturave të arsimit dhe sportit që propozon Aksi 5.2 konsiston në përfitimet e nivelit të mirë njohës dhe për rrjedhojë do t'i pajisë më mirë me njohuri për të hyrë në nivelet e arsimit të lartë dhe në sport sesa në aktivitete të tjera të rrezikshme (lëndë narkotike, duhanpirje, pije, varësia nga interneti, etj.). Përfitimet në shoqëri do të jenë kumulative, ndërsa sa më shumë të përmirësohen infrastrukturën, aq më shumë do të përfitojë popullsia.
- Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve nga pjesëmarrja në arsim dhe formim i forcës punëtore që propozon Aksi 5.3 konsiston në specializimin që do të marrë një pjesë e rëndësishme e popullsisë, që i përket grupeve më të mëdha në moshë. Për rrjedhojë, popullsia përfiton njohuri dhe aftësi që do të sjellin rritjen e konkurrencës në sektorin profesional. Paralelisht, përmirësohet ofrimi i shërbimeve për qytetarët dhe për rrjedhojë ata do të shërbehen më mirë dhe më shpejt nga të punësuarit e specializuar. Përfitimet në shoqëri janë të drejtëpërdrejta, ndërsa Aksi synon në atë pjesë të shoqërisë, e cila qoftë tashmë punon qoftë dëshiron të punojë dhe nuk mund të gjejë punë, në kushtet e sotme.
- Aksi 5.4 synon në grupet e rrezikuara të popullsisë, të cilat zakonisht jetojnë në periferi. Përfitimet për këto grupe janë shumë të rëndësishme, ndërsa ata i shërbejnë vetes, përmirësojnë kushtet e lëvizjes së tyre, marrin pjesë në aktivitete në natyrë. Në këtë mënyrë, përmirësojnë edhe shëndetin e tyre psikik dhe trupor.

Sa më lart përshkruar përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.8.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.4: Organizimi i sektorit bujqësor të përbashkët	!!	+	>>				P	

Aksët e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.5: Zgjerim në tregje të reja	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	++	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Rijetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	++	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Përmirësim i Infrastrukturës shëndetësore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.2: Përmirësim i Infrastrukturës arsimore dhe sportive	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.4: Akses i barabartë në shërbime dhe infrastrukturë sociale	!!	++	>>				P	

Tabela 7.2.8.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPI, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet pasurore.

7.2.9. Ndikimet në trashëgiminë kulturore

Faktori mjedisor në trashëgiminë kulturore, në bazë të paragrafit 6.2. dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 2.1, 2.2, 2.3, 3.5, 4.2, 4.4 dhe 5.3, ndërkohë që Akset e prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.3, 5.1, 5.2 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor në trashëgimin kulturore.

Edheimi turizmit (2.1, 2.2, 2.3) përfshin veprime për promovimin e monumenteve kulturore. Në të njëjtën kohë, lidhjet ndërmjet zonave urbane dhe rurale (3.1) forcohen nga mbështetja e ndërsjelltë e aktiviteteve kulturore në të dy anët. Rëndësia e trashëgimisë kulturore për bashkinë tregohet në PPV, e cila specifikon aksin (3.5) në mënyrë specifike për të. Të gjitha veprimet e këtij aksi, synojnë të promovojnë dhe mbrojnë kulturën. Në këtë drejtim, ka edhe ngritjen e vetëdijes së popullatës mbi monumentet kulturore dhe trashëgiminë kulturore (5.3) si dhe aktivizimin e saj në ngjarjet kulturore (4.5). Përkatësisht edukimi i komunitetit lokal (5.3) në lidhje me shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore kërkon pjesëmarrjen e qytetarëve në veprime për mbrojtjen dhe promovimin dhe si rrjedhim përfitime të rëndësishme për faktorin mjedisor të trashëgimisë kulturore. Përmirësimi i sistemit të transportit (4.2) do të ndihmojë në rritjen e vizitueshmërisë në monumentet e kulturës dhe përdorimin e tyre optimal. Mbrojtja e monumenteve nga fenomenet shkatërruese natyrore (4.4) kontribuon në mënyrë indirekte në përfitimet e trashëgimisë kulturore.

Sa më lart përshkruar përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.9.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.1: Zbatim i politikave turistike vendore dhe Implementim të marketingut.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.2: Përmirësimi i aftësive të bizneseve dhe infrastrukturës turistike.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>				S	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 5.3: Pjesëmarrja në arsim dhe trajnim	!	+	>>				P	

Tabela 7.2.9.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Aksi Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore.

7.2.10. Ndikime mbi peisazhin

Faktori mjedisor i zhurmës, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5, 4.2, 4.3 dhe 4.4 dhe negativisht nga Aksi i Prioritetit 1.3. Në të njëjtën kohë, Akset e Prioritetit 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.4, 4.1, 5.1, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ambientit.

Në bazë të analizës që u krye në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se ndikime pozitive mbi ambientin në zonën e bashkisë do të kenë, forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban (3.5). Që të realizohet, është i domosdoshëm rikonstruksioni i peizazhit dhe i estetikës së ndërtesave. Gjithashtu shfrytëzimi i të gjithë burimeve (natyrore, kulturore, etj.), për rritjen e aktiviteteve turistike (1) p.sh. promovimi i agroturizmit, pasi të ndërtohen komplekse agroturistike të përshtatura në peisazh dhe me materiale miqësore ndaj peizazhit, pasi biznesmenët e rinj janë të interesuar për ruajtjen e ambientit natyral, se aktiviteti i tyre është i varur direkt nga gjendja e mirë e ambientit natyror. Puna në sektorin parësor (1.1), kur ajo kombinohet me Akset e prioritetit 1.2 dhe 3.1, përmirëson gjendjen e tokës bujqësore (6), zvogëlohen zonat bujqësore të braktisura, ndërtohet rrjet kanalizimesh i cili mbështet kultivimin dhe vazhdimësinë e tyre dhe krijohen liqene artificiale (11), të cilat përmirësojnë pamjen e estetikë të peizazhit, pasi uji ndikon pozitivisht në ambient. Mbrojtja dhe shfrytëzimi i burimeve natyrore, nënkupton sipërfaqe të pastra, të cilat nuk kanë pësuar dëmtim, pyje të dendura (3.2), gurorë që nuk shfrytëzohen dhe risillen në gjendjen e mëparshme. Këto verime të cilat mbështeten nga Aksi i prioritetit 8 përmirësojnë peisazhin. Respektivisht, mbrojtja e biodiversitetit (3.3) nënkupton mbrojtjen dhe përmirësimin e habitateve në të cilat jetojnë dhe rriten komunitete ekologjike të ndjeshme. Habitatet e tilla përfshijnë pyjet, elementët ujorë (liqenet, lumenjtë, etj.), madje edhe tokat bujqësore. Gjithçka reflekton gjendjen e peizazhit natyror. Ndërhyrjet urbanistike dhe zgjerimet (4.3) është e sigurt se do të ndryshojnë pamjen e qytetit, në të gjitha qendrat e banimit që do të realizohen dhe ndryshmi vlerësohet se do jetë pozitiv (nënvizohet se këto ndryshime nuk janë gjithmonë të pranueshme nga banorët, pasi vijnë në kundërshtim me nostalgjinë e banorëve të vjetër, d.m.th. ndryshimet në ambient do të jenë pozitive ose negative janë në një farë mënyre subjektive). Përmirësimi i komunikacionit dhe të shërbimit urban (4.2) në lidhje me ndryshimet urbanistike do të ndryshojnë pamjen e qytetit në mënyrë

pozitive. Së fundmi, në konfigurimin pozitiv të peizazhit kontribuojnë edhe rregullimet e përrrenjve dhe lumenjve, rrypyllëzimet dhe punimet e përgjithshme, që kanë për qëllim, kryesisht mbrojtjen nga rreziqet natyrore (4.4), por edhe përmirësimin indirekt të peizazhit.

Efekte negative parashikohen nga promovimi dhe forcimi i agrobiznesit, si edhe nga përpunimi i bimëve, pasi njësitë e përpunimit, me ndërtesat e tyre, do të shkaktojnë relativisht ndikim negativ të kufizuar në peizazhin rural. Nëse në forcimin e prodhimit sekondar (1.3) përfshihen edhe objektet e stacioneve hidroelektrike, njësitë e nxjerrjes së mineraleve dhe njësitë e përpunimit që kërkojnë objekte të mëdha dhe veprime në konfigurimin e hapësirave të tyre në përgjithësi, arrijmë në përfundimin se ndryshimet në peisazh janë të pritshme dhe me ngjyrim negativ.

Sa më sipër përmbledhet, me anë të simboleve, në Tabelën 7.2.10.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.2: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!	++	>>				S	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i agropërpunimit	!	-	>>				S	C
Aksi prioritar 3.1: Mbrojtje dhe menaxhim i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 3.2: Mbrojtje dhe menaxhimi e pyjeve	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Rehabilitimi dhe ruajtje i biodiversitetit	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.5: Promovim dhe mbrojtje e trashëgimisë kulturore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 4.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Risetësim dhe rigjenerim i zonave urbane	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	

Tabela 7.2.10.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve vetë PPV, për çdo Aksi Prioriteti që parashikohet në paragrafet 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi peisazhin

7.3. Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit

7.3.1. Hyrje

Në paragrafët e mësipërm 7.2.1 - 7.2.10 u vlerësuan ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, siç ato përshkruhen në Akset Prioritare. Në kuadër të këtij vlerësimi u cituan ndikimet negative dhe pozitive, dhe në vazhdim u komentuan mundësitë e shfaqjes së ndikimeve, shkalla e tyre, shpeshtësia e shfaqjes së tyre dhe kohëzgjatja, kthyeshmëria, karakteri i tyre ndërkufitar, karakteri i tyre kumulativ ose synergjik etj. Hapi i ardhshëm në VSM është të bëhen propozimet për masat në lidhje me trajtimin e ndikimeve të mësipërme mjedisore, për çdo faktor mjedisor dhe u konstatua se pritet të ndikohet negativisht. Është e qartë se masat e propozuara për trajtimin e ndikimeve mjedisore do të duhet të harmonizohen me Akset e Prioritetit të propozuara nga PPV dhe të jenë, nga pikëpamja ekonomike, në gjendje për t'u zbatuar.

7.3.2. Trajtimi i ndikimeve në tokë

Toka, siç analizohet në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6, ka të ngjarë të preket negativisht nga modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar. Koncepti i forcimit mund të interpretohet si një intensifikim i praktikave bujqësore me sezone kultivimi të njëpasnjëshme, ngarkimi i tokës bujqësore me plehra kimike dhe mbrojtjen e bimëve me pesticide të fuqishme. Një ndihmë dhe forcim i tillë është nga njëra anë produktive, por me një kosto të lartë për fermerin dhe sidomos në lidhje me dëmtimin e burimeve të tokës. Në periudhë afatgjatë tota kërkon më shumë plehërim dhe më shumë ujë për të plotësuar kërkesat në rritje të kultivimeve dhe përfundimisht bëhet e padobishme. Në këtë kuptim toka humbet pjellorinë e saj dhe degradohet. Që të ketë ndikim pozitiv në tokë nga forcimi dhe modernizimi i prodhimit primar do të duhet, në parim, të ofrohet një mbështetje e duhur shkencore, për fermerët dhe për të gjithë ata që angazhohen profesionalisht në sektorin primar, nga ana e agronomëve dhe specialistëve të tjerë të cilët të jenë në gjendje për të analizuar problemet dhe ndikimet nga praktikat e ndryshme të kultivimit dhe të sigurojnë dhe të japin mundësi dhe zgjidhje alternative fitimprurëse për fermerin të tilla si kultura të përshtatshme në lidhje me tokën dhe terrenin, mbrojtjen e tokës nga erozioni, metodat biologjike të pjellorisë dhe mbrojtjes, përdorimit të pesticideve dhe plehrave kimike etj. Gjithashtu organizimi i fermerëve në kooperativa lejon zgjidhjen e problemeve në bashkëpunim, lejon të bëhet transmetimi me lehtësi i praktikës së mirë bujqësore dhe nuk ka konkurrencë që neutralizon prodhuesit e vegjël të cilët janë dhe më të shumtët duke përfutur të paktët.

7.3.3. Trajtimi i ndikimeve në ajër

Ajri, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga rritja e lëvizjeve të cilat do të ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit në rajon. Për shkak se zhvillimi i turizmit do të kontribuojë në prioritetet që lidhen me mbrojtjen dhe promovimin e monumenteve arkeologjike dhe

kulturore të bashkisë dhe forcimin, zhvillimin dhe shfrytëzimin e hapësirave të reja kulturore dhe aktiviteteve kulturore, efekti negativ i tyre në ajër konsiderohet dytësor. Negativ pritet të jetë ndikimi në ajër i dhtimit të trafikut për shkak të lëviujes tranzite të automjeteve të rënda të cilat janë edhe më ndotëse. Në lidhje me ndotësit nga transporti kthyeshmëria e efekteve në ajër bazohet vetëm në disa kushte të caktuara, për shembull, në përdorimin e automjeteve të teknologjisë së re jo ndotëse si edhe kalimi në rajon i një treni elektrik, organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS. Lëvizja e turistëve në monumentet historike të qytetit, numri i të cilëve është parashikuar të rritet, trajtohet me plan të mobilitetit të qëndrueshëm që do të parashikojë sa më shumë që të jetë e mundur përdorimin e biçikletave në qytet dhe lëvizjen e sigurt dhe atraktive të këmbësorëve përmes pedonaleve të këmbësorëve. Së fundi ndikimet përkatëse negativ që priten nga rritja dhe forcimi i turizmit (agroturizmi, turizmi mjedisor, kulturor, konferenca, etj) janë gjithashtu e trajtueshme nga kushtet që u përmendën më lart. Për më tepër, qasja në qendrat urbane, por edhe në vendbanimet e vogla të agroturizmit, do të jetë më e lehtë dhe me konsum më të pakët të karburantit dhe si rrjedhim të ndotësve atmosferikë, për shkak të përmirësimit të infrastrukturës së transportit rrugor.

Së fundi, mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale etj., do të kompensojë efektet negative të ndotësve të shtuar të ajrit.

7.3.4. Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë

Faktorët e klimës nuk priten të ndikohen negativisht nga propozimet e Projektit, siç është diskutuar edhe në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6. Rrjedhimisht, nuk propozohen kundërmasa. Në të vërtetë, siç është konstatuar nga analiza e mësipërme, ndikimi i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv kryesisht për mikroklimën në vende të ndryshme të Bashkisë, të tilla si afër ekosistemeve pyjore dhe qendrat urbane.

7.3.5. Trajtimi i ndikimeve në ujëra

Uji, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht: a) nga intensifikimi dhe fuqizimi i aktiviteteve turistike dhe të sektorit terciar, b) nga promovimi i sektorit dytësor me shtim të njësive të përpunimit të produkteve të sektorit primar të prodhimit dhe c) nga zhvillimi dhe promovimi i sektorit primar të prodhimit.

Rritja e konsumit të ujit nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe turizmit rural do të rezultojë nga uji për ujitje që do të përdoret për qëllime që lidhen me njësitë e turizmit rural, si edhe nga ujë i pijshëm që do të konsumohet nga turistët, por edhe nga shërbimet që do të ofrohen në të gjitha objektet turistike. Për ujin për ujitje, është e mundur të zbatohen masat që përmenden më poshtë për sektorin primar. Për furnizimin me ujë të pijshëm, është e mundur ulja e konsumit nëpërmjet aplikimit p.sh. të sistemit të kursimit në ambientet sanitare të dhomave, në kuzhinë, etj. Gjithashtu, ndërgjegjësimi i vizitorëve me informacion të matur, të vendosur nëpër dhomat etj, është mjaft i dobishëm për të shmangur keqpërdorimin e ujit që ata përdorin.

Konsumi i ujit nga aktivitetet e përpunimit mund të kontrollohet në mënyrë parandaluese: me ushtrimin e një politike të përshtatshme faturimi për ujin, në mënyrë që të mos inkurajohet keqpërdorimi i tij, organizimi hapësinor dhe përqendrimi i njësive të përpunimit në zonat ekonomike, në mënyrë që të ketë një menaxhim kolektiv të ujit dhe një përgjegjësi kolektive të përbashkët në aspektin e konsumit të tij, përmes kontrollit të shpimeve individuale të njësive, në mënyrë që të jetë e mundur zbatimi i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të burimeve ujore të Bashkisë, dhe me përdorimin e makinerive bashkëkohore nëpër njësitë e përpunimit, në mënyrë që të mos konsumohet sasi e madhe uji dhe të ketë kursim të tij. Në të ardhmen, adaptimi nga këto njësi i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor p.sh. ISO 14000, EMAS, etj. do të kontribuojë gjithashtu pozitivisht në kursimin e ujit.

Për sa i përket angazhimit të ujërave sipërfaqësorë për prodhimin e energjisë, studimet për basenet lumore që do të përcaktojnë përdorimin e ujit për shembull ujësjellës, ujitja, prodhimi i energjisë etj., do të përcaktojnë gjithashtu edhe sasi të që do të përdoren nga hidrocentralet në mënyrë që të mos mungojë uji për përdorime të tjera të tilla si vaditja në sipërfaqet bujqësore në rrjedhën e poshtme të termocentralit hidroelektrik.

Intensifikimi i konsumit të sasive të mëdha të ujit për ujitje nga fuqizimi i prodhimit primar, është e mundur të trajtohet në mënyrë parandaluese kryesisht, me ndihmën:

- E zbatimit të një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje, siç edhe propozohet në Aksin e Prioritetit 3.1.
- E mbështetjes së fermerëve nga agronomët dhe specialistët e tjerë me qëllim për të zgjedhur kultura që nuk kërkojnë sasi të mëdha të ujitjes.
- E ndërtimit të rrjeteve moderne të ujitjes kolektive, në mënyrë që të minimizohet sasia e ujit për ujitje që humbet me anë të avullimit dhe të ujitet bima direkt e në rrënjë, e cila thith ujin, në mënyrë që të ketë maksimizim të efikasitetit të sistemeve të ujitjes.
- E ndërtimit të rezervuarëve dhe digave, për të mbështetur ujitjen dhe minimizimin e pompimit të ujërave nëntokësore.
- E kontrollit të shpimeve të shpërndara të fermerëve, në mënyrë që të mund të bëhet i mundur zbatimi i një plani realist të menaxhimit të ujit për ujitje.

7.3.6. Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet

Situata për tu ndikuar negativisht biodiversiteti nga përmirësimi/modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet kryesisht fokusohet në objektet e energjisë dhe menaxhimit të mbeturinave.

Në lidhje me objektet energjetike përmeden linjat ajrore të transmetimit të energjisë dhe nënstacionet të tensionit të ulët të cilat duhet të rindërtohen ose përmirësohen/modernizohen siç kërkohet nga Aksi Prioritar 4.2. Ndikimi negativ në biodiversitet ezultojnë si gjatë fazës së ndërtimit, ashtu edhe gjatë fazës operacionale me efektet e fazës së ndërtimit të jenë më intensive, por të shkurtra dhe jo të përhershme, ndërkohë që efektet e fazës së funksionimit të ulëta por janë të përhershme.

Lidhur me menaxhimin e mbeturinave, kjo nënkupton përcaktimin e zonës së vendosjes dhe instalimin e hapësirave të trajtimit të mbetjeve urbane dhe të mbetjeve të lëngëra, hapësirë që zë një sipërfaqe të konsiderueshme të tokës, larg zonave të banuara dhe kështu në zona rurale ku biodiversiteti është faktori më i rëndësishëm.

Sidoqoftë zgjidhja e problemit qëndron në lokacionin e duhur të objekteve të mësipërme, larg ekosistemeve të ndjeshme. Për më tepër, këto efekte mjedisore do të vlerësohen në më shumë detaje nga Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet për cdo projekt, në varësi të karakteristikave të ndërtimit ato operative, si edhe vendin e konkret në bashki.

7.3.7. Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet

Mbetjet, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohen negativisht nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe nga zhvillimi i sektorit dytësor, pasi shtimi i konsumit do të krijojë edhe përkatësiht shtim të mbetjeve.

Në thelb, krijimi i mbetjeve nga aktivitetet prodhuese, turizmi dhe aktivitetet e tjera të sektorit tretësor do të zgjidhet përmes infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve që do të ndërtohet në vitet e ardhshme në të gjitha qarqet e Shqipërisë, dmth, me vendndodhjen, ndërtimin dhe funksionimin e landfillleve të përshtatshme, si edhe promovimin e riciklimit të materialeve të ndryshme dhe kompostimit të bio-mbetjeve - biosolide (<40% lagështi). Kështu, nuk do të ketë problem në sektorin e mbetjeve. Për më tepër, veçanërisht për njësitë e turizmit rural, si pjesë e aktiviteteve të tyre, është e mundur të zhvillojnë edhe aktivitete të kompostimit në hapësirat e tyre. Mbetjet nga gatimi, mbetjet nga ushqimi, mbetjet e "gjelbra" nga krasitja e pemëve dhe kositja dhe prerja e bimëve etj, është e mundur të përbëjnë lëndën e parë për kompostim brenda njësisë së agroturizmit, në mënyrë që të prodhohet kompost cilësor, të cilin më pas mund ta përdorin në aktivitetet e tyre bujqësore. Kështu, me zhvillimin e turizmit rural, është e mundur që në këto njësi të minimizohen mbetjet që do të dërgohen për varrim në hapësirat e përshtatshme të organizuara.

Theksohet nevoja e informimit të banorëve në lidhje me çështjet e mbetjeve. Është e dobishme që të kuptohet nga të gjithë se ndërtimi dhe funksionimi i landfillleve sanitare kërkon një kosto dhe një pagesë e cila do të mbulohet nga ekonomitë shtëpiake të Bashkive dhe Bashkitë në Agjencinë e Menaxhimit të Mbetjeve. Dhe për shkak se kjo kosto do të varet nga sasia e mbetjeve që do të rezultojnë për varrosje në zonën zyrtare të organizuar për këtë qëllim, është shumë i dobishëm zhvillimi i procesit të riciklimit të materialeve të ndryshme psh letër, metale, bateri, plastike, etj (dhe për arsye, gjithashtu, të ndikimit të tyre në mjedisit). Këto detaje do të duhet të bëhen të ditura tek komunitetet lokale, në mënyrë që të pranohen nga gjithë komuniteti gjithë infrastrukturat për menaxhimin e mbetjeve që do të ndërtohen në të ardhmen, por të bëhet edhe të kuptohet se në Bashkitë e vogla me më pak se 500,000 banorë nuk është ekonomikisht i mundshëm ndërtimi i projekteve me shkallë të gjerë për menaxhimin e mbetjeve për shkak se kostot e tyre operative janë të mëdha dhe të papërballueshme për qytetarët. Si rrjedhim, informimi dhe pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale për

reduktimin, parandalimin, riciklimin, kompostimin dhe varrimin (ose djegien) mbeturinave është shumë e nevojshme për sigurimin e suksesit të menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta.

Së fundi, po aq e rëndësishme është edhe miratimi i Sistemeve të Menaxhimit të Mjedisit nga njësitë industriale të përpunimit të lëndëve të para, qofshin produkte bujqësore apo burime minerale. Miratimi mund të bëhet në vazhdim të një iniciative private të një sipërmarrjeje, por është e domosdoshme që të ketë një Kuadër Ligjor të së Drejtës Mjedisore që do të imponojë menaxhimin e mbeturinave nga vetë kompanitë në bazë të Parimit të Qëndrueshmërisë " Ndotësi Pagues".

7.3.8. Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma

Mjedisi akustik/zhurma, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit dhe në përgjithësi nga sektori sekondar, si edhe nga promovimi i turizmit siç ai do rezultojë ndërmjet të tjerash edhe me vlerësimin e monumenteve arkeologjike dhe kulturore por edhe të hapësirave kulturore.

Zhurma nga aktivitetet prodhuese nuk do të përbëjë shqetësim për mjedisin urban, pasi makineritë e ndryshme do të jenë jashtë ndërtesave dhe gjithashtu, këto aktivitete janë vendosur në zonat ekonomike të Bashkisë, të cilat janë jashtë zonat e banuara. Si rrjedhim, vendndodhja e propozuar e njësive përpunuese industriale jashtë zonave të banuara nga PPV përbën zgjidhjen për mjedisin akustik të vendbanimeve.

Shtimi i lëvizjeve që shkaktohet në zona turistike të zhvilluara, aty ku ka monumente arkeologjike, kulturore dhe natyrore, objekte kulturore, të kohës së lirë dhe qendra argëtuese, krijon zhurma si në zonat e banuara ashtu edhe në fshat. Kufizimi i këtyre zhurmave në këto raste arrihet përmes propozimeve të Aksit Prioritar 1.3, 1.5 dhe 3.5 të cilët synojnë përmirësimin e lëvizshmërisë brenda dhe jashtë zonave të banimit duke përmirësuar rrugët, duke bërë rrugë të reja dhe duke promovuar mënyra alternative të transportit të tilla si çiklizmi etj. Përveç kësaj, në hapësirat e ndërtesave mjedisi akustik i përdoruesve mund të përmirësohet duke përdorur pajisje dhe mjete të izolimit të zhurmës.

7.3.9. Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive

Popullsia dhe asetet aktive nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse. Në të vërtetë, siç u përmend nga analiza e mësipërme, efekti i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv dhe për popullatën e Bashkisë dhe për asetet aktive.

7.3.10. Trajtimi i ndikimeve në trashëgiminë kulturore

Trashëgimia kulturore, monumentet, vendet arkeologjike nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Përkëtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse.

7.3.11. Trajtimi i ndikimeve në peisazh

Peisazhi, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore dhe nga njësitë industriale nga përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës artificiale. Ndërtimi i infrastrukturës artificiale ndryshon përgjithmonë ose përkohësisht peizazhin. Prania e antenave të telefonisë, shtyllat e energjisë elektrike, impiantet e trajtimit të ujërave të zeza, rrjetet rrugore ndryshojnë natyrën e peizazhit kur janë të dukshme tek njerëzit.

Theksohet se ndikimi vizual dhe ndikimi në peizazh ka lidhje gjithmonë me nëse një ndërhyrje e njeriut në mjedisin natyror është e dukshme tek shumë njerëz apo tek disa apo pothuajse tek asnjë. Kështu, vendosja e punimeve infrastrukturore duhet të bëhen jashtë fushës së shikimit të njerëzve ose të sigurojë punime restauruese dhe / ose të mbulojë projektet e rripit të gjelbërt.

Implikimet që me siguri do të jenë negative në ndërtimin e projekteve të propozuara nën Aksi 4.2 do të jenë të përkohshme dhe të kthyeshme.

7.3.12. Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit

Theksohet se Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo për projekte zhvillimi në rajonin e Bashkisë, do të duhet të marrin parasysh këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM), me qëllim që të jenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planeve, si edhe në formulimin e masave për trajtimin e këtyre ndikimeve mjedisore.

Është fakt, në përgjithësi i konstatuar, në komunitetin global shkencor se Studimet Strategjike të Ndikimit Mjedisor mund të sigurojnë kuadrin për hartimin e Vlerësimeve më të mira dhe më të sukseshme të Ndikimit Mjedisor në plane të ndryshme të propozuara në të ardhmen. Njëkohësisht, ky Vlerësim Strategjik i Ndikimit Mjedisor është e mundur të përbëjë një "mjet kontrolli" të Vlerësimeve të ardhshme të Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten për projekte të ndryshme të propozuara, pasi komunitetet lokale dhe të gjitha palët e interesuara që do të marrin pjesë në procedurat e konsultimit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis, do të kenë mundësinë të përdorin këtë Vlerësimin Strategjik Mjedisor si një ndihmë.

7.4. Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis

Bazuar në sa u përmendën më lart në lidhje me vlerësimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit të propozuar (PPV), si edhe për masat e propozuara për trajtimin e tyre, shumë prej të cilave në thelb janë masa parandaluese, përshkruhet Programi i Monitorimit të Ndikimit në Mjedis, i cili përfshin, sipas literaturës botërore, përcaktimin e personit përgjegjës për monitorimin dhe zbatimin e masave të trajtimit, kohën dhe shpeshtësinë e monitorimit, hartimin e raportit mbi harmonizimin e zbatimit të Planit të propozuar me angazhimet e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM Studimit), në lidhje me masat e trajtimit që u përmendën në paragrafët e mësipërm. Ndikimet e parashikuara mjedisore dhe masat e propozuara të trajtimit janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme 7.4.1, për secilin faktor mjedisor, për të cilat u vlerësuan efekte negative:

Bazuar në tabelën 7.4.1, hartohet Tabela 7.4.2, ku paraqiten treguesit përkatës të përshtatshëm të monitorimit, frekuenca e përgatitjes së raportit informativ dhe organet përgjegjëse për monitorimin:

REP.

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokait nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian
Ajri	Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban
	Ndotja e atmosferës nga shkarkimi i gazrave që vjen nga prodhimi dytësor dhe tregtia e tranzitit	Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkëkohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave / Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)
	Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit	Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor
	Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit	Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturave energjike dhe të telekomunikacionit (rrjet i ri elektrik, instalim i antenave të telefonisë), i hapësirës së ngarkimit dhe përpunimit të mbetjeve, i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur, i veprave rrugore teknike (ura, rrugë, nyje) në zona të ndjeshme ekologjike.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore

Mbetje	Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar	Ndërtim i hapësirave të mgrumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve / Ndërtim i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
	Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit	Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) dhe tregtia e tranzitit (lëvizja e automjeteve të rënda të transportit të mallrave)	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike
	Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peizazhi	Ndryshime në peisazh për shkak të instalimit të infrastrukturave artificiale energjike dhe të telekomunikacionit, të përmirësimit – dendësisit të rrjetit rrugor, instalimit të njësive të prodhimit dytësor.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të ndërtimit të infrastrukturave artificiale / Zona periferike jeshile në secilën njësi të prodhimit dytësor

Tabela 7.4.1: Përmbledhje e ndikimeve mjedisore të parashikuara negative tek faktorët mjedisorë dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Toka	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian.	Numri i seminareve / vit Numri i kooperativave / vit Numri i anëtarëve të kooperativave / vit Numri i produkteve të certifikuara organike / vit.	Raport vjetor ku do të përshkruhet objekti i trajnimit për secilin seminar, numri i kooperativave dhe objekti i veprimtarisë së tyre, numri i anëtarëve të kooperativave me regjistrim të prodhimit bujqësor të gjithësecilit dhe numrin dhe llojin e produkteve organike. Ndryshimi hapësinor i tokës së punueshme përmes një serie të ortofotohartave.	Çdo kooperativë, në bashkëpunim me Bashkinë që do të ketë mbikëqyrjen e kooperativave / Bashkia në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjetikës, Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.
Ajri	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban.	Kilometra të rrjetit rrugëve për biçikleta për vit Kilometra të rrjetit të trotuatëve për vit Përqindje të lëvizjes që shërbehen nga mjete të transportit publik në Bashki Zona e ekosistemeve pyjore, Zona e pyjeve të shfrytëzueshëm, Lejet e prerjes, Zonat e djegura, ripyllëzimi Parametrat kimike atmosferike në qytete.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit.	Shërbimi Teknik i Bashkisë në bashkëpunim me departamentin kompetent pyjor të Zonës ose Ministrisë dhe me Universitetin.
	Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkekohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.	Numri dhe lloji i njësive të shfrytëzimit dhe përpunimit të lëndëve të para / Studime të ndikimit në mjedis për projekte dhe aktivitete / Numri i ndërmarrjeve me Sistemin e Menaxhimit Mjedisor.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit.	Bashkia në bashkëpunim me Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë.
Ujëra	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë).	Kodifikim të propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje Numri i seminareve / vit Kilometra të rrjeteve të ujitjes kolektive / vit Lloji i kulturave (ujitëse ose jo-ujitëse) Nevoja e bimëve për ujë Vëllimi i ujit të rezervuarëve dhe digave Vendndodhja dhe siguri të shpimeve private të ujitjes Bilanci vjetor hidrologjik (reshjet - Filtrimi - kullimi, avullimi).	Raport vjetor me përmbledhjen e propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje, objektin e trajnimit në çdo seminar, evoluimin përmasave të rrjeteve të ujitjes, evoluimin e vëllimit të rezervuarëve të ujit dhe tabelë me vendndodhjen dhe sigurinë e puseve private të ujitjes / Ndarja e sasive të ujit sipas kategorisë së përdorimit, Ujitje-Ujë i pijshëm-Energji.	Bashkia në bashkëpunim me departamentin përgjegjës të Prefekturës apo Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Shërbimin Gjeologjik të Shqipërisë.

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësiror dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njëistë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor	Kostoja e ujit për ujitje / m3 në vit për konsumatorët Konsumi i ujit m3 / vit për përpunuesit Vendndodhja dhe sigurim i shpimeve private industriale Përshkrim i makinerive dhe pajisjeve në Studimet e Ndikimit në Mjedis Numri i ndërmarrjeve me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me koston e ujit për ujitje/ m3 vit për konsumatorët, konsumin e ujit m3 / vit për përpunuesit, vendndodhjen dhe sigurimin e shpimeve private industriale, si edhe numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës apo të Ministrisë Shënim: Në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis që do të miratohet nga agjencia kompetente licencimit mjedisor, të shqyrtohen me kujdes makineritë.
	Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.	Përshkrimi i masave të menaxhimit të ujit në njësitë agroturistike në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Numri i njësive agroturistike me sisteme të kursimit të ujit Numri i njësive të agroturizmit me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor për konsumin e ujit m ³ / vit për çdo njësi të Agroturizmit, numri dhe kapaciteti i njësive agroturistike dhe numri i njësive të agroturizmit me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës ose të Ministrisë
Biodiversiteti	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore	Zona të mbrojtura, Zona me ndjeshmëri ekologjike, Zona gjeologjike të përshtatshme për vendndodhjen e infrastrukturës energjitike dhe mjedisore	Nuk është e nevojshme të hartohet një raport, por të hartohet një Plan Rajonal për gjenerimin e mbeturinave (lloji, vëllimi) dhe përshtatshmëria gjeologjike e planifikimit territorial të infrastrukturës teknike dhe mjedisore. Në të njëjtën kohë, dhe hartimi i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis për projektet e propozuara	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjetikës në bashkëpunim me Qarkun
Mbetje	Ndërtim i hapësirave të grumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve / Ndërtim i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.	Numri i hapësirave të grumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve. Të dhëna statistikore për vëllimin e mbetjeve që grumbullohen dhe ngarkohen në bazë ditore, mujore dhe vjetore. Regjistrim të numrit të eventeve informative, të përmbajtjes dhe numri i pjesëmarrësve Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me të dhënat ku referohen treguesit, në lidhje me hapësirat e grumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve, por edhe të eventeve informative dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale	Prefektura në bashkëpunim edhe me Bashkinë
	Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për një përpunimin optimal	Sasia e mbetjeve organike që ndahen, me qëllim kompostimin e tyre Sasia e materialeve që ndahen për riciklim (qelqi, metali, plastike, letër, etj)	Raport vjetor mbi sasi të mbetjeve sipas treguesve, sipas të dhënave të marra nga prodhuesit e mbetjeve	Bashkia në bashkëpunim me Prefekturat, duke mbledhur të dhëna nga prodhuesit e mbetjeve dhe njësitë e menaxhimit të tyre

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Mjedisi akustik/zhurma	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike	Ekzaminimi i projekteve të ndërtimit për njësitë e përpunimit, në mënyrë për të kontrolluar pajisjet mekanike dhe masat izolimit akustik	Nuk kërkohet hartim raporti	Institucionet kompetente të Bashkisë për licencim do të marrin në konsideratë dhe do të shqyrtojnë studimet e ndërtimit të njësive të përpunimit
	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.	Numri i vizitorëve në atraksionet turistike. Numri i biçikletave publike dhe përdorimi i tyre nga turistët apo banorët, kilometrat e rrugëve të këmbësorëve që lidhin atraksionet turistike me zonat urbane.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit	Shërbimet e Bashkisë në bashkëpunim me Ministrinë e Kulturës.
Peizazhi	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të ndërtimit të infrastrukturave artificiale / Zona periferike jeshile në secilën njësi të prodhimit dytësor	Numri i njësive të përpunimit dhe lloji i tyre. Tendenca zhvillimi të njësive përpunuese. Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me numrin e njësive të përpunimit dhe me tendencat e zhvillimit të tyre. Ndryshimi kronologjik i peizazhit përmes një serie ortofotomatesh . Numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia

Tabela 7.4.2: Të dhëna bazë për Programin e Monitorimit të ndikimeve mjedisore dhe të masave për trajtimin e tyre.

7.5. Konkluzione

Ky Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) identifikoi, parashikoi dhe vlerësoi ndikimet mjedisore të propozimeve të planin që po përgatitet (PPV), propozoi masa për trajtimin e ndikimeve mjedisore dhe të formuloi një program për monitorimin e tyre, në mënyrë që të verifikohet se Plani në të ardhmen zbatohet në drejtimin e duhur dhe se masat e trajtimit, nëse janë të nevojshme, zbatohen, në mënyrë që të mos ekzistojnë shqetësime dhe ndikime negative në mjedis. Siç rezultoi qartë nga analiza e mësipërme, efektet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (në toka, ajër, ujë, biodiversitet, mbetje, mjedisi akustik/zhurma dhe peizazh), ndërsa efektet pozitive të Planit të propozuar janë më të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është e drejtë dhe e pritshme, pasi që nga fillimi i hartimit të propozimeve, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar në kohë dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik dhe në çdo Aks Prioriteti. Kështu, që nga fillimi Plani kishte orientim miqësor me mjedisin dhe për këtë arsye, nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore, shumë ndikime janë pozitive dhe sa prej tyre janë negative, shpesh varet nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e tij, siç ato identifikohen nga Akset e propozuara të Prioritetit.

8. RAPORTI I KONSULTIMIT

Në vazhdim të ftesës për konsultim publik në përputhje me kapitullin III, të VKM Nr. 219, date 11-03-2015 *“Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesen publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor”*, Bashkia e Devollit ka organizuar konsultimin publik më 12.4.2019 dhe ora 10:30 në sallën të Bashkisë. Prezantimi i Vlerësimit Strategjik Mjedisor paraprak, u realizua pas konsultimit të 3të publik për Planin e Përgjithshëm Vendor të Bashkisë. Prezentë në këtë konsultim publik ishin stafi i bashkisë dhe më konkretisht z. Remzi Kutrolli – Përgjegjës i Përgjithshme e Planifikimit dhe Kontrollit të Zhvillimit të Territorit, znj. Esjona Meka –Përgjegjëse e Përgjithshme e Planifikimit dhe Kontrollit të Zhvillimit të Territorit, Përfaqësues të tjerë të Bashkisë.

Përfaqësues nga studio “GAIA SA Meleton” ishin si në vijim: z. Georgios Bellas, Zv Drejtor Ekzekutiv, z. Elton Toska, Manaxher Vendor i Projektit, znj Elena Petsani, Urbaniste dhe znj Evgjenia Karanasiopoulou, Inxh. Gjeologe. Pjesëmarrës të tjerë në dëgjuesë ishin: fermerë, përfaqësues biznesesh, përfaqësues nga OJF të ndryshme, ekspertë të fushave të ndryshme, etj.

Gjatë diskutimit që pasoi prezantimin u bë referencë për nevojën e integritetit të kërkesave minimale të efikasitetit të energjisë në projektimin dhe ndërtimin e ndërtesave të reja. U bë referencë, gjithashtu, në promovimin e prodhimit të energjisë diellore.

Për ndërtesat, PPV përfshin masat e efikasitetit të energjisë të ndërtesave (të reja dhe ekzistuese) në akset prioritare dhe veçanërisht në aksin 4.3.

Prodhimi i energjisë nga burime të rinovueshme është një objektiv kryesor prandaj dhe në zona specifike bujqësore parashikohet lejimi i këtij aktiviteti pasi do të jetë miqësor ndaj mjedisit.

Konsultimi publik u përfunduan pa diskutime të mëtejshme dhe pa pyetje ndërsa në periudhën kohore deri më sot, nuk janë depozituar komente, vërejtje apo propozime për Vlerësimin Strategjik të Ndikimit në Mjedis.

Dëgjesa Publike III-48
Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Devollit

Datë: 12.04.2019
Ora: 10:00

Bashkia Devoli

Nr. Rendet	Emri	Mbiemri	Institucion/Profesion	Email	Telefon
1	Georgi	Nasta	Kryetari i Bashkisë	georgi.nasta@devoli.gov.al	069 647 8880
2	Khaili	Lisi	Adm. i Bashkisë	khaili.lisi@devoli.gov.al	069 647 8880
3	Georgi	Meksi	Ing. Naftali	georgi.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
4	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
5	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
6	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
7	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
8	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
9	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
10	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
11	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
12	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
13	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
14	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
15	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
16	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
17	Khaili	Meksi	Ing. Naftali	khaili.meksi@devoli.gov.al	069 647 8880
18					
19					
20					
21					
22					
23					
24					
25					

Lista prezenca për pjesëmarrje në degjesën publike për VSM

9. BIBLIOGRAFIA

Arce, R. and Gullón, N. (2000), "The application of Strategic Environmental Assessment to sustainable assessment of infrastructure development", *Environmental Impact Assessment Review*, 20, pp.393-402.

Blowers, A. (1992), "Sustainable Urban Development: the Political Prospects", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 24-38.

Breheny, M. (1992), "The Contradictions of the Compact City: A Review", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 138-157.

Breheny, M. and Rookwood, R. (1996), "Planning the Sustainable City Region", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 150-189.

Breheny, M. (1997), "Urban compaction: feasible and acceptable?", *Cities*, 14 (4), pp. 209-217.

Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (1999), *Strategic Environmental Assessment: A Rapidly Evolving Approach*, London: International Institute for Environment and Development.

Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (2003), *The Status and Potential of Strategic Environmental Assessment*, London: International Institute for Environment and Development.

Davidson, F. (1996), "Planning for Performance: Requirements for Sustainable Development", *Habitat International*, 20 (3), pp. 445-462.

Desmond, M. (2007), "Identification and development of waste management alternatives for Strategic Environmental Assessment (SEA)", *Environmental Impact Assessment Review*, 29, pp.51-59.

Fischer, T.B. (2002a), "Strategic Environmental Assessment Performance Criteria – The Same Requirements for Every Assessment?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 4 (1), pp.83-99.

Fischer, T.B. (2002b), *Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*, London: Earthscan Publications Ltd.

Fischer, T.B. (2003), "Strategic environmental assessment in post-modern times", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp.155-170.

Glasson, J., Therivel, R. and Chadwick, A. (2012), *Introduction to Environmental Impact Assessment*, London: Routledge.

Habekur, G. (2005), "Community development in Europe", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 385-398.

Kauri-Dutt, K. (2004), "I plan, you participate": A southern view of community participation in urban Australia", *Community Development Journal*, 39 (1), pp. 13-27.

Macedo, J. (2004), "City profile Curitiba", *Cities*, 21 (6), pp. 537-549.

Mahizhnan, A. (1999), "Smart Cities – the Singapore case", *Cities*, 16 (1), pp. 13-18.

Mega, V. (2000), "Cities inventing the civilization of sustainability: an odyssey in the urban archipelago of the European Union", *Cities*, 17 (3), pp. 227-236.

Morrison-Saunders, A. & Arts, J. (2004), *Assessing Impact – handbook of EIA and SEA Follow-up*, London: Earthscan Publications Ltd.

Murdoch, S. (2005), "Community development and urban regeneration", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 439-446.

Noble, B.F. (2000), "Strategic Environmental Assessment: What is it? & What Makes it Strategic?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 2 (2), pp.203-224.

Noble, B.F. (2003), "Auditing Strategic Environmental Assessment Practice in Canada", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 5 (2), pp.127-147.

Noble, B.F. (2010), *Introduction to Environmental Impact Assessment – A guide to Principles and Practice*, Oxford: Oxford University Press.

Risse, N., Crowley, M., Vincke, Ph., Waaub, J.-Ph. (2003), "Implementing the European SEA Directive: the Member States' margin of discretion", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp. 453–470.

Roberts, I. (2000), "Lester environment city: learning how to make Local Agenda 21", *partnerships and participation deliver Environment & Urbanization*, 12 (2), pp. 9-26.

Rogozi E., "Bregjesit e Shqiperise dhe mundesia e tyre per Transmetimin e Semundjeve Infektive", Conference Paper · October 2012.

Rookwood, R. (1996), "Make it Happen", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 190-208.

Roseland, M. (2000), "Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives", *Progress in Planning*, 54, pp. 73-132.

Sadler, B. & Verheem, R. (1996), *Strategic Environmental Assessment Status, Challenges and Future Directions*, The Hague: Ministry of housing.

Satterthäite, D. (1999), *Sustainable Cities*, London: The Estates Gazette Ltd.

Scheurer, J. (2001), *Urban ecology, innovations in housing policy and the future of cities*, PhD Thesis, Murdoch University.

Selman, P. (1996), *Local Sustainability – Managing and Planning Ecologically Sound Places*, London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Seo, J-K. (2002), “Re-urbanisation in Regenerated Areas of Manchester and Glasgow”, *Cities*, 19 (2), pp. 113-121.

Smith, M., Ėhitelegg, J. and Williams, N. (1998), *Greening the Built Environment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Stead, D. and Hoppenbrouwer, E. (2004), “Promoting an urban renaissance in England and the Netherlands”, *Cities*, 21 (2), pp. 119-136.

Tallon, A.R., Bromley, R.D.F. and Thomas, C.J. (2005), “City profile Swansea”, *Cities*, 22 (1), pp. 67-76.

Therivel, R. and Partidario, M.R. (1996), *The Practice of Strategic Environmental Assessment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Therivel, R. (1998), “Strategic Environmental Assessment of Development Plans in Great Britain”, *Environmental Impact Assessment Review*, 18, pp.39-57.

Therivel, R. (2004), *Strategic Environmental Assessment in Action*, London: Earthscan Publications Ltd.

Von Seht, H. (1999), “Requirements of a comprehensive strategic environmental assessment system”, *Landscape and Urban Planning*, 45, pp.1-14.

Wilson, G.A. and Bryan, R.L. (1997), *Environmental Management – New Directions for the Twenty-First Century*, London: UCL Press Ltd.

Wood, Ch. (2003), *Environmental Impact Assessment – A Comparative Review*, 2^η έκδοση, Essex: Pearson Prentice Hall.

Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Devoll, Faza I.

Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Devoll, Faza II – Strategjia Territoriale.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BASHKIA DEVOLL

Nr. 1158 Prot

Devoll, më 1. /04/2019

Lënda: FTESË PËR KONSULTIM ME GRUPET E INTERESUARA PËR HARTIMET E VSM-SË NË KUADËR TË HARTIMIT TË PLANIT TË PËRGJITHESHEM VËNDOR PËR BASHKINË DEVOLL

Drejtuar: Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Rruga Çamëria 3, Tiranë 1001

Referuar pikes 2, kreu II, të VKM- së nr. 219, date 11-03-2015 "Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor ", Bashkia e Devollit ju fton në 12 Prill 2019, ora 10:30 në sallën e mbledhjeve në Bilisht, Devoll për konsultimin me grupet e Interesit me qëllim informimin dhe diskutimin për hartimin e VSM-së në kuadër të Hartimit të Planit të përgjithëshëm Vendor në Bashkinë Devoll. Konsultim me grupet e interesuara është pjesë e procesit për hartimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor duke përfshirë të gjitha palët e interesuara. Gjatë konsultimit, studoja e cila harton VSM-në në bashkëpunim me Bashkinë Devoll do të prezantojë procesin e hartimit të VSM-së e cila do të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, të PPV-së me pasoja të mundshme negative në mjedis.

Jeni të mirëpritur të merrni pjesë, për të shprehur opinionin tuaj.

KRYETARI I BASHKISË
Bledjon NALLBATI

Bashkia Devoll, Lagjia nr.1 Rr. 24 Tetori nr. 9, Tel & Fax +35581123815-22288, E-mail bashkiadevolla@gmail.com.

Ftesë për konsultim me grupet e interesuara (Ministria e Turizmit dhe Mjedisit) për hartimet e VSM-së në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithëshëm Vendor për Bashkinë Devoll

REPUBLIKA E SHQIPËRISE
BASHKIA DEVOLL

Nr. 1158 Prot

Devoll, më 1 /04/2019

Lënda: FTESË PËR KONSULTIM ME GRUPET E INTERESUARA PËR HARTIMET E VSM-SË NË KUADËR TË HARTIMIT TË PLANIT TË PËRGJITHËSHËM VËNDOR PËR BASHKINË DEVOLL

Referuar pikes 2, kreu II, të VKM- së nr. 219, date 11-03-2015 "Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor ", Bashkia e Devollit ju fton në 12 Prill 2019, ora 10:30 në sallën e mbledhjeve në Bllisht, Devoll për konsultimin me grupet e interesit me qëllim informimin dhe diskutimin për hartimin e VSM-së në kuadër të Hartimit të Planit të përgjithëshëm Vendor në Bashkinë Devoll. Konsultim me grupet e interesuara është pjesë e procesit për hartimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor duke përfshirë të gjitha palët e interesuara. Gjatë konsultimit, studoja e cila harton VSM-në në bashkëpunim me Bashkinë Devoll do të prezantojë procesin e hartimit të VSM-së e cila do të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, të PPV-së me pasoja të mundshme negative në mjedis.

Jeni të mirëpritur të merrni pjesë, për të shprehur opinionin tuaj.

KRYETARI I BASHKISE
Bledjon NALIBATI

Bashkia Devoll, Lagja nr.1 Rr. 24 Tetori nr. 9, Tel & Fax +35581123815-22288, E-mail bashkiadevoll@gmail.com,

Ftesë për konsultim me grupet e interesuara për hartimet e VSM-së në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithëshëm Vendor për Bashkinë Devoll

REPUBLIKA E SHQIPËRISË Bashkia Devoll

Lënda:

Informacion mbi publikimin e VSM-së për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Devoll në faqen zyrtare të Bashkisë. Referuar pikave 1-7, kreu III, të VKM-së nr.219, datë 11.03.2015 "Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor" si dhe nenin 9 të ligjit nr.91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", Bashkia Devoll ju informon se Studimi Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor në Bashkinë Devoll është publikuar në site e Bashkisë. Ju lutemi të informoheni për të marrë pjesë në procedurat e konsultimit.

Në vijim të Ftesës ndaj publikut me nr prot.1138 dt.01/04/2019. për degjesën publike për Vlerësimin Strategjik mjedisor, theksojmë se grupet e interesit mund të shprehin pikëpamjet e tyre me shkrim brenda 15 ditëve nga data e prezantimit. Pikëpamjet tuaja do të integrohen në rezultatin përfundimtar të Vlerësimit Strategjik Mjedisor për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Devoll.

Publikimi më 23/4/2019 në gazetën Koha Jone lidhur me postimin e VSM në faqen e internetit të Bashkisë.

Dëgjesa Publike III-16
Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Devollit

Data: 12.04.2019
Ora: 10:00

Bashkia e Devollit

Nr. Rendor	Emri	Mbiemri	Institucion/Profesion	Email	Telefon
1.	Ymer	Nasto	Kryetari i Bashkisë	ymernasto@gmail.com	069 642 8000
2.	Khendil	Lezi	Prokuror i Përgjithshëm	khendil.lezi@gmail.com	069 33 33 33
3.	Esma	Meka	Tag. Mësimi	es.meka@gmail.com	068 41 80 16
4.	Shkëlzi	Meka	Shkëlzi	shkëlzi.meka@gmail.com	069 82 44 30
5.	Ymer	Meka	Ymer	ymer.meka@gmail.com	069 54 35 32
6.	Donat	Meka	Donat	donat.meka@gmail.com	069 31 81 07
7.	Donat	Meka	Donat	donat.meka@gmail.com	069 33 33 33
8.	Xho-për	Recep	Xho-për	xho-per@gmail.com	069 61 53 83
9.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
10.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
11.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
12.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
13.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
14.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
15.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
16.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
17.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
18.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
19.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
20.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
21.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
22.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
23.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
24.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83
25.	Donat	Recep	Donat	donat@gmail.com	069 61 53 83

Lista e pjesëmarrësve në konsultimin e parë publik për VSM.

